

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**GÖÇÜN LOKALİZASYONUNDA NEDENSELLİK ANALİZİ:
İSTANBUL'DA YERELÖTESİ YERLEŞİMLER**

DOKTORA TEZİ

Ahmet TÜREL

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimari Tasarım Programı

AĞUSTOS 2024

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**GÖÇÜN LOKALİZASYONUNDA NEDENSELLİK ANALİZİ:
İSTANBUL'DA YERELÖTESİ YERLEŞİMLER**

DOKTORA TEZİ

**Ahmet TÜREL
(502172011)**

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimari Tasarım Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sinan Mert ŞENER

AĞUSTOS 2024

ISTANBUL TECHNICAL UNIVERSITY ★ GRADUATE SCHOOL

**CAUSALITY ANALYSIS IN THE LOCALIZATION OF MIGRATION:
TRANSLOCAL SETTLEMENTS IN ISTANBUL**

Ph.D. THESIS

**Ahmet TÜREL
(502172011)**

Department of Architecture

Architectural Design Programme

Thesis Advisor: Prof. Dr. Sinan Mert ŞENER

AUGUST 2024

İTÜ, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nün 502172011 numaralı Doktora Öğrencisi Ahmet TÜREL, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “GÖÇÜN LOKALİZASYONUNDA NEDENSELLİK ANALİZİ: İSTANBUL'DA YERELÖTESİ YERLEŞİMLER” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : **Prof. Dr. Sinan Mert ŞENER**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Doç. Dr. Emrah ACAR**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. Ayhan USTA**
İstanbul Kültür Üniversitesi

Doç. Dr. Nesip Ömer EREM
İstanbul Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Burak ASİLİSKENDER
Abdullah Gül Üniversitesi

Teslim Tarihi : 11 Haziran 2024
Savunma Tarihi : 26 Ağustos 2024

Aileme,

ÖNSÖZ

Öncelikle, bu zorlu yola çıkmamı sağlayan ve her adımda rehberlik eden tez danışmanım Prof. Dr. Sinan Mert ŞENER'e en içten teşekkürlerimi sunarım. Lisans eğitimimden itibaren hem akademik olarak hem de mimar olarak bu noktaya gelmemde büyük emeği olan Prof. Dr. Ayhan USTA'ya ve doktora tezimin en özgün noktalarından olan "göç kariyeri" kavramının üretilmesindeki katkısının yanı sıra yönlendirmeleriyle de destek olan Doç. Dr. Emrah ACAR'a jüri üyelerimiz olarak teşekkür ederim.

Ayrıca, doktora tez destek programı aracılığıyla verdikleri destek için Marmara Belediyeler Birliği'ne (MBB), Mülteciler Derneği çalışanlarına ve içtenlikle görüşmeye katılan tüm katılımcılara teşekkürlerimi sunarım.

Bu süreçte desteklerini esirgemeyen arkadaşlarıma, bu çalışılması zor alanda öncelikle kendisini sonra çevresindekileri seferber eden öğrencim ve meslektaşım Jihad SABBAGH'a, bu konuyu araştırma fişliğini ateşleyen insanlardan olan Ouaes Hommous'a ve değerli meslektaşım ve arkadaşım Doç Dr. Orkan Zeynel GÜZELCİ'ye destekleri için teşekkür ederim.

Son olarak, her anımda yanımda olan ve bu sürecin hem çilesini çeken hem de desteğini hiç esirgemeyen sevgili eşim Özlem TEPELİ TÜREL'e ve tüm aile üyelerime desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Bu tezin ortaya çıkmasında emeği geçen herkese sonsuz teşekkürlerimle...

Haziran 2024

Ahmet TÜREL
(Yüksek Mimar)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	ix
İÇİNDEKİLER	xi
KISALTMALAR.....	xiii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xv
ŞEKİL LİSTESİ.....	xvii
ÖZET	xix
SUMMARY	xxiii
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Arkaplanı.....	1
1.2 Araştırmanın Amaçları ve Kapsamı	5
1.3 Araştırmanın Metodolojisi	6
1.4 Çalışmanın Hipotezi ve Araştırma Soruları	7
1.5 Tezin Yapısı	9
2. GÖÇ KAVRAMI.....	11
2.1 Göç Kavramı ve Göçmen Tanımı	12
2.2 Uluslararası Göç Olgusu ve Göç Teorileri	16
2.2.1 Geçmişten günümüze göç konusu.....	18
2.2.2 Göç teorileri	20
2.2.3 Göçün nedensellikleri	27
2.3 Türkiye İçin Coğrafi Bir Mesele Olarak Göç.....	29
2.3.1 Türkiye'ye göç eden gruplar	31
2.3.2 Türkiye'nin uluslararası göç politikaları ve göçe yaklaşımı	33
3. MEKAN BAĞLAMINDA GÖÇ: YERSİZLEŞME VE YER EDİNME	37
3.1 Kopuş: Yersizleşme.....	41
3.1.1 Yer ve aidiyet kavramı	44
3.1.2 Köken ve yer ilişkisi	45
3.1.3 Küreselleşme ve aidiyet kavramının göç üzerindeki etkileri	47
3.1.4 Göçmenlerin çoklu yerellik deneyimleri	48
3.1.4.1 İkili yerleşimli (bi-local) göçmenler	48
3.1.4.2 Birden fazla yer ile ilişkili göçmenler	49
3.1.4.3 Yerleşik göçmenler	50
3.1.4.4 Belirsiz göçmenler	51
3.1.4.5 Geçici göçmenler	51
3.1.5 Göçmenlerin yersizleşme bağlamında mekansal stratejileri	52
3.2 Bağlanma: Yer Edinme	53
3.2.1 Yer edinme	54
3.2.2 Yer edinme pratikleri	56
3.2.3 Uluslararası göçmenler için başlıca çekim merkezi olarak metropoller ...	60
3.2.4 Göçmenlerin mekânsal tercihleri ve sosyo-ekonomik dinamikler.....	61
3.3 Bölüm Sonucu	63

4. SURİYELİ GÖÇMENLERİN YERSİZLEŞME VE YER EDİNME DENEYİMLERİ.....	65
4.1 Araştırma Ortamı ve Katılımcılar.....	66
4.2 Göçmenlerin Yersizleşme Deneyimi: Kopuş	67
4.2.1 Yaşanan mekan/ev.....	70
4.2.2 Hareket	73
4.2.3 Gelecek.....	75
4.2.4 Değerlendirme	77
4.3 Göçmenlerin Yer Edinme Deneyimleri: Bağlanma	79
4.3.1 Göç hikayeleri	88
4.3.1.1 Tema 1: göç yolculuğu [fiziksel hareket].....	88
4.3.1.2 Tema 2: Türkiye’yi tercih etme.....	97
4.3.1.3 Tema 3: mekansal veriler	102
4.3.1.4 Tema 4: ilişkiler	112
4.3.2 Değerlendirme	113
4.4 Bölüm Sonucu	115
5. TARTIŞMA VE SONUÇ: YERELÖTESİ YERLEŞMELER.....	119
5.1 Hareketin İfadesi Olarak Göç Yolculuklarının Analizi: Göç Kariyeri.....	121
5.2 Köken Ülkeden Hedef Ülkeye Yolculukta Kopuşlar ve Mekânsal Karşılaşmalar	127
5.3 Sonuç ve Öneriler	132
5.4 Gelecek Çalışmalara Öneriler.....	139
KAYNAKLAR.....	141
EKLER	151
ÖZGEÇMİŞ.....	177

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
UN	: United Nations (Birleşmiş Milletler)
ILO	: International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
IOM	: International Organization for Migration (Uluslararası Göç Örgütü)
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı)
UNCHR	: United Nations High Commissioner for Refugees (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği)

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1 : 1950'lerden bu yana göç hareketleri (OECD, 2013; IOM, 2022; World Bank, 2023).....	20
Çizelge 2.2 : Uluslararası göçü başlatan nedenler ve neden sonuç ilişkisine yönelik yaklaşımlar.....	21
Çizelge 2.3 : 1950'lerden itibaren Türkiye ile ilgili göç hareketlerini özetleyen tablo.	32
Çizelge 4.1 : Anket çalışmasına katılanların demografik bilgileri.	69
Çizelge 4.2 : Göç nedeni (sol) ve Türkiye'yi seçme nedeni (sağ) frekans tabloları. .	74
Çizelge 4.3 : Çalışma katılan katılımcıların tanımı, N=19.	83
Çizelge 4.4 : Görüşmelere dair açık ve teorik kodlamalar.	84
Çizelge 4.5 : Eksenel kodlama sonrası oluşturulan kategoriler ve alt kategoriler.....	85
Çizelge 4.6 : Doğrudan mekânsal verilere dair temalar, kategoriler ve teorik çerçeve.	86
Çizelge 4.7 : Seçici kodlama sonrası temaların oluşturulması.	87

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1 : Araştırma özeti	10
Şekil 2.1 : Devlet bakış açısıyla yapılan göçmen sınıflandırmaları (Carling, J., 2007'den uyarlanmıştır.).....	14
Şekil 2.2 : Göçmen ve göç edilen yer açısından ilişkiler (yazar tarafından üretilmiştir)	15
Şekil 2.3 : Uluslararası göç akışının nedenleri ve etkileri (Jennissen, 2007'den geliştirilmiştir.)	28
Şekil 3.1 : İstanbul Esenyurt'ta gerçekleştirilen “Miss Uganda Güzellik Yarışması” (Url-1)	39
Şekil 4.1 : Katılımcıların ve İstanbul'da yaşayan Suriyeli göçmenlerin karşılaştırmalı yaş dağılımı.....	69
Şekil 4.2 : Köken ülkedeki ev konumu ile Türkiye arasındaki ilişki için Ki-Kare anlamlılık testi sonuçları	70
Şekil 4.3 : Katılımcıların İstanbul'da ev ve işyeri konum haritası.....	71
Şekil 4.4 : Ev değiştirme sıklığı (solda) ve ev değiştirme nedeni (sağda).....	72
Şekil 4.5 : Bir göç kariyeri olarak geçmiş, arzu edilen, şimdiki zaman ve niyet arasındaki ilişki	76
Şekil 4.6 : İstanbul'daki vaka çalışmasının ki-kare anlamlılık testi sonuçları	78
Şekil 4.7 : Katılımcıların köken ülkedeki evlerine (üst) ve İstanbul'da yaşadıkları evlere (alt) ait plan şemaları.....	107
Şekil 4.8 : Göçmenlerin Türkiye'de ve Suriye'de yaşadıkları evlerin karşılaştırılması	111
Şekil A.1 : Anket Formu	152
Şekil B.1 : Görüşme Formu	153
Şekil C.1 : Etik Kurul Onay Belgesi	154
Şekil D.1 : İstanbul İl Göç İdaresi'nden Alınan İzin Belgesi	156
Şekil E.1 : Katılımcı 1 (G1)'e ait görüşme çıktıları	157
Şekil E.2 : Katılımcı 2 (G2)'e ait görüşme çıktıları	158
Şekil E.3 : Katılımcı 3 (G3)'e ait görüşme çıktıları	159
Şekil E.4 : Katılımcı 4 (G4)'e ait görüşme çıktıları	160
Şekil E.5 : Katılımcı 5 (G5)'e ait görüşme çıktıları	161
Şekil E.6 : Katılımcı 6 (G6)'e ait görüşme çıktıları	162
Şekil E.7 : Katılımcı 7 (G7)'e ait görüşme çıktıları	163
Şekil E.8 : Katılımcı 8 (G8)'e ait görüşme çıktıları	164
Şekil E.9 : Katılımcı 9 (G9)'e ait görüşme çıktıları	165
Şekil E.10 : Katılımcı 10 (G10)'e ait görüşme çıktıları	166
Şekil E.11 : Katılımcı 11 (G11)'e ait görüşme çıktıları	167
Şekil E.12 : Katılımcı 12 (G12)'e ait görüşme çıktıları	168
Şekil E.13 : Katılımcı 13 (G13)'e ait görüşme çıktıları	169
Şekil E.14 : Katılımcı 14 (G14)'e ait görüşme çıktıları	170
Şekil E.15 : Katılımcı 15 (G15)'e ait görüşme çıktıları	171

Şekil E.16 : Katılımcı 16 (G16)'e ait görüşme çıktıları	172
Şekil E.17 : Katılımcı 17 (G17)'e ait görüşme çıktıları	173
Şekil E.18 : Katılımcı 18 (G18)'e ait görüşme çıktıları	174
Şekil E.19 : Katılımcı 19 (G19)'e ait görüşme çıktıları	175

GÖÇÜN LOKALİZASYONUNDA NEDENSELLİK ANALİZİ: İSTANBUL'DA YERELÖTESİ YERLEŞİMLER

ÖZET

Göç olgusu insanlık tarihi boyunca var olmuştur ve bireylerin veya toplulukların bir yerden başka bir yere hareketini ifade eder. Bu hareketlilik ekonomik, sosyal, siyasi, çevresel veya diğer çeşitli nedenlerden kaynaklanabilir. Göç, insanların yaşamlarını, kimliklerini, kültürel dinamiklerini ve mekânsal ilişkilerini temelden değiştirmektedir. Bu bağlamda, göç sürecinde yaşanan mekânsal yer değiştirmeler, bireylerin fiziksel çevrelerini, sosyal ilişkilerini ve toplumsal rollerini yeniden tanımlamalarını gerektirmektedir.

Son yıllarda, İstanbul ve Türkiye'de ekonomik daralmanın yaşandığı bir dönemde, göçmenlere ilişkin karşıt görüşler hem siyasi hem de sosyal bağlamlarda geniş çapta tartışılmaktadır. Bu tartışmanın temel unsurları arasında [1] kontrolsüz sınır geçişlerindeki artış, [2] artan nüfusun karşılaştığı ekonomik sorunlar ve [3] kontrolsüz kentsel büyümeye yol açan uyum sorunları yer almaktadır. Tartışma aynı zamanda sorunların ortaya çıktığı iki temel noktaya işaret etmektedir: göçmenlerin geldikleri yerler ve yerleştikleri şehirler. Temel sorunlar öncelikle ekonomik olmakla birlikte, hem kolonizasyonun hem de kitlesel göçün kümülatif etkilerini yaşayan kentlerde ortaya çıkmaktadır.

Bu tez, göçmenlerin mekânsal deneyimlerine odaklanarak Suriye'den Türkiye'ye göç eden vasıflı göçmenlerin durumlarını ve rotalarını incelemektedir. Araştırma, göçmenlerin genel yaşam deneyimleri içinde gelişen örüntüleri veya bağlantıları anlamayı amaçlamaktadır. Göç sürecini hem belirli bir yerle ilişki kurmak hem de farklı yerler arasında bağlantılar kurmak olarak ele alıyor ve göçmenlerin birden fazla yerde var olduğunu vurgulamaktadır.

Tez, göçün uluslararası doğasını ve bu bağlamdaki teorik kavramları incelemektedir. Göç teorileri ve göçün nedenselliği derinlemesine incelenmektedir. Ayrıca, Türkiye'nin göçe yaklaşımı ve göçteki rolüne ilişkin teorik bir çerçeve sunulmaktadır. Araştırma metodolojisi, etnografik bir araştırma yönteminin benimsenmesini ve göçmenlerin sosyal, ekonomik ve mekânsal yönlerinin derinlemesine analiz edilmesini içermektedir.

Araştırmanın temel sorusu şudur: "Göç kariyeri" kavramı, kentsel bağlam ve mekân üretim süreçlerine odaklanarak, göç hikâyelerini kapsayıcı bir anlayış olarak nasıl geliştirilebilir ve bu kavram, gelecekteki potansiyel hareketlilikler için değişen ve gelişen bir kariyer yapısını önermek amacıyla nasıl kullanılabilir? Alt araştırma soruları arasında göç süreci boyunca mekânsal deneyimler ile göç kariyerleri arasındaki bağlantı, göçmenlerin bütüncül yaşam deneyimlerinde hangi kalıpların ortaya çıktığı, zorunlu göçe maruz kalanların deneyimleri ile mekân ve yer arasındaki ilişki, Suriye'den Türkiye'ye zorunlu olarak göç edenlerin yerleşim süreçlerindeki deneyimleri, bu deneyimlerin onları nasıl

etkilediği, iş ve kariyer fırsatlarını etkileyen faktörler ile göç sürecinde kullanılan sosyal ve kültürel ağların anlaşılması yer almaktadır.

Bu bağlamda, göç nedenleri, izlenen güzergâhlar, yerleşim tercihleri, uyum sorunları ve gelecek planları gibi konuları kapsayan bir ön saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Saha çalışması anketi, göçmenlerin ikamet yerleri, hareketlilikleri, uyum süreçleri, kişisel özellikleri ve gelecek planlarına ilişkin sorular içermektedir. Araştırma, İstanbul'da yaşayan 60 Suriyeli göçmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Veriler, SPSS 28 kullanılarak Ki-kare anlamlılık testi ile analiz edilmiş ve %50'lik kritik bir anlamlılık sonucu elde edilmiştir.

Ön saha çalışmasının bulguları, ana araştırmanın yapılandırılmasında kullanılmıştır. Ana araştırma, İstanbul'un farklı bölgelerinde yaşayan 19 yetişkin Suriyeli göçmenle gerçekleştirilmiştir. Bu göçmenler, şehirde çeşitli pozisyonlarda çalışmakta ve yaşamakta olup, benzer yaşam tarzlarını paylaşmakta ve sosyal ve fiziksel olarak aktif bir yaşam sürdürmektedirler. Katılımcılar, kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak, bilgi sahibi ve iletişim becerileri yüksek bireylerden seçilmiştir. Araştırma, göç yolculuklarına odaklanarak süreci ve bu süreçle ilişkili tüm mekânları bir bütün olarak ele alan bütüncül bir yaklaşımı takip etmiştir. Araştırma, İstanbul'da yaşayan Suriyeli göçmenlere odaklanmasına rağmen, her potansiyel göç hikâyesi için algılanabilir bir rehber olmayı amaçlamaktadır.

Çalışmanın bulguları, göçmenlerin göç kararlarını etkileyen tarihsel, kültürel, coğrafi ve teknolojik faktörlerin önemli rol oynadığını vurgulamaktadır. Göçmenler, yaşam alanlarında hem zorluklarla hem de fırsatlarla karşılaşırken, Türkiye'de kalma isteği, mülk edinme, geçmiş göç deneyimleri ve sosyo-politik dinamikler gibi çeşitli etkenler, göç etme kararlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Ayrıca, geçmiş hareketlilikler, göçmenlerin gelecekteki hareketlilik tercihlerini şekillendirmede kritik bir rol oynamakta ve göç yolculuğu boyunca deneyimlerini etkileyerek yerler arasındaki bağlantıları dikkate almalarına neden olmaktadır. Bu nedenle çalışma, göç fikrinin ortaya çıkışından hedefe ulaşılmasına kadar olan süreçteki tüm mekânsal ve deneyimsel karşılaşmaların bir "göç kariyeri" oluşturduğunu vurgulamaktadır. Bulgular, uluslararası göçün dinamik doğasını ortaya koyarken, mimarlık ve göç arasındaki ilişkiyi daha derinlemesine araştırmak amacıyla nitel yöntemler ve daha geniş katılımcı katılımıyla bu karmaşıklıkları keşfetme yolları sunmaktadır.

Bu tez, göçün mekânsal boyutunu ve göçmenlerin mekânsal tercihlerini anlamaya yönelik kapsamlı bir model sunmakta ve bu modelin gelecekteki göç hareketliliği üzerindeki etkilerini değerlendirmektedir. Göçmenlerin mekânsal stratejilerine ve ulusötesi yerleşim deneyimlerine odaklanan bu çalışma, göç ve mekân arasındaki ilişkiyi derinlemesine inceleyerek alana önemli katkılarda bulunmaktadır.

Araştırma, aynı zamanda, göçmenlerin menşe ve varış ülkeleri arasında bağlantılar kurduğu ulusötesi göçün karmaşıklıklarını da vurgulamaktadır. Bu bağlantılar, göçmenlerin mekânsal ve sosyal deneyimlerini şekillendirmede kritik bir rol oynamaktadır. Göçmenler, yeni mekânsal bağlamlara uyum sağlarken kültürel, ailevi ve bazen ekonomik bağlarını koruyarak sıklıkla "yerel-ötesi" kimlikler oluşturmaktadır. Çalışma, göç sürecini anlamak için yalnızca bireylerin fiziksel hareketlerini değil, aynı zamanda yolculuk ve yerleşim süreçlerinde etkileşimde bulundukları mekânsal ve sosyal ilişkiler ağlarını da analiz etmenin gerekli olduğunu vurgulamaktadır.

Ayrıca tez, kentsel dinamiklerin göç deneyimi üzerindeki önemli etkilerini ön plana çıkarmaktadır. İstanbul gibi büyük göç merkezleri olan şehirlerde, sosyo-ekonomik yapılar göçmenlerin mekânsal stratejilerini ve yerleşim kalıplarını derinden şekillendirmektedir. Analizler, kentsel altyapının, iş olanaklarının, konut koşullarının ve sosyal ağların, göçmenlerin yeni çevrelerinde nasıl hareket ettiklerini belirleyen kritik unsurlar olduğunu ortaya koymaktadır. Kentsel ortamlar ile göçmenlerin uyum stratejileri arasındaki bu etkileşim, özellikle kitlesel göçün hızlı kentsel büyümeye katkı sağladığı bağlamlarda, şehirlerin göçmenleri daha iyi nasıl ağırlayıp entegre edebileceğine dair önemli bilgiler sunmaktadır.

Son olarak, bu tezde geliştirilen "göç kariyeri" kavramı, göçmenlerin uzun vadeli mekânsal hareketlerini anlamaya yönelik yenilikçi bir çerçeve sunmaktadır. Göç kariyeri yaklaşımı, göçün tek bir olay olmadığını, zaman içinde ekonomik, sosyal ve mekânsal etkenlerle şekillenen evrimsel bir süreç olduğunu öne sürmektedir. Bulgular, bu çerçevenin gelecekteki göç senaryolarına uygulanabileceğini ve potansiyel hareketlilik kalıplarını öngörerek, politika yapıcılar için göç yönetiminde değerli araçlar sunabileceğini göstermektedir.

Sonuç olarak, çalışma, göçmenlerin göç kararlarını etkileyen çeşitli faktörleri ve bu faktörlerin göç kariyerleri üzerindeki etkilerini derinlemesine anlamaya yönelik önemli bulgular sunmaktadır. Ayrıca, göçmenlerin yeni çevrelerine uyum sağlama süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları ve bu zorluklarla başa çıkma stratejilerini incelemektedir. Göçmenlerin mekânsal deneyimleri ile göç kariyerleri arasındaki dinamik etkileşimleri ortaya koyarak, tez, gelecekteki araştırmalar ve politika oluşturma süreçleri için önemli katkılar sağlamaktadır.

CAUSALITY ANALYSIS IN THE LOCALIZATION OF MIGRATION: TRANSLOCAL SETTLEMENTS IN ISTANBUL

SUMMARY

The phenomenon of migration has existed throughout human history and refers to the movement of individuals or communities from one place to another. This mobility can be driven by economic, social, political, environmental, or various other reasons. Migration fundamentally changes people's lives, identities, cultural dynamics, and spatial relationships. In this context, the spatial relocations experienced during the migration process require individuals to redefine their physical environments, social relationships, and societal roles.

In recent years, during a period of economic contraction in Istanbul and Turkey, opposing views on migrants have been widely debated in both political and social contexts. The core elements of this debate include [1] the increase in uncontrolled border crossings, [2] the economic issues faced by the growing population, and [3] adaptation problems leading to uncontrolled urban growth. The discussion also points to two primary locations where issues arise: the places migrants come from and the cities they settle in. While the fundamental problems are primarily economic, they manifest in cities experiencing the cumulative effects of both colonization and mass migration.

This thesis focuses on the spatial experiences of migrants, examining the situations and routes of skilled migrants who moved from Syria to Turkey. The research aims to understand patterns or connections that develop within the overall life experiences of migrants. It considers the migration process as both establishing a relationship with a specific place and creating connections between different places, emphasizing that migrants exist in multiple locations.

The thesis explores the international nature of migration and the theoretical concepts in this context. Migration theories and the causality of migration are thoroughly examined. Additionally, a theoretical framework on Turkey's approach and role in migration is provided. The research methodology includes adopting an ethnographic research method and deeply analyzing the social, economic, and spatial aspects of migrants.

The fundamental question of the research is: How can the concept of a 'migration career' be developed as an inclusive understanding of migration stories by focusing on the urban context and production processes of space, and how can this concept be used to propose a changing and evolving career structure for potential future mobilities? Sub-questions include how spatial experiences and migration careers are connected throughout the migration journey, which patterns emerge in the holistic life experiences of migrants, the relationship between the experiences of those subjected to forced migration and place and space, the experiences of those who have forcibly migrated from Syria to Turkey during their settlement processes, how these experiences affect them, the factors

affecting job and career opportunities, and understanding the social and cultural networks used during the migration process.

In this context, a preliminary field study covering topics such as reasons for migration, routes taken, settlement preferences, adaptation challenges, and future plans was conducted. The field study survey includes questions about migrants' residences, movements, adaptation processes, personal characteristics, and future plans. The study was conducted with the participation of 60 Syrian migrants living in Istanbul. The data were analyzed using the Chi-square significance test with SPSS 28, showing a critical significance result of 50.

The preliminary field study findings were used to structure the main research study. The main research was conducted with 19 adult Syrian migrants living in different locations within Istanbul. These migrants, who live and work in various positions within the city, share similar lifestyles and are socially and physically active. Participants were selected using the snowball sampling method, with informed and communicative individuals chosen. The research followed a holistic approach, focusing on migration journeys and examining the process and all related spaces as a whole. While the research focuses on Syrian migrants living in Istanbul, it aims to be a perceptible guide for every potential migrant story.

The findings of the study highlight the significant role of historical, cultural, geographical, and technological factors that influence migrants' migration decisions. While migrants encounter both challenges and opportunities in their living areas, various factors such as the desire to stay in Turkey, property ownership, past migration experiences, and socio-political dynamics significantly influence their decisions to migrate. Additionally, past movements play a critical role in shaping migrants' future mobility preferences, influencing their experiences throughout the migration journey and considering connections between places. Therefore, the study emphasizes that all spatial and experiential encounters in the emergence of the idea of migration and reaching the destination form a migration career. These findings underscore the dynamic nature of international migration and suggest ways to explore these complexities through qualitative methods and broader participant involvement to further investigate the relationship between architecture and migration.

This thesis presents a comprehensive model for understanding the spatial dimension of migration and the spatial preferences of migrants, evaluating the impacts of this model on future migration mobility. Focusing on the spatial strategies and transnational settlement experiences of migrants, this study provides significant contributions to the field by deeply examining the relationship between migration and space.

The research also underlines the complexities of transnational migration, where migrants form connections between their origin and destination countries, and these connections play a critical role in shaping their spatial and social experiences. Migrants often establish translocal identities as they maintain cultural, familial, and sometimes economic ties with their homeland while simultaneously adapting to new spatial contexts in the host country. This study emphasizes that understanding the migration process requires analyzing not only the physical movement of individuals but also the broader networks of relations, both spatial and social, that they engage with during their journey and settlement.

Furthermore, the thesis highlights the significant impact of urban dynamics on the migration experience. In cities like Istanbul, which serve as major migration hubs, the socio-economic structures profoundly shape the spatial strategies and settlement patterns of migrants. The analysis reveals that urban infrastructure, job opportunities, housing conditions, and social networks are crucial determinants of how migrants navigate their new environments. This interplay between urban settings and migrant adaptation strategies offers insights into how cities can better accommodate and integrate migrants, particularly in contexts where mass migration contributes to rapid urban growth.

Lastly, the concept of a 'migration career' developed in this thesis provides a novel framework for understanding the long-term spatial trajectories of migrants. The migration career approach suggests that migration is not a singular event but an evolving process shaped by economic, social, and spatial factors over time. The findings suggest that this framework can be applied to future migration scenarios to predict and plan for potential mobility patterns, thus offering policymakers valuable tools for managing migration in an increasingly globalized and urbanized world.

In conclusion, the study provides an in-depth understanding of the various factors affecting migrants' migration decisions and the impacts of these factors on their migration careers. It also examines the challenges migrants face in adapting to their new environments and their strategies for coping with these challenges. By revealing the dynamic interactions between migrants' spatial experiences and migration careers, the thesis offers significant contributions to future research and policy-making.

1. GİRİŞ

Bu tez çalışması, göç yolculuğu kavramını başlangıç noktası, geçiş veya kısa süreli duraklamalar, varış noktası ve hedef ile karşılaşılan mekân, kültür, sosyal ilişkiler ve deneyimler açısından incelemektedir. Her bir göç eden kişi için bu hareketlilik, çalışma kapsamında “göç kariyeri” olarak ifade edilmektedir. Göç kariyeri, bireylerin kişisel ihtiyaçları ve fırsat yapıları doğrultusunda göç kararları almasını ve bu süreçte karşılaştıkları belirsizlikleri anlamlandıran bir kavramdır. Bu kavram, entegrasyon, asimilasyon veya dahil olma gibi geleneksel kavramlara ek olarak, göçmenlerin alıcı ülkedeki durumlarına odaklanmaktadır (Martiniello ve Rea, 2014).

Göç süreci, göç etme arzularının oluşumu, göç seçenekleri hakkında bilgi arama ve değerlendirme bilişsel kuralları, göç kararlarını hazırlama ve gerçekleştirme zamanlaması ve planlama ufukları ile göç kararlarının kontrol odağı ve eylem derecesini içermektedir (Czaika ve diğ., 2021). Göçün, özellikle de kitlesel göçün, yol açtığı imkanlara ve kısıtlamalara yalnızca tek bir açıdan bakmak imkansızdır. Anlamak için her bir boyutuna birlikte bakmak gerekir ve göç, kent ve mekânla doğrudan ilişkili bir olgu olup, yerel olma ve bir yerde bulunma bağlamında ele alınmalıdır. Bu doğrultuda, bireyleri ve toplumları etkileyen fiziksel, kültürel, sosyal, mekansal ve ilişkisel faktörlerin incelenmesi önemlidir.

Bu ilk bölüm, çalışmanın çerçevesini tanımlamakta ve sonraki bölümler için zemin hazırlamaktadır. Literatür taramasının bir özeti ile başlayan bölüm, araştırmaya genel bir bakış ile devam etmekte ve terimler ve tanımlar ile sona ermektedir.

1.1 Çalışmanın Arkaplanı

Dünyada kitlesel hareketlilikler her zaman olmuştur, ancak gelişen teknoloji ve iletişim ağları sayesinde bu hareketlilikler daha sık ve kolay hale gelmiştir. Teknolojik gelişmeler sınır kontrollerini kolaylaştırırsa da insan her zaman

kompleks ve yenilikçi olmuştur. Uluslararası göç, göç veren ülke, göç alan ülke, transit ülke ve göçü gerçekleştiren bireyler arasında karmaşık bir yönetim konusudur. Bu nedenle göç, sadece arz-talep veya ihtiyaç-olanak ekseninde değerlendirilemez (İçduygu, 2006).

16. yüzyıldan itibaren uluslararası göç, kapitalist dünya ekonomisinin şekillenmesi ve ulus-devletin ortaya çıkışıyla iki önemli sürece tanıklık etmiştir. Ancak günümüzde göç, sadece bu tarihsel süreçlerle değil, aynı zamanda siyasi, ekonomik ve sosyal değişimlerle de ilişkilidir. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaşanan hızlı değişimler, uluslararası göç üzerinde büyük etkiler yaratmıştır. Yoksul ülkelere zengin ülkelere göçü tetikleyen güçler istikrarlı kalmıştır (Hatton ve Williamson, 2009). Şehirleşme ve endüstrileşme gibi faktörler de göç akışlarını artırmıştır.

Uluslararası göçteki son eğilimler, göçün coğrafi genişlemesi, niteliksel değişiklikler ve ekonomik göç ile zorunlu göçün artan önemini vurgulamaktadır (Aleshkovski, 2017). Göç hareketliliği belirli bölgelerde yoğunlaşmakta, köken ülke, geçiş ülkesi ve hedef ülke arasındaki ayrımlar belirsizleşmektedir. Bu nedenle kentler ve ülkeler, göçmenlerin sosyal, kültürel, ekonomik ve eğitim düzeyleriyle ilgili veri tabanları oluşturmalarıdır (de Haas, ve diğ., 2018).

Göç, ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel yönleri içeren karmaşık bir olgu olup, menşe ve hedef ülkeleri doğrudan etkiler. Özellikle nitelikli göçmenler, daha iyi ekonomik ve yaşam koşulları arayışıyla göç ederken üçüncü ülkeleri de etkileyebilir (Geis ve diğ., 2013). Göç olgusu, bu tez çalışmasında menşe ülke, varış noktası, rotalar ve arzu edilenler açısından kategorize edilmiştir.

Ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, göçü daha az kalıcı ve korkutucu hale getirmiştir. Ancak bazı bölgelerde göç politikaları ve sınır kontrol önlemleri önemini korumaktadır. Eğitim düzeyi ve bireysel yetenekler, göçmenlerin yasal olarak kabul edilmesinde belirleyici faktörlerdir. Yüksek vasıflı göçmenler, genellikle daha kolay kabul görmektedir.

Dünya ekonomisinin evrenselleşmesi, ulus-devletlerin kimlik ve yurttaşlık kavramlarını şekillendirerek yeni göç biçimlerine zemin hazırlamıştır (Castles ve Miller, 1993). Bu bağlamda, ulusötesi ve yerelötesi kavramlar, göçmenlerin mekânsal deneyimlerine dair değerli içgörüler sunmaktadır. Bu kavramlar,

zorunlu ve kitlesel göç olgularının doğasında var olan karmaşık mekânsal dinamiklere ışık tutmaktadır. Göç çalışmaları, bu perspektifler üzerinden kalkınma araştırmalarıyla daha derin bir bağ kurabilir. 1990'ların sonlarından bu yana ulusötesi göç, uluslararası göç ve göçmenlik üzerine daha geniş bir literatür içinde ayrı bir çalışma alanı olarak ortaya çıkmıştır (Parnwell, 2005). Bu dönem, göçün değişen manzarasını yansıtan "tekrarlayan göç", "ulusötesi topluluklar", "yer değiştirme" ve "transmigrasyon" gibi yeni terminolojileri ortaya çıkarmıştır.

Bireylerin bir yerden başka bir yere hareketi olarak tanımlanan göç, yaşam standartlarını yükseltmek, güvenlik arayışı, eğitim veya kariyer fırsatları peşinde koşmak gibi çeşitli güdülerini kapsar (Petersen, 1958; White ve Lindstrom, 2005). Göçün mekânsal boyutları, göçmenlerin mekânı kullanımı, mekânsal seçimler ve bağlantılar gibi konuları kapsar. Bu bağlamda, "göç mekânı" kavramı, göçmenlerin göç yolculukları boyunca geçtikleri ve etkilendikleri mekânları tanımlar.

Son çalışmalar, ulusötesi ve yerelötesi kavramları üzerinden göçün mekânsal dinamiklerini inceleyerek, kentlerin çeşitlilik ve karşılaşma mekânları olarak potansiyelini vurgulamaktadır. Göçmenlerin farklı yerler arasında kurduğu bağlantılar, sosyo-mekânsal kimliklerini yeniden şekillendirirken, göçün sonuçları sosyal, kültürel ve ekonomik değişimlerle hem menşe hem de varış yerlerini etkiler. Yerelötesi perspektif, göçmenlerin bu mekânsal ilişkiler ağında nasıl yeniden varlık kazandığını anlamaya yönelik kritik bir bakış açısı sunar.

Göç konusu özellikle de Türkiye gibi ülkelerde gerçekleşen kitlesel göç dalgaları nedeniyle ekonomik boyutu üzerinden düşünülse de siyasal, sosyal, kültürel ve demografik açıdan çok yönlü bir politikadır. Göç hem göç eden kişi hem de göç alan ve göç veren yer ile doğrudan ilişkili olması nedeniyle öncelikle insan ile alakalı bir olgudur ve bu hareketlilikten köken ülke de hedef ülke de etkilenmektedir. Bir adım ötesi ise Türkiye'nin de içinde bulunduğu özellikle nitelikli göçmenler için ekonomik ve yaşam koşulları açısından daha iyi ülkelere göç etme istekleri dolayısıyla köken ve hedef ülke dışında üçüncü ülkeler de etkilenmektedir. Giderek daha da siyasallaşan göç konusu hem içerisinde barındırdığı karmaşıklıklar ile hem de göçe karşı olan karşıtlıklar nedeniyle kavramsal ve yapısal çerçevesinin çizilmesinin zor olduğu konudur. Fakat

Çalışma kapsamında g olgusu köken ülke, hedef ve g rotaları açısından sınıflandırılarak kitlesel gler üzerinde durulmuştur.

Bu kapsamda, araştırma ve seçilen konu için birkaç motivasyon bulunmaktadır. İlk motivasyon, Türkiye'de giderek artan göçmen nüfusunun, özellikle ekonomik bağımsızlığa sahip olanların İstanbul'da yer edinmelerine dair mekânsal, sosyal ve ekonomik entegrasyon süreçlerini derinlemesine anlamaktır. İstanbul'un kozmopolit yapısı, göçmenlerin bu şehri tercih etmelerinde önemli bir rol oynamaktadır.

İkinci motivasyon, göçmenlerin yerleşim tercihlerini, sosyal ağılarını ve mekânsal uyum süreçlerini inceleyerek g politikalarına katkı sunmayı amaçlamaktadır. Özellikle Suriyeli göçmenlerin İstanbul'daki yaşam deneyimleri üzerine yapılan çalışmalar sınırlıdır. Bu araştırma, bu alandaki bilgi boşluğunu doldurarak, göçmenlerin karşılaştıkları zorlukları ve bu zorlukları aşma stratejilerini anlamayı hedeflemektedir. Araştırmanın sonuçları, yerel yönetimlere ve politika yapıcılara, göçmenlerin entegrasyon süreçlerini daha iyi yönetebilmeleri için gerekli bilgileri sağlayacaktır.

nc motivasyon, araştırmacının göçmenlerle ilgili kişisel ve akademik ilgisinden kaynaklanmaktadır. Araştırmacının, İstanbul'da yaşayan göçmenlerle olan etkileşimleri ve gözlemleri, bu çalışmayı gerçekleştirme isteğini artırmıştır. Göçmenlerin hikayelerini dinlemek ve bu hikayeler üzerinden kapsamlı bir analiz yapmak, araştırmacının göçmenlerin yaşam koşullarını daha iyi anlamasına ve bu koşulları iyileştirmeye yönelik önerilerde bulunmasına olanak sağlayacaktır.

Son motivasyon, göçmenlerin ihtiyaçlarını, zorunlu g ve yeniden motive edilmiş gönüllü g süreçlerini ve g motivasyonlarını tarafsız bir şekilde belirleyerek, Türkiye'deki g politikalarının daha etkili hale getirilmesine katkıda bulunmaktadır. Bu alışma, ulusal kalkınma politikalarına destek olmayı ve göçmenlerin entegrasyon süreçlerini daha sürdürülebilir ve etkili hale getirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın bulguları, göçmenlerin yaşam deneyimlerine dair derinlemesine bir anlayış geliştirerek, g yönetimi ve entegrasyon politikalarına yönelik stratejik ve uygulanabilir mler sunacaktır.

1.2 Araştırmanın Amaçları ve Kapsamı

Son yıllarda, İstanbul ve Türkiye genelinde göçmenlere yönelik karşıt görüşler, özellikle ekonomik daralmanın etkisiyle, hem siyasi hem de toplumsal bağlamlarda yaygın bir şekilde tartışılmaktadır. Bu tartışmanın ana unsurları, kontrolsüz sınır geçişleri, ekonomik sorunlar ve uyum problemleriyle bağlantılı kontrolsüz kentsel büyüme gibi konuları içermektedir. Sorunların odağında, göçmenlerin geldikleri yerler ve yerleştikleri şehirler bulunmaktadır.

Göç ve göçmen hareketliliği, İstanbul gibi büyük metropollerin kentsel yapısının ayrılmaz bir parçasıdır. Bu bağlamda araştırma, Suriye iç savaşı sonrası İstanbul'a gelen nitelikli göçmenlerin yerel ile kurduğu ilişkiler ve köken ülkedeki bağlarını, "göç kariyeri" kavramını geliştirerek incelemeyi amaçlamaktadır. Göçmenlerin mekânsal tercihleri ve sosyal ağları dikkate alınarak ekonomi merkezli bir analiz yapılmıştır.

Araştırma, Türkiye'de yaşayan Suriyeli yetişkin göçmenlerin göç yolculukları sırasında karşılaştıkları mekânları, bu mekânlarla kurdukları ilişkileri ve yerleşim süreçlerindeki fırsat ve kısıtlamaları keşfetmeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda, göç hareketinin nasıl algılandığı, yolculuk boyunca hangi değerlerin öne çıktığı ve bu değerlerin nasıl kullanıldığı üzerinde durulmaktadır. 2011'de başlayan Suriye iç savaşı sonrasında İstanbul'a gelen nitelikli göçmenler özelinde, bu araştırma onların yerel ile kurdukları ilişkiler ve köken ülkeleriyle sürdürdükleri bağları inceleyerek "göç kariyeri" kavramını geliştirmeyi hedeflemektedir. Araştırmada, göçmenlerin mekânsal tercihleri ve sosyal ağları dikkate alınarak, göç süreçlerinin ekonomik ve sosyal yönleri analiz edilmiştir.

Bu araştırma, göçmenlerin mekânsal ve sosyal yönlerine ilişkin bulgular sunarak yerel yönetimlere katkı sağlamayı ve göç konusundaki politikaların daha öngörülebilir bir çerçevede ele alınmasına yardımcı olmayı hedeflemektedir. Göçmenlerin ihtiyaçlarını belirleyerek, zorunlu ve gönüllü göçün karmaşık süreçlerini ve motivasyonlarını analiz etmek bu çalışmanın temel amaçlarındandır.

Araştırmanın temel amaçları şu şekilde özetlenebilir: (1) Göçmenlerin yer ve mekânla kurdukları ilişkileri analiz ederek, göç süreçlerinde yaşanan kopuşlar ve

mekânsal ilişkilerin etkilerini anlamak, (2) Göçmenlerin göç kariyerlerini nasıl şekillendirdiklerini ve bu süreçte sosyal, ekonomik ve mekânsal faktörlerin rollerini keşfetmek, (3) Göç süreçlerindeki motivasyonları analiz ederek, ulusal kalkınma politikalarına katkı sağlayacak öneriler geliştirmek.

Bu hedeflere ulaşmak için ulusal ve uluslararası politikaların göç üzerindeki etkileri incelenmiş ve ekonomik bağımsız Suriyeli göçmenlere odaklanılarak örneklem temelli bir yaklaşım benimsenmiştir. Ankete dayalı veri toplama ve yarı yapılandırılmış görüşmelerle nitel bir analiz yapılmıştır.

1.3 Araştırmanın Metodolojisi

Araştırmada, Türkiye’de iş gücünde yer alan ekonomik olarak bağımsız yetişkin Suriye kökenli göçmenlerin göç yolculukları boyunca karşılaştıkları mekanlar (kısmi veya uzun süreli duraklar, çizdikleri rotalar) üzerinden mekansal ve deneyimsel göç kariyeri bağlamındaki değişkenler incelenmiştir. Bu bağlamda, etnografik bir araştırma yöntemi tercih edilmiştir.

Mekansal deneyimler fiziksel değişkenler kadar hem sosyal hem de kültürel ilişkilere bağlı olduğu için; katılımcıların göç yolculuğuna başladıkları noktadan hedef ülkeye ulaşma süreçlerine dalarak keşfedilebilir. Bununla birlikte, göç sürecinde karşılaştıkları mekanların sunduğu olanaklar ve kısıtlamaları ortaya çıkaran bütün resmi ancak katılımcıların göç kariyerlerini nasıl tanımladıkları ve yapılandırdıklarına bakarak yakalanabilmektedir.

Bu etnografik araştırmaya keşif amaçlı yapılan niceliksel ön çalışma bilgi sağlamıştır. Bu ön çalışma İstanbul’un tümüne yayılan dijital ortamda sunulan toplam 60 yetişkin Suriye kökenli göçmen ile yapılan demografik bilgileri, göç yolculuğunu, yaşanılan mekan/ev ile ilgili detayları ve gelecek öngörülerini içeren anket çalışmasıdır.

Ana araştırma, Türkiye’de İstanbul’da yaşayan, 19 yetişkin Suriyeli göçmen ile yapılmıştır. Kent içerisinde farklı konumlarda yaşayan ve çalışan göçmenler, benzer yaşam tarzını paylaşıyor, sosyal ve fiziksel olarak aktiftirler. Kartopu örneklem yöntemiyle seçilen katılımcılara ön bilgilendirme yapılmış olup bilinçli ve iletişim kurabilen bireyler seçilmiştir. Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ortalama 70 dakika sürmüştür ve görüşme öncesi demografik bilgileri içeren kısa bir

bilgilendirme anketi yapılmıştır. Sorular ön araştırma sonucu oluşturulmuş olup, sorular detay sorulardan oluşmak yerine konuşmanın akışını sağlayabilmesi için tasarlanmıştır.

Göç araştırmaları hassas bir konu olduğu için, insanların rahat hissetmeleri için görüşmeler katılımcıların istedikleri yerde ve dilde yapılmıştır. Katılımcılara sadece araştırmacının erişebileceği şekilde saklanacak kayıtların alınacağı bilgisi verilmiştir. Katılımcıların istenirse harita kullanabileceği ya da mekanları çizerek anlatabileceği bilgisi verilmiştir.

Araştırmada bütüncül bir yaklaşım izlenmiştir; göç yolculuklarına odaklanarak, süreci ve ilgili tüm mekanları bir bütün olarak incelenmiştir. Araştırma İstanbul'da yaşayan Suriyeli göçmenlere odaklanmış olsa da, her potansiyel göçmen hikayesi için algılanabilir bir rehber olması amaçlanmıştır.

Analiz aşamasında, görüşmelerin her birinin tekrar tekrar okunarak göç yolculuklarının deşifresini elde etmek için veriler Charmaz'ın konstruktivist temellendirilmiş teorisi (2014) kullanılarak ayrıntılı olarak incelenmiştir. Alan araştırmalarının ayrıntıları ve bulguları 4. bölümde daha detaylı olarak tartışılacaktır.

1.4 Çalışmanın Hipotezi ve Araştırma Soruları

Sorunlara yaklaşım, göçmenlerin durumlarını, kişisel geçmişlerini ve göç kararlarını incelemeyi ve yerleşik kentsel normlardan sapma olarak kabul edilen davranışlara ilişkin perspektiflere odaklanmayı içermektedir. Bu yaklaşımın doğasında bulunan hipotezler şunlardır:

[1] Göçün nedenleri, göçmenlerin mevcut düzene uyum sağlamaya yönelik tepkileriyle bağlantılıdır.

[2] Göçmenlerin yaşam koşulları ve geçmiş deneyimleri bu tepkileri şekillendiren faktörlerdir.

[3] Göçmenlerin göç geçmişleri, tekrar göç etme eğilimleriyle ilişkilidir.

Bu bağlamda aşağıdaki ana araştırma sorusu ve alt araştırma soruları ortaya çıkmıştır:

Mekânın kentsel bağlamına ve üretim süreçlerine odaklanarak, göç hikayeleri üzerinden kapsayıcı bir anlayış olarak 'göç kariyeri' kavramı nasıl oluşturulabilir ve bu kavram, göçün ekonomi merkezli bir algoritması çıkarılarak, ileride yaşanabilecek potansiyel hareketliliklere yönelik değişen ve gelişen bir kariyer kurgusu önermek için nasıl kullanılabilir?

- Göçmen belleği ve hikayeleri bağlamında, mekânın toplumsal bağlamı ve üretim süreçlerine odaklanarak "göç kariyeri" kavramı yeni bir kapsayıcı anlayış olarak önerilebilir mi?
 - Mekansal deneyimler, göçmenlerin kariyer tercihlerini ve fırsatlarını nasıl şekillendirir?
- Göç kariyerinde karşılaşılan güzergahlar ve durak noktaları, mekânlarda ne ölçüde okunabilir?
 - Bu bağlamda, göç, ne tür bir tecrübe veya kariyer gelişimi sunmaktadır?
 - Göç yolculuğunun farklı aşamalarında (kalkış, transit, varış) mekansal deneyimlerin rolü nedir ve bu aşamalar arasında nasıl bir etkileşim bulunmaktadır?
 - Zorunlu göçmenlerin yer değiştirme sürecinde mekansal bağlamın (kırsal/kentsel alanlar, geçici/kalıcı yerleşimler) deneyimlerine etkisi nedir?
- Köken ülkeden hedef ülkeye yapılan yolculuk sırasında ve duraklarda yaşanan kopuşlar ve mekânsal karşılaşmalar, göçmenin yaşam tecrübesine nasıl katkı sunar?
 - Göçmenlerin Türkiye’de yeni bir yaşam kurma süreçlerinde sahip oldukları destek mekanizmaları (aile, toplum, devlet) nelerdir ve bu mekanizmaların etkisi nasıl olur?
 - Suriye’den Türkiye’ye göç edenlerin yerleşme süreçlerinde karşılaştıkları en büyük zorluklar nelerdir?
- Göçmen belleği ve gündelik yaşam pratikleri çerçevesinde, yer değiştirmelerin yol açtığı yersiz-yurtsuzlaşma bağlamında oluşan yerelötesi mekânlar nelerdir?

1.5 Tezin Yapısı

Çalışma beş ana bölüm üzerinden ilerlemektedir; giriş, göç kavramının tartışması, yer, yersizleşme ve yer edinme tartışması, göçmenlerin yersizleşme ve yer edinme deneyimleri ve sonuç ve tartışma.

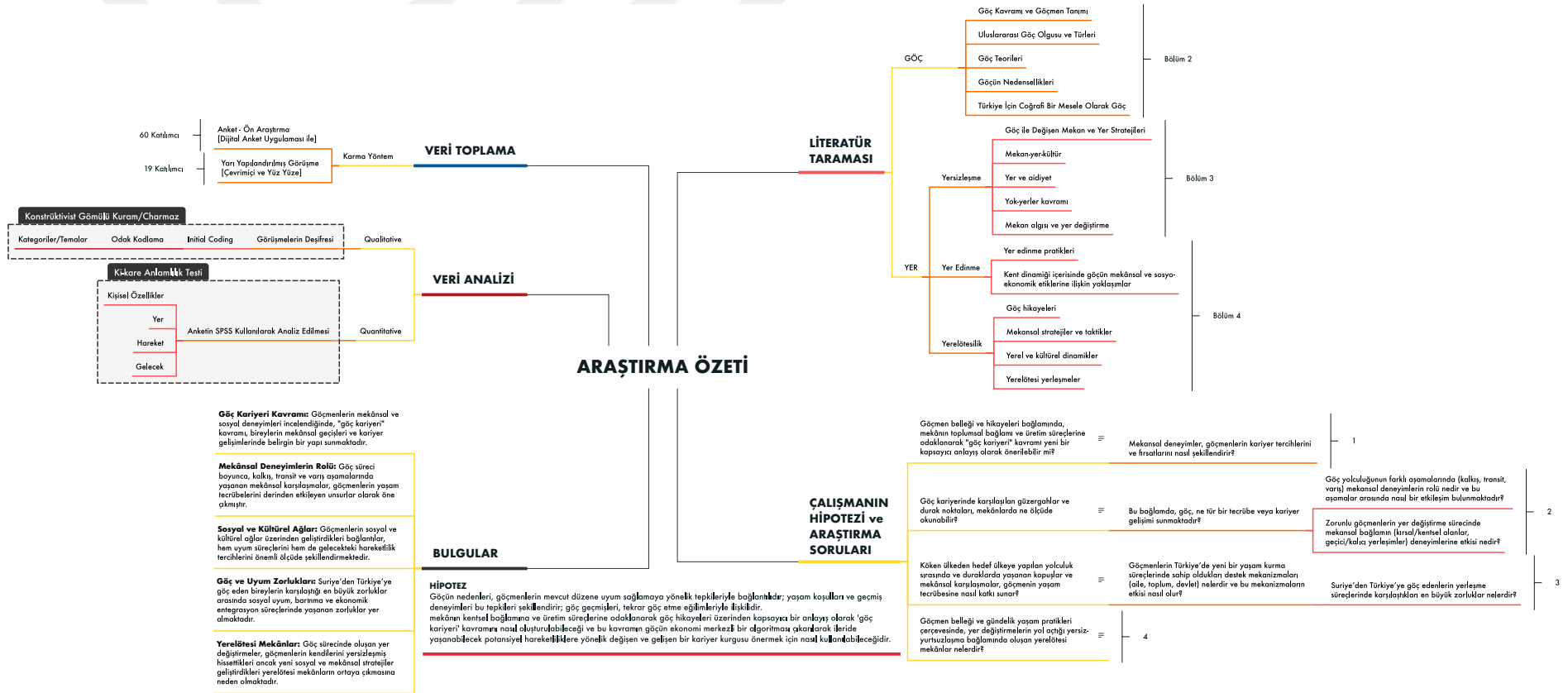
Birinci bölümde, araştırmanın amaçlarını, kapsamını ve metodolojisini sunar. Çalışmanın ana hipotezleri ve araştırma soruları tanıtılarak, tez boyunca ele alınacak konuların genel çerçevesi çizilir. Ayrıca, tezin yapısı ve bölümlerin içerdiği ana başlıklar kısaca özetlenir.

İkinci bölümde, göç olgusunun kavramsal ve teorik çerçevesi sunulmaktadır. Göçün tarihsel gelişimi, uluslararası göç teorileri ve göçün nedenleri incelenir. Özellikle Türkiye bağlamında göç olgusunun sosyo-ekonomik ve politik etkileri ele alınarak, Türkiye'nin göç politikalarına dair bir değerlendirme yapılır.

Üçüncü bölümde, göçmenlerin mekânsal deneyimleri, "yersizleşme" ve "yer edinme" kavramları çerçevesinde analiz edilir. Yersizleşme, göçmenlerin aidiyet ve kimlik kaybı yaşadığı süreci ifade ederken, yer edinme yeni mekânlara adapte olma ve bağlanma süreçlerini kapsar. Göçmenlerin bu iki süreçte karşılaştıkları mekânsal, sosyal ve ekonomik dinamikler incelenir.

Dördüncü bölüm, Suriyeli göçmenlerin yersizleşme ve yer edinme süreçlerine dair araştırma bulgularını sunar. Suriyeli göçmenlerin Türkiye'deki mekânsal tercihleri, sosyal ağları ve entegrasyon süreçleri detaylandırılır. Veri analizi ve tematik değerlendirmeler ışığında göçmenlerin yerleştikleri mekânlarla kurdukları ilişkiler irdelenir.

Beşinci bölümde ise araştırmanın bulguları yerelötesi mekân kavramı bağlamında tartışılır. Göçmenlerin mekânsal stratejileri, yerel ve küresel dinamiklerle etkileşimleri değerlendirilir. Bu bölüm, elde edilen sonuçların pratik önerilere dönüştürülmesine ve gelecekteki araştırmalar için yönlendirmelere yer verir.

Şekil 1.1 : Araştırma özeti

2. GÖÇ KAVRAMI

Göç, tarihin her döneminde önemli bir sosyal olgu olarak varlığını sürdürmüş ve günümüzde de toplumsal dinamikleri etkileyen temel unsurlardan biri olmayı sürdürmektedir. İnsanların ekonomik, sosyal, siyasi ve çevresel nedenlerle yaşadıkları yerleri terk edip yeni yerlere yerleşme süreçleri, farklı göç türlerini ve dinamiklerini ortaya çıkarmıştır (de Haas ve diğ., 2013). Bu bağlamda, göçün nedenleri, türleri ve etkileri üzerine yapılan çalışmalar, göçün geniş kapsamlı bir şekilde ele alınmasını sağlamaktadır.

Uluslararası Göç Örgütü'ne (IOM) göre, 2020 yılında dünya genelinde yaklaşık 281 milyon insan uluslararası göçmen olarak yaşamaktadır (IOM, 2020). Bu göçmenler, daha iyi yaşam koşulları, iş olanakları, eğitim veya siyasi baskılardan kaçmak gibi çeşitli nedenlerle ülkelerini terk etmektedirler. Uluslararası göç, hem göç alan hem de göç veren ülkeler için ekonomik, kültürel ve demografik açıdan önemli sonuçlar doğurmaktadır (King, 2012). Göç alan ülkelerde işgücü piyasalarını ve kültürel çeşitliliği zenginleştirirken, göç veren ülkelerde ise beyin göçü ve aile parçalanmaları gibi sorunlara yol açabilmektedir.

Göçün tarihsel gelişimi, farklı dönemlerde farklı göç dalgalarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Sanayi Devrimi ile birlikte artan işgücü talebi, kırsal kesimden kentsel alanlara yoğun bir iç göç dalgasını tetiklemiştir (Hatton ve Williamson, 1998). 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ise küreselleşme süreci, uluslararası göçün daha da hızlanmasına yol açmıştır. Özellikle 1960'lı yıllardan sonra gelişmiş ülkelerde işçi göçü, önemli bir göç türü olarak ortaya çıkmış ve bu ülkelerdeki ekonomik büyüme ile paralel bir şekilde artış göstermiştir (Sassen, 1992). Göçün tarihsel perspektiften incelenmesi, günümüzdeki göç dinamiklerinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmaktadır.

Göçün nedenleri, literatürde farklı teorik yaklaşımlar çerçevesinde ele alınmaktadır. Neoklasik ekonomik teori, göçü bireylerin gelirlerini maksimize etme çabası olarak açıklar ve işgücü arz ve talebi arasındaki dengesizlikleri vurgular (Borjas, 2014). Bunun yanı sıra, sosyal ağ teorisi, göçmenlerin sosyal

bağlantıları ve ağları aracılığıyla göç kararlarını ve yerleşim süreçlerini nasıl etkilediğini inceler (Massey ve diğ., 1993). Kümülatif nedensellik teorisi ise, göçün kendisinin daha fazla göçü teşvik eden sosyal ve ekonomik değişikliklere yol açtığını ileri sürer (Massey, 1990). Bu teoriler, göç olgusunun karmaşıklığını ve çok boyutluluğunu anlamak için önemli araçlar sunmaktadır.

Uluslararası bir göç sistemi, nispeten büyük göçmen akışları ve karşı akışlarıyla bir dizi gönderen ülkeye bağlı olan bir grup alıcı (çekirdek) ülkeden oluşur (Fawcett, 1989; Massey ve diğ., 1993). Bir göç sistemindeki ülkeler sadece insanlar tarafından değil, aynı zamanda diğer bağlantı türleri ile de bağlantılıdır (Fawcett 1989). Kritiz ve diğ. (1992), bağlantı türlerini tarihsel, kültürel, sömürgeci ve teknolojik bağlantılar olarak ayırır. Bir göç sistemi belirli bir bağlam içinde yer alır ve sosyal, politik, demografik ve ekonomik bağlamları ayırt etmektedir.

Hugo (1998) göçün ekonomik yönünü vurgulamakta ve göçü daha iyi ekonomik fırsatlar arayan bireyler tarafından benimsenen bir "hayatta kalma stratejisi" olarak görmektedir. Ancak Fisher ve Straubhaar (1996) "ayaklarıyla seçim yapma" kavramını tartışarak göçmenlerin daha elverişli koşullar veya fırsatlar sunan yerleri seçerek kendi eylemliliklerini nasıl kullandıklarını vurgulamaktadır.

Sonuç olarak, göç olgusu, hem tarihsel hem de güncel perspektiflerle ele alınması gereken karmaşık ve çok yönlü bir süreçtir. Göçün nedenleri, türleri ve etkileri üzerine yapılan araştırmalar, göçün bireyler ve toplumlar üzerindeki derin etkilerini ortaya koymaktadır. Özellikle uluslararası göç, küreselleşen dünyada önemli bir dinamik olarak varlığını sürdürmektedir. Göç çalışmalarının, sosyal bilimlerin yanı sıra mimarlık ve şehir planlama gibi disiplinler arası alanlarda da ele alınması, göçmenlerin mekânsal deneyimlerinin ve yerleşim süreçlerinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

2.1 Göç Kavramı ve Göçmen Tanımı

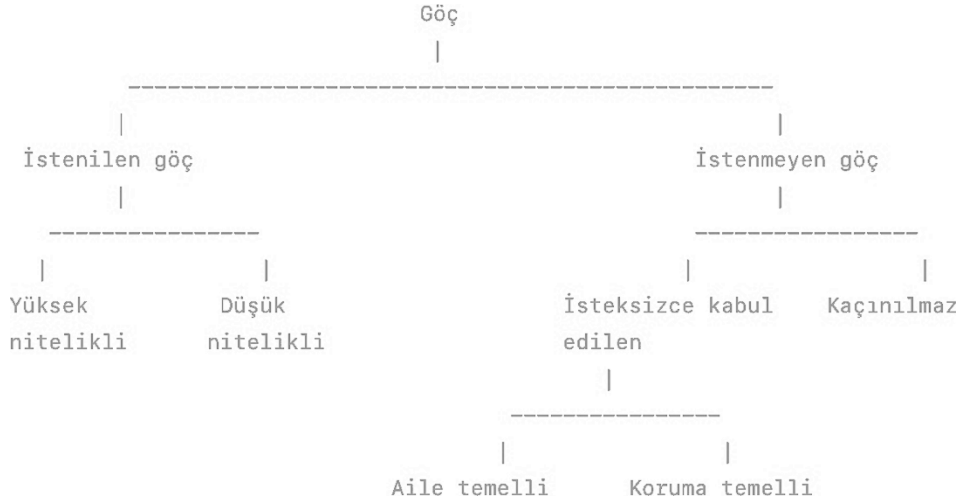
Göç kavramı, insanlık tarihi boyunca çeşitli nedenlerle bir yerden başka bir yere yapılan yer değiştirme hareketlerini ifade eder. Bu yer değiştirme hareketleri, ekonomik fırsatlar, siyasi baskılar, savaşlar, doğal afetler ve sosyal nedenler gibi çeşitli faktörlerden kaynaklanabilir (Castles ve diğ., 2013). Göç, genellikle iki

ana kategoriye ayrılır: iç göç ve dış göç. İç göç, bir ülkenin sınırları içinde yapılan yer değiştirme hareketlerini ifade ederken, dış göç ise bir ülkeden başka bir ülkeye yapılan göç hareketlerini kapsar. Bu farklı göç türleri, göçmenlerin deneyimlerini ve karşılaştıkları zorlukları anlamada önemli bir rol oynar. Göçün nedenleri, türleri ve etkileri üzerine yapılan araştırmalar, göçün bireyler ve toplumlar üzerindeki derin etkilerini ortaya koymaktadır. Fakat göç konusu "insan" temelli bir eylem olmasından ötürü sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel, duyuşsal birçok etmene bağı karması k bir süreci yaşıyan bireylerin gerçekteştirdiğı bir hareketlilik olarak düşünölebilir.

Göçmen tanımı, farklı uluslararası kuruluşlar ve ölkeler arasında bazı farklılıklar gösterebilir. Birleşmiş Milletler, göçmeni "köken ölkesinin dışında en az bir yıl süreyle yaşıyan kişı" olarak tanımlar (United Nations, 2019). Bununla birlikte, bu tanımın kapsamı, göçün türüne, nedenine ve göçmenin statüsüne bağı olarak genişleyebilir veya daraltılabilir. Örneğın, Uluslararası Göç Örgütü (IOM), göçmen kavramını daha geniş bir perspektifte ele alarak, geçici işçiler, mülteciler, sığınmacılar ve yerinden edilmiş kişiler gibi farklı kategorileri de içerecek şekilde tanımlar (IOM, 2020). Göçmenlerin farklı statüleri ve yasal durumları, onların hak ve yükümlölüklerini belirler ve bu durum, göçmenlerin yaşadıkları ölkeye entegrasyon süreçlerini etkiler. Göçmenlerin yasal durumu ve statüsü, aynı zamanda onların sosyal hizmetlere erişimi, çalışma izinleri ve vatandaşlık hakları gibi konularda da belirleyici olmaktadır:

Devlet bakış açısıyla yapılan göçmen sınıflandırmaları göç alan ölkelerin kendi prespektiflerinden bakış açılarını yansıtmaktadır. Şekil 2.1'deki grafikte göröldüğü gibi istenen ve istenmeyen göç olarak ikiye ayırmak mümkündür. Fakat göçmen merkezli bakış açısıyla sınıflandırma yapıldığında aslında iki temel ayırım görölmektedir;

- Siyasi nedenlerle göç [mülteci]
- Ekonomik nedenlerle göç [işgücü göçmenleri]

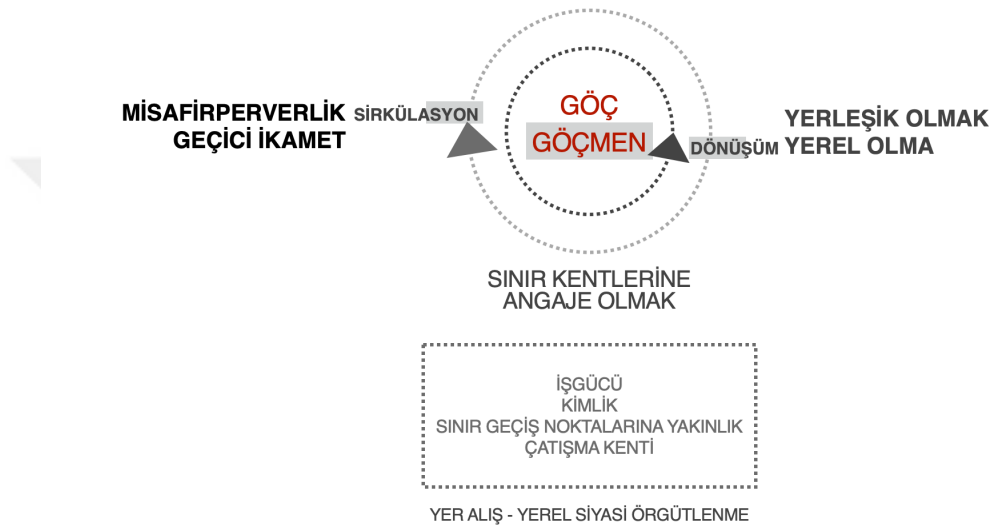

Şekil 2.1 : Göç alan ülkelerin perspektifinden göçmen sınıflandırmaları (Carling, J., 2007'den uyarlanmıştır.)

Yapılan bu sınıflandırmalar, belirli grupların baskınlığı ile zaman zaman ve mekândan mekâna değişebilmektedir; sonuç olarak, her vaka, statik sınıflandırmalara uymaktan çok kendi dinamiklerini içermelidir. Bu nedenlerle göçmen sınıflandırmaları kesinliği olan bir durum olarak görülmemelidir. Yine de çok karmaşık bir süreci analiz etmek için yararlı bir araç olarak kullanılabilirler. Aynı zamanda bireylerin göç etme nedenlerine göre de göçmen tanımın çeşitlendiği görülmektedir. Ekonomik göçmenler, daha iyi iş fırsatları ve yaşam koşulları arayışıyla göç ederken, siyasi göçmenler, savaş, iç çatışma veya siyasi baskı gibi nedenlerle ülkelerini terk ederler (Borjas, 2014). Çevresel göçmenler ise doğal afetler, iklim değişikliği ve çevresel bozulma gibi nedenlerle yer değiştirmek zorunda kalırlar (Black ve diğ., 2011). Bu farklı göç nedenleri, göçmenlerin yaşadıkları zorlukları ve ihtiyaçları belirler ve göç politikalarının şekillendirilmesinde önemli bir rol oynar. Ekonomik göçmenler genellikle gelişmiş ülkelerde işgücü piyasasında düşük ücretli ve güvencesiz işlerde çalışırken, siyasi göçmenler, mülteciler ve sığınmacılar genellikle sosyal yardım ve koruma ihtiyacı duyarlar. Çevresel göçmenler ise, yeniden yerleşim, barınma ve temel ihtiyaçların karşılanması gibi konularda destek arayışındadırlar. Bu sınıflandırmalar arasında örtüşmeler bulunmaktadır. Çoğu gönüllü göçmen aynı zamanda ekonomik göçmendir ve çoğu zorunlu göçmen de siyasi göçmen veya mültecidir.

Göçmenlerin tanımlanmasında kullanılan bir diğer parametre, bireylerin bir yerden başka bir yere hareket etme amaçlarını ifade eden göçün nedensel

boyutudur. Bu boyut, göçü tetikleyen nedenleri inceler; ancak, buradaki zorluk, göç kışkırtıcılarının çok yönlü olabileceği ve tek bir faktöre dayanmamasıdır. Göç, bireylerin siyasi kargaşa, dini zulüm, doğal felaketler veya kendi ülkelerindeki ekonomik zorluklar nedeniyle evlerini terk etmek zorunda kalmaları durumunda zorunlu kabul edilebilir. Bunun yanı sıra, eğitim fırsatları, aile birleşimi, emeklilik sonrası farklı bir yerde ikamet etme arzusu gibi faktörler, diğer çeşitli uyaranlarla birlikte, göç için itici güç olarak rol oynayabilir (Şekil 2.2).

Şekil 2.2 : Göçmen ve göç edilen yer açısından ilişkiler (yazar tarafından üretilmiştir).

Göç bağlamında, "mülteciler" kategorisini ayrı bir grup olarak ayırt etmek gereklidir. Mülteciler, ırk, din, kimlik, belirli bir sosyal gruba ait olma veya siyasi inançlar gibi faktörlere dayalı olarak yaşamlarına yönelik tehditler nedeniyle menşe ülkelerine geri dönemeyen veya dönmek istemeyen bireylerdir (Potocky ve Naseh, 2020). Mültecilerin uluslararası tanımı, 1951 Birleşmiş Milletler Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme ve 1967 Protokolü'nde özetlenmiştir. Göçmenlerle ilgili bir diğer sınıflandırma ise "sığınmacılar"dır. Mülteci tanımı açıkça belirtilmiş olmasına rağmen, sığınmacıların nasıl tanımlanacağı konusunda devam eden tartışmalar mevcuttur. Ayrıca Türkiye bağlamında, 2015 yılında Suriyeli göçmen nüfus olarak bilinen "geçici koruma" sınıflandırması altında ayrı bir birey kategorisi ortaya çıkmıştır. Uluslararası bir koruma, bir ülkenin medeni ve siyasi yasalarının ihlal edilmesi ve insanları kaçırmaya zorlaması durumunda ortaya çıkmaktadır. Geçici koruma statüsü, kitlesel olarak

yerinden edilmiş ve acil koruma ihtiyacı olan yabancılara sağlanan bir statüdür (Topal, 2015). Bu statü, uluslararası koruma statülerine göre daha esnek olup, acil durumlarda hızlı yanıt verilmesini sağlar. Geçici koruma altındaki kişiler, sağlık hizmetlerine erişim, eğitim, çalışma izni ve sosyal yardımlar gibi temel haklardan yararlanabilmektedirler.

Yeni göç tipolojilerinin ortaya çıkışı, geleneksel kalıcı göç ve geçici veya döngüsel hareketler arasındaki iki kutuplu şemanın ötesine geçmeyi gerektirir. Zira bu şema, göçün üstlendiği yeni biçimleri anlamayı sınırlar. Geçici göçler ve aynı anda iki ülkede bulunan hanelerin (ulusötesi topluluklar) olası varlığı, araştırma sürecinde önemli unsurlardır (Castles, 2002).

Göç olgusu, tarihin her döneminde çeşitli nedenlerle gerçekleşmiş ve günümüzde de farklı dinamiklerle varlığını sürdürmektedir. Günümüzde, göçmenlerin statüleri, yasal durumları ve göç nedenleri, onların topluma entegrasyon süreçlerini ve haklarını belirleyen kritik unsurlar haline gelmiştir. Göç tipolojilerinin giderek karmaşıklaşması, geleneksel sınıflandırmaların ötesine geçilerek yeni göç biçimlerinin anlaşılmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda, uluslararası göç olgusu ve türlerinin daha ayrıntılı incelenmesi, göç hareketlerinin çok boyutlu doğasını ve küresel etkilerini daha iyi kavramamıza olanak tanıyacaktır.

2.2 Uluslararası Göç Olgusu ve Göç Teorileri

Uluslararası göç, günümüz dünyasında hem bireyler hem de toplumlar için önemli etkileri olan karmaşık bir olgudur. Küreselleşme süreci, iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki ilerlemeler ve ekonomik farklılıklar, uluslararası göçü teşvik eden temel faktörler arasında yer almaktadır (de Haas ve diğ., 2013). Göçmenler, daha iyi yaşam koşulları, iş olanakları, eğitim veya siyasi baskılardan kaçmak gibi çeşitli nedenlerle ülkelerini terk ederek başka ülkelere göç ederler. Uluslararası göç, göç veren ve göç alan ülkeler üzerinde çeşitli ekonomik, sosyal, kültürel ve demografik etkiler yaratır. Göçmenlerin yeni yerleşim yerlerindeki topluma entegrasyonu ve göç sürecinde karşılaştıkları zorluklar, uluslararası göç çalışmalarının önemli araştırma konularıdır.

Göç, karmaşık ve çok boyutlu bir olgu olarak, göçmenlerin ve toplumların deneyimlerini çeşitli açılardan ele almayı gerektirir. Göçmenlerin yeni yerleşim yerlerindeki entegrasyon süreçleri, sosyal uyum, ekonomik katılım ve kültürel etkileşimler gibi faktörlerle şekillenir (Ager & Strang, 2008). Göçmenlerin entegrasyonu, sadece göçmenlerin çabalarına değil, aynı zamanda yerel toplulukların kabul ve destek düzeyine de bağlıdır. Entegrasyon politikaları, göçmenlerin dil öğrenimi, eğitim, sağlık hizmetleri ve işgücü piyasasına erişim gibi alanlarda karşılaştıkları engelleri aşmalarına yardımcı olabilir. Başarılı entegrasyon, göçmenlerin topluma tam katılımını ve toplumsal uyumun güçlenmesini sağlar.

Uluslararası göçün yönetimi, küresel işbirliği ve ulusal politikaların uyumunu gerektirir. Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) gibi uluslararası kuruluşlar, göç politikalarının geliştirilmesi ve göçmen haklarının korunması konusunda önemli roller oynamaktadır. Bu kuruluşlar, uluslararası göçün düzenlenmesi ve göçmenlerin korunması için çeşitli programlar ve girişimler yürütmektedir.

Göç türleri, zorunlu ve gönüllü göç olarak iki ana kategoriye ayrılabilir. Zorunlu göç, bireylerin siyasi baskılar, savaşlar, doğal afetler ve insan hakları ihlalleri gibi nedenlerle zorla yerlerinden edilmelerini ifade eder. Bu göç türü, genellikle ani ve beklenmedik olaylar sonucu gerçekleşir ve göçmenler güvenlik, barınma ve temel yaşam koşulları sağlama arayışıyla göç etmek zorunda kalmaktadır. Örneğin, 20. yüzyılda gerçekleşen dünya savaşları ve Soğuk Savaş dönemi, milyonlarca insanın zorla yerinden edilmesine yol açmıştır (Marrus, 2002). Doğal afetler de zorunlu göçün yaygın nedenlerinden biridir; depremler, seller ve kasırgalar gibi olaylar, insanların evlerini kaybederek göç etmelerine neden olmaktadır. Ayrıca, insan hakları ihlalleri ve etnik temizlik gibi nedenlerle de kitlesel zorunlu göçler yaşanabilir, bu tür göçler genellikle ani ve kitlesel bir nitelik taşır (Zolberg ve diğ., 1989).

Gönüllü göç ise, bireylerin daha iyi yaşam koşulları, iş fırsatları, eğitim veya sosyal nedenlerle kendi istekleri doğrultusunda yer değiştirmelerini ifade eder. Ekonomik göç, gönüllü göçün en yaygın türlerinden biridir ve bireyler genellikle gelirlerini maksimize etmek ve daha iyi bir yaşam sağlamak amacıyla göç ederler

(Borjas, 2014). Gönüllü göç, aynı zamanda aile birleşimi, evlilik ve sosyal ağlar gibi sosyal nedenlerle de gerçekleşebilmektedir.

Zorunlu ve gönüllü göç arasındaki temel fark, göçmenlerin göç etme nedenleri ve süreçlerinde yatar. Zorunlu göç, genellikle ani ve zorlayıcı koşullar altında gerçekleşirken, gönüllü göç bireylerin bilinçli ve planlı kararları doğrultusunda gerçekleşir. Sonuç olarak, her iki göç türü de farklı dinamiklere sahiptir ve göç politikalarının bu farklılıkları dikkate alarak geliştirilmesi gerekmektedir. Göçmenlerin ihtiyaçlarına uygun politikalar, onların yaşam koşullarını iyileştirmek ve entegrasyon süreçlerini desteklemek açısından kritik öneme sahiptir.

2.2.1 Geçmişten günümüze göç konusu

Göç olgusu, insanlık tarihinin en eski ve en sürekli dinamiklerinden biri olmuştur. İnsanlar, tarih boyunca çeşitli nedenlerle bir yerden başka bir yere göç etmişlerdir. Göç hareketleri, ekonomik fırsatlar, siyasi baskılar, doğal afetler ve savaşlar gibi çeşitli faktörlerden kaynaklanmıştır (de Haas ve diğ., 2013). Göçün tarihsel evrimi, toplumların gelişiminde ve kültürel etkileşimlerde kritik bir rol oynamıştır. Göç hareketleri, farklı dönemlerde farklı şekillerde gerçekleşmiş ve her dönemde göçün dinamikleri ve etkileri değişmiştir.

Göç hareketlerinin başlangıcı, ilk insan topluluklarının avcılık ve toplayıcılıkla geçindikleri dönemlere kadar uzanır. Bu dönemde, insanlar doğal kaynakların bolluğuna ve mevsimsel değişimlere bağlı olarak yer değiştirmişlerdir (Bellwood, 2014). Neolitik devrimle birlikte, tarımın ve yerleşik yaşamın başlaması, insanların belirli bölgelerde kalıcı olarak yerleşmelerine neden olmuştur. Ancak, tarımsal üretimin artması ve nüfusun büyümesi, yeni toprak arayışlarına ve dolayısıyla göç hareketlerine yol açmıştır.

Antik dönemlerde, büyük imparatorlukların kurulması ve ticaret yollarının gelişmesi, göç hareketlerini teşvik eden önemli faktörler olmuştur. Örneğin, Roma İmparatorluğu'nun genişlemesiyle birlikte, farklı etnik ve kültürel gruplar imparatorluğun çeşitli bölgelerine göç etmişlerdir. Bu dönemde, göç hareketleri genellikle savaşlar, fetihler ve kolonizasyon süreçleriyle ilişkilendirilmiştir (Cameron, 2011). Orta Çağ'da, göç hareketleri daha çok ticaret ve dini nedenlerle

gerçekleşmiştir. Orta Asya'dan gelen Türk ve Moğol göçleri, Avrupa ve Asya'nın demografik yapısını önemli ölçüde etkilemiştir.

Sanayi Devrimi ise göç hareketlerinde büyük bir dönüşümün başlangıcı olmuştur. 18. ve 19. yüzyıllarda Avrupa'da gerçekleşen sanayileşme süreci, kırsal alanlardan kentlere doğru büyük bir iç göç dalgasını tetiklemiştir. Sanayi şehirlerinde artan işgücü talebi, kırsal kesimden kentlere olan göçü teşvik etmiştir (Hatton & Williamson, 1998). Bu dönemde, kentleşme hızla artmış ve şehirler göçmenler için cazibe merkezi haline gelmiştir. Sanayi Devrimi aynı zamanda uluslararası göçü de önemli ölçüde etkilemiştir. Özellikle Avrupa'dan Amerika kıtasına doğru büyük bir göç hareketi yaşanmıştır. Bu göç dalgası, Amerika'nın sanayi ve tarım sektörlerinde işgücü açığını kapatmış ve ekonomik büyümeye önemli katkılar sağlamıştır. 20. yüzyılın başlarında, iki dünya savaşı ve Büyük Buhran, göç hareketlerini yeniden şekillendirmiştir. Savaşlar, milyonlarca insanı yerinden etmiş ve mülteci krizlerine yol açmıştır. Savaş sonrası dönemde, yeniden yapılanma süreci, işgücü ihtiyacını karşılamak için göçmen işçilerin kabulünü teşvik etmiştir. Özellikle Almanya ve İngiltere gibi ülkeler, işgücü göçünü destekleyen politikalar geliştirmişlerdir (Castles ve Miller, 1993).

Küreselleşme, son 50 yılın en etkili ekonomik ve sosyal gücü olmuş, malların, sermayenin ve emeğin serbest dolaşımını sağlamıştır. Bu süreçte, insan hareketliliği en tartışmalı ve sosyal sorunlardan biri olmuş, ekonomileri, siyaseti ve kamu politikalarını dönüştürme gücüne sahip hale gelmiştir.

Küresel olarak her zaman önemli bir nüfus hareketi olmuştur, ancak teknolojinin ilerlemesi ve iletişim ağlarının yaygın olarak kullanılabilirliği nedeniyle, bu hareketler daha sık ve daha uygun hale gelmektedir (Çizelge 2.1). Teknolojik ilerleme yoluyla sınır kontrollerinin kolaylaştırılmasına rağmen, insanlar sürekli olarak karmaşıklık ve yenilik göstermiştir. Çizelge 2.1'de sunulan veriler, yıllar boyunca dünya çapında insan hareketliliğinde sürekli nedenlere bağlı gelişmeler olmuştur. Uluslararası göçün göçmen ulusu, ev sahibi ulusu, transit ulusu ve göç sürecini üstlenen bireyleri içerdiği göz önüne alındığında, göç çeşitli ulusal, uluslararası, kamu ve sivil toplum kuruluşlarını kapsayan bir “yönetim” meselesi olarak kabul edilir (İçduygu, 2006). Sonuç olarak, göçün değerlendirilmesi artık

yalnızca arz ve talep dinamiklerine veya algılanan ihtiyaçlara dayandırılmamaktadır.

Çizelge 2.1 : 1950'lerden bu yana göç hareketleri

<i>Temel Göç Eğilimleri</i>	<i>Kaynak Bölgeler</i>	<i>Hedef Bölgeler</i>	<i>Önemli Olaylar</i>
1950s İkinci Dünya Savaşı sonrası yeniden yapılanma, Avrupalıların Amerika ve Avustralya'ya göçü	Avrupa, Asya	Amerika, Avustralya	Marshall Planı, Avrupa'yı yeniden inşa etmek için göç
1960s Dekolonizasyon, eski sömürgelerden Avrupa'ya göç	Afrika, Asya	Avrupa	Dekolonizasyon, Cezayir Savaşı, Hindistan'ın Bölünmesi
1970s Petrol krizi, Orta Doğu'ya işçi göçü, Vietnamlı tekne insanları	Asya, Orta Doğu	Orta Doğu, ABD	1973 Petrol Krizi, Vietnam Savaşı'nın sona ermesi
1980s Soğuk Savaş'ın sona ermesi, Doğu Avrupa'dan Batı Avrupa'ya göç, Afrika göçleri	Doğu Avrupa, Afrika	Batı Avrupa, Kuzey Amerika	Berlin Duvarı'nın Yıkılışı, Etiyopya Kıtlığı
1990s Küreselleşme, artan Güney-Kuzey göçü, Balkan çatışmaları	Asya, Doğu Avrupa	Batı Avrupa, Kuzey Amerika	Yugoslavya'nın Dağılması, Ruanda Soykırımı
2000s Ekonomik göçün yükselişi, AB'nin genişlemesi, Suriyeli mülteci krizi	Orta Doğu, Doğu Avrupa	Batı Avrupa, ABD	AB Genişlemesi, Irak Savaşı
2010s Artan mülteci hareketleri, Afrika'dan Avrupa'ya göç, popülizmin yükselişi	Orta Doğu, Afrika	Batı Avrupa, ABD	Suriye İç Savaşı, Rohingya Krizi
2020s Pandemi kaynaklı kısıtlamalar, iklim göçü, Afgan mülteci krizi, Ukrayna savaşı kaynaklı göç	Orta Doğu, Orta Asya, Doğu Avrupa	Avrupa, ABD	COVID-19 pandemisi, ABD'nin Afganistan'dan çekilmesi, Rusya-Ukrayna Savaşı

2.2.2 Göç teorileri

Geçtiğimiz yüzyıl boyunca uluslararası göç üzerine yapılan araştırmalar, bu olgunun genel açıklamalarını sunmaya odaklanmıştır. Göç teorileri, insanların neden göç ettiklerini, göç süreçlerinin nasıl işlediğini ve göçün hem bireyler hem de toplumlar üzerindeki etkilerini açıklamak için geliştirilmiş çeşitli kuramsal çerçeveleri içerir. Ekonomi, sosyoloji, demografi, antropoloji ve coğrafya gibi disiplinler göç çalışmalarına en çok katkıda bulunan alanlardır. Ancak, göç olgusunun tam anlamıyla anlaşılabilmesi için disiplinler arası bir yaklaşım gereklidir (Fischer ve Straubhaar, 1996). Göç çalışmalarında modeller, kavramsal yaklaşımlar ve ampirik genellemeler önemli roller oynamıştır; ancak, bu yaklaşımlar nadiren gerçek teorilere dönüşmüştür. Birçok teori, insan

davranışının diğer yönlerini açıklamak için geliştirilmiş olup, sonradan göç olgusuna uyarlanmıştır.

Göç olgusunun karmaşıklığını ve çok boyutluluğunu anlamak için bu teorilerin derinlemesine incelenmesi önemlidir. Göç teorileri, ekonomik faktörlerden sosyal ağlara, politik dinamiklerden kültürel ve çevresel faktörlere kadar geniş bir yelpazeyi kapsar (Çizelge 2.2). Bu çalışmada, göçün ekonomik, sosyal, politik ve kültürel dinamiklerini anlamaya yönelik dört temel teori detaylı olarak açıklanmış, diğer önemli teorilere ise kısaca değinilmiştir. Bu kapsamda, neoklasik ekonomik teori, yeni ekonomi göç teorisi, tarihsel kurumsalcılık, düalist emek piyasası teorisi ve dünya sistemleri teorisi gibi teorilere değinilmiştir.

Çizelge 2.2 : Uluslararası göçü başlatan nedenler ve neden sonuç ilişkisine yönelik yaklaşımlar.

Uluslararası göçü başlatan nedenlerle ilgilenir		Neden-sonuç ilişkisi		
Proaktif Göç		Reaktif Göç		Sürekli Göç
Sosyolojik	Stouffer [1940, 60] Müdahil fırsat kavramı	Politik ve çevresel olarak teşvik edilen	Öberg [1996] Lee'nin itici-çekici faktörleri + yumuşak faktörler	Taylor [1986] Sosyal ağ teorileri
	Lee [1966] İtme-çekme modeli			
Ekonomik	Lewis [1954] Klasik teori		Schmeidl [1997] “Yer seçim nedeni ve boyutu” “Şiddet seviyesi ve çeşidi (boyut) - coğrafi yakınlık ve önceden varolan bağlar (neden yer)”	Kuramsal teori
	Harris ve Todaro [1970] Neoklasik teori			
	Piore [1979] İkili işgücü piyasası teorisi			
	Nelm [1980’ler] Yeni iş gücü göçü ekonomisi (Neoklasik teorilere tepki)			
Coğrafi	Lowry [1966] Göç çekim teorisi		Walpert [1966] Stres eşiği modeli	Kümülatif neden-sonuç teorisi Massey ve diğ. [1993]
	Zelinsky [1971] Hareketlilik geçiş teorisi	Spare [1974] Memnuniyetsizlik eşiği		
Sosyo ekonomik	Wallerstein [1974] Dünya sistemleri teorisi	Dejong ve Fawcett [1981] Değer-beklenti modeli		

Göç çalışmaları son zamanlarda uluslararası göçün iç göçün önüne geçmesiyle birlikte önemli bir dönüşüme tanıklık etmiştir. Bu değişim, mevcut çerçevelerde yapılan değişikliklerin ötesine geçen yeni kavramsal yaklaşımların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu yaklaşımlar toplu olarak alanda zengin ve çeşitli bir manzaraya katkıda bulunmaktadır (Massey vd., 1993). Bu yeni teoriler, göçün nedenlerini ve koşullarını anlamaya çalışmış ve göçün kaynak ve hedef bölgeleri için sonuçlarını araştırmıştır. Ayrıca, göçün sürekliliğini sağlayan faktörleri ve yarattığı sosyal alanları araştırmışlardır. Bu teorik yaklaşımlar arasında ağ teorisi, kurumsal yaklaşım, kümülatif nedensellik analizi ve göç sistemleri teorisi öne çıkan paradigmlar olarak ortaya çıkmıştır (Arango, 2000) (Çizelge 2.2).

Özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısında, öncü göçmenleri ve sistemik bağlantıları vurgulayan göç sistemleri teorisine odaklanmaktan, göç tipolojilerinin daha geniş bir akademik yeniden değerlendirmesine geçiş, göç çalışmalarında önemli bir anı işaret etmektedir (Castles ve Miller, 1993). Bu düşünme dönemi, küreselleşme ile iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki ilerlemelerden kaynaklanan yeni karmaşıklıkları kabul ederek göç akışlarının giderek daha küresel ve çeşitli hale gelen doğasını kabul etmektedir. Sonuç olarak, göçün değişen doğasını tanımlamak için 'tekrarlayan göç', 'ulusötesi topluluklar', 'yer değiştirme' ve 'transmigrasyon' gibi yeni terimler ortaya çıkmıştır. Ulusötesi faaliyetlerin ve tartışmaların gerçekleştiği ve müzakere edildiği belirli yerlerin araştırılması önemlidir (Erhkamp, 2005). Bu geçiş, göç sistemlerindeki bireysel eylemliliğe odaklanmaktan göçü karmaşık ve ulusötesi bir olgu olarak kavramaya kadar göç çalışmalarının sürekli gelişimini vurgulamaktadır.

Sonuç olarak, göç teorileri, göç olgusunu anlamak ve açıklamak için çeşitli kuramsal çerçeveler sunar. Neoklasik ekonomik teori ve yeni ekonomi göç teorisi gibi ekonomik yaklaşımlar, göçün ekonomik nedenlerini ve etkilerini vurgularken, sosyal ağ teorisi ve kümülatif nedensellik teorisi gibi sosyal yaklaşımlar, göçmenlerin sosyal bağlarını ve ağlarını ön plana çıkarır. Göç sistemleri teorisi ve tarihsel kurumsalcılık gibi teoriler, göçün tarihsel ve kurumsal dinamiklerini analiz ederken, düalist emek piyasası teorisi ve dünya sistemleri teorisi gibi yaklaşımlar, göçün küresel ekonomik bağlamını açıklar. Eleştirel göç teorileri ise, göçün güç ilişkileri ve toplumsal eşitsizlikler üzerindeki

etkilerini sorgular. Bu çeşitli teorik yaklaşımlar, göç olgusunun karmaşıklığını ve çok boyutluluğunu anlamamıza yardımcı olur.

Göçün ekonomik nedenlerine odaklanan *neoklasik ekonomik teori*, bireylerin ve hanelerin gelirlerini maksimize etmek amacıyla göç ettiklerini savunur. Bu teoriye göre, göç kararları farklı bölgeler arasındaki ücret farklılıklarına ve iş fırsatlarına dayanır (Borjas, 2014). Yüksek ücretler ve daha iyi iş koşulları sunan bölgeler, işgücünü kendine çekerken, düşük ücretler ve sınırlı iş fırsatları sunan bölgelerden işgücü kaybı yaşanır. Yeni ekonomi göç teorisi ise göçün sadece bireysel ekonomik faktörlere değil, aynı zamanda hane halkı ve topluluk düzeyindeki ekonomik stratejilere de bağlı olduğunu savunur. Bu teoriye göre, göç kararları, hane halkının riskleri azaltma, gelir kaynaklarını çeşitlendirme ve ekonomik güvenlik sağlama çabalarıyla şekillenir (Stark & Bloom, 1985).

Kurumsal yaklaşımda, Göç tanımı, her türlü uluslararası ve iç göçü, göçmenleri ve göçle ilgili çeşitlilikleri kapsamaktadır. Örneğin Levy ve diğ. (2020), göçün sosyolojik, ekonomik, siyasi ve kültürel boyutları gibi çeşitli yönlerini içeren nedenleri, sonuçları ve süreçleri de dahil olmak üzere insan hareketlerini vurgulamaktadır.

Tarihsel kurumsalcılık, göçün tarihsel süreçler ve kurumsal düzenlemeler aracılığıyla nasıl şekillendiğini inceler ve göç politikalarının tarihsel bağlam ve kurumsal yapıların bir sonucu olduğunu savunur (Skeldon, 1997). Dünya sistemleri teorisi ise göçün küresel ekonomik sistemin bir parçası olarak ele alınması gerektiğini ve kapitalist dünya ekonomisi içinde merkez ve çevre ülkeler arasındaki ilişkilerle şekillendiğini savunur (Wallerstein, 1974). Bu teoriler, göç hareketlerinin altında yatan çeşitli ekonomik ve yapısal dinamikleri açıklamak için önemli çerçeveler sunar.

Kümülatif nedensellik teorisi, göçün kendisinin daha fazla göçü teşvik eden sosyal ve ekonomik değişikliklere yol açtığını ileri sürer. Bu teoriye göre, göçmenler, göç ettikleri yerlerde sosyal ve ekonomik değişikliklere neden olarak, bu bölgelerde daha fazla göçü teşvik ederler (Massey, 1990). Örneğin, bir bölgedeki göçmen toplulukları, yeni göçmenler için iş olanakları ve sosyal destek ağları oluşturarak, daha fazla göçün gerçekleşmesine yol açabilir. Kümülatif

nedensellik teorisi, göç süreçlerinin dinamik ve sürekli bir şekilde devam etmesini açıklar (Myrdal ve Sitohang, 1957).

Fussell ve Massey (2004) dört kentsel bağlam tanımlamaktadır:

- Kentsel sosyal ağlar; seçici ağlar nedeniyle sosyal sermaye birikiminin büyük kentsel alanlarda daha az etkili olduğu;
- Kentlerde anonimlik; yüksek nüfus yoğunluğunun göç deneyimlerinin görünürlüğünü azalttığı;
- İşgücü piyasası dinamikleri; kentsel alanlardaki çeşitli iş fırsatlarının uluslararası göç ihtiyacını azalttığı;
- Kırsal-kentsel ağlar; kırsal alanlarla bağlantıların göçü farklı şekilde etkileyebileceği.

Göçmenlerin ekonomik faaliyetleri, kümülatif nedenselliğin temel bir unsuru olarak, yerel ekonomilere katkıda bulunarak yeni iş olanakları yaratmakta ve daha fazla göçmeni bölgeye çekmektedir. Göçmenlerin kurduğu işletmeler, ekonomik büyümeyi teşvik eder ve bu durum, göç hareketlerinin sürekliliğini sağlar (Portes, 1985; Durand ve Massey, 1992). Kümülatif nedensellik teorisi ayrıca, göçmenlerin sosyal yapı üzerindeki etkilerini de incelemekte; sosyal ağlar oluşturarak göçmenlerin entegrasyonunu kolaylaştırmakta ve sosyal uyum süreçlerini desteklemektedir (Boyd, 1989). Kültürel açıdan ise, göçmenler yerel topluluklarda kültürel çeşitliliği artırarak toplumsal uyumu güçlendirmekte ve toplumsal yapının dinamik bir şekilde değişmesine katkıda bulunmaktadır (Massey ve diğ., 1993). Bu bağlamda, kümülatif nedensellik teorisi, göçün ekonomik, sosyal ve kültürel etkilerinin birikerek daha büyük göç hareketlerine yol açtığını ve göç süreçlerinin karmaşıklığını anlamamıza yardımcı olduğunu vurgulamaktadır (Massey, 1990).

Göç sistemleri teorisi, göç akışlarını ve bu akışların nedenlerini ve sonuçlarını analiz eden bir teorik çerçevedir. Bu teori, göçü, ekonomik, sosyal, kültürel ve politik bağlamlar içinde ele alır ve göçmenlerin hareketlilik kalıplarını ve yerleşim süreçlerini inceler (Kritz ve diğ., 1992). Göç sistemleri teorisi, göçün sadece bireyler ve aileler üzerindeki etkilerini değil, aynı zamanda toplumlar ve ülkeler arasındaki bağlantıları da ele alır. Bu teori, göç hareketlerinin küresel ve

bölgesel düzeyde nasıl şekillendiğini ve göçün toplumlar üzerindeki uzun vadeli etkilerini anlamamıza yardımcı olur (de Haas ve diğ., 2013).

Bakewell (2014) göç sistemleri teorisini geleneksel görüşleri eleştirerek ve bireylerin eylemliliğini dikkate alarak öncü göçmenlere ve sistemik bağlantılarla açıklamaktadır. Göçün ekonomik yönünü bir "hayatta kalma stratejisi" olarak vurgularken (Hugo, 1998), Fisher ve Straubhaar (1996) göçmenlerin daha iyi koşullara veya fırsatlara sahip varış noktalarını seçme konusundaki eylemliliğini vurgulamaktadır.

Göç sistemleri teorisi, göç hareketlerinin küresel ve bölgesel düzeyde nasıl oluştuğunu ve bu hareketlerin toplumlar üzerindeki uzun vadeli etkilerini inceleyen bir yaklaşımdır. Bu teori, göçmenlerin hareketlilik kalıplarını ve yerleşim süreçlerini analiz ederek, göçün dinamiklerini ve altında yatan nedenleri anlamamıza yardımcı olur. Göç sistemleri teorisi, göçün ekonomik, sosyal, kültürel ve politik bağlamlarda nasıl şekillendiğini ve bu bağlamların küresel ve bölgesel düzeyde nasıl etkileşimde bulunduğunu vurgular (Kritz ve diğ., 1992; Castles ve Miller, 1993; Massey ve diğ., 1998; de Haas ve diğ., 2013). Ayrıca, göç sistemleri teorisi, sadece bireyler ve aileler üzerindeki etkileri değil, aynı zamanda toplumlar ve ülkeler arasındaki bağlantıları da değerlendirerek, göçün geniş kapsamlı etkilerini ortaya koyar. Bu bağlamda, teori göç hareketlerinin dinamiklerini küresel bir perspektifle ele almaktadır.

Eleştirel göç teorileri, göçmenlerin toplumsal konumlarını ve karşılaştıkları ayrımcılığı anlamak amacıyla güç ve eşitsizlik ilişkilerini odak noktası olarak alır. Göç politikalarının, göçmenleri marjinalleştiren ve toplumsal uyumlarını zorlaştıran yapısal engeller yarattığı, bu süreçlerin sosyal, ekonomik ve siyasi haklara erişimi kısıtladığı vurgulanır (De Genova, 2002). Ayrıca, bu teoriler göçmenlerin direniş stratejilerini ve toplumsal hareketlerini de analiz ederek, onların ayrımcılığa karşı geliştirdikleri stratejileri, kimlik yeniden inşa süreçlerini ve toplumsal haklarını savunma çabalarını inceler (Nyers ve Rygiel, 2012). Bu bağlamda, eleştirel göç teorileri, göçmenlerin haklarını ve toplumsal konumlarını savunma mücadelelerini anlamamıza katkı sağlar.

Ağ teorisi, göçü göçmenler ile kendi ülkelerindeki akrabaları veya arkadaşları arasındaki ilişkilerin bir sonucu olarak görerek göçü anlamada bir köşe taşı haline

gelmiştir. Bu kavramın, Thomas ve Znaniecki'nin 20. yüzyılın başlarındaki çalışmalarına kadar uzanan derin tarihsel kökleri vardı. Bu teorinin merkezinde, göçün genellikle dış faktörler tarafından başlatılan zincirler yoluyla gerçekleştiği, göçmenlerin yerleşik yolları takip ederek ev sahibi ülkedeki arkadaşları ve aileleriyle bağlantı kurdukları fikri yer almaktaydı. Genellikle ailevi veya ortak köken bağlarına dayanan bu sosyal ağlar, özellikle kişisel zorlukların yaşandığı zamanlarda barınma, istihdam ve hayati önem taşıyan fiziksel ve sosyal destek sağlamada önemli bir rol oynamıştır. Ağlar genişledikçe ve göç maliyetleri düştükçe, süreç daha az ayrımcı hale gelmekte ve göç veren toplumun özelliklerini yansıtmaktadır. Ayrıca, göç ağları sosyal sermaye işlevi görerek ev sahibi toplumda istihdam olanaklarına erişim ve maaş artışı sağlar (Schiappacasse, 2007).

Sosyal ağlar, göç sürecinde maliyetleri ve riskleri azaltarak göç hareketlerini teşvik eder. Göçmenler, yerleştikleri bölgelerde tanıdıkları aracılığıyla bilgi ve maddi destek alarak göçün belirsizliklerini hafifletebilir ve daha hızlı uyum sağlayabilirler. Bu ağlar, göçmenlerin sosyal sermayesini artırarak ekonomik ve sosyal entegrasyonlarını destekler (Haug, 2008; Granovetter, 1973). Bu ağ desteği, bireylerin bir yerden başka bir yere hareketliliğini kolaylaştırmıştır. Ağlar genişledikçe ve göç maliyetleri düştükçe, göç ekonomik koşullar açısından daha az seçici hale gelmiş ve göç veren topluluk veya toplumu giderek daha fazla temsil eder olmuştur. Ayrıca, sosyal ağlar, göçün kendini sürekli kılan bir mekanizma olup, başlangıçta küçük gruplarla başlayan göçlerin zamanla daha geniş hareketlere dönüşmesini sağlar (Portes, 1995). Böylece, göç hareketleri, başlangıçta bireysel veya küçük gruplar halinde başlamış olsa da, zamanla daha geniş ölçekli göç hareketlerine dönüşebilir.

Göçmenler, bu ağlar sayesinde yerel halkla kurdukları bağlarla entegrasyon süreçlerini kolaylaştırır (Ryan, 2011). Sosyal ağlar, geri dönüş ve dolaşım göçlerini de destekleyen kritik unsurlardır ve hem göç ettikleri hem de geri döndükleri bölgelerde sosyal ve ekonomik ilişkilerini güçlendirmelerine olanak tanır (Levitt & Jaworsky, 2007). Göçmenler, göç ettikleri bölgelerde sosyal ağlarını koruyarak, belirli dönemlerde geri dönüş yapabilir veya sürekli olarak yer değiştirebilirler. Bu tür hareketlilikler, göçmenlerin sosyal ağlarını genişleterek, hem göç ettikleri hem de geri döndükleri bölgelerde sosyal ve

ekonomik ilişkilerini güçlendirmelerine olanak tanır. Dolayısıyla, sosyal ağ teorisi, göç hareketlerinin dinamiklerini anlamamızda önemli bir çerçeve sunar (Faist, 2000).

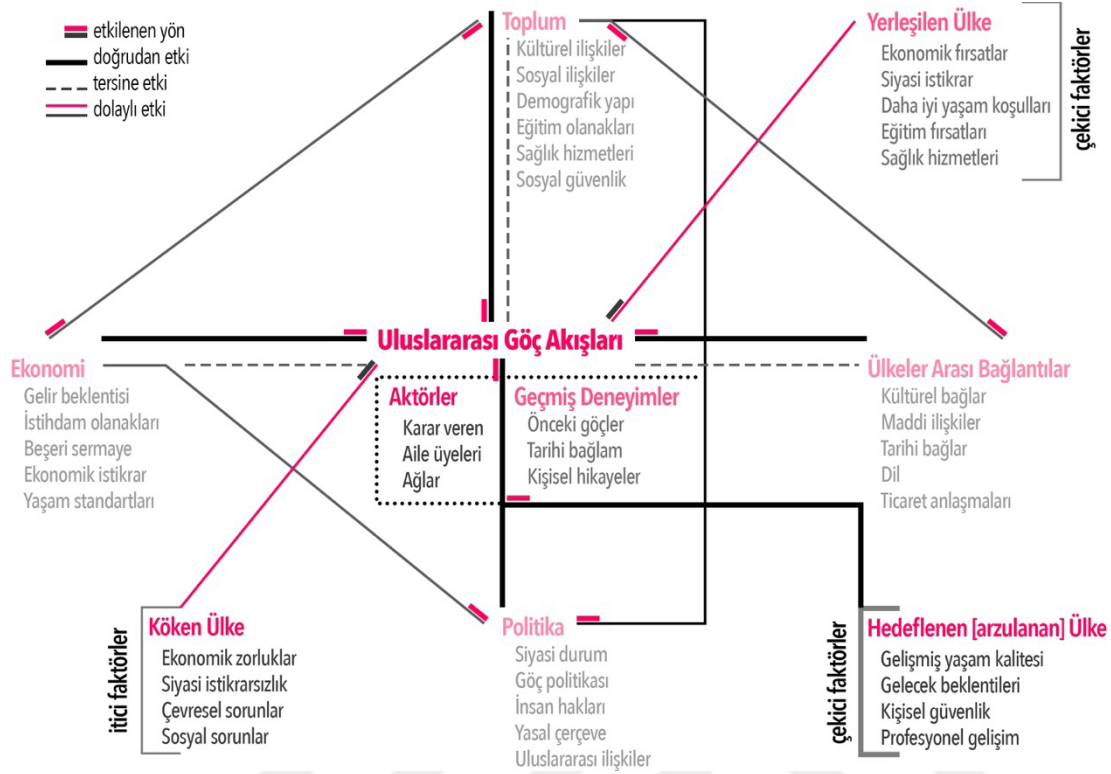
2.2.3 Göçün nedensellikleri

Geçmiş deneyimler, önceki göçler, tarihi bağlam ve kişisel hikayeler, göç kararlarını etkileyen önemli unsurlardır (Şekil 2.3). Köken ülkeler, ekonomik zorluklar, siyasi istikrarsızlık, çevresel sorunlar ve sosyal sorunlar gibi itici faktörlere sahiptir. Ekonomik faktörler arasında gelir, istihdam, beşeri sermaye, ekonomik istikrar ve yaşam standartları yer alır (de Haas ve diğ., 2013). Yerleşilen ülkeler ise ekonomik fırsatlar, siyasi istikrar, daha iyi yaşam koşulları, eğitim fırsatları ve gelişmiş sağlık hizmetleri gibi çekici faktörler sunar. Toplumsal faktörler ise kültürel, sosyal, demografik özellikler, eğitim, sağlık hizmetleri ve sosyal güvenlik sistemlerini içermektedir (Massey ve diğ., 1993). Göçmenlerin hedeflediği ülkeler, daha yüksek yaşam kalitesi, gelecek beklentileri, kişisel güvenlik ve profesyonel gelişim gibi arzulanan sonuçları sağlamaktadır. Politik faktörler arasında siyasi durum, göç politikaları, insan hakları uygulamaları, yasal çerçeve ve uluslararası ilişkiler bulunur (Zolberg ve diğ., 1989).

Bu faktörler ve aktörler arasındaki ilişkiler, göçün nedenlerini ve sonuçlarını anlamak için kritik öneme sahiptir. Göç, bu karmaşık etkileşimler ve çok boyutlu süreçler nedeniyle bireylerin ve toplulukların yaşamlarını derinden etkileyen bir olgudur. Ülkeler arası bağlantılar, kültürel ve maddi bağlar, tarihi ilişkiler, dil ortaklıkları ve ticaret anlaşmaları gibi unsurlardan oluşur. Göç sürecinin önemli aktörleri arasında göçmenler, aileleri ve sosyal ağlar yer alır (De Haas, 2010). Göçün etkileri, ekonomik ve sosyal yapılar üzerinde önemli değişikliklere yol açabilir ve bu nedenle göç politikalarının ve stratejilerinin dikkatle yönetilmesi gerekmektedir. Göçün dinamiklerini anlamak, hem kaynak hem de hedef ülkeler için sürdürülebilir kalkınma ve sosyal uyum açısından önemlidir.

Göçün çok boyutlu yapısı ve çeşitli faktörlerin birbiriyle olan karmaşık ilişkileri, göç süreçlerini daha kapsamlı bir perspektiften ele almayı gerektirir (Şekil 2.3). Bu nedenle, göçün sadece ekonomik değil, aynı zamanda sosyal, politik ve kültürel boyutlarını da içeren geniş bir yelpazede analiz etmek gerekir. Bu analiz,

göçmenlerin neden belirli ülkelere yöneldiğini ve bu süreçte hangi faktörlerin kritik rol oynadığını anlamak için kritik öneme sahiptir.

Şekil 2.3 : Uluslararası göç akışının nedenleri ve etkileri (Jennissen, 2007'den geliştirilmiştir).

Ekonomik nedenlerle gerçekleşen göç, bireylerin daha iyi yaşam koşulları ve iş fırsatları arayışının temelinde yer alır. Neoklasik ekonomik teoriye göre, göçün başlıca tetikleyicisi ekonomik faktörlerdir; bireyler, gelirlerini maksimize etmek amacıyla göç ederler (Borjas, 2014). Özellikle gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelere doğru gerçekleşen göç, bu durumun en belirgin örneğidir. Göçmenler, düşük ücretli ve zorlu işlerde çalışarak işgücü açığını kapatır ve ekonomik büyümeye katkı sağlarlar. Ayrıca, göçmenlerin gönderdikleri dövizler, göç veren ülkelerin ekonomisine önemli katkılar sunar ve bu ülkelerdeki kalkınmayı destekler. Ancak, beyin göçü olarak bilinen yetenekli işgücünün göçü, göç veren ülkelerde ciddi sorunlara yol açabilir, zira bu ülkeler nitelikli işgücünü kaybederken, göç alan ülkeler bu işgücünden fayda sağlar (Docquier & Rapoport, 2012). Ekonomik göçün farklı türleri arasında mevsimlik göç ve geçici işçi programları da yer alır; bu programlar, belirli sektörlerde işgücü açığını kapatmak amacıyla düzenlenir ve ekonomik faaliyetlerin devamlılığını sağlar (Martin, 2003).

Siyasi göç, bireylerin savaş, iç çatışma, siyasi baskı veya insan hakları ihlalleri gibi nedenlerle zorunlu olarak ülkelerini terk etmeleriyle gerçekleşen bir göç türüdür. Bu tür göç, göçmenlerin güvenlik, barınma, sağlık ve sosyal hizmetlere erişim gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması gerektirir (Zolberg ve diğ., 1989). Siyasi göçmenler, gittikleri ülkelerde yasal statü kazanma, sosyal haklara erişim ve entegrasyon süreçlerinde ciddi zorluklarla karşılaşır. Ayrıca, bu süreç onların psikolojik ve sosyal durumlarını olumsuz etkileyebilir; travma, ayrılık ve belirsizlik gibi sorunlar sıkça yaşanır. Mülteciler ve sığınmacılar, siyasi göçmenler arasında en yaygın gruplardır. 1951 Mülteci Sözleşmesi'ne göre, mülteciler zulme uğrama korkusuyla ülkelerini terk eden kişilerken, sığınmacılar henüz mülteci statüsü tanınmamış bireylerdir (UNHCR, 2010). Siyasi göçmenlerin temel haklarının korunması ve insana yakışır yaşam koşullarının sağlanması, uluslararası toplumun önemli bir sorumluluğudur ve bu göçmenlerin entegrasyonunu destekleyen hizmetlerin sunulması, topluma uyumlarını teşvik eder (Zetter, 2007).

Çevresel (iklim kaynaklı) göç, iklim değişikliği, doğal afetler ve çevresel bozulma gibi faktörlerden kaynaklanan zorunlu bir göç türüdür. Bu tür göçler, özellikle düşük gelirli ve kırılgan bölgelerde yaşayan insanların yaşam koşullarının bozulması sonucu ortaya çıkar (Black ve diğ., 2011). Çevresel göç, hem göçmenler hem de göç alan bölgelerde ciddi sosyal ve ekonomik zorluklar yaratır; göçmenlerin yerleştiği bölgelerde barınma, sağlık hizmetleri ve altyapı sorunları yaşanabilir, bu da sosyal gerilimlere yol açabilmektedir (Reuveny, 2007).

Eğitim amaçlı göç, uluslararası göç türleri arasında önemli bir yer tutar ve bireylerin daha kaliteli eğitim olanaklarına erişmek amacıyla başka ülkelere gitmesini kapsar (King ve Raghuram, 2013). Gelişmiş ülkelerdeki yüksek kaliteli eğitim kurumları, geniş araştırma imkanları ve mezuniyet sonrası kariyer fırsatları, bu tür göçün başlıca nedenleri arasında yer alır (Altbach ve Knight, 2007). Eğitim göçü, özellikle Asya, Afrika ve Latin Amerika gibi bölgelerden Kuzey Amerika, Avrupa ve Avustralya'ya doğru yoğunlaşır ve bu durum, gelişmekte olan ülkelerde beyin göçü olarak bilinen yetenekli işgücü kaybına yol açabilmektedir (Docquier ve Rapoport, 2012).

2.3 Türkiye İçin Coğrafi Bir Mesele Olarak Göç

Türkiye, coğrafi konumu ve politik durumu nedeniyle önemli bir göçmen ve mülteci kabul eden ülkedir. Özellikle Suriye'deki iç savaşın başlamasından bu

yana, Türkiye milyonlarca Suriyeli mülteciye ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye, 1951 Mülteci Sözleşmesi'ni imzalamış olmasına rağmen, coğrafi sınırlama uygulayarak sadece Avrupa'dan gelenlere mülteci statüsü tanımaktadır. Bu nedenle, Suriye, Irak ve Afganistan gibi ülkelere gelenler, "geçici koruma" statüsünde bulunmaktadır (Kirisci, 2014). Göç hareketlilikleri özellikle mülteci olma durumu savaşlar ve doğal afetler ile tetiklenmekte ve kitlesel hareketliliklere dönüşmektedir. Coğrafi yakınlık göç alan ülkelerde bu hareketliliğin başlıca nedenleri arasındadır. 2011'deki Suriye krizi ile birlikte başta Türkiye olmak üzere Lübnan, Ürdün gibi ülkelere mülteci hareketliliği açıkça görülmüştür (Çizelge 2.2).

Geçici koruma statüsü, Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin belirli haklara erişimini sağlamaktadır. Sağlık hizmetleri, eğitim, barınma ve çalışma hakkı, geçici koruma altındaki mültecilere tanınan temel haklar arasındadır. Ancak, bu hakların uygulanmasında çeşitli zorluklar yaşanmaktadır. Sağlık hizmetlerine erişim konusunda dil engeli ve yetersiz kaynaklar gibi sorunlar bulunmaktadır. Eğitim hakkı, mülteci çocuklar için önemli bir fırsat sunmakla birlikte, okul kayıt süreçlerinde ve dil öğreniminde zorluklar yaşanmaktadır (UNICEF, 2020).

İç göç, Türkiye'nin modernleşme sürecinde önemli bir rol oynamıştır. 1950'lerden itibaren hızlanan sanayileşme ve kentleşme süreçleri, kırsal alanlardan büyük şehirlere yoğun bir göç dalgasını tetiklemiştir (Kaya, 2009). Özellikle İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirler, kırsal kesimlerden gelen göçmenlerin ana hedefleri olmuştur. Bu dönemde iç göçün temel sebepleri arasında ekonomik fırsatlar, eğitim olanakları ve yaşam standartlarının iyileştirilmesi yer almaktadır (Karpas, 1976). Ayrıca, tarım sektöründeki mekanizasyonun artması ve tarımsal verimliliğin düşmesi, kırsal alanlarda işsizlik ve yoksulluğun artmasına neden olmuştur (Kocaman, 2004). İç göçün sosyal ve kültürel etkileri de dikkate değerdir. Kırsal kesimden gelen göçmenler, şehirlerde yeni toplumsal ve kültürel normlarla karşılaşmış ve bu durum, kentleşme sürecini karmaşık hale getirmiştir. Göçmenlerin kentlerde karşılaştıkları entegrasyon sorunları, gecekondulaşma ve sosyal gerilimler gibi sorunlara yol açmıştır (Erder, 1996).

Türkiye'den dış göç hareketleri, özellikle 1960'lı yıllardan itibaren belirginleşmiştir. Bu dönemde, Batı Avrupa ülkelerinin işgücü ihtiyacını karşılamak amacıyla Türkiye'den Almanya, Hollanda, Belçika ve Avusturya gibi

ülkelere yoğun bir işçi göçü başlamıştır (Abadan-Unat, 1986). "Gastarbeiter" (misafir işçi) olarak adlandırılan bu işçiler, ekonomik kalkınma ve refah seviyesini artırma hedefiyle Avrupa'ya göç etmişlerdir. Bu göç hareketi, hem Türkiye'nin hem de göç edilen ülkelerin toplumsal yapısında önemli değişikliklere yol açmıştır. Türkiye açısından bakıldığında, göçmen işçilerin gönderdikleri dövizler, ülkenin ekonomik kalkınmasına önemli katkılarda bulunmuştur (Özden, 2013). Bununla birlikte, göç edenlerin dönüşlerinde yaşadıkları kimlik bunalımları ve uyum sorunları, sosyal ve kültürel etkileri de beraberinde getirmiştir (Akgündüz, 2008).

Türkiye, tarih boyunca çeşitli **zorunlu göç** hareketlerine de tanık olmuştur. Özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde ve Cumhuriyetin ilk yıllarında, Balkanlar ve Kafkasya'dan gelen büyük göç dalgaları yaşanmıştır (Yıldırım, 2006). 1923 yılında imzalanan Lozan Antlaşması ile Yunanistan ile Türkiye arasında gerçekleştirilen nüfus mübadelesi, bu dönemin en önemli zorunlu göç hareketlerinden biridir (Ladas, 1932). Zorunlu göç hareketleri, Türkiye'nin demografik yapısını ve toplumsal dinamiklerini derinden etkilemiştir. Bu göçler sonucunda, Türkiye'nin farklı bölgelerinde yeni yerleşim yerleri kurulmuş ve bu bölgelerde göçmen topluluklarının kültürel izleri kalıcı hale gelmiştir (Karpas, 1985).

Türkiye'nin de içinde bulunduğu Anadolu, tarih boyunca iç göç, dış göç, zorunlu göç ve mülteci hareketlerine sahne olmuştur. Bu göç hareketleri, ülkenin demografik yapısını ve toplumsal dinamiklerini şekillendirmiştir. İç göç, kırsal kesimlerden şehirlere ekonomik ve sosyal nedenlerle gerçekleşirken; dış göç, özellikle işgücü talebi nedeniyle Batı Avrupa'ya yönelmiştir. Zorunlu göç hareketleri, tarihsel ve siyasi olaylar sonucunda gerçekleşmiş ve mülteci hareketleri ise özellikle Suriye iç savaşı nedeniyle yoğunlaşmıştır. Bu göç hareketlerinin Türkiye üzerindeki sosyo-ekonomik ve kültürel etkileri, göç araştırmalarının önemli bir konusu olmaya devam etmektedir.

2.3.1 Türkiye'ye göç eden gruplar

Türkiye'de yaşayan göçmen toplulukları arasında Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya'dan gelen göçmenler, Avrupa'da yaşayan Türk işçiler ve son yıllarda yoğunlaşan Suriyeli mülteciler önemli yer tutmaktadır (Çizelge 2.3). Bu

topluluklar, geldikleri yerlerin sosyal ve kültürel özelliklerini beraberlerinde getirmişler ve Türkiye'nin farklı bölgelerinde çeşitli entegrasyon süreçleri yaşamışlardır.

Çizelge 2.3 : 1950'lerden itibaren Türkiye ile ilgili göç hareketlerini özetleyen tablo.

	Ana Göç Eğilimleri	Ana Kaynak Bölgeler	Ana Hedef Bölgeler	Önemli Olaylar
1950'ler	Avrupa'ya, özellikle Almanya'ya işçi göçü	Türkiye'den Avrupa'ya	Almanya, Fransa, Hollanda	İşçi alımı anlaşmaları, iş gücü ihracat politikası
1960'lar	Süregelen işçi göçü, misafir işçi programları	Türkiye'den Avrupa'ya	Almanya, Fransa, Hollanda	Misafir işçi anlaşmaları, aile birleşimi
1970'ler	1980 askeri darbesi sonrası siyasi iltica talepleri	Türkiye'den Avrupa ve Kuzey Amerika'ya	Almanya, Fransa, ABD	1980 askeri darbesi, siyasi iltica
1980'ler	İşçi göçü, geri dönüş göçü, Kürt yer değiştirmesi	İç göç, Orta Doğu'dan Türkiye'ye	Batı Avrupa, Kuzey Amerika	Kürt çatışması, ekonomik göç
1990'lar	Eski Sovyet devletlerinden ve Balkan çatışmalarından göç	Eski Sovyet devletleri, Balkanlar	Türkiye, Batı Avrupa	SSCB'nin çöküşü, Balkan savaşları
2000'ler	Artan sığınma talepleri, ekonomik göçmenler	Orta Doğu, Orta Asya	Türkiye, Batı Avrupa	Irak Savaşı, ekonomik istikrarsızlık
2010'lar	Suriye mülteci krizi, Orta Doğu'dan göç	Suriye, Irak, Afganistan	Türkiye, Avrupa	Suriye İç Savaşı, IŞİD çatışması
2020'ler	Sürekli Suriye mülteci akışı, Afgan göçü	Suriye, Afganistan, İran	Türkiye, Avrupa	COVID-19 pandemisi, Afgan Taliban'ın yükselişi

Balkanlar ve Kafkasya'dan gelen göçmenler, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde ve Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye'ye göç etmişlerdir. Bu topluluklar, özellikle Lozan Antlaşması sonrası gerçekleştirilen nüfus mübadelesi ile Türkiye'ye yerleşmiştir (Ladas, 1932). Göçmenler, geldikleri bölgelerin kültürel özelliklerini beraberlerinde getirmiş ve bu kültürel zenginlik, Türkiye'nin sosyal dokusuna önemli katkılar sağlamıştır.

Balkan ve Kafkas göçmenleri, Türkiye'de genellikle hızlı bir entegrasyon süreci yaşamışlardır. Türkçe'ye benzer diller konuşmaları ve Müslüman olmaları, entegrasyon süreçlerini kolaylaştırmıştır. Ancak, sosyal ve ekonomik uyum süreçlerinde çeşitli zorluklarla da karşılaşmışlardır. Örneğin, ekonomik kaynaklara erişim, eğitim ve işgücü piyasasına katılım gibi konularda yerel halk ile rekabet etmek durumunda kalmışlardır (Karpas, 1976).

1960'lı yıllarda Batı Avrupa ülkelerine göç eden Türk işçiler, Türkiye'nin dış göç hareketlerinin önemli bir parçasıdır. Almanya, Hollanda, Belçika ve Avusturya

gibi ülkelere giden bu işçiler, ekonomik fırsatlar ve daha iyi yaşam koşulları arayışı ile yola çıkmışlardır (Abadan-Unat, 1976). Ancak, bu göç hareketi sadece ekonomik değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel etkiler de yaratmıştır.

Avrupa'da yaşayan Türk işçiler, geldikleri ülkelerde çeşitli entegrasyon sorunları yaşamışlardır. Dil bariyerleri, kültürel farklılıklar ve ayrımcılık gibi sorunlar, entegrasyon süreçlerini zorlaştırmıştır (Akgündüz, 2008). Ancak, zamanla yerel topluluklarla daha fazla etkileşim kurarak, sosyal ve kültürel uyum sağlamışlardır. Türkiye'ye geri dönen işçiler ise, geri dönüş süreçlerinde hem geldikleri ülkelerin hem de Türkiye'nin kültürel dinamiklerine adapte olmak durumunda kalmışlardır.

Türkiye, son yıllarda özellikle Suriye iç savaşı nedeniyle büyük bir göçmen hareketine ev sahipliği yapmaktadır. 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşı, milyonlarca Suriyelinin ülkesini terk etmesine neden olmuş ve Türkiye, yaklaşık 3.6 milyon Suriyeli mülteciye ev sahipliği yapmaktadır (UNHCR, 2021). Bu durum, Türkiye'nin göç politikalarını ve toplumsal yapısını önemli ölçüde etkilemiştir. Sonraki yıllarda, Afganistan'da yönetimin el değiştirmesi ile bir kısmı yasal olmakla birlikte büyük bir kısmı ise İran üzerinden kaçak yollarla gelen Afgan göçmenler ve Rusya Ukrayna arasında çıkan savaş nedeniyle olan göç hareketi ile devam etmiştir.

2.3.2 Türkiye'nin uluslararası göç politikaları ve göçe yaklaşımı

Türkiye, coğrafi konumu, tarihi bağları ve sosyo-politik dinamikleri nedeniyle uzun zamandır göç için kritik bir merkez olmuştur. Türkiye'nin uluslararası göç politikaları, özellikle bölgesel çatışmalara, ekonomik fırsatlara ve uluslararası yükümlülüklerle yanıt olarak yıllar içinde önemli ölçüde değişmiştir.

Tarihsel olarak, Türkiye'ye göç büyük ölçüde işgücü ihtiyaçları ve siyasi sığınmacılar tarafından yönlendirilmiştir. Ancak son birkaç on yılda, transit ve düzensiz göç de dahil olmak üzere daha karmaşık göç modellerine doğru bir kayma görülmüştür. 20. yüzyılın başlarında Türkiye'nin göç politikaları büyük ölçüde genç cumhuriyeti nüfuslandırma ve geliştirme ihtiyacından etkilenmiştir. 1934 yılında çıkarılan İskân Kanunu, Türk soyundan ve kültüründen gelen göçmenleri ve mültecileri asimile etmeyi amaçlayan, göçü düzenleyen ilk büyük yasal düzenlemelerden biridir (İçduygu, 2000).

Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve ardından özellikle Balkanlar ve Orta Doğu'da yaşanan bölgesel çatışmalar, Türkiye'nin göç politikalarını önemli ölçüde etkilemiştir. Çatışma bölgelerinden gelen sığınmacı akını, hem düzenli hem de düzensiz göç akışlarını yönetmek için daha yapılandırılmış bir yaklaşım gerektirmiştir.

Türkiye'nin güncel göç politikaları, Avrupa Birliği'ne (AB) katılma arzusu, bölgesel istikrarsızlık ve Doğu ile Batı arasında bir geçit olma rolünden büyük ölçüde etkilenmektedir.

AB'ye katılım sürecinin bir parçası olarak Türkiye, göç politikalarını Avrupa standartlarıyla uyumlu hale getirme konusunda önemli adımlar atmıştır. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK) 2013 yılında kabul edilmesi bu yönde atılan önemli bir adım olmuştur. YUKK ile Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuş ve iltica, ikamet izinleri ve göçmenlerin haklarına ilişkin kapsamlı düzenlemeler getirilmiştir (Kirişçi, 2014).

2011'de başlayan Suriye iç savaşı, modern tarihin en büyük mülteci krizlerinden birine yol açmış ve Türkiye bu akının yükünü çekmiştir. Türkiye, Suriyeli mülteciler için açık kapı politikası benimseyerek onlara geçici koruma statüsü sağlamıştır. Bu büyük nüfusu yönetmek için Türkiye, entegrasyon ve destek amaçlı çeşitli politikalar ve programlar uygulamıştır. Bunlar arasında eğitime, sağlık hizmetlerine ve işgücü piyasasına erişim yer almaktadır. Geçici Koruma Yönetmeliği (2014), Suriyelilerin temel hizmetlere ve yasal korumaya erişimini sağlamaktadır.

Türkiye'nin stratejik konumu, onu Avrupa'ya ulaşmayı hedefleyen göçmenler ve sığınmacılar için kilit bir transit ülke haline getirmektedir. Bu durum, sınır kontrolü ve düzensiz göç konularında sağlam politikalar izlenmesini gerektirmiştir.

Türkiye'nin uluslararası göçe yaklaşımı çok yönlüdür ve tarihsel bağlamlar, bölgesel dinamikler ve uluslararası yükümlülükler tarafından şekillendirilmiştir. Özellikle Suriyeli mülteci krizine yanıt olarak önemli ilerlemeler kaydedilmiş olsa da, zorluklar devam etmektedir. Türkiye'de göçün etkin yönetimi, politikaların sürekli olarak uyarlanmasını, daha fazla bölgesel ve uluslararası

işbirliğini ve göçmenlerin ve mültecilerin sosyo-ekonomik entegrasyonuna odaklanılmasını gerektirecektir.

3. MEKAN BAĞLAMINDA GÖÇ: YERSİZLEŞME VE YER EDİNME

Göç, insanlık tarihi boyunca sürekli bir olgu olarak var olmuş ve bireylerin ya da toplulukların bir yerden başka bir yere hareket etmesini ifade etmiştir. Bu hareketlilik, ekonomik, sosyal, politik, çevresel veya başka çeşitli nedenlerden kaynaklanabilir. Göç, insanların yaşamlarını, kimliklerini, kültürel dinamiklerini ve mekansal ilişkilerini köklü bir şekilde değiştirir. Göç ile değişen mekan ve yer stratejileri, göçmenlerin yeni çevrelerine uyum sağlama süreçlerini ve bu süreçlerin yerle olan ilişkilerini nasıl yeniden şekillendirdiğini anlamak açısından büyük önem taşır.

Göç sürecinde mekansal bağlamda yaşanan yer değişiklikleri, bireylerin fiziksel çevrelerini, sosyal ilişkilerini ve toplumsal rollerini yeniden tanımlamalarını gerektirir. Mekan, yalnızca fiziksel bir alan değil, aynı zamanda kültürel, ekonomik ve sosyal dinamiklerin kesişim noktasında yer alan bir kavramdır (Massey, 1995). Göçmenler, yeni mekanlarda yaşamaya başladıklarında, bu mekanların sosyal ve kültürel yapısına adapte olmak zorunda kalırlar. Bu süreç, onların mekansal algılarını ve yeni mekanlarla kurdukları ilişkileri derinden etkiler.

Yeni yerlerdeki mekansal algılar, göçmenlerin bu yerlerle kurdukları ilişkilerle doğrudan bağlantılıdır. Göçmenler, yeni bir çevrede yerleşik hale gelirken, mekanları kendi kültürel ve sosyal deneyimleri üzerinden anlamlandırırırlar. Örneğin, yeni bir şehirde yaşamaya başlayan bir göçmen, bu şehrin farklı mahalleleri arasındaki kültürel ve sosyal farkları gözlemler ve kendi yaşam alanını bu farklara göre belirler (Smith, 2002). Mekan algısı, göçmenlerin kimliklerini ve aidiyet duygularını da etkiler. Yeni bir yerin kendilerine ait olduğunu hissetmek için duygusal ve sosyal bağlar kurmaları gereklidir (Tuan, 1977).

Göçmenlerin yeni çevrelerinde yer değiştirme stratejileri genellikle, bu mekanlara uyum sağlama ve yerleşik hale gelme süreçlerini yansıtır. Göçmenlerin

yeni yerlerde nasıl bir yaşam sürdüreceklerini ve bu yerlerle nasıl bir ilişki kuracaklarını belirleyen bu stratejiler, onların ekonomik, sosyal ve kültürel sermayelerine bağlı olarak şekillenir (Bourdieu, 1986).

Ekonomik stratejiler, göçmenlerin yeni yerlerde ekonomik olarak nasıl ayakta kalacaklarını ve kendilerini nasıl sürdüreceklerini belirler. İş bulma, konut edinme ve ekonomik kaynakları yönetme gibi konuları içeren bu stratejiler, göçmenlerin ekonomik hayatta başarılı olmalarına yardımcı olur. Örneğin, göçmenler yeni bir şehirde iş bulmak için kendi topluluklarının içinde yer alan iş fırsatlarını değerlendirebilirler (Portes ve Böröcz, 1988). Aynı şekilde, göçmenler ekonomik olarak ayakta kalabilmek için sosyal ağlarını kullanarak konut bulma stratejileri de geliştirebilirler.

Sosyal stratejiler, göçmenlerin yeni yerlerde sosyal olarak nasıl adapte olacaklarını ve bu yerlerde nasıl bir topluluk oluşturacaklarını belirler. Yeni sosyal çevrelerinde arkadaşlık ilişkileri kurma, sosyal etkinliklere katılma ve topluluk faaliyetlerinde yer alma gibi konuları içeren bu stratejiler, göçmenlerin toplumsal kabul görmelerine yardımcı olur. Göçmenler, kendilerini sosyal olarak kabul ettirmek ve yerleşik hale gelmek için kendi kültürel ve sosyal sermayelerini kullanırlar (Putnam, 2007).

Kültürel stratejiler ise göçmenlerin yeni yerlerde kendi kültürel kimliklerini nasıl koruyacaklarını ve bu yerlerde kültürel olarak nasıl bir yer edineceklerini belirler. Kendi kültürel değerlerini ve geleneklerini sürdürebilmek ve bu değerleri yeni çevrelerinde aktarabilmek için çeşitli yollar geliştirirler. Örneğin, göçmenler yeni bir şehirde kendi kültürel etkinliklerini düzenleyerek ve bu etkinliklere katılarak kültürel kimliklerini koruyabilirler (Levitt, 2009) (Şekil 3.1).

Yeni yerlerdeki ilişkileri, göçmenlerin bu yerlerle kurdukları duygusal, sosyal ve kültürel bağları yansıtır. Bu bağlar, göçmenlerin kendilerini nasıl hissettiklerini ve yeni yerlerde nasıl bir yaşam sürdüklerini belirler. Yeni bir çevrede yerleşik hale gelirken, duygusal bağlar kurmak aidiyet duygularını güçlendirir (Tuan, 1977). Kişisel ve duygusal ilişkiler kurarak kendilerini evlerinde hissetmeleri, göçmenlerin yeni çevrelerine adapte olmalarını kolaylaştırır (Hidalgo ve Hernandez, 2001).

Şekil 3.1 : İstanbul Esenyurt'ta gerçekleştirilen “Miss Uganda Güzellik Yarışması” (Url-1).

Sosyal bağlar, göçmenlerin yeni yerlerde kurdukları sosyal ilişkiler ve topluluk bağlarını içerir. Bu bağlar, göçmenlerin sosyal olarak kabul görmelerine ve topluluk oluşturma süreçlerine katkıda bulunur. Sosyal bağlar kurmak, göçmenlerin topluluk içinde yer edinmelerine yardımcı olur (Putnam, 2000).

Kültürel bağlar ise göçmenlerin yeni yerlerde kurdukları kültürel ilişkiler ve kimliklerini içerir. Kendi kültürel kimliklerini ve değerlerini korumalarına yardımcı olan bu bağlar, göçmenlerin yeni çevrelerinde kültürel olarak yerleşik hale gelmelerini sağlar (Levitt, 2009).

Göç süreci, bireylerin yalnızca fiziksel bir yer değiştirmesi değil, aynı zamanda kimliklerini, sosyal ağlarını ve mekânsal deneyimlerini yeniden şekillendiren çok katmanlı bir süreçtir. Göçmenler, geldikleri yeni yerlerde kendilerine bir yer edinmek için çeşitli stratejiler geliştirirken, bu stratejiler onların sahip oldukları ekonomik, sosyal ve kültürel sermayeye bağlı olarak farklılık gösterir. Bu stratejiler, sadece yeni bir mekânda hayatta kalmak için değil, aynı zamanda bu mekânla duygusal, sosyal ve kültürel bağlar kurarak kalıcı bir aidiyet geliştirmek amacıyla da kullanılır. Bu süreç, göçmenlerin yeni çevrelerine uyum sağlama ve yeni kimlikler inşa etme çabalarını yansıtır.

Göç, insanların sadece yer değiştirmesi değil, aynı zamanda mekânla olan ilişkilerini köklü bir şekilde yeniden tanımlayan karmaşık bir süreçtir. Göç sürecinde, bireylerin yeni yaşam alanlarına adapte olmaları ve bu alanlarla anlamlı bağlar kurmaları gerekmektedir. Göçmenler, geldikleri yeni mekânlarda

kendilerine bir yer edinmeye çalışırken, bu mekânların doğası ve sunduğu imkânlar, onların sosyal ve kültürel entegrasyon süreçlerinde belirleyici rol oynar (Cast, 2012). Ancak, göçle birlikte meydana gelen mekânsal değişimlerin bir diğer önemli boyutu da yersizleşme (deterritorialization) kavramı ile ilgilidir. Marc Augé'nin "yok-yerler" (non-lieux) kavramı, modern toplumlarda sıkça karşılaşılan, bireylerin kimlik ve aidiyet hissetmedikleri, geçici ve anonim mekânları tanımlar. Bu kavram, göçmenlerin karşılaştığı bazı mekânsal deneyimlerin, onların köklerini salmakta zorlandıkları yerlerdeki geçici varoluşlarını açıklamak için kullanılır. Dolayısıyla, göçmenlerin yeni mekânlardaki yaşam stratejileri ile bu mekânların yersizleşmiş doğası arasında bir gerilim oluşabilmektedir.

Bu bağlamda, göçmenlerin yeni toplumlara entegrasyon süreçlerinde mekânla kurdukları ilişkilerin bu yersizleşme çerçevesinde ele alınması, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde ortaya çıkan etkileri anlamak açısından kritik öneme sahiptir. Göçmenler, yeni mekânlarda kendilerine bir yer edinme çabası içindeyken, karşılaştıkları yok-yerler onların kimlik ve aidiyet duygularını zayıflatır. Marc Augé'nin tanımladığı bu yok-yerler, göçmenlerin mekânsal deneyimlerini ve bu deneyimlerin toplumsal entegrasyon süreçleri üzerindeki etkilerini derinlemesine incelemek için önemli bir kavramsal araç sunmaktadır. Göç ve mekân arasındaki bu dinamik ilişki, göçmenlerin toplumsal entegrasyonlarını ve yeni mekânlarla olan bağlarını nasıl şekillendirdiğini anlamada temel bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mekân, göçmenlerin kimliklerini yeniden inşa ettikleri, sosyal ağlar kurdukları ve toplumsal aidiyet geliştirdikleri bir alan olarak büyük önem taşır. Ancak, göç sürecinde sıkça karşılaşılan havaalanları, sınır kapıları, mülteci kampları gibi "yok-yerler" (non-lieux), bu bağların kurulmasını zorlaştırabilir. Marc Augé'nin tanımladığı bu geçici ve anonim mekânlar, göçmenlerin kimlik ve aidiyet hissetmedikleri yerler olarak, onların sosyal ve psikolojik refahını olumsuz etkileyebilir. Göçmenler, bu tür mekânlarda anlamlı sosyal bağlar kurmakta zorlandıkça, mekânla kurdukları ilişki de zayıflar ve bu da entegrasyon süreçlerini olumsuz yönde etkiler.

Küreselleşmenin hızlandırdığı göç hareketleri, göçmenlerin mekânsal deneyimlerini daha da karmaşık hale getirmiştir. Göçmenler, sıkça karşılaştıkları

bu "yok-yerler"de anlamlı bir mekân ve yer duygusu geliştirmekte zorlanırken, yeni toplumlarla kurdukları ilişkilerde de zorluklarla karşılaşır. Bu nedenle, göç sürecinin mekânsal boyutları, göçmenlerin yeni çevrelerine uyum sağlama ve yeni bir yer duygusu geliştirme süreçlerinde kritik bir öneme sahiptir. Göç ve mekân arasındaki bu dinamik ilişki, göçmenlerin toplumsal entegrasyonlarını ve yeni mekânlarla olan bağlarını nasıl şekillendirdiğini anlamak açısından temel bir unsurdur.

3.1 Kopuş: Yersizleşme

Göçmenlerin mekan algısı ve hareket ilişkisi, göç sürecinin dinamikleriyle şekillenir. Göç süreci, göçmenlerin başlangıçta yaşadıkları yerlerden ayrılmaları, yolculuk sırasında karşılaştıkları geçici mekanlarla etkileşime girmeleri ve nihayetinde yeni bir yerleşim yerine ulaşmaları ile belirlenir. Bu aşamalar boyunca göçmenlerin mekan algısı sürekli olarak evrim geçirir ve bu evrim, göçmenlerin sosyal ve kültürel entegrasyonunu doğrudan etkiler. Mekan algısı ve hareketin bu ilişkisi, göçmenlerin deneyimlediği mekanların özellikleri ve göç sürecinde karşılaştıkları zorluklar ve fırsatlar üzerinden anlaşılabilir.

Mekan ve göç bağlamında algı ve hareket, bireylerin yer değiştirme sırasındaki deneyimlerini etkileyen iç içe geçmiş yönlerdir (Göregenli ve Karakuş, 2014). Göç sadece fiziksel hareketi değil, aynı zamanda bireylerin yeni ortamları nasıl algıladıklarında ve bunlara uyum sağladıklarında psikolojik bir değişimi de içermektedir (Greiner ve Sakdapolrak, 2013). Mekansal boyut, göçün ardından kimlik, aidiyet ve sosyal etkileşimleri şekillendirmede çok önemli bir rol oynamaktadır. Yer değiştirme, tanıdık yerlerin kaybına yol açarak bireylerin kimlik duygusunu ve çevreleriyle olan bağlantılarını etkileyebilir (Erdoğan Erkarıslan ve Alanyalı Aral, 2023). Mekan, algı ve hareket arasındaki karmaşık ilişkiyi anlamak, göçün bireyler ve topluluklar üzerindeki etkilerini incelemek için esastır ve kültürel bağları ve kişisel kimlikleri şekillendirmedeki mekansal uygulamaların önemini vurgular.

Göç sürecinin başlangıcında, göçmenler genellikle kendilerine ait hissettikleri, kimliklerinin ve aidiyet duygularının şekillendiği mekanlardan ayrılırlar. Tanıdık çevreden bu ayrılma, hem göç eden bireyleri hem de geride bıraktıkları toplulukları etkileyen göçün önemli bir yönüdür. Bu mekanlar, göçmenlerin

sosyal ve kültürel bağlarının güçlü olduğu yerlerdir. Göçmenler bu yerleri terk ettiklerinde, yersizleşme (deterritorialization) deneyimi yaşamaya başlarlar. Bu, göçmenlerin kimlik ve aidiyet duygularını yeniden tanımlamalarını gerektiren bir süreçtir (Augé, 2020). Çalışmalar, yeni bir çevreye adaptasyonun, göçmenlerin yeni bir topluma entegre olurken kültürel uygulamalarını sürdürmeye çalıştıkları kültürleşme süreciyle yakından bağlantılı olduğunu vurgulamaktadır (Aksel ve İçduygu, 2019). Ek olarak, araştırmalar, etnik yerleşim bölgelerinin göçmenlerin yer kimliğini şekillendirmede çok önemli bir rol oynadığını ve ev sahibi ülkede yeni bağlar kurarken köken yerleriyle bağlantılarını sürdürmelerini sağladığını vurgulamaktadır (Göregenli ve Karakuş, 2014). Bu geçiş dönemi, hem fiziksel hem de psikolojik bir dönüşümü ifade eder ve göçmenlerin yeni çevrelere uyum sağlamasını gerektirir.

Göçmenler yolculukları sırasında deneyimlerini ve kimliklerini şekillendirmede önemli rol oynayan çeşitli geçici yerlerle karşılaşır. Örneğin, mülteci kampları, göçmenlerin kimlik duygularını kaybetmelerine neden olabilir ve bu da onların yeni topluluklarla bağ kurmalarını zorlaştırır (Purohit ve Roy, 2023). Göçmenlerin farklı mekansal bağlamlardaki ağlarının dinamikleri, deneyimlerinin ve ilişkilerinin zaman ve mekan içindeki karmaşıklığını vurgulamaktadır (Ryan ve D'Angelo, 2018). Ek olarak, yolculuklar ve mahalleler arasındaki etkileşim, göçmenlerin kentsel alanlar hakkındaki anlayışını zenginleştirir ve kimliklerinin oluşumuna katkıda bulunur (de Certeau ve Mayol, 1998). Yereller arası mekansal coğrafyalar kavramı, göçmenlerin çok yerli karşılaşmalarını vurgular ve yolculuk sırasında yaşamlarını etkileyen çeşitli mekansallıkları ve çoklu yerleri sergilerler (Brickell ve Datta, 2016). Genel olarak, geçici yerlerle olan bu karşılaşmalar göç, kimlik ve göçmenlerin yörüngeleri boyunca çeşitli bağlamların müzakere edilmesi arasındaki karmaşık bağlantıları yansıtır.

Geçici mekanlarda geçirilen zaman, göçmenlerin sosyal ağlarını yeni yerlerde yeniden yapılandırmaları için gerçekten çok önemli bir dönemdir. Bu geçiş aşaması, göçmenlerin entegrasyonları ve refahları için hayati önem taşıyan bağlantıları adapte etmelerine ve kurmalarına izin veriyor (Betts ve Collier, 2017). Bu süre zarfında göçmenler, geçici alanları anlamlı ortamlara dönüştüren ve çevrelerini şekillendirmede etken eylemlerde bulunurlar. Göçmenler, bu

süreçte topluluk ağları ve destek sistemleri oluşturarak sosyal etkileşimde bulunurlar. Topluluk ağları, göçmenlerin yerel kültürlerle daha kolay etkileşime girmelerine yardımcı olur ve toplumsal bağlarını güçlendirir (Robertson ve Ho, 2016). Bu ağlar, göçmenlerin yersizleşme deneyimini hafifletir ve onların yeni yerleşim yerlerine daha iyi adapte olmalarını sağlar. Ek olarak, sosyal ağlar göçmenler için ekonomik fırsatları kolaylaştırmada, istihdamlarına yardımcı olmada ve hem gönderen hem de alıcı bölgelere genel ekonomik katkılarda önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, geçici mekanlarda geçirilen zaman, göçmenlerin yalnızca sosyal ağlarını yeniden inşa etmeleri için değil, aynı zamanda kendilerini yeni topluluklar içinde kurmaları ve ev sahibi ülkelere olumlu katkıda bulunmaları için çok önemli bir dönem görevi görmektedir.

Göç sürecinin son aşaması, göçmenlerin yerleştikleri ve uzun süreli yaşamlarını sürdürdükleri kalıcı yerleşim mekanı ile ilişkilidir. Bu mekan, göçmenlerin yeni kimliklerini ve aidiyet duygularını inşa ettikleri bir yerdir. Göçmenler, kalıcı yerleşim mekanında yerel topluluklarla etkileşime girerek yeni sosyal ağlar ve ilişkiler kurmaktadır (Gilmartin ve Kuusisto-Arponen, 2019). Bu süreç, onların toplumsal entegrasyonunu ve aidiyet duygularını güçlendirmektedir. Dolayısıyla mekan, göçmenlerin mekan algısını yeniden şekillendirir ve onların yeni yerlerde kimliklerini ve aidiyet duygularını yeniden inşa etmelerine olanak tanımaktadır.

Küreselleşme ve dijital teknolojiler, göçmenlerin mekan algısını ve hareket stratejilerini şekillendiren önemli faktörlerdir. Dijital platformlar, göçmenlerin hem geldikleri yerlerdeki hem de yeni yerleşim yerlerindeki topluluklarla bağlantıda kalmalarını sağlamaktadır. Sosyal medya ve çevrimiçi topluluklar, göçmenlerin sosyal ağlarını genişletmelerine ve toplumsal bağlarını güçlendirmelerine yardımcı olmaktadır (Schapendonk, 2012).

Göçmenlerin mekan algısı ve hareket ilişkisi, bireysel ve toplumsal düzeyde psikolojik ve sosyo-kültürel dönüşümleri de içermektedir. Göç süreci, bireylerin kimliklerini, aidiyet duygularını ve sosyal ilişkilerini yeniden tanımlamalarını gerektirmektedir. Bu süreç, göçmenlerin psikolojik refahını ve toplumsal uyumunu etkileyebilmektedir (Niedomysl ve Fransson, 2014). Göçmenler, yeni yerlerde karşılaştıkları zorluklarla başa çıkarken, aynı zamanda yeni fırsatları da değerlendirir. Göç süreci, göçmenlerin yeni yetenekler kazanmasına, kültürel zenginlikleri deneyimlemesine ve kişisel gelişimlerine katkıda bulunmaktadır.

Göçmenlerin mekân algısı ve hareket ilişkisi, karmaşık ve çok boyutlu bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Göçmenlerin başlangıçta yaşadıkları yerlerden yeni yerleşim alanlarına geçişlerinde çeşitli geçici mekânlarla etkileşime girdikleri ve bu mekânların onların sosyal ve kültürel bağlarını etkilediği görülmektedir. Yeni yerleşim yerlerine uyum sağlama sürecinde, göçmenler tarafından çeşitli mekânsal stratejiler geliştirilmekte ve bu stratejiler, topluluk ağlarının ve destek sistemlerinin oluşturulması, eğitim ve dil kurslarına katılım, kültürel ve sosyal etkinliklere katılım ile dijital platformların kullanımı gibi yöntemlerle desteklenmektedir. Göçmenlerin yeni ortamlara uyum sağlamalarında bu stratejilerin önemli bir rol oynadığı tespit edilmektedir. Göç sürecinin sonunda, göçmenlerin kimlik ve aidiyet duygularını yeni yerleşim alanlarında yeniden inşa ettikleri ve toplumsal bağlarını güçlendirdikleri gözlemlenmektedir. Mekân algısı ve hareket ilişkisi, küreselleşme ve dijital teknolojilerle şekillenirken, bu süreçlerin göçmenlerin toplumsal entegrasyonunu ve psikolojik refahını etkilediği saptanmaktadır. Sonuç olarak, göç süreci bireyler ve topluluklar için karmaşık ve çok boyutlu bir dönüşüm süreci olup, göçmenlerin yaşamlarını derinden etkileyen bir olgu olarak değerlendirilmektedir.

3.1.1 Yer ve aidiyet kavramı

Göçmenlerin mekansal ilişkileri ve aidiyet duyguları, köken ülkesindeki mekansal bağlantılar ile yeni yerleşim yerlerindeki deneyimlerin etkileşimiyle şekillenir. Bu etkileşim, göçmenlerin kimliklerini ve aidiyet duygularını yeniden tanımlamalarını gerektirir. Göç sürecinin her aşamasında farklı mekansal dinamikler devreye girer ve bu dinamikler, göçmenlerin yeni yerleşim yerlerinde nasıl bir aidiyet geliştirdiklerini anlamak için kritik öneme sahiptir.

Göçmenlerin ana vatanlarındaki mekansal ilişkileri, genellikle onların sosyal ve kültürel kimliklerinin temelini oluşturur. Bu yerler, göçmenlerin aileleri, arkadaşları ve topluluklarıyla kurdukları güçlü bağlarla karakterizedir. Göçmenler, bu bağlar sayesinde kimliklerini şekillendirir ve aidiyet duygusu geliştirirler. Örneğin, Rönnlund'un (2020) çalışması, İsveç'te kırsal bölgelerde yaşayan gençlerin mekanla kurdukları ilişkinin, onların gelecekteki mekansal kararlarını nasıl etkilediğini göstermiştir. Gençler, doğdukları yerler ile güçlü bir bağ hissederken, aynı zamanda bu mekanların diğer yerlerle olan ilişkileri,

onların göç etme veya yerinde kalma kararlarını şekillendirmiştir (Rönnlund, 2020).

Göçmenlerin yeni yerleşim yerlerinde yaşadıkları deneyimler, onların mekan algısını ve aidiyet duygusunu yeniden şekillendirir. Yeni bir yere yerleştiklerinde, göçmenler yerel topluluklarla etkileşime girer ve yeni sosyal ağlar kurarlar. Bu süreç, göçmenlerin yeni yerlerde aidiyet duygusu geliştirmelerine yardımcı olur. İlkay ve diğerlerinin (2023) çalışması, Almanya ve Hollanda'da yaşayan Türk göçmenlerin şehir ölçeğindeki kimlik gelişimini incelemiş ve şehirle kurulan güçlü bağların, göçmenlerin genel olarak yaşadıkları ülkeye karşı olumlu tutum geliştirmelerinde önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur (Südaş ve diğ., 2023). Yeni yerleşim yerlerindeki deneyimler, göçmenlerin mekansal algısını ve aidiyet duygusunu yeniden şekillendirir. Yerel topluluklarla etkileşim ve yeni sosyal ağlar kurma süreci, aidiyet duygusunu geliştirir (Südaş ve diğ., 2023). Göçmenler, anavatanlarıyla duygusal ve sosyal bağlarını koruyarak çift yönlü bir aidiyet geliştirebilmektedirler.

Yerleşim yerinin fiziksel ve sosyal özellikleri, aidiyet duygusunu etkilemektedir. Yerel hizmetlere erişim ve sosyal çevre, toplumsal entegrasyonu desteklemektedir. Sonuç olarak, göçmenlerin köken ülkedeki ve yeni yerleşim yerlerindeki deneyimleri, kimlik ve aidiyet duygularını derinden etkiler. Göçmenler, bu süreçte çift yönlü bir aidiyet geliştirerek kimliklerini ve aidiyet duygularını yeniden tanımlar ve güçlendirmektedirler.

3.1.2 Köken ve yer ilişkisi

Göçmenlerin anavatanlarıyla olan bağları, onların yeni yerleşim yerlerinde aidiyet duygularını ve kimliklerini nasıl şekillendirdiğini anlamak için önemli bir araştırma alanıdır. Bu bağlamda, göçmenlerin köken yerleriyle olan duygusal, sosyal ve ekonomik ilişkileri, onların yeni yerlerdeki entegrasyon süreçlerini derinlemesine etkiler. Göçmenlerin köken yerleriyle olan bağlarını sürdürebilmeleri, yeni çevrelerine uyum sağlamalarını ve toplumsal entegrasyonlarını kolaylaştırır.

Göçmenlerin anavatanlarıyla olan ilişkileri, genellikle aile, arkadaşlar ve topluluklarla olan bağlarla karakterize edilir. Örneğin, Gherghina ve Plopeanu (2020), Romanyalı göçmenlerin köken yerlerine sık sık geri dönme niyetlerinin,

köken yerlerindeki sosyal ağları ile güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışma, köken yerleriyle olan güçlü bağların, göçmenlerin kimliklerini koruma ve geri dönme istekliliklerini artırdığını göstermektedir (Gherghina ve Plopeanu, 2020).

Göçmenlerin anavatanlarıyla olan ekonomik bağları da önemlidir. Beauchemin ve Safi (2020), Fransa'daki göçmenlerin köken yerlerine ekonomik destek sağlamalarının, onların yeni yerlerdeki toplumsal katılımını nasıl etkilediğini incelemiştir. Bu bağlamda, ekonomik bağların göçmenlerin hem köken yerlerine hem de yeni yerleşim yerlerine aidiyet geliştirmelerine olanak tanıdığı sonucuna varılmıştır (Beauchemin ve Safi, 2020).

Kültürel pratiklerin sürdürülmesi, göçmenlerin anavatanlarıyla olan bağlarını güçlendiren bir diğer önemli faktördür. Cassim ve diğerleri (2020), Yeni Zelanda'daki Sri Lankalı göçmenlerin, kültürel olarak zengin mutfaklarını yeni yerlerinde de sürdürebilmelerinin, onların köken yerlerine olan duygusal bağlarını korumalarına yardımcı olduğunu göstermiştir. Bu tür kültürel pratikler, göçmenlerin kimliklerini ve aidiyet duygularını güçlendirmektedir (Cassim ve diğ., 2020).

Göçmenlerin yeni yerleşim yerleri ile anavatanları arasındaki ilişkiler, onların yeni yerlerde nasıl bir aidiyet geliştirdiklerini de etkiler. Zeng ve diğerleri (2023), Şanghai'daki göçmenlerin, aynı kökene sahip göçmenlerin yoğun olarak bulunduğu mahallelerde yaşadıklarında, yerel halkla daha az sosyal mesafeye sahip olduklarını göstermiştir. Bu bulgu, mekansal yoğunlaşmanın göçmenlerin yerel topluluklarla olan etkileşimlerini ve entegrasyonlarını nasıl etkilediğini göstermektedir (Zeng ve diğ., 2023).

Sonuç olarak, göçmenlerin anavatanlarıyla olan bağları, onların yeni yerleşim yerlerinde aidiyet duygularını ve kimliklerini nasıl şekillendirdiğini anlamak için kritik öneme sahiptir. Bu duygusal, sosyal ve ekonomik bağları, onların yeni yerlerdeki entegrasyon süreçlerini derinlemesine etkiler. Bu bağlamda, göçmenlerin köken yerleriyle olan bağlarını sürdürebilmeleri, yeni çevrelerine uyum sağlamalarını ve toplumsal entegrasyonlarını kolaylaştırmaktadır.

3.1.3 Küreselleşme ve aidiyet kavramının göç üzerindeki etkileri

Küreselleşme, modern dünyanın belirgin sosyo-ekonomik ve kültürel dinamiklerinden biridir ve göç süreçlerini derinden etkiler. Bu süreç, bireylerin sınırlar ötesinde daha kolay hareket etmelerine olanak tanırken, göçmenlerin aidiyet duygusu ve kimliklerini yeniden tanımlamalarına neden olur. Göçmenlerin köken ve varış ülkeleri arasında sürekli bağlantı kurmalarını kolaylaştırarak, çift yönlü bir aidiyet geliştirmelerini sağlar (Klingenberg ve diğ., 2021). Dolayısıyla küreselleşme, göçmenlerin ekonomik ve sosyal entegrasyonunu da destekler. Serbest piyasa dinamikleri ve uluslararası işgücü hareketliliği, göçmenlerin işgücü piyasasına entegrasyonunu hızlandırır, bu da onların yeni yerlerde toplumsal bağlar kurmalarına ve aidiyet duygularını geliştirmelerine katkı sağlamaktadır.

Kültürel kimliklerin korunması ve yeni kültürel pratiklerle entegrasyon, göçmenlerin aidiyet duygusunu güçlendiren önemli unsurlardır. Küreselleşme sürecinde göçmenler, kültürel farklılıklarını koruyarak ve yerel topluluklarla etkileşimlerini artırarak aidiyet duygularını pekiştirebilirler (Zunejo ve diğ., 2022).

Göçmenlerin inovasyon ve ekonomik büyümeye katkıları, küreselleşmenin önemli sonuçlarından biridir. Çeşitli bilgi ve becerileri, ev sahibi ülkelerde inovasyonu teşvik eder ve ekonomik büyümeyi hızlandırırken, bu süreç, göçmenlerin ekonomik entegrasyonlarını ve aidiyet duygularını güçlendirmektedir.

Göçmenlerin ulusal kimlik ve vatandaşlık kavramlarını yeniden tanımlamaları da küreselleşme sürecinde kaçınılmazdır. Yeni yasal ve politik düzenlemeler, göçmenlerin vatandaşlık statülerini ve ulusal aidiyet duygularını etkiler, bu da onların toplumsal entegrasyonlarını doğrudan etkiler (Organiściak-Krzykowska ve Sיעiński, 2021). Son olarak, küreselleşme, göçmenlerin küresel vatandaşlık ve kozmopolit kimlikler geliştirmelerine olanak tanır. Bu süreç, göçmenlerin uluslararası işbirliğine katkıda bulunmalarını ve toplumsal uyumu artırmalarını sağlar (Gaikwad ve diğ., 2023).

Özetle, küreselleşme göçmenlerin aidiyet duygusunu ve kimliklerini güçlendiren dinamik bir süreçtir. Göçmenlerin köken ve varış ülkeleri arasında bağlantı

kurabilmeleri, ekonomik ve sosyal entegrasyonları, kültürel kimliklerini korumaları, inovasyon katkıları, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimleri gibi konular, küreselleşmenin göçmenler üzerindeki olumlu etkilerini ortaya koymaktadır.

3.1.4 Göçmenlerin çoklu yerellik deneyimleri

Göçmenlerin yerellik deneyimleri, genellikle köken ülkelerinden yeni yerleşim yerlerine doğru gerçekleşen karmaşık bir yolculuk sürecini içermektedir. Bu süreçte, göçmenler genellikle transit ülkelerden geçer ve bu ülkeler, göçmenler için sadece geçici duraklar olmaktan öteye geçerek kalıcı yaşama alanlarına dönüşebilmektedir (Crawley ve Jones, 2021). Göçmenlerin birden fazla yerle kurdukları ilişkiler, onların sosyal pozisyonlanmalarını ve kimliklerini yeniden tanımlamalarına olanak tanımaktadır. Polonyalı göçmenler üzerine yapılan bir araştırma, bu göçmenlerin farklı ülkelerdeki yaşam deneyimlerinin, sosyal karşılaştırmalarını ve kendilerini konumlandırma biçimlerini nasıl etkilediğini ortaya koymaktadır (Salamońska ve Winiarska, 2021).

Göçmenlerin yerle kurdukları ilişkiler, zaman içindeki mekansal deneyimlerini ve bu deneyimlerin kimlikleri üzerindeki etkilerini de içermektedir. Birleşik Krallık'ta yaşayan yaşlı göçmenler üzerine yapılan bir araştırma, bu göçmenlerin yerle olan ilişkilerinin zaman içindeki değişimini incelemiş ve bu ilişkilerin toplumsal entegrasyon süreçlerini ve aidiyet duygularını nasıl etkilediğini ortaya koymuştur (Ryan, 2023).

Göçmenlerin çoklu yer ve yerellik deneyimleri, onların kimliklerini ve aidiyet duygularını derinden etkileyen dinamik bir süreçtir. Bu süreçte, göçmenler birden fazla yerle etkileşime geçerek sosyal, ekonomik ve kültürel kimliklerini yeniden tanımlarlar. Göçmenlerin yerle kurdukları ilişkiler, toplumsal entegrasyon süreçlerini ve aidiyet duygularını güçlendirir ve karmaşıklarır. Bu bağlamda, göçmenlerin çoklu yer deneyimleri, kimlik ve aidiyet duygularını şekillendiren kritik bir faktördür.

3.1.4.1 İkili yerleşimli (bi-local) göçmenler

İkili yerleşimli göçmenler, yılın belirli dönemlerinde kırsal ve kentsel alanlar arasında mekik dokuyan bireyler olarak tanımlanır. Bu göçmenler, genellikle

kırsal alanlardaki geçim kaynaklarını sürdürebilmek için kentlerde geçici olarak çalışırlar. Rudiarto ve diğerlerinin çalışması, Orta Java'da göçmenlerin dinamiklerini inceleyerek, bu göçmenlerin iki yer arasındaki hareketliliğini ve ekonomik faaliyetlerini ele almıştır (Rudiarto ve diğ., 2020). Araştırma, bi-local göçmenlerin kırsal alanlardaki yetersiz gelir nedeniyle bu stratejiyi benimsediklerini ve kırsal hanelere ekonomik katkı sağladığını göstermektedir.

İkili yerleşimli göçmenlerin ekonomik faaliyetleri genellikle geçici işlerle sınırlandırılmakta ve bu durum, onların sürekli bir iş güvencesine sahip olmasının önüne geçilmektedir. Ancak bu göçmenler, kırsal alanlardaki ekonomik faaliyetlerini sürdürerek kırsal kalkınmaya sınırlı da olsa katkıda bulunmaktadır. Rudiarto ve arkadaşları tarafından yapılan araştırmalarda, ikili yerleşimli göçmenlerin iş güvencesizliği ve düşük gelir seviyelerinin kırsal kalkınmaya olan katkılarını sınırladığı gösterilmektedir. Göçmenler tarafından kırsal alanlara gönderilen havalelerin, kırsal hanelerin geçimlerini sağlamalarına yardımcı olduğu belirtilmekte, ancak bu ekonomik desteğin kırsal kalkınma üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığı vurgulanmaktadır. Göçmenlerin aynı zamanda sosyal ve kültürel entegrasyon süreçlerinde de zorluklar yaşadıkları ifade edilmektedir. Kırsal ve kentsel alanlar arasındaki kültürel farklılıkların, göçmenlerin iki yer arasındaki aidiyet duygusunu karmaşıkleştirdiği ve göçmenlerin kırsal alanlarda geleneksel değerleri korumaya çalışırken, kentlerde modern yaşam tarzına uyum sağlamaya çalıştıkları dile getirilmektedir. Bu durumun, göçmenlerin çift yönlü bir aidiyet geliştirmelerine neden olduğu, ancak bu çift yönlü aidiyet duygusunun, göçmenlerin her iki yerde de tam anlamıyla kabul görmelerini zorlaştırdığı belirtilmektedir.

3.1.4.2 Birden fazla yer ile ilişkili göçmenler

Birden fazla yer arasında sürekli hareket eden ve bu yerlerde sosyal, ekonomik ve kültürel bağlar kuran bireyler olarak tanımlanan göçmenler, farklı ülkeler veya şehirler arasında gidip gelerek her bir yerle güçlü bağlar oluştururlar. Salamońska ve Winiarska'nın çalışması, Polonyalı göçmenlerin dünya çapındaki sosyal pozisyonlanmalarını inceleyerek, bu bireylerin çoklu yer deneyimlerini ve sosyal karşılaştırmalarını ele almıştır (Salamońska ve Winiarska, 2021). Bu araştırma,

göçmenlerin sosyal pozisyonlarını ve kimliklerini nasıl yeniden şekillendirdiklerini göstermektedir.

Birden fazla yerle kurulan ilişkiler, sosyal ve ekonomik entegrasyon süreçlerini karmaşık hale getirir. Göçmenler, farklı yerlerde edindikleri deneyimlerle sosyal ve kültürel kimliklerini yeniden tanımlarlar. Bu durum, sosyal karşılaştırmaları ve kendilerini konumlandırma biçimlerini etkiler. Bu bireyler, her bir yerle kurdukları bağlar aracılığıyla, farklı toplumsal ve kültürel normlara uyum sağlamak zorundadır (Salamońska & Winiarska, 2021).

Göçmenlerin ekonomik faaliyetleri, genellikle birden fazla yerde iş bulmalarına olanak tanır. Bu durum, ekonomik güvencelerini artırırken, aynı zamanda iş yüklerini de artırabilir. Farklı yerlerdeki iş olanaklarını değerlendirerek, ekonomik durumlarını iyileştirme çabası içindedirler. Ancak, bu sürekli hareket halinde olmayı ve dolayısıyla sürekli bir iş güvencesine sahip olmamayı da beraberinde getirir. Sosyal ağlarını genişleterek her bir yerde güçlü bağlar kurarlar. Sosyal ağları aracılığıyla farklı yerlerdeki topluluklarla etkileşimde bulunur ve bu topluluklara entegre olurlar. Kalmijn'in çalışması, Hollanda'daki Türk ve Faslı göçmenlerin sosyal ağlarını ve yerel bağlarını inceleyerek, göçmenlerin yerel topluluklarla nasıl güçlü bağlar kurduklarını göstermektedir (Kalmijn, 2022). Bu araştırma, yerel bağların sosyal entegrasyon süreçlerini nasıl etkilediğini ortaya koymaktadır.

3.1.4.3 Yerleşik göçmenler

Yerleşik göçmenler, yeni bir ülkeye veya şehre kalıcı olarak yerleşen ve bu yerle güçlü sosyal, ekonomik ve kültürel bağlar kuran bireylerdir. Bu göçmenler, yerleştikleri yerde uzun süreli ikamet ederek toplumsal entegrasyon süreçlerini tamamlarlar. Cengiz ve Tekgüç'ün çalışması, Türkiye'ye yerleşen Suriyeli göçmenlerin yerel ekonomiye olan etkilerini inceleyerek, yerleşik göçmenlerin ekonomik faaliyetlerini ve toplumsal entegrasyon süreçlerini ele almıştır (Cengiz ve Tekgüç, 2021). Araştırma, bu bireylerin yerel ekonomiye olan katkılarını ve bu süreçte karşılaştıkları zorlukları ortaya koymaktadır. Bu göçmenlerin ekonomik faaliyetleri genellikle yerel işgücü piyasasına entegrasyonlarını içerir. Yerel işgücü piyasasında iş bularak ekonomik durumlarını iyileştirirler ve toplumsal entegrasyon süreçlerini hızlandırmaktadır. Ancak, yerel işgücü

piyasasında rekabet etmek zorunda kalmaları, iş bulma süreçlerini karmaşık hale getirmektedir.

3.1.4.4 Belirsiz göçmenler

Belirsiz göçmenler, sürekli bir yerleşim planı olmaksızın, geçici olarak farklı yerlerde ikamet eden bireylerdir. Genellikle geçici iş bulma veya ekonomik fırsatlar arayışıyla yer değiştirirler. Mescoli ve Roblain'ın çalışması, Belçika'nın Liège kentindeki belirsiz göçmenlerin durumunu inceleyerek, bu göçmenlerin geçici ikamet süreçlerini ve toplumsal entegrasyon zorluklarını ele almıştır (Mescoli ve Roblain, 2021). Araştırma, bu bireylerin toplumsal entegrasyon süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları ve bu süreçte geliştirdikleri stratejileri ortaya koymaktadır.

Ekonomik faaliyetleri, genellikle geçici ve düşük ücretli işler üzerine odaklanır. Bu bireyler, sürekli bir iş güvencesine sahip olmadan, geçici işlerde çalışarak ekonomik durumlarını iyileştirmeye çalışmaktadırlar. Ancak, bu durum, ekonomik güvencelerini ve toplumsal entegrasyon süreçlerini karmaşıklştırmaktadır. Geçici işlerde çalışmaları, sürekli bir gelir elde etmelerini zorlaştırır ve ekonomik durumlarını istikrarsız hale getirmektedir (Mescoli ve Roblain, 2021).

Sosyal ve kültürel entegrasyon süreçleri, sürekli yer değişiklikleri nedeniyle zorluklarla doludur. Bu göçmenler, sürekli olarak yeni topluluklarla etkileşime girerek, sosyal bağlarını güçlendirmeye çalışmaktadırlar. Ancak, sürekli yer değişiklikleri, güçlü ve kalıcı sosyal bağlar kurmalarını zorlaştırmaktadır. Kalmijn'in çalışması, göçmenlerin yerel topluluklarla kurdukları bağları inceleyerek, sosyal entegrasyon süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları ortaya koymaktadır (Kalmijn, 2021).

3.1.4.5 Geçici göçmenler

Geçici göçmenler, belirli bir süre için başka bir ülkeye veya şehre göç eden ve bu süre sonunda geri dönmeyi planlayan bireylerdir. Genellikle eğitim, iş veya diğer nedenlerle geçici olarak yer değiştirirler (Gaikwad ve Nellis, 2020). Ekonomik faaliyetleri, genellikle kısa vadeli işler ve projeler üzerine odaklanmaktadır. Bu göçmenler, belirli bir süre için iş bulmak veya eğitim almak amacıyla başka bir

ülkeye veya şehre göç etmektedirler. Bu süreçte, ekonomik durumlarını iyileştirme ve yeni beceriler kazanma fırsatına sahip olmaktadır. Ancak, sürekli bir iş güvencesine sahip olmamaları, ekonomik durumlarının istikrarsız olmasına neden olmaktadır (Gaikwad ve Nellis, 2020).

Sosyal ve kültürel entegrasyon süreçleri, belirli bir süre için yer değiştirdikleri yerlerde topluluklarla kurdukları bağlarla şekillenmektedir. Geçici olarak ikamet ettikleri yerlerde sosyal ve kültürel bağlarını güçlendirmeye çalışmaktadırlar. Ancak, kısa vadeli yerleşim planları nedeniyle zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Pundziuvienė ve arkadaşlarının çalışması, göçmen çocukların sosyal ve kültürel entegrasyon süreçlerini inceleyerek, geçici göçmenlerin sosyal entegrasyon süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları ele almıştır (Pundziuvienė ve diğ., 2020).

3.1.5 Göçmenlerin yersizleşme bağlamında mekansal stratejileri

Göçmenler tarafından, yok-yerler olarak tanımlanan mekânlarda karşılaşılan zorluklarla başa çıkmak amacıyla çeşitli mekansal stratejiler geliştirilebilmektedir. Bu stratejiler sayesinde, göçmenlerin yeni yerleşim yerlerine daha iyi adapte olmaları ve toplumsal bağlarının güçlendirilmesi sağlanabilmektedir.

Topluluk ağları ve destek sistemleri: Göçmenler tarafından yeni yerleşim yerlerinde topluluk ağları ve destek sistemleri oluşturarak, yok-yerler deneyimlerinin hafifletilmesi sağlanabilmektedir. Bu ağlar sayesinde, göçmenlerin sosyal etkileşimde bulunmaları ve toplumsal bağlarının güçlendirilmesi mümkün olmaktadır. Aynı zamanda bu ağların, göçmenlerin yerel kültürlerle daha kolay etkileşime girmelerine de yardımcı olduğu belirtilmektedir (Robertson ve Ho, 2016). Kültürel ve sosyal aktiviteler de göçmenlerin yerel kültürlere uyum sağlamalarında etkili olabilmektedir (Gilmartin ve Kuusisto-Arponen, 2019).

Geçici ve kalıcı mekânlar arasında denge: Göçmenler tarafından geçici yok-yerler ile kalıcı yerleşim mekânları arasında bir denge kurularak, yersizleşme deneyimlerinin azaltılması hedeflenmektedir. Bu denge aracılığıyla, göçmenlerin hem geçici mekânlarda hem de kalıcı yerleşim yerlerinde kimlik ve aidiyet hissetmeleri sağlanabilmektedir. Bu strateji, göçmenlerin toplumsal entegrasyon

süreçlerinin hızlandırılmasına da katkıda bulunabilmektedir (Porst ve Sakdapolrak, 2018).

Kültürel ve sosyal aktiviteler: Göçmenler tarafından yeni yerleşim yerlerinde kültürel ve sosyal aktivitelere katılım sağlanarak, yok-yerler deneyimlerinin hafifletilmesi mümkündür. Bu aktiviteler sayesinde, göçmenlerin yerel topluluklarla etkileşimlerinin ve toplumsal bağlarının güçlendirilmesi sağlanabilmektedir. Aynı zamanda bu aktivitelerin, göçmenlerin yerel kültürlerle uyum sağlamalarına da yardımcı olduğu ifade edilmektedir (Gilmartin ve Kuusisto-Arponen, 2019).

3.2 Bağlanma: Yer Edinme

Mekânın üretimi, çeşitli sosyal pratikler ve fiziksel koşullara dayandırılarak şekillendirilmektedir; kültürel normlar ve ekonomik beklentiler, zamansal ve mekânsal yapılar aracılığıyla etkilenecek mekân üretiminin çok yönlü doğasına katkıda bulunmaktadır. Kapitalist sistemde mekânsal biçimlerin uygunsuzluğunun, tesadüfi bir durum olmayıp, mekân üretiminin sermaye birikimi mantığına tabi kılınmasının bir ifadesi olduğu vurgulanmaktadır. Bu, mekân üretiminin karmaşık ve çok boyutlu doğasının altını çizen bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Henri Lefebvre'nin mekânın toplumsal ilişkiler ve pratikler tarafından şekillendirildiği görüşüyle bu süreç iç içe geçmektedir. Lefebvre'ye göre mekân, yalnızca fiziksel bir ortam değil, aynı zamanda toplumsal üretimin bir sonucu olarak anlaşılmaktadır (Lefebvre, 1991). Lefebvre'nin toplumsal bir ürün olarak mekân kavramı, toplumsal mekânın ontolojik bağlılığını ve çok yönlü doğasını vurgulamakta ve kentsel ile politik eleştiri için önemli çıkarımlar sunmaktadır.

Lefebvre'nin tasarlanan, algılanan ve yaşanan mekânlar üçlüsünün, mekânsal oluşumları ve güç yapılarındaki değişiklikleri anlamada kullanılabileceği öne sürülmektedir. Bu bakış açısı, Michel de Certeau'nun gündelik yaşam pratikleri üzerine yaptığı çalışmalarla birleştiğinde daha da derinleşmektedir. De Certeau, bireylerin günlük yaşamda mekânı nasıl kullandıklarını ve yeniden anlamlandırdıklarını inceleyerek, kolektif yönetim ile bireysel yeniden sahiplenme arasındaki etkileşimi vurgulamaktadır. Bireylerin verili koşullar

içerisinde tarihi şekillendirmede sahip oldukları failliğin ortaya çıkarılmasıyla, mekânın kullanımına dair yeni bir anlayış geliştirilmektedir (Buchanan, 2000).

De Certeau'nun çoğulcu teorik yaklaşımı ve psikanalitik unsurları, mekânsal edinimin karmaşıklığını ve yer ile mekânın nüanslarını anlamada rol oynayan çeşitli mekanizmaları aydınlatmaktadır. Mekânın kullanım ve yeniden anlamlandırılmasına dair sunmuş olduğu bulgular, bireylerin bedenleri ve metaforik yorumları aracılığıyla mekânı nasıl dönüştürdüğüne dikkat çekmektedir. De Certeau'nun teorisi, yalnızca mekânsal pratikleri tanımlamaya yönelik bir model sunmakla kalmamakta, aynı zamanda gündelik yaşamın kültürel tarihine ilişkin normatif çıkarımlar da içermektedir (Fuessel, 2013).

De Certeau'nun gündelik pratiklere yönelik eleştirel kültürel analizi, bilinçdışı ile gündelik yaşam arasındaki ilişkileri ve ütopya ile gündelik yaşam arasındaki bağlantıları inceleyerek, incelikli bir teori sunmaktadır. Onun teorisinin, insanın yaşanabilirlik ve birlikte yaşama pratiklerine dair derin bir yansıma sunduğu, aynı zamanda öznenin yaratıcı potansiyeline ve zekâsına duyulan güveni ifade ettiği belirtilmektedir.

3.2.1 Yer edinme

Yer edinme, bireyler ve topluluklar tarafından yaşam alanlarının oluşturulması, sahiplenilmesi ve dönüştürülmesi pratiklerini içermekte olup, mekânsal stratejilerin ve günlük yaşamda mekânın kullanım şekillerinin anlaşılması için önemli bir analiz çerçevesi sunmaktadır. Bu pratikler, özellikle kent dinamikleri bağlamında kentsel dönüşüm süreçleri ve gentrifikasyon gibi olgularla ilişkilendirilmektedir. Kentsel mekânlardaki değişimler, genellikle ekonomik ve sosyal sermayesi yüksek gruplar tarafından belirli bölgelerin yeniden yapılandırılması yoluyla gerçekleşmekte, bu da mevcut toplulukların yerinden edilmesine ve kent dokusunun değişmesine neden olabilmektedir (Smith, 2002).

Mekân ve yer kavramları, mekânsal sahiplenme ve yer edinme pratiklerinin daha iyi anlaşılması açısından kritik öneme sahip bulunmaktadır. Mekân (space), fiziksel, geometrik ve ölçülebilir bir alanı ifade ederken, yer (place), bu alanın insani deneyimlerle, anlamlarla ve kimliklerle dolu bir şekilde algılanmasını ve yaşanmasını ifade etmektedir (Tuan, 1977). Mekân, soyut bir kavram olarak kalabilirken, yer, insanların hatıraları, duyguları ve sosyal ilişkileriyle şekillenen

bir bağlama dönüşmekte, bu bağlamda yer edinme pratikleri, bireylerin mekânı nasıl yer haline getirdiğini ve bu süreçte nasıl anlam ve kimlik kazandırdığını göstermektedir (Cresswell, 2015).

Henri Lefebvre ve Michel de Certeau'nun mekân üzerine geliştirdikleri bakış açıları birlikte ele alındığında, mekânın toplumsal dinamiklerle nasıl etkileşimde bulunduğunu anlamak daha da önem kazanmaktadır. Lefebvre, mekânın toplumsal ilişkiler tarafından sürekli olarak yeniden üretildiğini savunmakta, de Certeau ise bireylerin gündelik pratikler aracılığıyla mekânı nasıl kullandıklarını ve yeniden anlamlandırdıklarını incelemektedir. Bu iki perspektif, mekânsal sahiplenme ve yer edinme süreçlerinin toplumsal yapılar ve bireysel eylemlilik tarafından nasıl şekillendirildiğini ve yeniden üretildiğini anlamada önemli katkılar sunmaktadır.

Göç olgusu, mekânsal ve sosyo-ekonomik yapıları karmaşıklaştırmakta ve mekânsal sahiplenme süreçlerine yeni boyutlar kazandırmaktadır. Göçmenler, geldikleri yerlerde ekonomik ve kültürel sermayelerini kullanarak yeni mekânlar oluşturmakta ve mevcut mekânsal yapıları yeniden şekillendirmektedir. Göçmenlerin yerleşim stratejileri, genellikle ekonomik fırsatlar ve toplumsal kabul arayışı doğrultusunda şekillenmekte olup, bu süreç, göçmenlerin kent içindeki hareketliliği ve mekânsal dağılımı üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır (Castles ve Miller, 2009).

Sonuç olarak, mekân edinimi ve yer edinme pratikleri, toplumsal yapılar, bireysel eylemlilik ve tarihsel bağlamlar arasındaki dinamik bir etkileşim çerçevesinde değerlendirilmelidir. Henri Lefebvre'nin mekânın toplumsal ilişkiler tarafından şekillendirildiğini ortaya koyan analizleri, mekânın yalnızca fiziksel bir ortam değil, aynı zamanda toplumsal üretimin bir sonucu olduğunu vurgulamaktadır. Michel de Certeau'nun gündelik yaşam pratiklerine dair çalışmaları ise bireylerin günlük etkileşimlerinin mekânın anlamını nasıl dönüştürdüğünü göstermekte ve bu perspektifler, mekânsal sahiplenme ve yer edinme süreçlerinin, toplumsal yapılar ve güç ilişkileri tarafından sürekli olarak yeniden üretildiğini anlamayı mümkün kılmaktadır.

3.2.2 Yer edinme pratikleri

Yer edinme pratikleri, bireylerin ve toplulukların yaşam alanlarını oluşturma, sahiplenme ve dönüştürme süreçlerini içermekte olup, bu süreçler, fiziksel mekânların kullanımından toplumsal ve kültürel anlamların yeniden tanımlanmasına kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Kent dinamikleri, göçmen topluluklar ve sosyo-ekonomik faktörlerle iç içe geçmiş olan bu pratikler, mekânın çok boyutlu yapısının anlaşılmasına katkı sunmaktadır.

Michel de Certeau, gündelik hayatın sıradan pratiklerinin mekânla nasıl etkileştiğini analiz ederek, bireylerin mekânı sürekli olarak yeniden ürettiği ve ona yeni anlamlar yüklediğini savunmuştur. Bu süreç, de Certeau tarafından "stratejiler" ve "taktikler" olarak iki ana kavramla açıklanmıştır. Stratejiler, güçlü kurumlar tarafından mekânın düzen ve kontrol altında tutulması için uygulanan pratikler olarak tanımlanırken, taktikler, bireylerin bu stratejilere karşı geliştirdikleri yaratıcı ve esnek pratikler olarak nitelendirilmiştir. Taktikler aracılığıyla mekânın yeniden sahiplenilmesi ve kişisel ihtiyaçlara göre dönüştürülmesi mümkün kılınmıştır (De Certeau, 1984).

Henri Lefebvre, mekânın toplumsal ilişkiler ve güç dinamikleri tarafından üretildiğini vurgulayarak yer edinme pratiklerinin toplumsal ve ekonomik boyutlarına odaklanmıştır. Lefebvre'ye göre, mekân yalnızca fiziksel bir varlık olmayıp, aynı zamanda toplumsal üretimin bir sonucu olarak görülmektedir. Lefebvre, mekânın üç boyutunu tanımlayarak bu süreci daha da derinleştirmiştir: algılanan mekân, tasarlanan mekân ve yaşanan mekân. Algılanan mekân, gündelik yaşamda fiziksel olarak deneyimlenen mekânı ifade ederken, tasarlanan mekân, mimarlar ve planlamacılar tarafından teorik olarak düzenlenen alanı ifade etmektedir. Yaşanan mekân ise bireylerin kişisel deneyimleri ve anlamlarıyla şekillenen bir boyut olarak tanımlanmıştır (Lefebvre, 1991). Bu üçlü model, mekânın karmaşıklığını ve toplumsal ilişkilerle nasıl şekillendiğini açıklamak açısından önemli bir çerçeve sunmaktadır.

Edward Soja, mekânsal düşünceyi genişleterek yer edinme pratiklerinin analizini derinleştirmiştir. Soja, Lefebvre'nin üçlü mekân modelini geliştirerek "üçüncü mekân" kavramını ortaya atmış ve bu mekânı algılanan, tasarlanan ve yaşanan mekânların ötesinde, toplumsal ve kültürel anlamların yeniden üretildiği bir

kesişim alanı olarak tanımlamıştır (Soja, 1996). Üçüncü mekânın, mekânsal pratiklerin ve toplumsal ilişkilerin en yoğun ve karmaşık olduğu alanlardan biri olduğu öne sürülmüştür. Bu bakış açısı, yer edinme pratiklerinin toplumsal ve kültürel boyutlarını derinlemesine anlamaya katkı sağlamaktadır.

Doreen Massey, mekânın toplumsal ilişkiler ve güç dinamikleri ile sürekli olarak yeniden üretildiğini savunarak mekânın durağan bir varlık olmadığına işaret etmiştir. Mekânın toplumsal güçler ve etkileşimler tarafından şekillendirilen dinamik bir alan olduğunu belirten Massey, bu bakış açısıyla mekânsal ilişkilerin toplumsal ve politik boyutlarını incelemiştir (Massey, 2005). Massey'ye göre, mekânın toplumsal ve ekonomik eşitsizliklerin yeniden üretildiği bir alan olması, yer edinme pratikleri üzerinde önemli bir etki yaratmakta ve bu süreçlerin toplumsal bağlamla nasıl şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Göçmen toplulukların yer edinme pratikleri, mekânın yeniden tanımlanması ve toplumsal kabul arayışları ekseninde şekillenmektedir. Göçmenler, yeni yaşam alanları oluştururken, ekonomik ve kültürel sermayelerini kullanarak mekânı yeniden biçimlendirmekte ve bu süreç kent içindeki hareketliliklerini ve mekânsal dağılımlarını belirlemektedir. Schiller ve Çağlar'ın çalışması, göçmenlerin kentlerdeki yer edinme pratiklerini analiz ederek, kentlerin sosyo-ekonomik yapısına entegrasyonlarının ve mekânsal olarak yeniden yerleşimlerinin nasıl gerçekleştiğini açıklamaktadır (Schiller ve Çağlar, 2011).

Yer edinme pratiklerinin teorik temellerini anlamak, mekânın toplumsal ve kültürel anlamlarını daha iyi kavramamıza olanak tanımaktadır. Ancak, bu pratiklerin nasıl geliştiğini ve mekânsal ilişkilerin farklı bağlamlarda nasıl şekillendiğini analiz etmek de gerekmektedir. Göç olgusu, bu bağlamların en karmaşık ve dinamik örneklerinden birini sunmakta olup, göçmenlerin yeni yaşam alanlarını nasıl oluşturdukları ve bu süreçte karşılaştıkları sosyo-ekonomik zorluklarla nasıl başa çıktıkları önemli bir araştırma alanı oluşturmaktadır.

Göç ve yer edinme pratikleri arasındaki ilişki, göçmen toplulukların kentlerdeki yerleşimlerini, ekonomik ve kültürel sermayelerini nasıl kullandıklarını ve mekânsal entegrasyon süreçlerinde hangi stratejileri benimsediklerini anlamak açısından önemli bir çerçeve sunmaktadır. Schiller ve Çağlar (2011) bu bağlamda göçmenlerin kentlerin sosyo-ekonomik yapısına entegrasyonlarının, hemşeri

dayanışması, ekonomik fırsatlar ve sosyal ağlar etrafında şekillendiğini vurgulamaktadır. Göçmen toplulukları, kentsel mekânda kendi iş yerlerini açarak, sosyal ve kültürel etkinlikler organize ederek, hem kendi kimliklerini korumakta hem de kentin çokkültürlü yapısına katkıda bulunmaktadır.

Bu mekânsal ve sosyo-ekonomik entegrasyon süreci, kentlerin yeniden ölçeklendirilmesi (rescaling) ile yakından ilişkili olarak görülmektedir. Göçmenlerin yerleşim ve entegrasyon süreçleri, kentsel mekânların yeniden tanımlanmasında kritik bir rol oynayarak, kentin genel sosyo-ekonomik yapısına katkıda bulunmaktadır. Göç ve yer edinme süreçlerinin bu çok boyutlu doğası, hem bireysel hem de toplumsal dinamikleri içermekte olup, mekânsal ilişkilerin yerel ve küresel düzeyde nasıl geliştiğini anlamak açısından önemli çıkarımlar sunmaktadır.

Ekonomik sermaye, göçmenlerin yeni yerlerde yaşamlarını sürdürebilmeleri için kilit bir unsur olarak kabul edilmektedir. Göçmenler, geldikleri bölgelerde iş bulma ve ekonomik olarak kendilerini idame ettirme çabası içerisindeyler. Bu süreçte dil engelleri, eğitim seviyesi ve mesleki beceriler gibi faktörler, göçmenlerin iş piyasasına entegrasyonunu zorlaştıran unsurlar arasında yer almakta ve yer edinme süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları belirlemektedir (Portes ve Rumbaut, 2006). Bu nedenle, ekonomik sermaye, göçmenlerin yer edinme sürecinin temel bileşenlerinden biri olarak öne çıkmaktadır.

Konut edinme de göçmenlerin yer edinme süreçlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Göçmenlerin yeni yerleşim yerlerinde uygun ve ekonomik konut bulma çabaları, düşük gelir düzeyi ve sınırlı ekonomik kaynaklar nedeniyle sıkça zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu durum, göçmenlerin genellikle düşük maliyetli ve yoğun nüfuslu mahallelerde yaşamlarını zorunlu kılmaktadır (Waldinger, 1996). Bu bağlamda, uygun konut bulma çabası, göçmenlerin mekânsal entegrasyonunun önemli bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

Kültürel sermaye ve toplumsal bağlar da göçmenlerin yer edinme süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Kültürel sermaye, göçmenlerin geldikleri yerlerde toplumsal entegrasyon sağlamalarına yardımcı olan bilgi, beceri ve değerler bütünüdür (Bourdieu, 1986). Bu sermaye, göçmenlerin sosyal kabul görmeleri ve sosyal ağlarını genişletmeleri açısından kritik bir öneme sahiptir.

Göçmenler, genellikle kendi etnik kökenlerine dayalı topluluklar oluşturarak, bu topluluklar üzerinden toplumsal bağlarını güçlendirmekte ve karşılaştıkları zorluklarla başa çıkabilmektedirler (Portes, 1995).

Göçmen mahalleleri, göçmenlerin yoğun olarak yaşadıkları ve kendi topluluklarını oluşturdukları mekânlardır. Bu mahalleler, göçmenlerin ekonomik ve sosyal sermayelerini kullanarak yeni yaşam alanları inşa ettikleri yerler olarak dikkat çekmektedir. Genellikle düşük maliyetli konutların bulunduğu bu mahalleler, göçmenlerin toplumsal ve kültürel kimliklerini koruma ve güçlendirme çabalarını yansıtır (Logan ve diğ., 2002). Göçmen mahallelerinde kurulan küçük ölçekli işletmeler, ekonomik sermayeyi güçlendirerek yerel ekonomiye katkı sağlamaktadır (Light ve Gold, 2000). Aynı zamanda bu mahalleler, kentsel mekânın kültürel yapısını dönüştürmekte ve göçmenlerin geldikleri kültürel pratikler, kentin çokkültürlü yapısına zenginlik katmaktadır (Zhou, 1997).

Mekânsal entegrasyon, göçmenlerin fiziksel olarak yerleşmeleri ve bulundukları mekânlarda yaşamlarını sürdürebilmeleri sürecini ifade ederken, sosyal uyum, göçmenlerin geldikleri topluluklarla uyum sağlamaları ve toplumsal kabul görmeleri süreci olarak tanımlanmaktadır. Mekânsal entegrasyonun başarılı olabilmesi için, göçmenlerin uygun ve ekonomik konutlara erişim sağlaması önem taşımaktadır (Bolt ve diğ., 2010). Uygun konutlar, göçmenlerin yerel topluluklarla daha güçlü sosyal bağlar kurmalarına ve sosyal uyumlarını pekiştirmelerine olanak tanımaktadır.

Sosyal uyum, göçmenlerin yeni yerlerde toplumsal kabul görmeleri, kültürel sermayelerini kullanarak toplumsal bağlarını güçlendirmeleri ve sosyal ağlar oluşturmaları ile gerçekleşmektedir (Ager ve Strang, 2008). Bu süreç, göçmenlerin toplulukları içerisinde, özellikle kendi etnik kökenlerinden bireylerle bir araya gelmeleri yoluyla desteklenmekte, toplumsal bağlar sayesinde sosyal uyum süreci hızlanmaktadır. Göçmenlerin yeni yerlerde başarılı bir şekilde yer edinmeleri, ekonomik, kültürel ve toplumsal dinamiklerin bir araya geldiği karmaşık bir süreci kapsamaktadır.

3.2.3 Uluslararası göçmenler için başlıca çekim merkezi olarak metropoller

Metropoller, uluslararası göçmenler için başlıca çekim merkezleri olarak tanımlanmaktadır. Bu büyük şehirler, ekonomik fırsatlar, sosyal ağlar, kültürel çeşitlilik ve daha iyi yaşam koşulları gibi çeşitli nedenlerle göçmenler için cazip hale gelmektedir. Genellikle ulusal ve uluslararası ekonomik faaliyetlerin yoğunlaştığı bu şehirlerde, geniş iş gücü piyasaları ve farklı sektörlerde iş olanakları sunulmakta, yüksek maaş potansiyeli göçmenleri cezbetmektedir. New York, Londra ve Tokyo gibi küresel şehirler, finans, teknoloji, sağlık ve hizmet sektörlerinde sundukları fırsatlarla göçmenlerin ilgisini çekmektedir (Sassen, 2013).

Metropollerdeki iş gücü piyasalarının çeşitliliği ve dinamizmi, göçmenlerin kendi yetenek ve deneyimlerine uygun iş bulmalarını kolaylaştırmaktadır. Finans, teknoloji, eğitim, sağlık ve yaratıcı endüstriler gibi çok sayıda sektörde iş fırsatlarının bulunması, göçmenlerin iş değiştirme ve kariyerlerinde ilerleme şansını artırmaktadır (Sassen, 2013). Ayrıca, göçmenler genellikle daha önce göç etmiş akrabalar, arkadaşlar ya da hemşehrilerinin bulunduğu şehirleri tercih ederek sosyal ağlar aracılığıyla yeni ülkeye adaptasyonlarını kolaylaştırmaktadırlar. Bu sosyal ağlar, göçmenlerin temel ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir destek mekanizması sunarken, onların sosyal uyum süreçlerinde de kritik bir rol oynamaktadır (Portes ve Rumbaut, 2006).

Göçmenlerin yoğun olarak yaşadıkları mahalleler, ekonomik faaliyetlerin gelişmesinde ve yerel ekonomilerin güçlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Göçmenler, kendi topluluklarına yönelik hizmetler sunan işletmeler kurarak yerel ekonomilere katkıda bulunmaktadır. Küçük ölçekli işletmeler, restoranlar, marketler ve diğer hizmet sektörlerine yönelik girişimler, göçmenlerin ekonomik sermayesini güçlendirmekte ve yerel halka da hizmet sunmaktadır (Light ve Gold, 2000). Bu girişimcilik faaliyetleri, yerel ekonomilere dinamizm kazandırarak uluslararası ticaret ağlarının genişlemesine katkıda bulunmakta ve göçmenlerin ekonomik faaliyetlerinin yerel piyasalara entegrasyonunu sağlamaktadır.

Göçmenlerin iş bulma süreçlerinde sosyal ağlar, temel bir rol oynamaktadır. Göçmenler, mevcut sosyal ağları aracılığıyla iş fırsatlarından haberdar olmakta ve bu ağlar üzerinden iş başvurularında bulunmaktadır. Sosyal ağlar, referans

ve tavsiye mekanizmaları ile göçmenlerin iş bulma şanslarını artırmakta, özellikle dil engelleri ve yerel iş piyasası hakkında bilgi eksikliği gibi zorluklarla karşılaştıkları durumlarda önemli bir destek kaynağı olmaktadır (Granovetter, 1973). Göçmenler, ilk etapta genellikle kendi toplulukları içindeki iş fırsatlarına yönelmekte, bu da onların yerel iş piyasasında tecrübe kazanmalarına ve sosyal ağlarını genişletmelerine yardımcı olmaktadır. Zamanla, bu ağlar genişledikçe göçmenlerin yerel iş piyasasında daha fazla sektörde iş bulma şansı artmaktadır (Waldinger, 1996).

3.2.4 Göçmenlerin mekânsal tercihleri ve sosyo-ekonomik dinamikler

Göçmenlerin mekânsal tercihleri, büyük ölçüde sosyo-ekonomik dinamikler tarafından şekillendirilmektedir. Bu tercihlerin arkasındaki temel etkenler arasında ekonomik fırsatlara erişim, toplumsal kabul arayışı ve kültürel bağlar yer almaktadır. Dördüncü bölümde elde edilen veriler, Suriyeli göçmenlerin İstanbul'da düşük maliyetli konutların bulunduğu, iş olanaklarına daha yakın bölgeleri tercih ettiklerini göstermektedir. Bu durum, göçmenlerin sosyo-ekonomik koşulları en verimli şekilde kullanma ve sınırlı kaynaklarını optimize etme çabalarını yansıtmaktadır (Logan ve diğ., 2002; Waldinger, 1996).

Göçmenlerin mekânsal tercihlerini belirleyen en önemli faktörlerden biri, ekonomik fırsatlara erişimdir. Suriyeli göçmenlerin İstanbul'da yoğun olarak yaşadığı bölgeler, genellikle düşük maliyetli konutların bulunduğu ve iş olanaklarına daha yakın yerlerdir. Dördüncü bölümdeki veriler, Suriyeli göçmenlerin İstanbul'da genellikle düşük gelirli işlerde çalışmak zorunda kaldıklarını ve bu durumun mekânsal yerleşim tercihlerini önemli ölçüde etkilediğini ortaya koymaktadır. Göçmenler, ekonomik fırsatlara yakın olabilmek için genellikle şehir merkezlerine veya sanayi bölgelerine yakın yerlerde yaşamayı tercih etmektedirler. Bu tercih, göçmenlerin iş bulma ve ekonomik olarak kendilerini idame ettirme çabalarının bir yansımasıdır (Waldinger, 1996; Portes ve Rumbaut, 2006).

Ekonomik fırsatlara erişim, yalnızca göçmenlerin yerleşim kararlarını etkilemekle kalmamakta, aynı zamanda toplumsal entegrasyon süreçlerini de şekillendirmektedir. Göçmenler, iş bulma ve ekonomik fırsatlara erişim açısından

avantajlı bölgelerde yoğunlaşarak, hem ekonomik hem de toplumsal kabul süreçlerini hızlandırmaktadırlar (Light ve Gold, 2000).

Göçmenlerin toplumsal kabul arayışları da mekânsal tercihlerini belirleyen önemli bir faktördür. Göçmenler, yerel topluluklar tarafından kabul görmek ve toplumsal uyum sağlamak amacıyla kendi etnik veya kültürel topluluklarına yakın bölgelerde yoğunlaşmayı tercih etmektedirler. Dördüncü bölümde elde edilen veriler, Suriyeli göçmenlerin İstanbul'da genellikle kendi topluluklarına yakın bölgelerde yaşamayı tercih ettiklerini göstermektedir. Bu durum, göçmenlerin toplumsal kabul arayışlarını ve bu süreçte geliştirdikleri stratejileri yansıtmaktadır (Massey, 2005).

Toplumsal kabul arayışları, göçmenlerin yerel topluluklarla olan etkileşimlerini ve toplumsal entegrasyon süreçlerini doğrudan etkiler. Göçmenlerin, kabul görme ve uyum sağlama amacıyla belirli bölgelerde yoğunlaşmaları, onların sosyal sermaye birikimini artırarak toplumsal entegrasyonlarını hızlandırır (Portes ve Rumbaut, 2006). Bu süreç, hem göçmenlerin kendilerini güvende hissetmelerine olanak sağlar hem de yerel topluluklarla kurdukları etkileşimler aracılığıyla daha geniş bir toplumsal kabul görmelerine katkıda bulunur.

Göçmenlerin mekânsal tercihleri, ekonomik fırsatlara erişim, sosyo-ekonomik statü, kültürel sermaye ve toplumsal kabul arayışları gibi çeşitli dinamikler tarafından şekillendirilmektedir. Dördüncü bölümde elde edilen veriler, Suriyeli göçmenlerin İstanbul'daki mekânsal tercihlerini detaylandırarak, bu tercihlerin arkasında yatan sosyo-ekonomik dinamikleri gözler önüne sermektedir. Göçmenlerin düşük maliyetli konutların bulunduğu ve iş olanaklarına daha yakın olan bölgelerde yaşamayı tercih etmeleri, sosyo-ekonomik faktörlerin mekânsal yerleşim kararları üzerindeki etkisini açıkça ortaya koymaktadır .

Bu süreçler, göçmenlerin mekânsal yerleşim stratejilerini ve toplumsal entegrasyon süreçlerini anlamak için önemli veriler sunmaktadır. Göçmenler, ekonomik ve toplumsal kabul süreçlerini hızlandırmak amacıyla stratejik mekânsal tercihlerde bulunmakta, bu da onların hem ekonomik hem de sosyal sermaye birikimlerini etkileyerek, kentsel dinamiklerde önemli değişikliklere yol açmaktadır.

3.3 Bölüm Sonucu

Göç olgusu, ekonomik, sosyal, politik ve çevresel nedenlerle bireylerin yer değiştirmesi sonucu ortaya çıkan karmaşık bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Bu süreç, hem göçmenler hem de göç alan toplumlar için çeşitli dinamikler ve sonuçlar doğurmakta, göçmenlerin hareketleri kaynak ülkeler ile hedef ülkeler arasında ekonomik, kültürel ve demografik değişikliklere yol açmaktadır.

Göç teorileri, bireylerin göç kararlarını etkileyen faktörlerin ve göç süreçlerinin dinamiklerinin anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır. Neoklasik ekonomik teori, bireylerin daha iyi ekonomik fırsatlar arayışını vurgularken, sosyal ağ teorisi, göçmenlerin mevcut sosyal bağlantılarının göç üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır. Göçmenler, ekonomik, siyasi veya çevresel nedenlerle yer değiştirmekte ve bu süreç, bireylerin ve toplumların yaşam koşulları, fırsatları ve sosyal yapıları üzerinde derin etkiler yaratmaktadır.

Göç olgusunun yönetimi, bu sürecin doğurduğu sosyal, ekonomik ve politik zorluklarla başa çıkmak amacıyla disiplinler arası bir yaklaşım gerektirmektedir. Sosyoloji, siyaset bilimi, ekonomi ve kent planlama gibi farklı disiplinlerin perspektifleri, daha kapsayıcı ve etkili göç politikalarının geliştirilmesine katkı sağlayabilmektedir. Göçmenlerin ihtiyaçları ve hakları göz önünde bulundurularak daha dayanıklı ve kapsayıcı toplumlar inşa edilebileceği vurgulanmaktadır. Göç, küresel dinamikleri şekillendirmeye devam ederken, bu olgunun doğru yönetilmesinin hem göçmenler hem de göç alan toplumlar için sürdürülebilir bir gelecek sağlamanın anahtarı olduğu belirtilmektedir.

Ulusötesi topluluklar, bu dönemde önemli bir odak noktası olarak kabul edilmektedir. Bu topluluklar, dünya çapında ekonomik ve sosyal ilişkiler yoluyla farklı yerleri birbirine bağlayan ekonomik küreselleşmenin bir ürünü olarak değerlendirilmektedir. Göçmenler, kendi topluluklarını yeni yerleşim alanlarına bağlayan sosyal alanlar oluşturarak bu sürece katkı sağlamaktadırlar. Bölge, din, dil ve ortak çıkarlar gibi ortaklıklardan güç alan bu topluluklar, ulusal sınırların ötesinde faaliyet göstermekte ve güçlü örgütlenme yetenekleri ile dikkat çekmektedirler. Ulusötesi toplulukların şekillendirildiği faktörler arasında coğrafi yakınlık, tarihi bağlar, ev sahibi ülkedeki ekonomik ve siyasi fırsatlar,

göçmen gruplarının büyüklüğü ve bölgesel yoğunlaşma ya da dağılım gibi unsurlar yer almaktadır.

İletişim ve ulaşım teknolojilerindeki ilerlemeler göçmenlerin kendi toplumlarıyla güçlü bağlar kurabilmelerini sağlamış, bu da işçi dövizleri gibi ekonomik uygulamaları ve ulusötesi ağlar gibi sosyokültürel angajmanları içeren ulusötesilik gibi makro olguların öneminin artmasına yol açmıştır (Levitt vd., 2003). Göç araştırmacıları, kavramsal dillerini uyarlayarak ulusötesi faaliyetlerin ve tartışmaların gerçekleştiği yerel bağlamları vurgulayan "yerel ötesi" terimini tercih etmektedir. Smith'in (2003) Meksikalı ulusötesi göçmenler üzerine yaptığı çalışma, göçmen STK'ların ulusötesi sosyal ağlardaki rolünü vurgulayarak farklı yerlerin sunduğu fırsat ve kısıtlamaların altını çizmektedir. Bu bağlamda, Massey'in (1995) "ilerici yer duygusu", yerelin ötesini incelemek için teorik bir dayanak sağlar; mekanlar, hem yerel bağlantıları hem de ötesindeki sayısız bağlantıyı kapsayan sosyal ilişkilerin belirli eklemlenmeleri olarak düşünülebilir. Bir göç sistemindeki ülkeler sadece insanlarla değil, aynı zamanda diğer bağlantı türleriyle de birbirine bağlıdır (Fawcett, 1989; Massey ve diğ., 1993).

4. SURİYELİ GÖÇMENLERİN YERSİZLEŞME VE YER EDİNME DENEYİMLERİ

Tez çalışmasının bu bölümünde ana araştırma yörüngesinin temelini oluşturan keşif alan araştırmasına ve ana alan araştırmasına yer verilmiştir. Keşif araştırması kapsamında göç, mekan, yer ve hareket kavramları detaylı bir şekilde incelenmiş ve saha çalışması kapsamında iki ana olgu göç hareketi ile ilişkili olarak ön plana çıkarılmıştır; [1] göç ile değişen mekan ve yer ilişkisi için yersizleşme kavramı; [2] köken ile doğrudan bağlantılı aidiyet kavramı ve yerelötesilik ilişkisi.

Bu doğrultuda, Suriye'den Türkiye'ye göç eden yetişkin bireylerle ön alan araştırması kapsamında bir anket çalışması ve sonrasında derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma yöntemi, İstanbul'un merkez ilçesinde yaşayan göçmenlerin yaşam alanı, motivasyon, uyum ve hareketlilik arasındaki ilişkiyi belirlemek için nicel bir yaklaşım kullanmaktadır. Çalışma, topluluk içinde kurulan ilişkiler (menşe yerle bağlantılar, yerleşilen yere aidiyet duygusu vb.), hareketlilik, motivasyonlar, gelecek beklentileri ve etkilerle ilgili belirli durumlarda ortaya çıkan belirli konuları incelemektedir. Çalışma, mevcut durum hakkında içgörü kazanmayı ve mevcut değişkenlerle ilişkiyi görmeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışma, göç kararları konusuyla ilgili çok sayıda değişken faktörü kapsamaktadır:

- Kişisel Veriler: Menşe bölgeden hareketlilik gerçekleştiren göçmenlerin yaşı, cinsiyeti, medeni durumu.
- Geçmiş/Deneyim: Hareketlilik kararlarını etkileyebilecek eğitim düzeyi, Türkiye'deki statü, yerleşim süresi ve menşe bölgelerden gelen göçmenlerin doğum ülkeleri.
- Yaşam Alanı: Varış yerindeki yaşam koşulları, tipolojisi, konumu ve büyüklüğünün yanı sıra menşe ülkedeki yaşam koşulları.

- Yer deęiřtirme: Hareketlilięi bařlatma dūřüncesi, hareketlilięin bařlatılması ve hedeflenen yerin ne kadar uzak olduęu.
- Gelecek: Gōçmenlerin yerleşilen yer ile kurdukları bağlantılar ve hedefler.

4.1 Araştırma Ortamı ve Katılımcılar

Birleřmiř Milletler'in 2024 yılı gōç raporuna gōre, dūnya genelinde toplam 281 milyon gōçmen bulunmaktadır (UN, 2024). Bu artış eğilimi, 2000 yılında yaklaşık 170 milyon olan gōçmen sayısının, 2010'da 221 milyona, 2024'te ise 281 milyona ulaşmasıyla aıkça gōr÷lmektedir. UNHCR'in 2023'te yayımlanan raporuna gōre, 2022 yılında yaklaşık 35 milyonu m÷lteci olmak ÷zere toplam 46 milyon insan, zorunlu sebeplerle ÷lkelerinden ayrılmak zorunda kalmıştır. Aynı yıl içinde i çatışmalar ve doğal felaketler gibi nedenlerle ÷lke içinde yer değiştiren insanların sayısı ise 71,2 milyona ulaşmıştır. Bunun yanı sıra, gōç, azalan n÷fusa sahip ÷lkelerde iř g÷c÷ aıkıklarını doldurmakla kalmamakta, aynı zamanda hem y÷ksek hem de dūř÷k vasıflı sekt÷rlerde beceri artışı sağlayarak ekonomilere katkı sunmaktadır. Gōç aynı zamanda mevcutalışanlar için de ek istihdam fırsatları yaratabilmektedir. Bu çerçeve, 169 milyon gōçmen iř g÷c÷ gō÷ kapsamında kendi ÷lkelerinden başka bir ÷lkede yaşamını s÷rd÷rmektedir (ILO, 2021).

Yer değiştirmelerin yaklaşık y÷zde 80'i gelişmiş veya gelişmekte olan ÷lkelere doğru bir eğilim gōstermekte olup, çoğunlukla da fiziksel olarak yakın ÷lkelere y÷nelmektedir. Gōç hareketlerinin -÷zellikle zorunlu gōlerde- kısa mesafeler ve kolay ulaşılabilir noktalar arasında gerçekleşme eğiliminde olduğu dūř÷n÷lmektedir (Ravenstein, 1885). T÷rkiye ise yaklaşık 3,6 milyon gōçmen ile ençok uluslararası gō alan ÷lkeler arasında on ikinci sırada yer almaktadır. Bu nedenle, kentler ve ÷lkeler, yoğun gō hareketlerine karşı öngör÷lebilir politikalar geliştirirken, aynı zamanda gōçmenlerin sosyal, k÷lt÷rel, ekonomik ve eğitim d÷zeylerine ilişkin sağlıklı veri tabanları oluşturmalıdır (de Haas, vd., 2018).

Araştırma, T÷rkiye'nin İstanbul ilinde gerçekleştirilmiştir. İstanbul, T÷rkiye'nin en b÷y÷k şehri olup, her zaman i ve dış gōlerin odak noktası olmuştur. 15 milyondan fazla n÷fusa sahip olan İstanbul, aynı zamanda kayıtlı 1 milyon 200 binin ÷zerinde yabancıyı barındırmaktadır. Bunların yaklaşık 670 bini ikamet izni

ile, yaklaşık 530 bini ise geçici koruma statüsündeki Suriyeli göçmenlerden oluşmaktadır. Türkiye genelinde ikamet izni ile bulunan Suriye kökenli göçmen sayısı ise yaklaşık 77 bindir. 2024 itibariyle İstanbul'da 19 yaş ve üzeri yetişkin Suriyeli göçmenler ise yaklaşık yarısını (~260-270 bin) oluşturmaktadır.

Araştırmanın sadece bu şehirlerde yapılmış olması, Türkiye'nin genel durumunu tam olarak temsil edemeyebilir, ancak derinlik ve çeşitlilik açısından elde edilen bilgiler başka bağlamlara kısmen uygulanabilir.

Çalışma gerekliliklerini karşılayan denekler amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Kartopu örnekleme yöntemi ile göçmenlerin kendi aralarında halihazırda kurulu olan toplumsal ve sosyal ağları kullanarak benzer sosyo-ekonomik çevreden insanların çalışmaya denek olarak dahil edilmesi sağlanmıştır. Çalışma kapsamında göç yolculuklarında karşılaşılan mekanların göçmenin yer seçim ve mekansal tercihlerine etkisi ana araştırma konusu olduğu için deneklerin halihazırda bir meslek grubuna dahil ya da süregelen bir ekonomik bağımsızlığı olması hedeflenmiştir.

Ön alan araştırması 60 katılımcı ile çevrimiçi anket yöntemi kullanılarak ve ana alan araştırması ise 19 katılımcı ile çevrimiçi veya yüz yüze olarak gerçekleştirilmiştir. Bireyler aynı toplulukta yaşamakta ve benzer yaşam tarzlarına sahip olmaktadır. Denekler katılımları karşılığında herhangi bir maddi karşılık almamıştır.

Araştırmanın hedeflerinden biri göçmenlerin çeşitliliğini belirlemektir. Potansiyel görüşmecilerin geniş çeşitliliği ve bütün değişkenler düşünüldüğünde, araştırmanın Türkiye'de yaşama süreleri düşünüldüğünde Suriyeli göçmenlerele sınırlanmasına ve sosyal statü, göç yöntemi gibi diğer değişkenler yerine ekonomik bağımsızlığını kazanmış, hareket temelli mekansal ilişkilere odaklanan teorik bir çerçeve kullanılmasına karar verilmiştir.

4.2 Göçmenlerin Yersizleşme Deneyimi: Kopuş

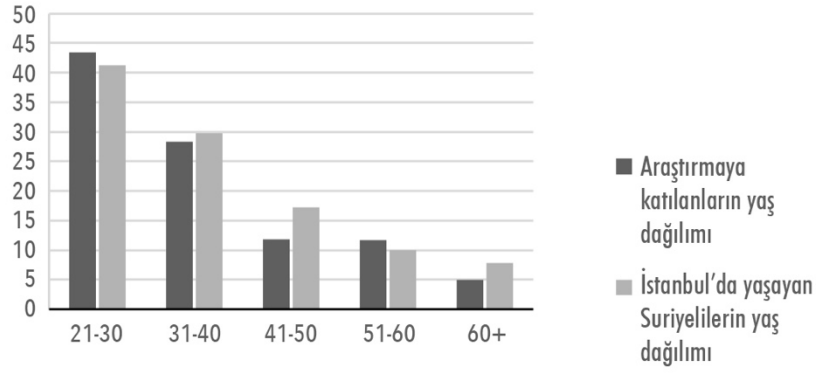
Alan araştırmasının ilk ayağını oluşturan anket, katılımcılara sunulan bilgilendirilmiş onam formu ve etik kurul onay belgesi eşliğinde SurveyMonkey uygulaması aracılığıyla dijital olarak dağıtılmıştır. 2021-2023 yılları arasında

toplanan anket verileri, her katılımcı için anonim bir kod kullanılarak anonim olarak saklanmakta ve korunmaktadır. Anket üç dilde gerçekleştirilmiştir: Türkçe, Arapça ve İngilizce. Örneklem tekniği için, çapraz örneklem tekniği, belirli kriterlere odaklanarak yanıtın bir önceki yanıtla eşleştiği bir doygunluk noktası bulmak için kullanılmıştır: Türkiye'de en az 2 yıl yaşamış olmak ve ekonomik bağımsızlık. Ekonomik bağımsızlık kriterinin katılımcının kendisi veya ailesi tarafından sunulan koşullar tarafından karşılanması önemlidir.

Katılımcılara İş Hayatı, Ev, Rota, Yaşam ve Gelecek gibi temalara dayanan 42 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır (Bknz. Ek A). Ankette hem çoktan seçmeli hem de açık uçlu sorular yer almıştır. Bu sayede habitat ve göç hareketine ilişkin detaylı veriler, nedenleriyle birlikte elde edilebilmiştir. Anket soruları dört ana bölüme ayrılmıştır: ilk bölüm kaynak ülke ve Türkiye'deki yerle ilgili soruları, ikinci bölüm göç sürecini kapsayan hareket-yer değiştirme, üçüncü bölüm gelecekteki/potansiyel hareketler-olasılıklar ve son bölüm demografik sorulardan oluşmaktadır (Bknz. Ek A.).

Yer seçiminin nedenleri ve sonuçları, coğrafi yakınlık ve önceden var olan bağlantılar (Schmeidl, 1997), kümülatif neden-sonuç teorisi (Massey ve diğ., 1993) ve değer beklentisi modeli (Dejong ve diğ., 1983) çerçevesinde Yer, Hareket, Gelecek ve Kişisel Özellikler ana başlıkları altında analiz edilmiştir. Veriler SPSS 28 programı kullanılarak Ki-kare anlamlılık testine tabi tutulmuştur. Burada, Suriyeli göçmenlerin İstanbul'daki nüfus hareketliliğinin etkileşimini analiz etmek ve böylece kişisel veriler, geçmiş/deneyim, yaşam alanı, yerinden edilme ve gelecek gibi değişkenler aracılığıyla göç nedenleri, sonuçları ve etkileri arasındaki ilişkiyi belirlemek için çapraz tablo örneklem analizi kullanılmıştır. Bulguların karşılaştırmalı anlamlılık sonuçları Şekil 4.6'da sunulmakta olup, $<0,05$ 'e yaklaşan anlamlılık değerleri anlamlılığa, 1,00'e yaklaşan değerler ise karşılıklı ilişki olmadığına işaret etmektedir.

Bu bölümde, Suriye'den İstanbul'a göç eden vasıflı göçmenlerle yapılan anketin sonuçları sunulmaktadır. İstanbul'da ikamet eden 60 katılımcı ile gerçekleştirilen ankete katılanların yaş ortalaması 34,90'dır. Katılımcıların yaş dağılımı, Göç İdaresi verilerine göre Türkiye'de ikamet eden 19 yaş ve üzeri göçmenlerin oranı ile birlikte Şekil 4.1'de verilmiştir. Dengeli bir örneklem dağılımı olduğu görülmektedir.

Şekil 4.1 : Katılımcıların ve İstanbul'da yaşayan Suriyeli göçmenlerin karşılaştırmalı yaş dağılımı.

Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin toplam sayısı yaklaşık 3 milyon 150 bin civarındadır. Çalışmaya konu olan yaş aralığında yaklaşık 1 milyon 450 bin kişi bulunmaktadır. Bu yaş grubunun %40'ı kadın göçmenlerden oluşmaktadır. İstanbul'da yaşayan Suriyeli göçmenlerin sayısı yaklaşık 600 bin civarındadır (11 Nisan 2024 itibarıyla, Göç İdaresi Başkanlığı verilerine göre 530.621 kişinin geçici koruma statüsünde olduğu ve yaklaşık 70 bin kişinin ikamet iznine sahip olduğu belirtilmiştir).

Çizelge 4.1 : Anket çalışmasına katılanların demografik verileri.

Demografik veriler

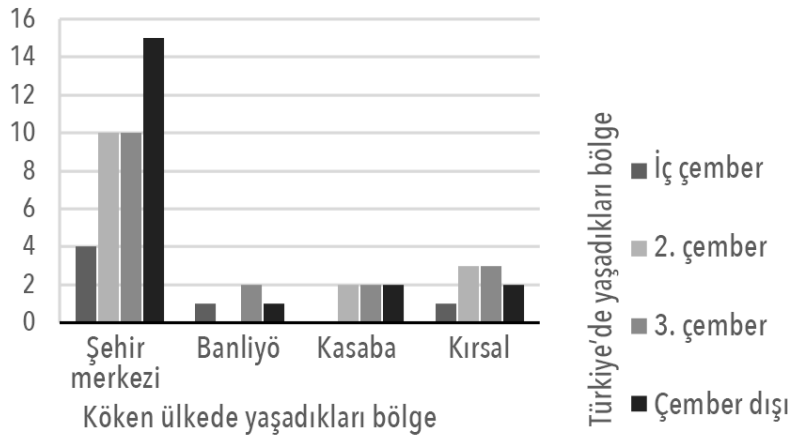
Cinsiyet	Kadın (%30)	Erkek (%70)			
Yaş	21-30 (%43,4)	31-40 (%28,4)	41-50 (%11,8)	51-60 (%11,7)	61+ (%5)
Medeni hal	Bekar (%45)	Evli (%55)			
Eğitim Düzeyi	İlköğretim (%15)	Ortaöğretim (%20)	Lisans (%51,7)	Y. Lisans (%11,7)	Yanıtsız (%1,7)
Türkiye'de bulunma statüsü	Geçici koruma (%51,7)	Turistik (%6,7)	Eğitim (%10)	Vatandaşlık (%23,3)	Çalışma (%6,7) Yanıtsız (%1,7)
Türkiye'ye yerleşme zamanı	2014 öncesi (%16,7)	2014 (%26,7)	2015 (%33,3)	2015 sonrası (%23,3)	

İstanbul'da yaşayan Suriyelilerin toplam sayısı yaklaşık 3 milyon 150 bindir. Araştırmaya konu olan yaş aralığında yaklaşık 1 milyon 450 bin kişi yaşamaktadır. Bu yaş grubunun yüzde 40'ı kadın göçmenlerden oluşmaktadır. Toplanan verilere göre katılımcıların %30'u kadın, %70'i erkektir (Çizelge 4.1). Bu farklılığın temel nedeni, kadın göçmenlerin daha fazla sosyal uyum sorunu yaşaması olabilir (Açıkalın ve diğerleri, 2021). Katılımcıların beşte üçünden fazlası en az lisans derecesine sahiptir (Çizelge 4.1). Türkiye'de ikamet süresi bakımından 2014-2015 yıllarında göç edenler çoğunluktadır. Göç İdaresi

Başkanlığı tarafından sağlanan veriler de bu sonucu doğrulamaktadır. Katılımcıların Türkiye'deki ortalama yaşam süresi 10 yıldır. Dolayısıyla Türkiye'deki yaşamları hakkında yeterli veri elde edilebildiği düşünülmektedir.

4.2.1 Yaşanan mekan/ev

Katılımcıların Suriye ve Türkiye'de yaşadıkları yerler incelendiğinde, Ki-kare testi Suriye ve Türkiye'deki ev konumu arasındaki ilişki için 0,888'lik (0,05'ten büyük) anlamlı bir p-değeri göstermemektedir. Bu da katılımcıların kendi ülkelerinde yaşadıkları yer ile Türkiye'de yaşadıkları yer arasında bir anlamlılık olmadığı anlamına gelmektedir. Ancak, katılımcıların Suriye'de çoğunlukla şehir merkezlerinde yaşadıkları gözlemlenmesine rağmen, Türkiye'de ağırlıklı olarak şehirlerin dış mahallelerinde ikamet ettikleri görülmektedir (Şekil 4.2).

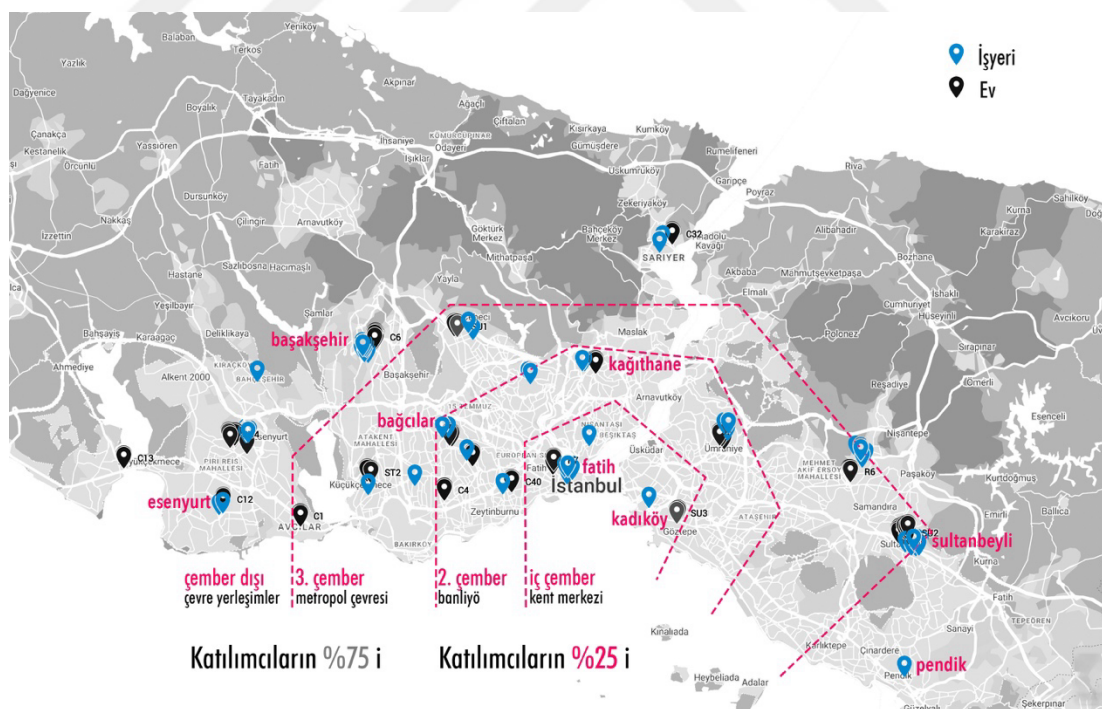

Şekil 4.2 : Anavatandaki ev konumu ile Türkiye arasındaki ilişki için Ki-Kare testi sonuçları.

Katılımcıların beyan ettikleri yerlere baktığımızda Bakırköy, Bahçelievler, Bağcılar, Kağıthane, Şişli, Fatih, Zeytinburnu, Ümraniye ve Kadıköy'deki ana ulaşım hatlarında (iç çember ve 2. çember/banliyö bölgeleri) ikamet edenler katılımcıların yaklaşık %25'ini oluşturmaktadır (Şekil 4.3, Şekil 4.4). Başka bir deyişle, katılımcıların yaklaşık %75'i şehrin dış mahallelerinde yaşamaktadır.

Yaşadıkları yer ile iş yerlerinin konumuna baktığımızda katılımcıların yaklaşık %30'u farklı bir ilçede çalışmaktadır. Ev-iş akışındaki değişimlerin yönüne baktığımızda, çoğunluğun ticaretin yoğun olduğu dış çeperden ziyade İstanbul'un daha merkezi bölgelerine doğru olduğu görülmektedir (Şekil 4.3). Bu oran yer değiştirmelerin yaklaşık %50'sine karşılık gelmektedir.

Yaşam alanlarının seçiminde bir diğer kritik nokta olan ev tipolojisine baktığımızda, Ki-kare testi anavatandaki ve Türkiye'deki ev tipolojileri arasındaki ilişki için $<0,087$ (0,05'e yakın) anlamlı bir p-değeri göstermektedir. Suriye'de "müstakil evde" yaşayanların oranı %33,3 iken apartman dairesinde yaşayanların oranı %41,7'dir. Ancak İstanbul'daki konutlara bakıldığında apartman dairesinde yaşayanların oranı %73,3'e yükselirken "müstakil evde" yaşayanların oranı %5'e düşmüştür. Diğer bir deyişle, yaşam tarzlarında önemli bir değişiklik olmuştur. Bir diğer önemli fark ise "güvenlikli site "de yaşayanların oranının %1,7'den %13,3'e yükselmiş olmasıdır. Bu noktada hedef kitle olan nitelikli göçmenlerin yer tercihlerinde görece daha üst gelir grubuna hitap eden kapalı toplulukları tercih ettikleri görülmektedir.

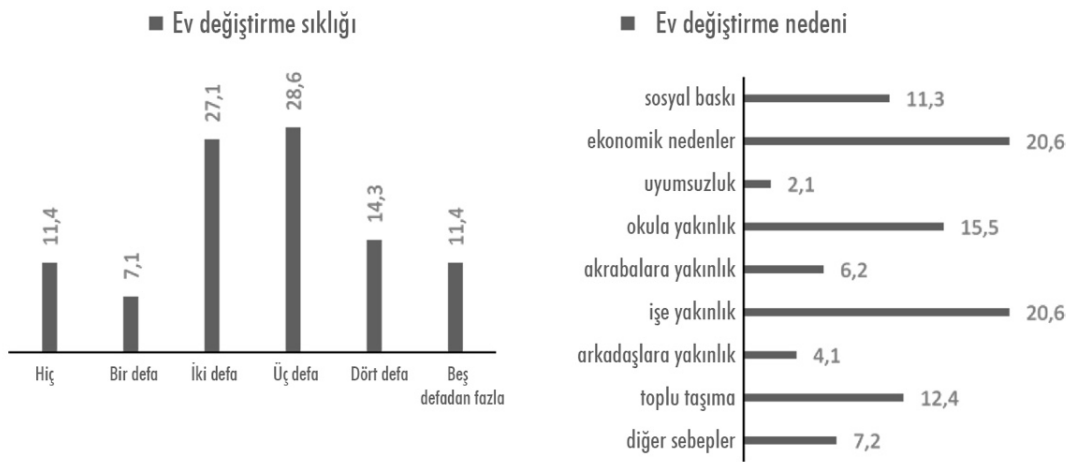

Bireysel yer değiştirmelere baktığımızda, Suriye'de "müstakil evde" yaşayanların büyük çoğunluğunun İstanbul'da bir apartman dairesinde yaşamaya başladığını ve İstanbul'daki hayatlarına müstakil hane olarak devam ettiklerini görüyoruz.

"Güvenlikli site "de yaşayanların değişimine baktığımızda ise Suriye'de sadece bir katılımcı "güvenlikli site "de yaşarken, İstanbul'da birçok kişi bu tipolojideki yapılarda yaşamaya devam ediyor.

Ev tipolojisi ile Türkiye'deki son evde bulunma süresi arasındaki ilişki bağlamında ki-kare testi sonuçları $<0,008$ (0,05'ten küçük) gibi anlamlı bir p-değeri göstermekte ve anlamlı bir ilişkiye işaret etmektedir. Türkiye'de yaşanan evin büyüklüğü ve diğer kriterler için ki-kare anlamlılık testi sonuçlarına baktığımızda, p-değerlerinin 0,05'ten büyük olduğu ve anlamlı bir ilişki olmadığı Şekil 8'de görülebilir.

Yer değiştirmelerin bir diğer önemli nedeni olan ev değiştirme sıklığı ve nedenlerine baktığımızda, katılımcıların %81,5'inin birden fazla kez ev değiştirdiğini görüyoruz (Şekil 4.4). Ev değiştirme sıklığı ile anavatana uyum arasındaki ilişkiye baktığımızda, ki-kare testi sonuçları $<0,019$ (0,05'ten küçük) gibi anlamlı bir p-değeri göstermekte ve anlamlı bir ilişkiye işaret etmektedir. Nedenlere baktığımızda ekonomik nedenler ve işe yakınlık ev değiştirmede diğerlerine göre daha önemli belirleyici kriterler olarak ortaya çıkmaktadır. Bir diğer kritik nokta ise gerek aileden birinin eğitime devam etmesi gerekse katılımcının kendi eğitimine devam etme isteği nedeniyle okula yakınlığın ev tercihlerinde belirleyici bir faktör haline gelmiş olmasıdır. Belirtilen diğer nedenler arasında evin büyüklüğü ve boyutlarıyla ilgili yanıtlar, ev sahibiyle yaşanan sorunlar, daha iyi bir evde yaşama isteği ve kira sözleşmesinin sona ermesi gibi nedenler yer almaktadır.

Şekil 4.4 : Ev değiştirme sıklığı (solda) ve ev değiştirme nedeni (sağda).

Geri dönme arzusu ile Suriye'de ev, arsa veya işyeri gibi taşınmaz mal sahibi olup olmama durumuna bakıldığında, ki-kare testi sonuçları $<0,026$ ($0,05$ 'ten küçük) gibi anlamlı bir p-değeri göstermekte ve anlamlı bir ilişkiye işaret etmektedir. Bu bağlamda, anavatanda mülk sahibi olmak geri dönme arzusu için önemli bir kriter olarak öne çıkmaktadır. Anavatanda halen mülk sahibi olmanın Türkiye'de ikamet etme durumu ile anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmektedir (sig. p-değeri $<0,034$, $0,05$ 'ten küçük).

Mevcut ikametgahta uzun ya da kısa süredir yaşıyor olmanın Türkiye'ye uyum açısından bir fark yaratmadığı görülmektedir (sig. p-değeri $<0,263$, $0,05$ 'ten büyük). "Her şey yolunda giderse Suriye'ye döndüğünüzde oraya uyum sağlayabileceğinizi düşünüyor musunuz?" sorusuna verilen yanıtlar karşılaştırıldığında ki-kare testi $<0,001$ ($0,001$ 'den küçük) gibi anlamlı bir p-değeri göstermekte ve anlamlı bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

4.2.2 Hareket

Çalışma, yer değiştirmeler ve nedenleri açısından değerlendirilirken, göç nedenleri, göç yolları, farklı ülkelerdeki deneyimler ve geçmiş, yer değiştirme girişimleri ve nedenleri ve son olarak da anavatanla bağlar incelenmiştir. Geri dönme arzusu ve bunun göreceli nedenleri de araştırılmıştır.

Katılımcıların sadece %16,2'si daha önce Türkiye'de bulunmuştur. Türkiye'de kalma arzusu daha önce Türkiye'de bulunma ile ilişkili olarak değerlendirildiğinde, ki-kare testi sonuçları $<0,03$ ($0,05$ 'ten küçük) gibi anlamlı bir p-değeri göstermekte ve anlamlı bir ilişkiye işaret etmektedir. Göç nedenleri ve Türkiye tercihleri açısından bakıldığında, göçün öncelikli nedeni doğal olarak savaş ve güvenlik sorunlarıdır ve Türkiye coğrafi yakınlık nedeniyle ilk tercih olmuştur (Çizelge 4.2). Ancak Türkiye tercihine bakıldığında dini nedenlerin ve kültürel yakınlığın ön plana çıktığı görülmektedir. Türkiye'yi tercih etme nedenleri sorusuna verilen açık uçlu yanıtlara bakıldığında;

"Eğer Avrupa'ya göç etmeye karar verdiyseniz, bu en iyi seçenektir." (K2)

"Beni kabul edecek başka bir ülke var mı? Tekrar şansım olsa Avrupa'ya giderdim." (K3)

"Suriyelilere tanınan haklar nedeniyle." (K56)

Bir başka kritik yorum da, Türkiye'de yaşayan akraba veya birinci derece aile üyelerinin varlığının bir tercih faktörü olduğudur.

Ki-kare testi sonuçları, p-değeri <0,036 (0,05'ten küçük) olan katılımcıların eğitim düzeyi ile daha önce Türkiye'de bulunmuş olma arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu da eğitim amacıyla Türkiye'nin tercih edildiğini göstermektedir. Türkiye içinde başka bir şehre taşınma isteği ile hem Türkiye'ye uyum sağlama (sig. p-değeri <0,002, 0,05'ten küçük) hem de Türkiye'de kalma isteği (sig. p-değeri <0,012, 0,05'ten küçük) arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.2 : Göç nedeni (sol) ve Türkiye'yi tercih etme nedeni (sağ) frekans tabloları.

		Vaka					Vaka		
		Sayı	Yüzde	Yüzdesi			Sayı	Yüzde	Yüzdesi
Göç Nedeni	Savaş	48	%33,6	%80	Türkiye'yi Tercih Etme Nedeni	Ekonomik	11	%8	%18,3
	Politik	19	%13,3	%31,7		Politik	5	%3,6	%8,3
	Dini	4	%2,8	%6,7		Dini	25	%18,2	%41,7
	Eğitim	14	%9,8	%23,3		Coğ. Yakınlık	29	%21,2	%48,3
	Ekonomik	12	%8,4	%20		Eğitim	14	%10,2	%23,3
	Güvenlik	27	%18,9	%45		Kültür	26	%19	%43,3
	Doğal Afet	1	%0,7	%1,7		Vize Kolaylığı	14	%10,2	%23,3
	Yerinden Edilme	15	%10,5	%25		Dil	2	%1,5	%3,3
	Diğer	3	%2,1	%5,0		Diğer	11	%8,0	%18,3
	Toplam	143	%100			Toplam	137	%100	

Yaş açısından değerlendirildiğinde, Türkiye'de kalma arzusu ile anlamlı bir ilişki yoktur (sig. p-değeri <0.157, 0.05'ten büyük). Benzer şekilde, Suriye'ye dönme isteği ile de anlamlı bir ilişki yoktur (sig. p-değeri <0,161, 0,05'ten fazla). Ancak, başka bir ülkeye göç etme ile ilgili olarak incelendiğinde, ki-kare testi sonuçları <0.01 (0.05'ten küçük) anlamlı bir p-değeri göstermektedir. Benzer şekilde, medeni durum da tekrar göç etme arzusunda anlamlı sonuçlar göstermektedir (sig. p-değeri <0,009, 0,05'ten küçük). Bekarlar arasında yeniden göç etme arzusu daha yüksek görünmektedir.

Göç hareketlerinin eğitim düzeyine göre analizinde, tekrar göç etme isteği veya anavatana dönme isteği açısından anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Ancak, Türkiye'de geçirilen süre ile tekrar göç etme isteği arasındaki ilişkiye bakıldığında, ki-kare testi sonuçları <0,008 (0,05'ten küçük) gibi anlamlı bir p-

değeri göstermektedir. Bu da savaşın şiddetinin arttığı 2014 yılında bireylerin daha iyi yaşam koşulları bulabilecekleri ya da zorunlu göçün ötesine geçmeyi arzuladıkları ülkelere göç etme isteklerinde bir artış olduğunu göstermektedir.

4.2.3 Gelecek

Göç dinamikleri, kariyer aşamaları, fırsatlar ve zorluklar açısından ele alındığında, bir fikrin arzu edilen veya zorunlu bir duruma dönüşmesi ve bunun sonuçları göç kariyerinin bütününe oluşturmaktadır. Bu kariyer deneyimlerinin gelecek planlarına entegre edilmesi kritik bir husustur. Geçmiş deneyimlerle başlayan ve bazen kırılma noktalarıyla katmanlaşan göç süreci, arzu edilen hedefe ulaşıldığında sonlanan bir kariyer deneyimiyle sonuçlanır.

Çalışma kapsamında katılımcıların geçmiş deneyimlerine bakıldığında, yaklaşık üçte birinin başka bir ülke ya da ülkelerde yaşam deneyimine sahip olduğu görülmektedir (Şekil 4.5). Başka bir ülkede yaşama deneyimi ile eğitim seviyesi arasındaki ilişki incelendiğinde, bu deneyimin lisans ve lisansüstü seviyelerde daha yaygın olduğu görülmektedir (sig. p-değeri <0,085, 0,05'e yakın). Dolayısıyla bireylerin bu deneyimi eğitim amaçlı tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Türkiye'ye zorunlu göç rotasından önce başka bir ülkeye göç etme fikri katılımcıların yaklaşık yarısında görülmektedir (Şekil 4.5). Başka bir ülkeye gitmeyi düşünen veya gitmeye çalışan göçmenlerin yaş ilişkisine bakıldığında, ki-kare testi sonuçları <0,01 (0,05'ten küçük) gibi anlamlı bir p-değeri göstermekte ve anlamlı bir ilişkiye işaret etmektedir. 20-29 yaş aralığındaki katılımcıların %65'i bu düşünceye sahipken, yaş ilerledikçe bu istek azalmaktadır. Eğitim düzeyi ile ilişki incelendiğinde, ki-kare testi sonuçları <0,401 (0,05'ten büyük) anlamlı bir p-değeri göstermekte ve anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymaktadır. Katılımcılara hedeflenen ülkeye neden gitmedikleri ya da gidemedikleri sorulduğunda ekonomik nedenler, dini ve ahlaki kaygılar, gidilmek istenen ülkedeki vize koşulları, Türkiye'nin transit ülke olarak kullanılması ve siyasi nedenlerden bahsetmişlerdir.

"Azerbaycan'da paranın değeri birden arttı ve ben de vazgeçtim. Rusya'ya gitmek istediğimde ailemin benimle gelmesi için uygun koşullar yoktu."
(K34)

"Yasadışı yollardan gitmek istemiyorum, güvenli bir şekilde gitmek istiyorum, yasal göç istiyorum." (K14)

"Mısır'a gitmek yerine Avrupa'ya gitmek için Türkiye'ye geldim." (K7)

"Avrupa'ya gitmeye niyetlendik, Türkiye'den yol Mısır'dan daha kolaydı, ama eşim yolun tehlikesi ve benim burada bir iş bulmam nedeniyle fikrini değiştirdi." (K59)

Türkiye'de kalma ya da kalmama isteği ile hem Türkiye'de (sig. p değeri <0,009) hem de anavatanında (sig. p değeri <0,03) yaşadıkları yerler arasında bir ilişki vardır. Diğer anlamlı ilişkiler ise daha önce Türkiye'de bulunup bulunmama (sig. p değeri <0,03), Türkiye'den önce göç etmek istedikleri başka bir ülkenin varlığı (sig. p değeri <0,054) ve tekrar göç etme isteği (sig. p değeri <0,001) ile doğrudan ilişkilidir (Şekil 4.5).

Şekil 4.5 : Bir göç kariyeri olarak geçmiş, arzu edilen, şimdiki zaman ve niyet arasındaki ilişki.

Türkiye'de kalmak isteme nedenleri arasında ortak gelenek ve görenekler, alışkanlık, bazı aile üyelerinin Türkiye'de bulunması, aidiyet duygusu, çocukların geleceği için, eğitim amacıyla, Türk vatandaşlığı için, güvenlik kaygıları nedeniyle, kendi işini kurma fırsatı ve uyum sağladıklarına inandıkları için yer almaktadır. Kalmak istememe nedenlerine bakıldığında ise çocuklar için bir

gelecek görememe, sosyal sistemin zayıflığı, Avrupa'ya gitme isteği, ekonomik nedenler, uyum sorunları, güvensiz hissetme, hayat pahalılığı, gelir eşitsizliği, akrabaların yokluğu ve psikolojik rahatlık eksikliği yer almaktadır.

4.2.4 Değerlendirme

Bu araştırma, göçmen hareketlerinin nedensel faktörleri ve yörüngeleri etrafında dönmekte, bunların yerleşim bağlamındaki etkilerini ve etkileşimlerini tanımlamaktadır. İstanbul'daki nitelikli göçmenler üzerinde yapılan ampirik araştırmada ankete dayalı bir yaklaşım kullanılmış ve toplanan veriler SPSS 28 yazılımı kullanılarak titizlikle incelenmiştir. Ki-kare anlamlılık testinin sonuçları incelenmiş ve ortaya çıkan ilişkiler Şekil 4.6'da gösterildiği gibi kısa ve öz bir şekilde sentezlenmiştir. Anlamlılık testinde 0.05'ten küçük bir p-değeri anlamlılığın göstergesi olarak kabul edilirken, 0.05'i aşan bir değer değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir. Test istatistiğinde 1.000'e yakınlık, iki değişken arasında daha yüksek bir uyum derecesi anlamına gelmektedir.

Araştırma bulguları, göçmenlerin Türkiye'de kalma isteğinin, ikamet ettikleri yer ve mülk sahipliği ile yakından ilişkili olduğunu göstermiştir. Aynı şekilde, Türkiye'de daha önce bulunma durumu, göçmenlerin tekrar göç etme arzusu ile doğrudan bağlantılıdır. Coğrafi ve kültürel yakınlık, Türkiye'yi Suriyeli göçmenler için çekici bir varış noktası yaparken, ekonomik ve siyasi koşullar da bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte, göçmenlerin karşılaştıkları ayrımcılık, yasal belirsizlikler ve güvenlik kaygıları, Türkiye'de kalıcı olarak yer edinme sürecinde zorluklar yaratmaktadır.

Araştırma, Suriyeli göçmenlerin yer değiştirme kararlarını etkileyen faktörlerin sadece fiziksel koşullarla sınırlı olmadığını, aynı zamanda sosyal bağlar ve geçmiş göç deneyimlerinin de önemli bir etken olduğunu ortaya koymaktadır. Göçmenlerin, Türkiye'deki topluluklar aracılığıyla destek bulmaları, sosyal entegrasyon süreçlerine katkıda bulunurken, ekonomik bağımsızlığın sağlanması Türkiye'de kalma eğilimlerini güçlendirmektedir. Ancak gelecekte başka ülkelere göç etme planları, birçok göçmen için hâlâ bir olasılık olarak gündemde kalmaktadır.

4.3 Göçmenlerin Yer Edinme Deneyimleri: Bağlanma

Alan araştırmasının ikinci kısmında ise araştırmanın amaçlarını karşılamak için kısa bir tanıtım anketi sonrasında göç etme hikayesi tabanlı yarı yapılandırılmış bir görüşme uygulanmıştır (bkz. Ek B). Göçmenlerin bireysel deneyimlerini ve sosyal süreçlerini derinlemesine anlamak amacıyla, etnografik araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntem, göçmenlerin günlük yaşamlarını, toplumsal etkileşimlerini ve kültürel dinamiklerini daha iyi kavramak için uygun bir nitel yaklaşım sunmaktadır.

Etnografik araştırma, sosyal bilimlerde kültürel ve sosyal süreçlerin derinlemesine incelenmesini sağlayan önemli bir nitel araştırma yöntemidir. Bu yöntem, araştırmacının belirli bir grup veya toplulukla uzun süreli ve doğrudan etkileşimde bulunarak, onların günlük yaşamlarını, alışkanlıklarını, ritüellerini, dil kullanımını ve sosyal yapısını gözlemlemesi ve bu gözlemlerden çıkarımlar yapmasıyla karakterizedir (Hammersley ve Atkinson, 2019). Etnografik araştırma, sadece gözlem yapmayı değil, aynı zamanda görüşmeler, sohbetler ve diğer etkileşim biçimleri yoluyla bilgi toplamayı da içerir. Bu yöntem, araştırmacının katılımcı olarak topluluğun bir parçası haline gelmesini gerektirebilir, bu da daha derinlemesine ve özgün verilere ulaşılmasını sağlar.

Göç araştırmaları bağlamında etnografik araştırmanın katkıları oldukça büyüktür. Göçmenlerin yeni ortamlara adaptasyon süreçlerini, kimlik oluşumlarını, sosyal ağlarını ve topluluk dinamiklerini anlamak için etnografik yöntemler benzersiz bir perspektif sunar. Örneğin, göçmenlerin sosyal entegrasyonu, ekonomik faaliyetleri, sağlık hizmetlerine erişimleri ve karşılaştıkları kültürel engeller gibi konular, etnografik araştırmalar aracılığıyla daha iyi anlaşılabilir. Bu tür araştırmalar, göçmenlerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları zorlukları ve bu zorluklarla nasıl başa çıktıklarını detaylandırarak, politika yapıcılar ve toplum için değerli bilgiler sunar (Hernández-León, 2013). Etnografik araştırmalar, aynı zamanda, göçmenlerin topluluk içinde nasıl destek sistemleri geliştirdiklerini ve bu sistemlerin göçmenlerin refahı üzerindeki etkilerini de ortaya koymaktadır (Foner, 2005; Glick Schiller ve diğ., 1992).

Çalışma için görüşmeler katılımcıların belirlediği yerlerde ve Zoom uygulaması kullanılarak çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Her görüşmenin başında,

araştırma ve araştırmacı hakkında kısa bilgiler görüşülen kişiye sözlü olarak sunulmuş ve ardından dijital olarak doldurulan anket formu ile birlikte onam formu katılımcıya iletilmiştir. Görüşmelerden önce katılımcı tarafından doldurulmak üzere iletilen anket formu demografik bilgiler ile ilgili sorulardan oluşmuştur.

Yarı yapılandırılmış görüşme dört bölümden oluşmuştur: İlk bölüm katılımcının göç motivasyonu ve arkaplanını irdelemektedir. İkinci bölüm, iş geçmişi ile ilgilidir. Üçüncü bölümde ise Türkiye’de ve Suriye’de yaşadıkları mahalle ve ev hakkındadır. Evin tipolojisi, büyüklüğü, konumu gibi konuları kapsayan bölüm şehir tercihinin de içermektedir. Dördüncü bölümde ise göç geçmişi ve yeniden göç etme ilgili konuşmaları içermektedir.

Bu çalışma, 8 Temmuz 2022 ile 13 Eylül 2023 tarihleri arasında İstanbul’da gerçekleştirilen detaylı alan çalışmalarına dayanmaktadır. Bu kapsamda 19 Suriye kökenli göçmen ile yapılan yapılandırılmamış, birebir derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler, katılımcıların tercihine göre yüz yüze veya çevrimiçi olarak yaklaşık 40 dakika ile 75 dakika arasında sürmüş ve tam metin olarak yazıya dökülmüştür. Görüşmeler, araştırmacı tarafından hazırlanan bir rehber (bkz. Ek B) aracılığı ile her katılımcıya aynı ama aynı sırada olmamak üzere sorular sormuştur. Görüşmeler temelde mesleki geçmiş, ikamet geçmişi, hareket geçmişi, bağlantılar (yerel ve uluslararası) ve gelecek olmak üzere beş ana konu etrafında dönmüştür.

Gömülü kuram yöntemi, 1967 yılında Glaser ve Strauss tarafından geliştirilen, tümevarım ve tümdengelim yoluyla teori oluşturmayı amaçlayan bir nitel araştırma yaklaşımıdır (Charmaz, 2017). Eş zamanlı veri toplama ve analiz süreçlerine odaklanarak verilere dayalı bütünleşik bir orta menzilli teori geliştirmeyi hedefler (Glaser ve Holton, 2004). Bu yaklaşım, sistematik metodolojik prosedürlerin önemini vurgular ve bağlamlar ötesinde genelleştirilebilir teoriler üretmeye çalışır (Charmaz ve Thornberg, 2021). Gömülü kuram araçları, araştırmacıların süreçleri, eylemleri ve anlamları incelemesini sağlayarak teorik analizler geliştirirken araştırmanın şeffaf ve sistematik olmasını sağlar (Cullen ve Brennan, 2021).

Zamanla, pragmatik ve yapılandırmacı gibi farklı varyasyonlar ortaya çıkmış ve yöntem, farklı ontolojik ve epistemolojik yaklaşımlara uyarlanmıştır (McCall ve Edwards, 2021). Örneğin, yapılandırmacı gömülü kuram, göreceli bir epistemolojiyi benimseyerek araştırmayı tarihsel ve sosyal bağlamlara yerleştirir ve çoklu bakış açılarına odaklanır.

Bu yöntem, tümevarımsal veri analizi, karşılaştırmalı analiz ve eş zamanlı veri toplama ile ortaya çıkan analitik kategorilerin sürekli iyileştirilmesi yoluyla teori oluşturmaya yönelik sistematik bir yaklaşımı içerir (Charmaz, 2017). Veri toplama ve analiz süreçleri arasında sürekli karşılaştırmalar yaparak, kavramsal teoriler geliştirmeye odaklanır ve soyut açıklayıcı teorilerin oluşmasını sağlar (McCall ve Edwards, 2021). Özellikle yapılandırmacı gömülü kuramda, katılımcıların görüşlerini ve bağlamlarını derinlemesine anlamayı amaçlayan yorumlayıcı bir paradigma benimsenir (Cullen ve Brennan, 2021).

Araştırmacılar, teori yerine "gömülü açıklama" üretme riski, mevcut teoriyi kullanma yaklaşımları ve veri analizinde esneklik ihtiyacı gibi çeşitli zorluklarla karşılaşır. Ayrıca, teori geliştirmenin yinelemeli doğası ve veri toplama ile analizde tutarlılığı korumanın zorlukları da önemli engeller arasında yer alır (Schiappacasse, 2007; Charmaz, 2017; Corbin ve Strauss, 2015; McCall ve Edwards, 2021).

Verilerin kodlanması birkaç aşamadan oluşur. İlk olarak, açık kodlama ile veriler analitik olarak parçalanarak kategoriler ve alt kategoriler oluşturulur. Daha sonra eksenel kodlama ile kategoriler alt kategorilerle ilişkilendirilir ve veriler üzerinde testler yapılarak daha fazla kategori geliştirilir (Charmaz, 2017). Son olarak, teorik kodlama ile hipotezler teoriye entegre edilir ve seçici kodlama aracılığıyla önemli değişkenler temel alınarak teoriler oluşturulur (Corbin ve Strauss, 1990). Satır satır kodlama ise, kategorilerin doğrulanması ve doyurulması için önemlidir; bu sayede kapsamlı ve sağlam bir teori geliştirilir (Glaser ve Holton, 2004).

Gömülü kuram yaklaşımında, araştırmacılar teorik doygunluğa ulaşılan kadar görüşmeleri yinelemeli olarak yürütmelidir. Teorik doygunluk, konunun kapsamlı bir şekilde incelendiği ve yeni içgörülerin ortaya çıkmadığı noktada elde edilir (Mohajan ve Mohajan, 2023). Bu yöntem, araştırmacılara verileri sürekli

karşılaştırarak öznelliği ve önyargıyı minimize etme ve teoriyi doğrudan verilere dayandırma imkanı sağlar (Charmaz, 2017).

Ana araştırma çalışması sırasında 20 saatten fazla ses dosyaları ve görüşme sırasında kaydedilen saha notları üretilmiştir. Tüm görüşmelere ait kayıtlar araştırmacı tarafından yazıya dökülmüştür. Katılımcıların kimliklerini korumak için katılımcıların isimleri değiştirilmiş ve katılımcıları tanımlamak için görüşmeler numaralandırılmıştır.

Verileri analiz etmek için açık ve eksenel kodlamanın temellendirilmiş teori yöntemleri kullanılmıştır. Açık kodlama sırasında, transkriptlerden ayrı kavramları temsil eden kısa metin bölümleri belirlenmiş, bir kodla etiketlenmiş ve ilk kodlama şeması oluşturulmuştur. Araştırmacı daha önce mevcut kodlar tarafından yakalanmayan yeni kavramlar tespit ettikçe kodlama yapısına yeni kodlar da eklenmiştir. Eksenel kodlama sırasında kodlar karşılaştırılmıştır. Daha büyük veri kategorilerini ve bunlar arasındaki ilişkileri belirlemek için transkriptler içinde ve arasında, kategorileri bütünleştiren bir dizi tema geliştirilmiştir.

Ana alan araştırması 11 erkek ve 8 kadın katılımcı ile yapılmıştır. 19 katılımcının tanımlayıcı özellikleri Çizelge 4.3'te gösterilmektedir. Katılımcıların hepsi İstanbul'da yaşayan Suriye kökenli göçmenlerdir ve 3'ü Suriye'de doğmasına rağmen başka Arap ülkelerinde yaşamlarını sürdürmüşler ancak aynı sorunlarla yüzleşmişlerdir. Araştırmaya katılan kişilerin yaş ortalaması 31.75'dir. Görüşme verileri, katılımcılar çalışmaya dahil edildikçe toplanmış ve gömülü kuram yöntemi ile analiz edilmiştir. Yeni temaların ortaya çıkmayacağı belli olana kadar yeni katılımcılar dahil edilmeye ve görüşülmeye devam edilmiştir.

Kelimesi kelimesine metine dönüştürülen kayıtlar, açık, teorik, eksene ve seçici kodlama süreçlerinden geçirilmiştir. Bu süreçlerin ardından, katılımcıların göç yolculukları, başladıkları noktadan varış ve hedef noktalarına kadar olan yolculukları, etki-tepki-sonuç ekseninde ve mekansal değişimlerle birlikte analiz edilmiştir. Bu analiz, katılımcıların göç deneyimlerini “göç kariyerlerini” daha anlaşılır kılmayı amaçlamaktadır.

Çizelge 4.3 : Çalışma katılan katılımcıların tanımı, N=19

Özellik	Değer	Özellik	Değer
Evlilik Durumu, n (%)		Eğitim, n (%)	
Bekar	9 (43,75)	İlköğretim	1 (6,25)
Evli	10 (56,25)	Ortaöğretim	4 (25)
Yaş, ortalama (en az, en fazla)	32 (23-53)	Lisans	11 (56,25)
Kadın, n (%)	8 (37,5)	Lisansüstü	3 (12,5)
Erkek, n (%)	11 ()	Çalışılan sektör SYR, n (%)	
Lisans	11 (56,25)	Eğitim	1 (6,25)
Lisansüstü	3 (12,5)	İşsiz / öğrenci	8 (31,25)
Yaş, ortalama (en az, en fazla)	32 (23-53)	Eğlence, spor veya turizm	1 (6,25)
Kadın, n (%)	8 (37,5)	Pazarlama, reklamcılık	1 (6,25)
Erkek, n (%)	11 ()	Bilim veya ilaç sektörü	1 (6,25)
Türkiye'ye Göç Tarihi, n (%)		Yaratıcı sanatlar veya tasarım	2 (12,5)
2011'den önce	1 (6,25)	Mühendislik veya üretim	2 (12,5)
2011 – 2014	8 (12,5)	Sivil toplum kuruluşu	1 (6,25)
2015'den sonra	11 ()	Medya veya dijital	2 (12,5)
Meslek, n (%)		Çalışılan sektör TR, n (%)	
Mutfak	3 (18,75)	İşçi (mutfak)	3 (18,75)
Zanaatkar (marangoz, □emirci vs.)	4 (25)	Ticaret	2 (6,25)
Mimar	2 (12,5)	Mühendislik veya üretim	1 (6,25)
Eczacı	1 (6,25)	Sivil toplum kuruluşu	3 (12,5)
Psikolog	1 (6,25)	Yaratıcı sanatlar veya tasarım	1 (6,25)
STK	4 (12,5)	İşsiz	3 (18,75)
Üretici	1 (6,25)	Zanaat	1 (6,25)
Medya	2 (12,5)	Medya veya dijital	2 (12,5)
Ticaret	1 (6,25)	Politika	1 (6,25)
		Eğitim	1 (6,25)

Görüşme verilerinin analizi, kelimesi kelimesine dökümlerin açık kodlamasıyla başlamıştır. Açık kodlama, kavramların tanımlandığı ve verilerin parçalara ayrılarak özelliklerinin ve boyutlarının verilerde keşfedildiği analitik bir süreçtir (Strauss & Corbin, 1998). Açık kodlamanın başlangıcında “göç yolculuğu”, “mekansal veriler” ve “ilişkiler” adında üç genel kategori oluşturulmuştur. Bu doğrultuda metinler içerisinde çalışılarak, katılımcıların genel düşünce kalıpları, belirli ifadelerin tekrarı ve açıklamalarda baskın olan, nadiren bahsedilen veya hiç bahsedilmeyen içerikler not edilip kodlanmıştır. Analiz aşaması, açık kodları ve kategorileri bağlamak ve ilişkilerini güçlendirmek için teorik çerçeveden yararlanılmıştır. Teorik çerçeveden üretilen kavramlar ve etiketler analiz aşaması ile birlikte geliştirilmiş ve açık kodlama aşamasında aktif bir şekilde kullanılmıştır. Metinler üzerinde çalışılarak, genel düşünce kalıpları ve belirli ifadelerin tekrarı ile açıklamalarda baskın olan, nadiren bahsedilen veya hiç bahsedilmeyen içerikler not edilip kodlanmıştır (Çizelge 4.4).

Çizelge 4.4 : Görüşmelere dair açık ve teorik kodlamalar.

Kodlar	Alt Kodlar
GÖÇ YOLCULUĞU	
Göç nedenleri	
Türkiye'ye geliş rotası	
Türkiye ile bağlar	
Geçici koruma statüsü ve yasal kısıtlamalar	Mülk sahibi olamama, Hareket kısıtlamaları
Güvenlik endişeleri ve belirsizlikler	
Göç sürecinde karşılaşılan zorluklar ve engeller	
Belirli bir topluluğa ait olma ve kültürel adaptasyon	
Göçmen dernekleriyle işbirliği ve sosyal yardımlar	
Avrupalı sosyal yaşantı ve dini ihtiyaçların karşılanması	
Kültürel benzerlikler	
Göçmenlere yönelik toplumsal algılar ve suçlamalar	
Türkiye'de uyum sürecinde yaşanan travmalar ve stres	
Suriyelilerin Türkiye'de politik bir nesne olarak kullanılması	
Türkiye'de kalma isteği	Geleceğe yönelik beklentiler, Başka bir ülkeye gitme planı, Geri dönme isteği ve koşullar
MEKANSAL VERİLER	
İstanbul'u tercih etme nedenleri	
Türkiye'deki ve köken ülkedeki evlerin fiziksel özellikleri ve yerleşim durumu	Köken ülkede ve Türkiye'deki evlerin mekansal özellikleri ve kullanım biçimleri
Fiziksel çevrenin günlük yaşama etkisi	Günlük yaşam pratikleri ve sosyal etkileşimler
Köken ülkedeki ve Türkiye'deki kent içi yerleşim tercihleri	
Ev bulma zorlukları; yabancı olmanın dezavantajları ve yüksek kiralar	İstanbul'da ev bulma ve kiralama süreci
Türkiye'de ve köken ülkede sosyal yaşam ve aktiviteler	Mahalle ve komşuluk ilişkileri, Mahremiyet konusundaki farklılıklar
Türkiye'de farklı kültürlerin varlığı ve zenginliği	Türkiye ve Arap ülkelerindeki yaşam kültürleri
Köken ülkedeki mülklerin durumu	
İLİŞKİLER	
Türkiye'deki ekonomik ve sosyal düzenlemelere uyum sağlama	
Çalışma izni ve iş bulma zorlukları	
Yeni bir meslek edinme ve iş arama süreci	
Türkiye'de iş yapma süreçleri ve kendi işini kurma	Kendi şirketini/işini kurma
İş ve fırsat olanakları nedeniyle İstanbul	
İstanbul'da sosyal ve profesyonel ağlar oluşturma	
Köken ülkedeki mesleği sürdürme veya yeni meslek edinme	
Türkiye'de veya Suriye dışında başka ülkelerde eğitim alma	
Farklı ülkelerde yaşama ve çalışma deneyimi	

Eksenel kodlama, açık kodlama ve teorik kodlama sonrasında daha geniş bir çerçevede kategoriler oluşturmak ve kategorileri özellikler ve boyutlar düzeyinde bağlayarak ana kategorilerin eksenini etrafında oluşması sağlanmıştır (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5 : Eksenel kodlama sonrası oluşturulan kategoriler ve alt kategoriler.

Kodlar	Alt Kodlar
GÖÇ YOLCULUĞU	Göç nedenleri
	Savaşın getirdiği zorluklar ve iş bulma ve yaşam koşullarının kötüleşmesi
	Ekonomik ve siyasi sebepler
	Türkiye'ye geliş rotası
	Sınır şehirlerinden geçme
	Başka bir komşu ülke üzerinden geçiş
	Geçici koruma statüsü ve yasal kısıtlamalar
MEKANSAL VERİLER	Mülk sahibi olamama, Hareket kısıtlamaları
	Suriyelilerin Türkiye'de politik bir nesne olarak kullanılması
	Güvenlik endişeleri ve belirsizlikler
	Göçmenlere yönelik toplumsal algılar ve suçlamalar
	Türkiye'de uyum sürecinde yaşanan travmalar ve stres
	Dil bariyeri
	Belirli bir topluluğa ait olma ve kültürel adaptasyon
İLİŞKİLER	Göçmen dernekleriyle işbirliği ve sosyal yardımlar
	Türk kökenli olmanın getirdiği avantajlar
	Avrupalı sosyal yaşantı ve dini ihtiyaçların karşılanması
	Kültürel benzerlikler
	Türkiye ile bağlar
	Türkiye'yi tercih etme
	Türkiye'de kalma isteği
İLİŞKİLER	Geleceğe yönelik beklentiler
	Başka bir ülkeye gitme planı
	Geri dönme isteği ve koşullar
	Türkiye'ye göç ve ilk yerleşim tecrübeleri
	İstanbul'u tercih etme nedenleri
	İstanbul'da ev bulma ve kiralama süreci
	Ev bulma zorlukları
İLİŞKİLER	Türkiye'deki ve köken ülkedeki evlerin fiziksel özellikleri ve yerleşim durumu
	Köken ülkede ve Türkiye'deki evlerin mekansal özellikleri ve kullanım biçimleri
	Yaşanılan bölgenin özellikleri
	Fiziksel çevrenin günlük yaşama etkisi
	Günlük yaşam pratikleri ve sosyal etkileşimler
	Köken ülkedeki ve Türkiye'deki kent içi yerleşim tercihleri
	Türkiye'de ve köken ülkede sosyal yaşam ve aktiviteler
İLİŞKİLER	Mahalle ve komşuluk ilişkileri, Mahremiyet konusundaki farklılıklar
	Türkiye'de farklı kültürlerin varlığı ve zenginliği
	Türkiye ve Arap ülkelerindeki yaşam kültürleri
	Köken ülkedeki mülklerin durumu
	Türkiye'deki ekonomik ve sosyal düzenlemelere uyum sağlama
	Türkiye'de göçmenlerin istihdam ve iş kurma süreçleri
	Çalışma izni ve iş bulma zorlukları
İLİŞKİLER	Yeni bir meslek edinme ve iş arama süreci
	Türkiye'de iş yapma süreçleri ve kendi işini kurma
	İş ve fırsat olanakları nedeniyle İstanbul
	Sosyal ve profesyonel ağlar oluşturma
	Köken ülkedeki mesleği sürdürme veya yeni meslek edinme
	Türkiye'de veya Suriye dışında başka ülkelerde eğitim alma
	Farklı ülkelerde yaşama ve çalışma deneyimi
	Göçmenlerin eğitim ve mesleki adaptasyon süreçleri

Eksenel kodlama sonrası ortaya çıkan kategoriler uzun ve okunması zor bir liste oluşturduğu için mekansal bulguları öne çıkarmak için detaylı okuma ve kodlama yapılmıştır (Çizelge 4.6).

Çizelge 4.6 : Doğrudan mekânsal verilere dair temalar, kategoriler ve teorik çerçeve.

Kategoriler	Teorik çerçeve
Mekansal Kimlik ve Adaptasyon Mekansal Adaptasyon: Göçmenlerin yeni yerleşim yerlerine adaptasyon süreci. Kültürel Entegrasyon: Yeni kültürel normlara ve yaşam tarzına uyum sağlama. Ev Tipi ve Kullanımı: Farklı ev tiplerinin kullanımı ve bu evlerdeki yaşam pratikleri. Mahalle ve Güvenlik: Güvenli mahallelerde yaşama isteği ve güvenlik algısı.	Yeni yaşam alanlarına uyum sağlama süreci. Fiziksel, sosyal ve psikolojik adaptasyonları içerir. Yeni kültürel normları benimseme ve uyum sağlama süreci. Yaşanılan evin fiziksel özellikleri ve kullanım şekilleri. Güvenlik arayışı ve güvenli mahallelerde yaşam isteği.
Sosyal İlişkiler ve Toplumsal Bağlar Komşuluk İlişkileri: Komşularla kurulan ilişkiler ve bu ilişkilerin yapısı. Toplumsal Destek: Göçmenlerin toplumsal destek ağları ve dayanışma pratikleri. Günlük Sosyal Etkileşimler: Günlük yaşamda sosyal etkileşimlerin rolü.	Komşularla etkileşim ve sosyal ilişkiler. Toplum içindeki destek ağları ve sosyal yardım mekanizmaları. Günlük hayatta kurulan sosyal ilişkiler ve etkileşimler.
Günlük Yaşam ve Rutinler Günlük Aktiviteler: Göçmenlerin günlük aktiviteleri ve bu aktivitelerin mekansal dağılımı. Eğitim ve İş Hayatı: Göçmenlerin eğitim ve iş hayatındaki deneyimleri. Dini ve Kültürel Pratikler: Dini ve kültürel pratiklerin günlük yaşamda yeri.	Günlük yaşamda yapılan aktiviteler ve rutinler. Eğitim ve çalışma hayatına dair deneyimler. Dini ve kültürel ritüeller ve uygulamalar.
Mekansal Değişim ve Dönüşüm Mekansal Hareketlilik: Göçmenlerin yer değiştirme pratikleri ve nedenleri. Mekansal Süreklilik ve Kopukluk: Göçmenlerin eski ve yeni yerleşim yerleri arasındaki bağlar. Fiziksel ve Sosyal Çevre: Göçmenlerin fiziksel ve sosyal çevrelerinin değişimi.	Farklı yerlerde yaşama ve yer değiştirme süreçleri. Eski ve yeni yerleşim yerleri arasındaki bağlar ve süreklilik. Fiziksel ve sosyal çevrenin değişimi ve etkileri.
Kentsel ve Kırsal Farklılıklar Kentsel Yaşam: Göçmenlerin büyük şehirlerdeki yaşam deneyimleri. Kırsal Yaşam: Göçmenlerin kırsal alanlardaki yaşam deneyimleri. Yerleşim Yerinin Mekansal Özellikleri: Kentsel ve kırsal alanların mekansal özellikleri ve bunların göçmenler üzerindeki etkisi.	Büyük şehirlerde yaşamaya dair deneyimler ve farklılıklar. Kırsal alanlarda yaşamaya dair deneyimler ve farklılıklar. Kentsel ve kırsal alanların mekansal özellikleri ve bunların yaşam üzerindeki etkileri.

Seçici kodlama ile eksenel kodlama sonrası hem genel hemde mekansal veriler özelinde oluşturulan kategoriler temalara ve teorilere entegre edilmiştir (Çizelge 4.7).

Çizelge 4.7 : Seçici kodlama sonrası temaların oluşturulması.

Seçici kodlama sonrası oluşan temalar

TEMA 1: GÖÇ YOLCULUĞU	Göç Nedenleri	TEMA 3: MEKANSAL VERİLER	Türkiye'ye Göç ve İlk Yerleşim Tecrübeleri
	Ekonomik sebepler İş bulma zorlukları ve gelir seviyesinin düşüklüğü Yaşam koşullarının kötüleşmesi Siyasi sebepler Savaş ve siyasi baskılar		İlk yerleşim yerleri Geçici barınma merkezleri Yakın akraba veya tanıdıkların yanına yerleşme Ev bulma süreçleri ve yer seçim kriterleri
	Türkiye'ye Geliş Rotası		Farklı ülkelerde yaşama deneyimi
	Sınır şehirlerinden geçme Resmi veya kaçak yolla Durak ülkede yaşama deneyimi Barınma koşulları Geçici çalışma imkanları		İstanbul'da Ev Bulma ve Kiralama Süreci
	Geçici Koruma Statüsü ve Yasal Kısıtlamalar		İstanbul ili içerisinde farklı ilçelerde, mahallelerde yaşama deneyimi Geçmiş bağlar ve ilişkiler sayesinde süreci kolaylaştırma Yabancı olmanın dezavantajı, fırsatçılık, yüksek kiralar, kira artış talepleri
	Hareket kısıtlamaları Seyahat izinleri İkametgah sınırlamaları		Türkiye'deki ve Köken Ülkedeki Evlerin Fiziksel Özellikleri ve Yerleşim Durumu
	Göç Sürecinde Karşılaşılan Durumlar		Evlerin mekansal özellikleri Evin konumu Ev tipi Oda sayısı Mekan kullanımı Detaylar Mahremiyet
	Endişeleri ve belirsizlikler Yasal statü belirsizlikleri Göçmenlere yönelik toplumsal algılar ve suçlamalar Medya temsilleri Toplumsal önyargılar Topluluk ilişkileri Dil bariyeri Etnik bir topluluğa ait olma ve adaptasyon süreci		Yaşanılan Bölgenin Özellikleri
	Avrupai Sosyal Yaşantı ve Dini İhtiyaçların Karşılanması		Fiziksel çevrenin günlük yaşama etkisi Ulaşım imkanları Çevresel faktörler
	Sosyal yaşantı ve kültürel benzerlikler Türkiye ile bağlar Türk kökenli olma veya Türk ile evlenme Geçmiş ilişkiler (ticari veya turistik ilişkiler) Etnik ve kültürel çeşitlilik Dini ihtiyaçların karşılanması		Köken Ülkedeki ve Türkiye'deki Kent İçi Yerleşim Tercihleri
TEMA 2: TÜRKİYE'Yİ TERCİH ETME	Türkiye'de Kalma İsteği	TEMA 4: İLİŞKİLER	Sosyal yaşam ve aktiviteler Mahalle ve komşuluk ilişkileri Olanaklar Sosyal etkileşimler Rutinler
	Geleceğe yönelik beklentiler Eğitim fırsatları İstihdam olanakları Daha iyi koşullar altında yeniden göç etme isteği Köken ülkeye geri dönme isteği ve koşullar Köken ülkedeki mülklerin durumu		Türkiye'deki Ekonomik ve Sosyal Düzenlemelere Uyum Sağlama
			İstihdam Süreçleri İş bulma yöntemleri Çalışma izni alma süreçleri İş bulma zorlukları Köken ülkedeki mesleği sürdürme Yeni bir meslek edinme
			Sosyal ve Profesyonel Ağlar Oluşturma
			Göçmen veya mesleki topluluklar Türkiye'de veya Suriye dışındaki deneyim Lisans veya lisansüstü düzeyinde eğitim alma Çalışma deneyimi

4.3.1 Göç hikayeleri

Bu bölümde, çalışmanın özgünlüğünü vurgulayan "göç hikayeleri" başlığı altında, her bir katılımcının bireysel göç deneyimleri üzerinden onların kendi ifadeleriyle dört tema altında derinlemesine ele alınmaktadır. Bu anlatılar, katılımcıların göç sürecinde yaşadıkları sosyal, fiziksel ve zihinsel yolculukların her bir aşamasını, hem mekansal hem de deneyimsel boyutlarıyla incelemektedir. Her bir göçmenin hikayesi, çıkış noktalarından başlayarak varış noktasına kadar yaşadıkları zorlukları, dönüşümleri ve uyum süreçlerini gözler önüne sermekte ve bu özgün göç yolculuğu hikayeleri, "göç kariyeri" bağlamında her bir göçmen için ayrı ayrı çalışılmıştır. 19 katılımcının özgün hikayesinin detayları Ek 5'te detaylı bir şekilde yer verilmiştir.

Veri analizi sonucunda çizelge 4.7'de sunulan dört temanın ortaya çıkmıştır. Bunlar;

Tema 1, göç yolculuğu: Hikayenin başlangıcından itibaren duraklar, izlenen rota ve karşılaşmaların göç yolculuğuna etkisi;

Tema 2, Türkiye'yi tercih etme: İzlenen rotanın Türkiye'de son bulmasına yol açan etkiler;

Tema 3, mekansal veriler: Göç sürecinde deneyimlenen kısa veya uzun süreli farklı mekansal verilerin göç kariyerinde ne kadar okunabildiği;

Tema 4, ilişkiler: Göç yolculuğu sürecinde, sonrasında kentiçi ve/veya uluslararası bağlar, ilişkilerin okumasıdır.

4.3.1.1 Tema 1: göç yolculuğu [fiziksel hareket]

Göç nedenleri;

Ekonomik Sebepler: Katılımcılar, iş bulma zorlukları ve düşük gelir seviyeleri gibi ekonomik zorlukları göç etmelerinin birincil nedeni olarak belirtmişlerdir. Türkiye'de iş kurarak ekonomik olarak toparlanmayı amaçlamışlardır.

- G3, Suriye'de sahip oldukları araziler ve ekonomik durumun iyi olduğunu belirtiyor: *"Homs'da ekonomik durumumuz çok iyiydi, arazilerimiz vardı. 60 dönüm zeytinliklerimiz vardı. 90 dönüm bademimiz vardı. 100 dönüm de tarlamız vardı."* Ancak savaş nedeniyle göç etmek zorunda kalmışlardır.

- G7'nin babası, savaş nedeniyle tüm varlıklarını geride bırakarak Türkiye'ye taşınmak zorunda kalmış. G7, bu durumu şu şekilde ifade ediyor: *"Babamın Suriye'de bir fabrikası vardı ve iyi bir işe sahipti. Bütün hayatını adadığı her şeyi arkasında bırakarak başka bir yere taşınmak zorunda kaldık."* ve *"Türkiye'ye taşındığımızda ise peynir sektöründe, peynir fabrikasında çalışmaya başladı. Büyük bir değişim enerji sektöründen peynir sektörüne geçiş fakat babam başardı."*
- G8'nin ailesi, Suriye'de başarılı bir ticaret hayatına sahipken, savaş nedeniyle Türkiye'ye göç etmek zorunda kalmış. Bu durum hakkında G8 şöyle diyor: *"2011'in sonlarında geldik. Eskiden rahmetli babamın Türkiye ile bağlantısı vardı, 2004-2006-2008 senelerinde. Eskiden bağlantısı olduğu için Türkiye ile ticaret yapardı."* ve *"2011 sonlarında Türkiye'ye geldiğimizde en fazla bir ay kalır, gezer tozarız sonra geri döneriz diye düşünmüştük. Çevremizdeki herkes böyle düşünüyordu. Şu an bakıyorum 12 sene olmuş."*
- G16, savaş nedeniyle ekonomik koşulların kötüleştiğini ve iş bulma imkanlarının neredeyse yok olduğunu belirtiyor: *"Savaş nedeniyle gelir seviyemiz düştü ve yaşam koşullarımız kötüleşti. Babam askeri rütbede olmasına rağmen, rejimden ayrılma kararı aldıktan sonra iş bulma şansımız kalmadı."*

Siyasi Sebepler: Savaşın etkileri ve siyasi baskılar, göçün temel sebeplerinden biri olarak belirtilmiştir. Suriye'deki savaş, güvenlik ve yaşam koşullarını ciddi şekilde kötüleştirmiştir.

- *"Suriye'de 2011'de savaş çıktı. Hiçbir problem yoktu. Ama iki sene sonra 2013'te problemler çıkmaya başladı."* Savaşın başlaması ve güvenlik sorunları, Suriye'den kaçışın ana nedenleri arasında yer almaktadır.
- *"Humus'un içerisinde savaş ile beraber alevilerin olduğu yerlerde herhangi bir sorun olmadı. Ama bizim olduğumuz yerde her şey farklıydı. Bir de demografik değişim oluyordu, Irak'tan, İran'dan insanlar geliyor devlet onlara topraklarımızı satıyordu."* Savaşın etkisi ve demografik değişimlerin göç nedenlerinden biri olduğunu ifade etmektedir.

- G7, babasının hükümet ile yaşadığı problemler nedeniyle Türkiye'ye göç etmeye karar verdiğini şu şekilde anlatıyor: *"Suriye'de yaşadığımız süre içerisinde savaştan dolayı bir sürü şey oldu. Babam hükümet ile problemler yaşadı bunun sonucunda 2015 yılında Türkiye'ye taşındık."*
- G10, Suriye'de 2011'de başlayan devrimin savaşa dönüşmesiyle ülkeden ayrılmayı düşündüğünü belirtiyor: *"2013'te Suriye'deyken, 2011'de devrim başladığında Suriye'den çıkmayı düşünmüyordum. Ama 2011'den sonra devrim başladı ve savaş gibi oldu."*
- G13'nin Türkiye'ye göç etmesinin ana nedeni Suriye'deki savaş nedeniyle güvenliklerinin tehlikede olmasıydı. Bu durumu şöyle anlatıyor: *"Halep'te yaşıyorduk. Oturduğum yerde çok savaş vardı. Çok şükür bize bir şey olmadı. Savaş ile beraber Halep'ten çıkmaya karar verdik."*
- G16 ve ailesi, Suriye'deki savaş ve siyasi baskılar nedeniyle Türkiye'ye göç etmek zorunda kalmışlardır. *"Babam, rejimden ayrılmaya karar verdiği için gizlice çıkmak zorunda kaldık. Rejimden kaçanlar için büyük tehlike vardı. Babamın iki tane idam hükmü var ve biz aile olarak müebbet hükümlüyüz."*
- *"Bizim savaşımız başladı, 2012'de tam başladı. Bombalar atılmaya başladı. İki taraf arası, iki taraf dediğim bizim hükümet ve karşıdaki şey muhalifler... Üstümüze bombalar sürekli. Bizim evimize iki bomba düştü. Kardeşim de şehit oldu. Ondan sonra biz çıkmayı düşündük"* ifadesi, savaş ve güvenlik kaygılarının göç nedenleri arasında olduğunu göstermektedir.

Türkiye'ye geliş rotası;

Katılımcılar, çeşitli yollarla Türkiye'ye ulaşmışlar. Suriye'den Ürdün gibi ara duraklardan geçip, orada yaşanan zorluklar nedeniyle Türkiye'ye gelmişlerdir.

- Ürdün Üzerinden:
 - Bir katılımcı, Ürdün'e eğitim amacıyla gittikten sonra, orada yaşanan zorluklar nedeniyle Türkiye'ye gelmiştir: *"2007 yılında Ürdün'e okul için, mimarlık için gittim. 2011'de üniversite bitti sonra küçük bir ofis açtım çalışmaya başladım. 2015-16 yılına kadar yaşadım."*

- Ürdün'deki zor yaşam koşulları nedeniyle Türkiye'ye göç etmeyi tercih etmiştir: *"Ürdün'de Arap devlet olmasına rağmen bir Suriyeli için çok kötü."*
- Başka bir katılımcı da Ürdün'de yaşamının zorluklarından bahsediyor: *"Ürdün'de yaşamak çok zor. Yani ben bu danışmanlık işine Ürdün'de başladım. Ama artık bir hakkım yoktu iş için Ürdün'de."*
- Lübnan Üzerinden:
 - Bazı katılımcılar, Lübnan üzerinden Türkiye'ye gelmiştir. Örneğin, G7 ve ailesi, Beyrut üzerinden Türkiye'ye gelmiştir: *"Önce Beyrut'a gittik ve orada 2 gün kaldık. Oradan da İstanbul'a geldik uçak ile."*
 - G8'nin ailesi de benzer bir rotayı takip etmiştir: *"Halep'ten Lübnan'a geçtik, sonra Lübnan'dan da direkt İstanbul'a geldik."*
 - *"Suriye'den Lübnan'a... Çünkü direkt Suriye'den Türkiye'de bir havalimanı yoktu. O yüzden Suriye'den Lübnan'a bir otobüsler çıkıyordu ya da taksiler çıkıyordu. Onları kullanarak Lübnan'a çıktım"* ifadesi, Türkiye'ye olan yolculuğunu özetlemektedir.
- Suudi Arabistan Üzerinden:
 - Yemen'den Türkiye'ye geliş rotası, Suudi Arabistan üzerinden gerçekleşmiştir: *"Suudi Arabistan'dan geçerek geldik yani. Çünkü tek çıkış Suudi Arabistan'dı o zamanlarda."*
- Diğer Rotalar ve Zorluklar:
 - Bir katılımcı, Türkiye'ye geliş yolculuğunda yaşadığı zorlukları şöyle anlatmaktadır: *"Türkiye'ye geliş yolculuğumda çok zorlandım. Çünkü gelirken önce kürtler yakaladı beni, hapse attılar. Türkiye'ye geliş yolculuğum 1 buçuk yıl sürdü. Tüm Suriye'yi gezdik. Önce Homs'tan başlayıp Şam'a gittik. Lübnan sınırından başladık. Suriye'nin kuzey tarafı tamamen rejimin kontrolünde. Şam'a kadar gittik ama Şam'a girmedik. Etrafından dolandık. Lübnan'a girip Daraa'ya kadar geldik. İsrail sınırında 2*

gün boyunca yürüdük. Suriye İsrail sınırında bir hendek var işte orada yürüdük. Hendeğin sağına da soluna da gitsek öldürülürdük. Bazı yerleri arabayla bazı yerleri ise yürüyerek gittik. Sonra Suwayda'ya gittik. Ürdün'e yakın bir yer. Çöllerden geçtik. İran sınırına kadar. Bu kısımda da DAEŞ var. Rakka'ya geldik sonra. Burada DAEŞ yakaladı hapse attı. Sonra da Afrin'e gittik. Buradan Latakia(Lazikiye)'ya gittik. Latakia'da bir köye gittik. Sonra da Hatay'a geçtik. Hatay'dan Urfa'ya sonra da İstanbul'a geldik. Sadece Suriye'de 1,5 yıl geçti. Türkiye rahattı burada kolay ilerledik. Otobüsle İstanbul'a geçtik."

- *G9 ve ailesi, Halep'ten Türkiye'ye gelerek farklı şehirlerde kısa süreli olarak kaldıktan sonra İstanbul'a yerleşmişler: "Halep'ten önce Kilis'e geldik, 2 gün kaldık. Sonra Antep'e uğradık 1 hafta kaldık. Sonra da İstanbul'a geldik."*
- *G10, Mısır ve Lübnan'ı değerlendirdikten sonra Türkiye'ye gelmeye karar vermiştir: "2013'te Mısır'da darbe oldu ve oraya gidemediğim için Türkiye en iyi seçenek oldu. Ayrıca ailemi de Türkiye'ye getirebilmek için burayı seçtim çünkü o zaman vize gerekmiyordu."*
- *G15'in Türkiye'ye gelişi, birçok farklı göç deneyiminin ardından gerçekleşmiştir: "2002'de Türkiye'ye geldim. Savaş oldu. Suriye'de 2011'de. Tekrar orada benim anne baba tekrar oradan göç ederek buraya geldiler. Benim kız kardeşim Kafkasya'ya döndü. Ablam Norveç'e göç etti."*
- **Doğrudan Türkiye'ye:**
 - *G12 ve ailesi, Suriye'den başlayarak Hatay üzerinden İstanbul'a kadar uzanmıştır: "Sınırdan buraya geldik biz de. Hataya geldim önce. Hatay Reyhanlıya. Ondan sonra buraya İstanbul'a geldik. Sultanbeyli'ye geldik."*
 - *G13 ve ailesinin Türkiye'ye gelişi doğrudan İstanbul'a yönelmiştir: "Önce ailem Lübnan'a gitti. Ama oradaki durum çok kötüymüş. 2012 veya 2013'te Lübnan'a gitmişlerdi. Biz de gitmek istiyorduk*

ama gidemedik. Biz Lübnan'a gidemedik, ailem de geri geldi Suriye'ye."

- G14 ve ailesi önce Urfa'ya gitmişler, ardından İstanbul'a taşınmışlardır: *"Urfa'dan geldik. Urfa'dan İstanbul'a geldik. Önce bir kampta kaldık Urfa'da sonra da akrabalarımın evinde kaldık. Eski eşimin akrabaları."*

Durak ülkede yaşama deneyimi;

- Ürdün:

- Ürdün'de barınma koşulları zorlayıcı olmuş, mimar, doktor, avukat gibi meslekler için çalışma izni verilmemesi büyük bir engel teşkil etmiştir. Bu sebeplerle Türkiye'ye göç etmek zorunda kalmışlardır. *"Ürdün'de Arap devlet olmasına rağmen bir Suriyeli için çok kötü."*
- *"Ürdün'de yaşamak çok zor. Yani ben bu danışmanlık işine Ürdün'de başladım. Ama artık bir hakkım yoktu iş için Ürdün'de."*

- Suudi Arabistan:

- Suudi Arabistan, geçici bir durak olarak kullanılmış, burada kalıcı bir yaşam düşünülmemiştir: *"Suudi Arabistan'ı bir geçiş olarak düşündük. Hiç yaşamayı düşünmedik."*

- Dubai ve Almanya:

- G7, Dubai'de ve Almanya'da geçici olarak yaşadıklarını belirtiyor. Dubai'deki yaşamın pahalı olması nedeniyle Türkiye'ye dönmek zorunda kalmışlar: *"İki yıl Dubai'de yaşadık. Ben 8 ve 9. Sınıfı orada okudum. 2013 yıllarında. İki yıl kaldık orada fakat Dubai'deki yaşam çok pahalı."* Almanya'da ise dini arka planları nedeniyle uyum sağlamakta zorlandıklarını ve Türkiye'yi tercih ettiklerini söylüyor: *"Almanya'da iki ay yaşadık."*

- Kanada:

- G11, Kanada'da yaşadıkları deneyimi olumlu bir şekilde anlatıyor: *"Kanada'daki ilk yıl, kilise sponsorluğu sayesinde hiçbir masraf ödemedik. Kilise her şeyi karşıladı, kira, yiyecek her şey" diyor.*

Kanada'da geçirdikleri süre boyunca eğitimini tamamlamış ve üniversiteye devam etmiştir: *"Kanada'da iki yıl lise okudum, ardından üniversiteye başladım".*

Göç sürecinde karşılaşılan durumlar;

Göçmenler, Türkiye'de yasal statü belirsizlikleri ve vatandaşlık alma sürecindeki zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu durum, işlerini sürdürmelerini ve seyahat etmelerini zorlaştırmaktadır.

- Vatandaşlık alamayan katılımcılar, yasal statü belirsizlikleri nedeniyle iş ve seyahat konusunda sıkıntı yaşamaktadır: *"5 senedir burada vatandaşlık başvurum var ama halen alamadım."*
- Vatandaşlık almanın iş bulma ve ekonomik hayata katılım üzerindeki etkisini bir katılımcı şöyle dile getiriyor: *"Vatandaşlığı Babam aldı o bize verdi. Onun babası Türk zaten. Şirket açmadan önce beni kabul etmeyen 3-4 büyük ilaç firmaları şimdi her gün G2 çalışmak istiyoruz seninle diye teklif atıyorlar."*
- Geçici koruma statüsü ve yasal kısıtlamalar nedeniyle hareket özgürlüğünün kısıtlanması, iş yapma süreçlerini zorlaştırmaktadır: *"Şimdi Katar'da işler var, oranın ahşap işini alma ihtimalimiz var. Oradaki işi almak istiyorum ama gidersem geri dönemiyorum. Keşke bize farklı bir uygulama olsaydı, iş amacıyla en azından."*
- Toplumsal algılar ve medyanın Suriyeliler hakkındaki olumsuz temsilleri, göçmenlerin karşılaştıkları önyargılar arasında yer almaktadır. Başarılı Suriyelilerin yeterince görünür olmaması, bu algıları daha da kötüleştirmektedir: *"Medya bu durumun tam tersi halini gösteriyor; çalışmayan küçük bir kesimi, sadece oturup para alan, suç işleyeni gösteriyor." "Suriyeliler bedava para alıyorlar, vergi ödemiyorlar. Yani ben mesela vergi kaçırabilirim ama yapmıyorum."*

Dil bariyeri, göçmenlerin Türkiye'deki yaşamlarını zorlaştıran önemli bir faktördür.

- G7'nin babası, Türkiye'de çalışırken karşılaştığı dil problemini şöyle anlatıyor: *"Türkiye'de çalışırken bir çok zorluk ile karşılaştı. Birinci*

zorluk 'dil' problemiydi. Biz Türkçe bilmiyorduk, onlar da İngilizce bilmiyorlardı."

- G8, Türkiye'ye ilk geldiklerinde dil bilmedikleri için zorluk yaşadıklarını belirtmiştir: *"İlk yıllarda herhangi bir iş kurmayı düşünmedik. Geri dönmeyi de düşündüğümüz için, dil de bilmiyoruz, dil çok önemli bir şey."*
- G10, Türkiye'ye geldikten sonra iş bulma konusunda yaşadığı zorlukları şöyle ifade ediyor: *"Çok sayıda işe başvurduğum ama kimse beni aramadı. Kariyer.net'te başvurular yaptım ama sonuç alamadım. İlk işim sigortasızdı ama iyi para kazanıyordum. Ancak şirketle ilgili sorunlar olunca sigortam yapıldı."*
- G12, dil bariyerinin göç sürecindeki önemini şu sözlerle dile getiriyor: *"Buraya gelmeden önce bir Türkçe kursuna gittim. B1'e kadar geldim kursta ama çok konuşamıyordum. Burada arkadaşlarımla daha çok geliştirdim."*
- G13, Türkiye'ye geldiğinde yaşadığı kısıtlamalar arasında dil bariyerini belirtmiştir: *"Türkçe öğrendim ama ailedeki daha yaşlı olanlar hiçbir şey bilmiyorlar."*
- G14, Türkiye'ye geldiğinde yaşadığı kısıtlamalar arasında dil bariyeri ve ekonomik zorluklar bulunmaktadır. İstanbul'da yaşamaya başladığında boşanmış ve iki çocuğuyla hayatta kalma mücadelesi vermiştir: *"Evliydim burada boşandım. Mavi Ay Derneğinde çalışıyordum. Mutfak açılınca buraya geçtim."*

Dil bariyeri ve adaptasyon süreci, göçmenlerin topluma uyum sağlama sürecini zorlaştırmaktadır. Ancak bazı katılımcılar, Türk toplumuyla iyi ilişkiler kurarak bu süreci aşabilmiştir.

- Bir katılımcı, iş bulma ve ekonomik olarak ayakta kalma çabalarının ne kadar zor olduğunu şöyle ifade ediyor: *"O zaman hiç Türkçe bilmiyordum tabii. İngilizce konuşuyorum, Arapça konuşuyorum, Çerkezce konuşuyorum ama gerçekten hiçbir kelime Türkçe yoktu o zaman. Ev bulmak zor o zamanlar."*

- Başka bir katılımcı, dil bariyerini aşmanın zorluklarını ve çözüm yollarını şu şekilde anlatıyor: *"Dil konusu da çok büyük sorun ya da engel olmadı. Çünkü benim çevrem ve bulunduğum ortamların çoğu Arap ortamları olduğu için, iş adamları vs çok da büyük sorun olmadı. Ama gittikçe biraz sorun olmaya başladı. Çünkü özellikle o çevreden çıktığım zaman oluyor. O yüzden Türkçe öğreniyorum şu an."*
- G7, göç sürecinde yaşadıkları travmatik deneyimlerden ve karşılaştıkları zorluklardan bahsediyor: *"Bizim için çok büyük bir travma oldu. Sonra biz babamla konuştuk ve iki saat içinde Suriye'den çıkma hazırlığı yapmaya başladık."* Ayrıca, toplumsal uyum sorunlarını ve dini farklılıklardan kaynaklanan zorlukları da dile getiriyor: *"Türban kullanıyorum, Almanlar ile bu konuda bazı zorluklarla karşılaştım."*
- G10, göç sürecinde yaşadığı zorlukları ve karşılaştığı kültürel farkları anlatıyor: *"İlk geldiğimde Fatih'te Çarşamba Pazarında kaldım. Martı seslerinden korkmuştum çünkü ilk kez duymuştum. Şam'dan İstanbul'a gelmek büyük bir değişiklikti, İstanbul çok kozmopolit bir şehir."*
- Göç sürecinde karşılaşılan belirsizlikler ve toplumsal algılar, G12'nin deneyimlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Suriye'deki mesleğini burada devam ettirememesi durumu da bu belirsizliklere örnektir: *"Arapça ve din öğretmeni idim. İlahiyat mezunuyum ama burada öğretmenlik yapamıyorum denklik olmadığı için."*
- G13 ve ailesi, Türkiye'deki insanların yardımları ve misafirperverliği sayesinde karşılaştıkları zorlukları aşmışlardır: *"O zamanlar çok iyi insanlarla, Türklerle tanıştık. Burada hiç ırkçılık falan olmadı, insanlar çok iyiydi."*
- Bir katılımcı, göç sürecinde yaşanan belirsizlikleri ve bu belirsizliklerle başa çıkma yollarını şu şekilde anlatıyor: *"Bu iş uzun. Orada da karar verdim. Dedim ben öğrenmeye başlayacağım falan. Dil kursuna gideyim."*
- Türkiye'deki barınma ve geçim zorluklarını bir katılımcı şu şekilde anlatıyor: *"İlk yıl çok zorluk çektik. Yani bilmediğimiz bir dil. Hiç. Çalışma durumu, maaş durumu çok kötüydü. Çok düşüktü."* Aynı katılımcı, geri dönme çabalarını ve zorlukları şu şekilde yansıtıyor: *"İlk önce ben hiç"*

kabul etmedim. Ondan sonra Halep'e döndük. Çünkü burada geçim çok zordu. 6 ay döndük." Gelecekle ilgili belirsizlikler ve endişeler ise şu şekilde ifade edilmiştir: *"Çünkü burada geçim çok zordu. 6 ay döndük. Ondan sonra durumlar daha da kötü oldu. Bizim hayatımız olabilir. Bir saat sonra hayatta kalmayabiliriz. Geri çıktık Gaziantep'e."* Topluluk ilişkilerinin zayıflığı ve adaptasyon sürecindeki zorluklar da şu şekilde ifade edilmiştir: *"Buradaki mesela nasıl diyeyim. İlişkiler çok şey değil. Güçlü değil."*

4.3.1.2 Tema 2: Türkiye'yi tercih etme

Sosyal yaşantı: Türkiye, sosyal yaşam ve kültürel benzerlikler açısından göçmenler tarafından tercih edilmektedir. Dini ihtiyaçların karşılanması da Türkiye'yi cazip kılan faktörler arasındadır.

- G3, Türkiye'deki sosyal yaşamın ve dini ihtiyaçların karşılanabilirliğinin önemini şu sözlerle ifade ediyor: *"Ve burada yaşamak daha iyi kültürel açıdan. Orada hiçbir bağlantı yok, ezan yok, her şey para."*
- Başka bir katılımcı, dini sebeplerle Türkiye'yi tercih ettiğini belirtmiştir: *"Bir de dinsel sebeplerden ötürü istemedim. Burada cami var. Benim için çok daha rahat bir yaşam oluşturmuş oluyor."*
- Türkiye'nin sosyal ve kültürel yapısının, göçmenlerin dini ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayabilmesi, tercih edilmesinde önemli bir faktördür: *"Türkiye işte şükürler olsun tabii. Avrupa'ya göre çok iyi. Kesinlikle tabii ki şey iş olarak değil. Sosyal yaşam olarak tabii ki. Yani bize yakın, çok yakın. Az bir fark da var ama."*
- G5, Türkiye'nin dini ve kültürel yapısının Türkiye'yi tercih etmesinde önemli bir rol oynadığını belirtmiştir: *"Türkiye bir çevre olarak Avrupalı bir ortam olarak daha yakın buluyoruz. Kültürel, dini sebepler nedeniyle."*
- Sara, Türkiye'nin kültürel ve dil benzerliklerini önemli bulmaktadır: *"Türkiye'ye gelmek çok kolaydı. Vize falan ihtiyacımız yoktu. Kültürü yakın, dili biraz Arapçaya yakın."*
- Türk halkının Suriyelilere benzer sosyal ve kültürel özelliklere sahip olması, Türkiye'yi tercih etmelerinde etkili olmuştur: *"Türk halkı bizimle"*

bazı benzerlikler taşıyor. Aslında biz Türkiye'ye Almanya'ya gidebilmek için geldik."

- G13, Türkiye'deki sosyal yaşamı ve Türk kültürünü öğrenmeyi sevdiğini belirtmektedir: "Türkçe öğrendim ve burada çalışmaya başladım. Türklerle ve Suriyelilerle arkadaş oldum."
- Sosyal yaşantı ve kültürel benzerlikler, Türkiye'yi tercih etme sebepleri arasında yer almaktadır: "Urfa hani adetlerimiz çok benziyor bazıları. Yer olarak benziyor." ve "Burada yaşamayı bize kolaylaştıran buradaki Arapların turistlerin olduğu. O bizi biraz rahatlatıyor burada. Hani çünkü aynı dili konuşuyoruz."

Ekonomik tercihler: Türkiye'deki ekonomik fırsatlar, göçmenlerin bu ülkeyi tercih etmesinde önemli bir rol oynamıştır.

- G14 ve ailesi, Türkiye'deki fırsatlar ve insanların yardımları sayesinde zorlukları aşmışlardır: *"Burada çok fırsatlar var diye, iş imkanlarından dolayı geldik."* G14, Türkiye'deki sosyal yaşamını sevdiğini ve burada çalışarak hayatını sürdürebildiğini belirtmektedir: *"İşi internet üzerinden buldum. Burada bir yardımlaşma derneği vardı onlarla konuşuyordum ama işi internetten bulunca buraya geçtim."*

Türkiye ile bağlar: Türk kökenli olma veya Türk biriyle evli olma gibi kişisel bağlar, Türkiye'ye göçü teşvik eden faktörler arasında yer almaktadır. Ayrıca geçmişteki ticari ve turistik ilişkiler de bu tercihleri desteklemektedir.

- Türk biriyle evli olmanın Türkiye'ye göç etme kararında etkili olduğu belirtilmiştir: *"Benim eşim Türk. 3 yaşında bir kızım var o da Türk."*
- Türkiye'de aile bireylerinin bulunması, göç tercihinde etkili olmuştur: *"Benim burada (İstanbul'da) bir erkek kardeşim vardı, o biraz kolaylıklar sağladı bizim gelmemiz için."* ve *"Ailemiz buradaydı, bizden büyükler yani."*
- G7'nin ailesi, Türkiye'ye göç etmeden önce de Türkiye'yi sıkça ziyaret etmiş ve burayı sevmiştir: *"Yaşadığım şehir Aleppo Türkiye'ye çok yakın, savaştan önce Türkiye'ye gelirdik ve çok severdik."* Babasının Almanya'da çalışması da Türkiye'yi tercih etmelerinde etkili olmuştur: *"Babam*

Almanya'da çalışıyordu. 6 ay kadar o orada çalıştı biz de Türkiye'de kaldık. O süreçte Türkiye'de okuduk."

- G8'nin babası, savaş öncesinde Türkiye ile ticaret yapmış ve aile Türkiye'yi ziyaret etmiştir: *"Babam ticaret yapardı biz de gezmeye geliyorduk onunla."*
- G9, Türkiye'yi tercih etmelerinin sebeplerinden biri olarak sıkça Türkiye'ye yaptıkları ziyaretleri ve Türkiye'deki akrabalarını gösteriyor: *"Her yaz Türkiye'ye tatile veya akrabaları ziyarete gelirdik. Antep'te, İzmir'de akrabalarımız var. İstanbul'da daha fazla akrabamız olduğunu anlayınca İstanbul'a geldik."*
- G10, Türkiye'deki arkadaşlarının da etkisiyle Türkiye'ye gelmeye karar vermiş: *"İstanbul'da arkadaşım vardı ve bana buranın iyi bir yer olduğunu söyledi."*
- G12'nin Türkiye'ye göç etme nedenlerinden biri dini sebeplerdir. Ayrıca, vize şartlarının daha esnek olması da bu kararı etkilemiştir: *"Dini sebeplerden dolayı seçtik burayı. Arap ülkelerine gitmek de biraz zordu Suriyeliler için. Vize şartları vardı, Türkiye'de yoktu."*
- G13'nin Türkiye'yi tercih etmesinde akrabalarının burada olması önemli bir rol oynamıştır: *"Akrabalarımız bizden önce geldi. Burada durumların çok iyi olduğunu söylediler, ondan dolayı buraya geldik."*
- Türkiye ile geçmişte kurulan ilişkiler de göç tercihinde önemli bir rol oynamaktadır: *"Biz kimlikle giriyorduk Türkiye'ye. Musaybin kaymakamı, emniyet müdürü falan. Bunların hepsi bize geliyordu."*

Etnik ve kültürel çeşitlilik: Türkiye'nin etnik ve kültürel çeşitliliği, göçmenlerin kendilerini rahat hissetmelerine yardımcı olmaktadır.

- Türkiye'nin etnik ve kültürel çeşitliliği göçmenler için bir çekim noktası oluşturmaktadır. Bir katılımcı, bu çeşitliliğin önemini şu sözlerle ifade etmektedir: *"Türkiye çok güzel bir yer. Burada bir sürü farklı kültür görebilirsin."*
- Almanya'da uyum sağlamakta zorlanmalarının nedenlerinden biri olarak dini farklılıkları ve sosyal uyumsuzlukları ifade eden katılımcı, türban

kullanması nedeniyle Almanya'da zorluklar yaşamış ve bu yüzden Türkiye'yi daha uygun bulmuştur: *"Orada bir sosyal hayatımız yoktu belki bizim dini arkaplanımızdan dolayı uyum sağlayamadık oraya."* ve *"Türban kullanıyorum, Almanlar ile bu konuda bazı zorluklarla karşılaştım."*

- G9, Türkiye'yi tercih etmelerinin sebeplerinden biri olarak kültürel benzerlikleri ve aile bağlarını belirtmektedir: *"Ben ailemden dolayı zaten köken olarak Türk'üm. Dolayısıyla Türk olduğum için sorun büyümedi."*
- G10, Türkiye'yi tercih etme sebeplerinden biri olarak kültürel benzerlikleri ve dini bağları belirtmektedir: *"Türkiye, Suriye'ye benzer sosyal ve kültürel özelliklere sahip."*
- G12, Türkiye'de farklı kültürlerle etkileşime geçmiştir. Türkçe kurslarına giderek dilini geliştirmiş ve Türk kültürünü öğrenmiştir: *"Burada arkadaşlarımla daha çok geliştirdim. Böylece Türk kültürünü de daha çok öğrenmeye başladım. Biz de onlara Suriye kültürünü öğretmeye başladık."*
- G13, Türkiye'deki etnik ve kültürel çeşitliliği deneyimlemiştir. Lübnan'da karşılaştıkları ırkçılığın aksine, Türkiye'deki insanların misafirperverliği dikkatini çekmiştir: *"Lübnan'da o zamanlar çok ırkçılık vardı, çok kötüydü. Burada daha iyi diye tercih ettik."*

Dini İhtiyaçların Karşılanması: Dini ihtiyaçların karşılanabilmesi, göçmenlerin Türkiye'yi tercih etmesinde önemli bir rol oynamıştır.

- G8, Türkiye'yi tercih etmelerinde kültürel ve dini benzerliklerin de etkili olduğunu belirtmektedir: *"Türkiye ile kültürel olarak yakınız, aynı dine mensubuz."*
- G14, Türkiye'deki etnik ve kültürel çeşitliliği deneyimlemiş ve Türkiye'de yaşamayı dini sebeplerle de tercih ettiğini belirtmiştir: *"Eski eşim Almanya'ya gitmeyi düşündü. Ama ben istemedim. Türkiye'de yaşamak daha çok ilgimi çekiyor. Burada işim var. Dini sebepler de etkili kararımda."*

Türkiye'de Kalma İsteği: Göçmenlerin Türkiye'de kalma isteği, eğitim ve istihdam olanakları, geleceğe yönelik beklentiler ve mevcut koşullarla şekillenmektedir.

- Katılımcılar, çocuklarının Türk okullarında okumasının Türkiye'ye uyum sağlamalarını kolaylaştıracağını düşünmektedir: *"Ben burada 20 kişiden oluşan bir topluluğa üyeyim. Hepimiz Suriyedeniz. Hepimiz buraya geldik ve şirketimizi burada kurduk."* Gelecekte daha iyi koşullar altında yeniden göç etme veya Suriye'ye geri dönme isteği de belirtilmektedir.
- Vatandaşlık süreçleri ve iş imkanları, Türkiye'de kalıcı olma arzusunu güçlendirmektedir: *"Şimdi aynı firmalar o zaman beni kabul etmeyenler yabancıym diye. Tabi birkaç sene sonra Türk vatandaşlığı aldım çünkü aslen Türk/Çerkes olduğum için."*
- G3, Suriye'ye dönme isteğinin olmadığını ve Türkiye'de kalmak istediğini belirtmektedir: *"Suriye'ye dönmeyi bile düşünmüyorum. Demografik değişim nedeniyle çevremizdeki tüm mahalleler değişti, artık dönmek imkansız."*
- Savaş nedeniyle yaşanan yıkım ve ekonomik zorluklar, göçmenlerin geri dönme isteğini engellemektedir: *"Yani bir sürü şehir yıkılmış orada o şehirlerin yeniden yapılması lazım. Gitseniz nerede yaşayacaksınız, yaşayacak ev var mı sizin? Eviniz duruyor mu?"*
- G5, Türkiye'de kalmak istemekte ve geleceğe yönelik planlarını burada gerçekleştirmeyi düşünmektedir: *"Şu an başka bir yere gitmeyi düşünmüyoruz. Uygun da değil zaten."*
- G8, Türkiye'de kalmayı tercih ettiklerini ve burada bir vatan gibi hissettiklerini ifade etmektedir: *"Türkiye'den başka bir ülkede yaşamak istemem. Henüz öyle bir şey düşünmedim hiç. İş olarak güzel bir teklif gelirse gider yaşarım ama geçici olarak yaşarım. Türkiye ile kültürel olarak yakınız, aynı dine mensubuz. Vatanımız gibi oldu artık."*
- G9, Türkiye'de yaşamayı sevdiğini ve başka bir ülkeye göç etmeyi düşünmediğini belirtmektedir: *"Türkiye'de yaşamada problem yok artık. Her şeyine alıştık Türkiye'nin. Yaşanan bütün sorunlara alıştık."*
- G11, Türkiye'de kalma isteğini ve burada kariyerine devam etmek istediğini ifade etmektedir: *"Burada kariyerime devam etmek istiyorum, çok fazla bağlantı kuruyorum."*

- G12, Türkiye'de kalma isteğini ifade ederken, İstanbul'u çok sevdiğini belirtmiştir: *"İstanbul'u çok seviyorum çünkü Şam'a çok benziyor. Ama en çok Avrupa yakasında Fatih'te yaşamak istiyorum. Aynı Şam, orası çok benziyor."*
- G13, Türkiye'de kalma isteğini açıkça belirtmektedir: *"İstanbul'u çok seviyorum çünkü burada büyüdüm sayılır. Türkiye'deki güzel yerleri görmeden Suriye'ye dönmek istemiyorum."*
- G14, Türkiye'de kalma isteğini açıkça belirtmektedir: *"Başka yerde yaşarsam her şeye baştan başlamam lazım. Her şeyi biliyorum burada. Başka yere gitsem oralarda kaybolurum."*
- Göçmenler, Türkiye'deki eğitim ve istihdam fırsatlarını değerlendirme arzusu taşımaktadır: *"Yani elinde bir fırsat var, onu değerlendir. Ve güzel değerlendirdim diye düşünüyorum."* Daha iyi koşullar altında yeniden göç etme isteği de mevcut: *"Gitmek istersem Almanya'ya giderim. Zaten öyle bir düşüncesi vardı. Durumlar burada bayağı bir zorlaşmıştı."*

4.3.1.3 Tema 3: mekansal veriler

Türkiye'ye Göç ve İlk Yerleşim Tecrübeleri: Katılımcıların ilk yerleşim süreçlerinde akrabalar ve tanıdıklar önemli bir rol oynamıştır. Göçmenler, genellikle daha önce akrabalarının veya tanıdıklarının bulunduğu bölgelere yerleşmişlerdir. İstanbul'da Başakşehir, Esenyurt, Sultanbeyli ve Bahçelievler gibi semtler göçmenlerin yoğun olarak tercih ettiği bölgeler olmuştur. Aynı zamanda bu ilçeler göçmen nüfusunun yerli nüfusa oranla yoğun olduğu bölgelerdir.

- G3, ilk yerleşim yeri olarak Esenyurt'u seçmiştir ve bu süreçte sosyal medyadan aldığı bilgiler doğrultusunda karar vermiştir: *"İstanbul'da doğrudan Esenyurt'a geldik. Facebook'ta yazdım nerede yaşanabilir? Suriyeliler için uygun bir yer var mı? diye. Esenyurt yazdılar. Böylece ilk olarak buraya geldik."*
- İlk yerleşim süreçlerinde ekonomik sebeplerle daha ucuz konutların bulunduğu Esenyurt gibi bölgeler tercih edilmiştir: *"Esenyurt'ta bir daire*

tuttuk. Ailemiz çadırdan çağırdık, geldiler. Ucuz olduğu için daha çok, göçmen çok ama göçmen olması tercih sebebimiz değildi. Daireler ucuz."

- Bazı katılımcılar, iş ve eğitim olanaklarına yakın bölgeleri tercih etmişlerdir: *"Fatih'e geldik. Sonra da Başakşehir'e geçtik. İşe yakın olduğu için tercih ettik. Ortak bir nokta olduğu için. Bir de Başakşehir'in çevresi aile için daha uygun tabi."*
- G9 ve ailesi, Halep'ten Kilis ve Antep üzerinden İstanbul'a gelmişler: *"Halep'ten önce Kilis'e geldik, 2 gün kaldık. Sonra Antep'e uğradık 1 hafta kaldık. Sonra da İstanbul'a geldik."*
- G11, Türkiye'ye geldikten sonra İstanbul'da çeşitli yerlerde yaşamıştır: *"Başakşehir'de ailemle kaldım, sonra Şişli'de bir daire bulduk."*
- G13'nin ailesi, İstanbul'a geldikten sonra Sultanbeyli'de bir ev kiralamış ve burada yaşamaya başlamıştır: *"İstanbul'a geldik. Bir ev kiraladık, çok iyi insanlardı bize yardım ettiler. Sultanbeyli'deydi ev. 2013'ten beri burada yaşıyoruz."*
- G12, Türkiye'ye geldikten sonra Hatay ve Sultanbeyli'de yaşamıştır: *"Sultanbeyli'ye geldik. Eşimin teyzesi ve kuzeni buradaydı o yüzden direkt Sultanbeyli'ye geldik."*
- G15, İstanbul'da çeşitli semtlerde yaşamıştır: *"2002'de buraya geldikten sonra Kadıköy'de Moda'da yaşadım. Sonra Üsküdar'a taşındık. 2008'e kadar Libadiye'de yaşadım. 2013'ten beri de Acıbadem'de yaşıyorum."*
- G14, Sultanbeyli'ye taşınmış ve burada çeşitli işlerde çalışmıştır: *"İlk Sultanbeyli'ye geldik. Buraya geldiğimde dikiş atölyelerinde çalıştım. Bir buçuk sene kadar çalıştım."*

Farklı Ülkelerde Yaşama Deneyimi: Göçmenler, Türkiye'ye gelmeden önce farklı ülkelerde yaşamış ve bu ülkelerdeki deneyimleri Türkiye'yi tercih etmelerinde etkili olmuştur. Ürdün, Dubai, Almanya ve Lübnan gibi ülkelerde yaşanan deneyimler, Türkiye'de yaşamayı daha cazip hale getirmiştir.

- G9, iş amaçlı olarak çeşitli ülkelerde bulunmuş ancak Türkiye dışında başka bir yerde yaşamak istemediğini ifade ediyor: *"Kuveyt, Lübnan, Ukrayna'ya (savaştan önce) iş amaçlı gittim."*

- G10, Lübnan'da ve Mısır'da kısa süreli olarak bulunmuş, ancak en uzun süre Türkiye'de kalmıştır: *"Lübnan'da beş ay yaşadım ve sonra Türkiye'ye geldim."*
- Bir katılımcı, Ürdün'de yaşamının zorluklarından dolayı Türkiye'yi tercih ettiğini belirtmiştir: *"Ürdün'de yaşamak çok zor."*
- Dubai ve Almanya'da yaşamış olan bir katılımcı, bu ülkelerde kalmamayı tercih etmiştir: *"İki yıl Dubai'de yaşadık. Ben 8 ve 9. Sınıfı orada okudum. 2013 yıllarında. İki yıl kaldık orada fakat Dubai'deki yaşam çok pahalı."* ve *"Almanya'da iki ay yaşadık. Oradaki sosyal hayata uyum sağlayamadık."*

İstanbul: Göçmenler, İstanbul'da yaşamayı tercih etmelerinin nedenlerini çeşitli faktörlerle açıklamışlardır. İstanbul'daki yüksek kiralar, fırsatçılık ve barınma sorunları önemli zorluklar arasında yer almaktadır. Ancak sosyal ve kültürel olanaklar, İstanbul'u cazip kılan unsurlardır.

- Başakşehir'de ev bulma sürecinde akrabalar ve tanıdıkların yardımı önemli olmuştur, ancak yüksek kiralar ve fırsatçılık gibi sorunlarla karşılaşmıştır: *"2015'te o zamanlar Beylikdüzü'nde mesela kiralar 600-700, ama yabancı için 1500-2000 tl. Yani bu fırsatçılık. Halen de öyle. O zamanlar hatırlıyorum Başakşehir'de, Beylikdüzü'nde 21 gündür her gün ev buluyoruz, dönüyoruz."*
- G11, İstanbul'daki hayatın yoğun ve hareketli olduğunu belirtmiştir: *"İstanbul çok yoğun ve stresli, ama çok seviyorum, sürekli bir şeyler yapıyorum."*
- İstanbul'daki yaşam alanlarının sosyal ve fiziksel özellikleri göçmenlerin tercihlerinde önemli bir rol oynamıştır: *"Evler çok birbirine yakın. Hiç bu kadar yakın oturmadık. Biliyorsunuz Avcılar çok sıkışık."*
- Başka bir katılımcı, İstanbul'daki ulaşım zorluklarını ve mahallelerin sosyal yapısını karşılaştırmıştır: *"Fatih'e geçtiğimizde yine bambaşka bir hayat yaşadık. O sıkışıklığa alışık değiliz. O kadar hani birbirine sıkışan evlerde yaşamak, alışık değildik böyle."*

Türkiye'deki ve Köken Ülkedeki Evlerin Fiziksel Özellikleri ve Yerleşim Durumu: Katılımcılar, Suriye ve Yemen gibi köken ülkelerindeki evlerin daha geniş ve ferah olduğunu belirtmişlerdir. Türkiye'deki evlerin daha küçük ve dar olması, barınma sürecinde önemli bir zorluk olarak ortaya çıkmıştır.

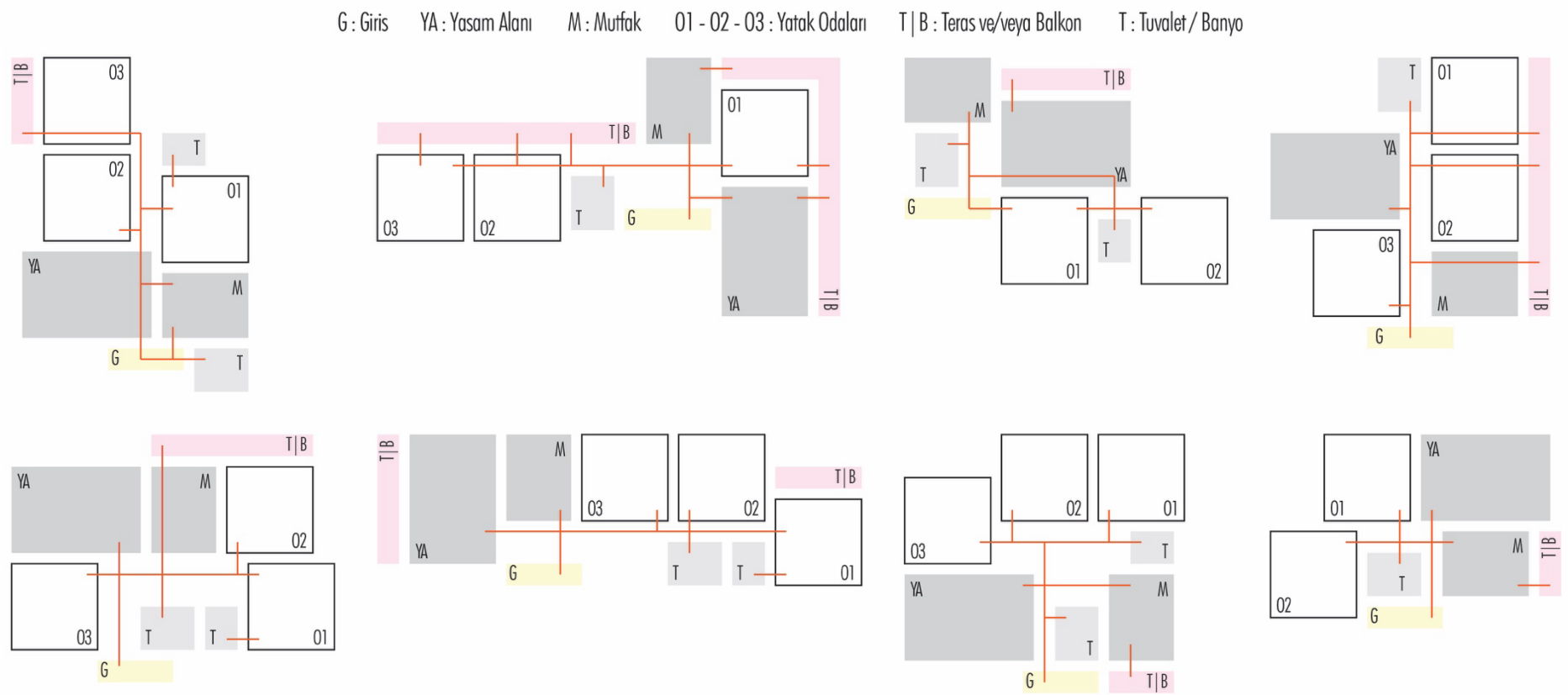
- Bir katılımcı, Suriye'deki evlerin geniş ve ferah olduğunu, Türkiye'deki evlerin ise daha küçük ve dar olduğunu belirtmiştir: *"Biz Suriye'deyken yani nasıl diyeyim. Yani villa tarzı bir evde oturuyorduk. Bizde hani dar evde yaşamak mümkün değil."* ve *"Urfa'ya geldiğimizde... orada kimseyi tanı mıyorduk. Sadece birkaç aileyi tanıyorduk. Bizi oraya getiren. Babamın arkadaşları falan."*
- Yemen'deki evlerin genişliği ve mahremiyetinin Türkiye'deki evlerden farklı olduğu belirtilmiştir: *"Yemen'deki evim daha büyüktü buradan. Oradaki evin bahçesi de vardı kendime ait. 2 katlı villada yaşıyorduk. Şimdi Türkiye'de sitede yaşıyorum."*
- Suriye'deki evlerin fiziksel özellikleri ve genişliği, Türkiye'deki evlere kıyasla daha uygun bulunmuştur: *"Suriye'de yaşadığımız ev 4+1'di. Çok büyüktü. Eşimin ailesi için bir odamız vardı onlar çok geliyordu."* ve *"Suriye'deki evlerimizde yerler hep taş oluyordu, parke yoktu. 3+1'di o ev de ama çok büyüktü. Buradaki evler biraz daha farklı."*
- G7'nin babası, İstanbul'daki evlerini tasarlamak için büyük çaba sarf etmiştir: *"Babam iç mimar burada, o tasarladı evimizi. Elinden gelenin en iyisini yaptı."*
- G12, Suriye'deki evinin apartman dairesi olduğunu ve halen durduğunu, ancak eşyalarının çalındığını belirtmiştir: *"Apartmanda oturuyorduk. Evimiz halen duruyor ama eşyalarımız kalmadı, hepsi çalı ndı."*
- G9, Halep'teki ve İstanbul'daki yaşam alanlarının benzerliklerinden ve farklılıklarından bahsediyor: *"Halepteki ev apartman dairesiydi. 4 katlı bir apartmandı, bahçesi de vardı. Evimiz toplamda 5+1'di. 5 tane yatak odası ve salon(salon dediğimiz de 3 oda) var."* ve *"Benim 1+1 yeni evli olduğum için. Ailemin Bahçelievler'de oturduğu ev 4+2. Çatı katı dubleks daire."*

Göçmenlerin Suriye'deki ve İstanbul'daki yaşam alanlarının mekânsal düzenlemeleri incelendiğinde, yer değişiminin konutların organizasyonunu nasıl etkilediği açıkça görülmektedir (Şekil 4.7). İlk olarak, Suriye'deki evler daha geniş ve karmaşık bir mekânsal düzenlemeye sahipken, İstanbul'daki evlerin daha kompakt ve sade bir yapıya evrildiği gözlemlenmiştir. Suriye'deki evlerde daha çeşitli ve ayrılmış odalar yer alırken, İstanbul'daki evler daha az oda sayısı ve daha dar bir mekânsal yapı sunmaktadır. Bu durum, göçle birlikte fiziksel alanın daraldığına ve bu daralmanın, göçmenlerin yeni yaşam koşullarında mekânı daha verimli kullanma gerekliliği ile sonuçlandığına işaret etmektedir.

Suriye'deki ve İstanbul'daki evler arasındaki önemli bir fark da özel ve kamusal alanların ayrışma düzeyidir. Suriye'deki evlerde, özel alanlar (yatak odaları) ve kamusal alanlar (yaşam alanları) daha net bir şekilde ayrılmıştır. Bu ayrışma, ev içindeki sosyal ilişkilerde mahremiyetin önemli olduğunu gösterir. Ancak, İstanbul'daki evlerde bu ayrımın daha az belirgin olduğu, odaların daha kompakt ve birleşik bir düzende olduğu görülmektedir. Bu durum, İstanbul'daki göçmenlerin daha küçük evlerde yaşamak zorunda kalmaları ve dolayısıyla mahremiyetin mekânsal bir lüks haline gelmesiyle ilişkilendirilebilir.

Koridorlar ve giriş alanları üzerine yapılan analizler, Suriye'deki evlerin daha karmaşık dolaşım yollarına sahip olduğunu göstermektedir. Girişlerin ve koridorların genişliği, ev içindeki dolaşımın daha serbest olmasına olanak tanımaktadır. İstanbul'daki evlerde ise koridorların ve geçiş alanlarının daha az yer kapladığı ve odalara daha doğrudan erişim sağlandığı görülmektedir. Bu, İstanbul'daki evlerin, daha küçük ve sıkışık yapılar nedeniyle daha verimli bir dolaşım düzenine sahip olduğunu ve göçmenlerin sınırlı alan içerisinde en az hareketle en fazla işlevselliği elde etmeye çalıştıklarını göstermektedir.

Oda işlevselliği bakımından, her iki yerleşimde de mutfakın (M) merkezi bir konumda olduğu dikkat çekmektedir. Ancak İstanbul'daki evlerde mutfakların daha küçük ve yaşam alanıyla daha entegre olması, sınırlı mekân kullanımını optimize etme çabalarının bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Göçmenler, yeni yaşam alanlarında, mutfak gibi işlevsel alanları daha çok yönlü ve verimli kullanmak zorunda kalmış olabilirler. Yatak odalarının (O1, O2, O3) sayısı her iki yerleşimde de benzer olsa da, İstanbul'daki evlerde yatak odalarının daha sıkışık bir düzende olduğu görülmektedir.

Şekil 4.7 : Katılımcıların köken ülkedeki evlerine (üst) ve İstanbul'da yaşadıkları evlere (alt) ait plan şemaları.

Yaşanılan Bölgenin Özellikleri: Göçmenlerin yaşadıkları bölgelerin özellikleri, günlük yaşamlarını ve sosyal ilişkilerini önemli ölçüde etkilemiştir. İstanbul'daki ulaşım zorlukları ve yüksek kiralar gibi faktörler, göçmenlerin barınma ve yaşam kalitesini etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır.

- Suriye'deki mahallelerin tanıdık ve rahat olduğu belirtilmiştir: *"Humus'ta mahallede oturan herkes tanıdıktı, hepsi aileden sayılırdı. Bize orada yaşamak daha rahattı." ve "İstanbul'u Homs'dan daha çok seviyorum artık."*
- Hama'nın küçük ve herkesin birbirini tanıdığı bir şehir olduğu, İstanbul'un ise büyük ve çok kültürlü bir şehir olduğu ifade edilmiştir: *"Hama çok küçük bir şehir, herkes birbirini tanır. İstanbul ise aşırı büyük içerisinde bir sürü katman var."*
- İstanbul'daki hizmetlerin daha fazla olduğu belirtilmiştir: *"Burada daha çok hizmet var, bizim oturduğumuz yer market olsun, park olsun hepsi var."*
- Halep'teki ve İstanbul'daki yaşam alanlarının farklılıkları belirtilmiştir: *"Halepte mahalle yaşamı vardı, burada yok. Ulaşım açısından Halep'te araç kullanıyorduk. Herkesin arabası vardı Halepte."*
- G14, Suriye'deki ve Türkiye'deki mahalleler arasındaki farkları şu şekilde açıklamaktadır: *"Burada çok yüksek binalar yok sadece 3 katlı binalar var. Orada çok yüksek binalar vardı. Burada çok müstakil evler var, orada şehir içinde yoktu. Müstakil evleri seviyorum."*

Köken Ülkedeki ve Türkiye'deki Kent İçi Yerleşim Tercihleri: Göçmenler, İstanbul'da sosyal ve kültürel aktivitelerin fazlalığı, dil öğrenme ve çeşitli kurslara katılma imkanları gibi nedenlerle kent içi yerleşim tercihlerinde bulunmuşlardır. Suriye'deki mahalle kültürünün daha G8mi ve sosyal olduğu, Türkiye'deki yaşamın ise daha farklı bir sosyal yapıya sahip olduğu belirtilmiştir.

- Katılımcılar, İstanbul'da sosyal ve kültürel aktivitelerin fazlalığını vurgulamışlardır: *"İstanbul çok düzenli bir şehir, yapılabilecek bir sürü aktivite var, kurslar var, bir sürü dil öğrenebiliyoruz."*

- G8, Suriye'deki mahalle kültürünün daha G8mi olduğunu ifade etmiştir: *"Bizim arkadaşlarımızla sokakta top oynardık, bisiklet sürerdik, komşu çocukları ile bir bağlantımız vardı."*
- G9, Halep'teki mahalle yaşamının daha belirgin olduğunu ve İstanbul'daki sosyal yapının farklı olduğunu belirtmiştir: *"Halepte mahalle yaşamı vardı, burada yok. Ulaşım açısından Halep'te araç kullanıyorduk. Herkesin arabası vardı Halepte."*
- G10, Suriye'deki mahalle kültürünün İstanbul'daki yaşam tarzından farklı olduğunu anlatmıştır: *"Damascus'ta mahalle kültürü vardı, burada ise daha farklı."*

Bu bulgular, göçmenlerin Türkiye'ye göç etme nedenleri, ilk yerleşim süreçleri, barınma deneyimleri ve Türkiye'deki yaşam koşullarına dair kapsamlı bir anlayış sunmaktadır. Göçmenlerin mekansal deneyimleri ve tercihleri, kültürel ve ekonomik faktörlerin yanı sıra sosyal ve dini ihtiyaçlarla şekillenmektedir.

Türkiye ve Suriye'deki konutların mekânsal ve sosyo-kültürel özellikleri karşılaştırıldığında, göçmenlerin iki ülkedeki yaşam alanları ve toplumsal ilişkileri arasındaki farklar belirginleşmektedir (Şekil 4.8).

Öncelikle, *mahremiyet* olgusu her iki ülkede farklı şekillerde vurgulanmaktadır. Suriye'deki evler, dışarıya daha az pencere açan ve içe dönük bir mimariyle inşa edilmiştir. Bu mimari özellik, kültürel olarak mahremiyetin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Buna karşılık, Türkiye'deki göçmenler için güvenlik ön planda tutulmakla birlikte, özellikle site içinde yaşayanlar açısından mahremiyetin azaldığı gözlemlenmiştir. Türkiye'deki modern apartman dairelerinin daha açık yapısı, mahremiyetin azaldığına ve güvenlik odaklı mekânsal tercihlere işaret etmektedir.

Fiziksel özellikler açısından Suriye'deki kırsal ve banliyö evleri, geniş iç mekanlar, büyük odalar ve ferah dış alanlar sunmaktadır. Kırsal bölgelerdeki geniş arazilerde yer alan çiftlik evleri veya banliyölerdeki müstakil evler, aile yaşamına uygun daha geniş ve rahat alanlar sağlamaktadır. Buna karşılık, Türkiye'deki göçmenler genellikle orta büyüklükte, işlevsel ve daha küçük apartman dairelerinde yaşamaktadırlar. Modern olmakla birlikte bu evler, göçmenlerin geldikleri ülkelere kıyasla daha sınırlı yaşam alanı sunmaktadır.

Özellikle İstanbul gibi büyük şehirlerdeki yoğun nüfus, bu fiziksel daralmayı daha da belirgin hale getirmektedir.

Sosyal ilişkiler bağlamında ise *komşuluk ilişkileri* her iki ülkede farklılık göstermektedir. Suriye'de, özellikle kırsal ve banliyö bölgelerinde topluluklar arasında güçlü sosyal bağlar bulunmaktadır. Komşularla olan ilişkiler oldukça yakın ve destekleyici nitelikte iken, Türkiye'deki göçmenler daha izole ve komşularıyla sınırlı etkileşimde bulunmaktadır. Özellikle kent merkezlerindeki apartman dairelerinde yaşayan göçmenler, dil bariyerleri, kültürel farklılıklar ve sosyal güvensizlik nedeniyle topluluklarına entegrasyon konusunda zorluklar yaşamaktadır. Bu da göçmenlerin kendilerini toplumsal olarak dışlanmış hissetmelerine neden olabilmektedir.

Göçmenlerin ev sahipliği durumuna bakıldığında, Suriye'de *mülkiyet durumu* genellikle ailelere ait evler olarak tanımlanmakta ve bu, daha kalıcı bir yaşam tarzına işaret etmektedir. Göçmenler, ülkelerinde kendi mülklerinde yaşamış ve daha yerleşik bir hayata sahip olmuşlardır. Türkiye'de ise göçmenlerin büyük çoğunluğu kiralık konutlarda yaşamaktadır. Özellikle ekonomik zorluklar ve mülkiyet edinmenin zorluğu, göçmenlerin sık sık ev değiştirmesine ve geçici yerleşimlere yol açmaktadır. Kira artışları ve ekonomik sıkıntılar, göçmenlerin sabit bir yaşam alanına sahip olmalarını zorlaştırmakta ve bu durum, sosyal ve ekonomik istikrarı olumsuz etkilemektedir.

Son olarak, *kırsal ve kentsel yaşam* arasındaki farklar dikkat çekmektedir. Suriye'deki kırsal alanlarda yer alan evler, geniş arazilerde kurulu olup, ailelerin daha geniş ve ferah alanlarda yaşamalarını sağlamaktadır. Kent merkezlerinde ise daha kompakt ve yüksek katlı apartmanlar bulunmaktadır. Türkiye'deki göçmenler için ise benzer bir durum söz konusudur. Banliyölerde yaşayanlar, daha geniş bahçelere sahip müstakil evlerde yaşarken, kent merkezlerinde yaşayanlar daha sınırlı dış mekanlara ve daha yoğun bir yaşam temposuna sahip apartman dairelerinde oturmaktadırlar. Banliyölerdeki yaşam, çocuklu aileler için güvenli ve sosyal tesislerle donatılmış çevreler sunarken, kent merkezlerindeki yoğun nüfus, sosyal ilişkilerin zayıflamasına ve komşularla mesafeli ilişkilere neden olmaktadır.

SURIYE'DEKİ EV		TÜRKİYE'DEKİ EV	
ORTAKLIKLAR	MAHREMİYET VE KAPALI MEKANLAR	MAHREMİYET VE KAPALI MEKANLAR	Tüm bölgelerde, güvenli yaşam alanlarına duyulan ihtiyaç benzer bir şekilde ortaya çıkmıştır, ancak bu durum mahremiyetin azalmasına yol açmaktadır. Özellikle site içi dairelerde yaşayan göçmenler için güvenlik, sosyal tesisler gibi olanaklar önemlidir. Ancak bu özellikler, daha az mahremiyetle dengelenmiştir.
	FİZİKSEL ÖZELLİKLER	FİZİKSEL ÖZELLİKLER	Göçmenlerin yaşadığı konutlar genellikle apartman daireleri olup, genellikle orta büyüklükte ve işlevsel özelliklere sahiptir. Türkiye'deki konutlar, göçmenlerin geldikleri ülkelerdeki evlere göre daha modern ancak daha küçük olabilir.
	SOSYAL İLİŞKİLERİN GÜÇLÜ OLDUĞU MAHALLELER	SOSYAL İLİŞKİLERİN ZAYIFLIĞI	Mahallelerdeki komşularla olan ilişkiler genellikle zayıf ve sınırlıdır. Göçmenlerin çoğu, Türkiye'deki komşularıyla sınırlı veya mesafeli ilişkiler kurmakta, topluluk içinde kendilerini izole hissetmektedirler.
	MÜLKİYET DURUMU	MÜLKİYET DURUMU	Göçmenlerin büyük bir kısmı kiralık konut larda yaşamaktadır. Bu durum, ekonomik zorluklar ve Türkiye'deki mülkiyet edinme zorlukları nedeniyle yaygındır. Sık ev değişiklikleri, kira artışları ve geçici yerleşimler yaygındır. Çoğu göçmen, İstanbul gibi büyük şehirlerin çeperlerinde yer alan banliyö bölgelerinde veya daha ucuz kiralara olduğu kent çeperlerinde yaşamaktadır. Bu alanlar, daha düşük yaşam maliyetleri ve göçmen nüfusun yoğunluğu nedeniyle tercih edilmektedir.
FARKLILIKLAR	KIRSAL & KENT MERKEZİ	KIRSAL & BANLİYÖ	Banliyölerde ve kırsal alanlarda yaşayan göçmenler, çocuklu aileler için güvenli ve sosyal tesislerle donatılmış çevrelerde yaşamayı tercih etmektedir. Bu bölgelerde, komşularla olan sosyal ilişkiler mesafeli olmasına rağmen aile içi etkileşimler önemlidir. Kırsal alanlarda ve banliyölerdeki konutlar genellikle daha geniştir ve aile yaşamı için uygun alanlar sunmaktadır. Balkonlar, bahçeler ve açık alanlar bu bölgelerde yaygındır.
	BANLİYÖ & KENT MERKEZİ	BANLİYÖ & KENT MERKEZİ	Kent merkezlerinde yaşayan göçmenler, yoğun nüfusun bulunduğu, hızlı yaşam temposunun hakim olduğu mahallelerde yaşamaktadır. Bu bölgelerdeki sosyal ilişkiler genellikle zayıftır ve komşularla etkileşimler sınırlıdır. Kent merkezlerinde ve çeper mahallelerde yaşayan göçmenler, daha yoğun bir kültürel uyumsuzluk yaşayabilir ve entegrasyon süreçleri daha zor olabilmektedir.
	KÜLTÜREL VE SOSYAL ETKİLEŞİMLER	KÜLTÜREL VE SOSYAL ETKİLEŞİMLER	Çoğu göçmen, özellikle büyük şehirlerde, komşularıyla çok az etkileşimde bulunmaktadır. Bunun temel nedenleri arasında dil bariyerleri, kültürel farklılıklar ve güvensizlik yer alır. Bu durum, göçmenlerin sosyal izolasyonunu artırmaktadır.

Şekil 4.8 : Göçmenlerin Türkiye’de ve Suriye’de yaşadıkları evlerin karşılaştırılması.

4.3.1.4 Tema 4: ilişkiler

Türkiye'deki ekonomik ve sosyal düzenlemelere uyum sağlama; katılımcılar, Türkiye'de iş kurarak ve ekonomik faaliyetlerde bulunarak uyum sağlamaya çalışıyorlar. Çalışma izni alma süreçleri ve iş bulma zorlukları, en büyük engeller arasında yer almaktadır. Türkiye'nin Suriyelilere sağladığı iş kurma olanakları, göçmenlerin ekonomik olarak toparlanmalarına yardımcı olmaktadır.

- G8'nin babası, Türkiye'de ticaret yapmaya devam etmiş ve yeni bir üretim tesisi kurmuş: *"Türkiye'den alıp yurtdışına kauçuk fitili, oto cam, silikon ticaretini yapmaya başladı babam. Sonra da eskiden (fabrika kurmadan önce) çalıştığımız kişi ile birlikte yeni bir üretim yeri alıp yatırım yapmayı düşündük."*
- G9, Türkiye'de eğitimine devam etmiş ve çeşitli işlerde çalışmış: *"Lisansı Türkiye'de okudum. İnşaat mühendisliği bitirdim. Şu anda da MBA master'ı yapıyorum işletme bölümünde."*
- G15, Türkiye'deki ekonomik ve sosyal düzenlemelere uyum sağlama sürecinde çeşitli işlerde çalışarak ve Çerkes dernekleri ile iletişimde olarak uyum sağlamıştır: *"2005'te kendi atölyemi açtım. Kuveyt'ten iki proje aldım. 2005'ten 2008'e kadar iki proje yaptık. Sonra 2008-2013 arasında Cambridge Üniversitesi için İngilizce eğitim çizgi filmleri yaptım."*

Sosyal ve profesyonel ağlar oluşturma ve iş deneyimi; göçmen toplulukları ve mesleki ağlar, uyum sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Suriyeli topluluklar arasında dayanışma ve işbirliği örnekleri bulunmaktadır. Sosyal ve profesyonel ağların oluşturulması, iş yapma süreçlerinde işbirliği ve dayanışmanın önemini vurgulamaktadır.

- G9, Türkiye'deki iş deneyimlerinden ve sosyal ağlarından bahsediyor: *"Üniversite'de okurken Büyükşehir Belediyesi'nin 'Hayat Türkiye' diye bir gazetesi vardı. O gazetede önce tercüman olarak sonra yazar olarak sonra da yazı işleri müdürü oldum."*
- G10, Türkiye'de sosyal ve profesyonel ağlarını genişletmek için çaba göstermiş: *"İstanbul'da çeşitli kafelerde insanlarla tanışarak sosyal ağlarımı genişlettim."*

- G19'un dayısı, Türkiye'deki Çerkez ve Arap topluluklarıyla olan bağlantılarını anlatıyor: *"İlk önce Çerkezlerle konuştuk. Ondan sonra komşulardan ya da akrabalarından Araplarla bağlantı kurduk."*
- G11, Türkiye'de güçlü sosyal ve profesyonel ağlar kurduğunu belirtmiştir: *"Burada Suriye davası üzerinde çalışan birçok insanla tanışıyorum ve onlarla bağlantı kuruyorum."*
- G12, Türkiye'de hem Türk hem de Suriyeli arkadaşlar edinmiştir. Sosyal ağları sayesinde Türk kültürünü öğrenmiş ve Türk yemeklerini yapmayı başarmıştır: *"Türk arkadaşlar edindim. Sarma severim, içli köfte... Türk yemeklerini yapmayı öğrendim."*
- G14, İstanbul'a geldikten sonra çeşitli işlerde çalışmaya başlamıştır: *"İstanbul'a geldiğimde dikiş atölyelerinde çalıştım. Bir buçuk sene kadar çalıştım. Ondan sonra burada 2-3 yıldır mutfakta çalışmaya devam ediyorum."*
- G15, Türkiye'de sosyal ve profesyonel ağlar kurmuştur. Çerkes dernekleri ve toplulukları ile sürekli iletişimde olmuştur: *"Türkiye'de yaklaşık 20 bin Çerkes vardır. Yaklaşık 5000 aile. İstanbul'da 700-800 aile vardır."*

Bu bulgular, göçmenlerin Türkiye'deki ekonomik ve sosyal düzenlemelere nasıl uyum sağladığını, sosyal ve profesyonel ağlarını nasıl oluşturduklarını ve Türkiye'deki deneyimlerini nasıl geliştirdiklerini göstermektedir. Göçmenlerin ekonomik ve sosyal uyum süreçleri, devletin sağladığı imkanlar, sosyal ağlar ve mesleki deneyimler aracılığıyla desteklenmektedir.

4.3.2 Değerlendirme

Bu alan araştırmasının bulguları, yer edinme pratiklerinin mekânsal tercihlerden öteye geçerek, bireylerin toplumsal ve ekonomik entegrasyon süreçlerini derinlemesine şekillendirdiğini göstermektedir. Katılımcıların yaşamlarında karşılaştıkları zorluklar ve bunların mekânsal tercihler üzerindeki etkileri, araştırma süresince tespit edilen kırılma noktalarıyla birlikte incelenmiştir. Bu kırılma noktaları, göçmenlerin ekonomik fırsatlara erişim çabası, toplumsal kabul arayışı ve kültürel kimliklerini sürdürme gayreti gibi unsurlarla doğrudan bağlantılıdır.

Henri Lefebvre ve Michel de Certeau'nun mekân kuramları, bu pratiklerin analizinde kritik bir çerçeve sunarken, göçmenlerin yaşadıkları kırılma noktaları, mekânsal seçimlerin ardındaki toplumsal, sosyal ve kültürel dinamiklerin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Lefebvre'nin mekânın toplumsal ilişkiler tarafından sürekli olarak yeniden üretildiği görüşü, bu süreçte belirleyici olan sosyal ve ekonomik faktörlerin anlaşılmasında kilit rol oynamaktadır. De Certeau'nun bireylerin gündelik yaşam pratikleri üzerinden mekânı yeniden anlamlandırmaları ise, göçmenlerin yeni yaşam alanlarında karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma stratejileri ile ilişkilidir.

Göçmenlerin karşılaştıkları zorlukların sadece bireysel deneyimlere dayalı olmadığını, aynı zamanda daha geniş toplumsal ve ekonomik koşullarla şekillendiğini ortaya koymaktadır. Örneğin, göçmenlerin Türkiye'de iş bulma, uygun konut edinme ve toplumsal kabul görme süreçlerinde yaşadıkları kritik anlar, onların mekânsal tercihlerinde belirleyici olmuş; bu tercihler, göçmenlerin ekonomik ve sosyal entegrasyon süreçleri üzerinde doğrudan etkili olmuştur.

Çalışma, göçmenlerin yer edinme pratiklerinin mekânsal, toplumsal ve ekonomik boyutlarının bir arada ele alınmasının, mekânın karmaşıklığını ve dinamik yapısını anlamada ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Göçle birlikte yaşanan mekânsal değişimler, sadece fiziksel mekânın küçülmesiyle sınırlı kalmamış, aynı zamanda göçmenlerin yaşam koşulları ve mekân kullanım alışkanlıkları üzerinde derin etkiler yaratmıştır. Suriye'deki evlerin geniş ve ayrılmış yapısına karşılık, İstanbul'daki daha kompakt ve pratik çözümler sunan konutlar, göçmenlerin yaşam kalitesini, mahremiyet anlayışını ve günlük yaşam pratiklerini yeniden şekillendirmiştir. Özellikle açık alanların küçülmesi, göçmenlerin dış dünya ile olan ilişkisini zayıflatmış ve yaşam kalitesinde bir düşüşe neden olmuştur.

Bu mekânsal değişimlerin göçmenlerin yaşam pratiklerine etkilerini daha iyi anlamak adına, görüşmelerin bulgularını görselleştiren zaman çizelgesi, kırılma noktalarını ve bu noktaların yer edinme pratikleri üzerindeki etkilerini daha derinlemesine incelememizi sağlamaktadır. Göçmenlerin yeni yaşam alanlarına uyum süreçleri, sadece ekonomik ve sosyal boyutlarla değil, aynı zamanda bu mekânsal değişimlerin bireyler üzerindeki psikolojik etkileriyle de ele alınmalıdır. Türkiye'deki modern ancak daha küçük ve izole yaşam alanları,

göçmenlerin toplumsal entegrasyonlarını ve sosyal ilişkilerini sınırlarken, psikolojik olarak da daha zorlayıcı koşullar yarattığı görülmektedir.

4.4 Bölüm Sonucu

Yersizleşme, göçmenlerin göç ettikleri ülkeye geldiklerinde yaşadıkları "kopuş" duygusunu ifade ederken, göçmenler, doğdukları ve büyüdükları yerlerden zorla ayrılarak, sosyal ve kültürel köklerinden kopmuşlardır. Bu kopuş sadece fiziki olarak değil, aynı zamanda psikolojik olarak da büyük bir etki yaratmaktadır. Özellikle İstanbul gibi bir metropole yerleşen göçmenler, büyük ve karmaşık bir kent ortamında kendilerini "yerli" hissetmekte zorlanmaktadırlar. Şehir, Suriyeli göçmenlerin büyük bir kısmı için yeni ve yabancı bir mekân olarak algılanmakta; bu durum, aidiyet hislerinin zayıflamasına neden olmaktadır. Göçmenler, sıklıkla kendilerini toplumdan dışlanmış ve güvensiz hissetmekte, bu da yeni bir sosyal çevreye entegre olmayı zorlaştırmaktadır.

Bununla birlikte, yersizleşme kavramı, göçmenlerin kökenleriyle olan bağlarını yeniden yapılandırma süreçlerinde de önemli bir rol oynamaktadır. Araştırmaya katılan göçmenlerin çoğu, Suriye'deki evlerine duydukları aidiyet hislerini tam olarak terk edememektedir. Bu bağlamda, "geri dönme" arzusu birçok göçmenin düşüncelerinde yer alırken, göç ettikleri yeni ülkede kalıcı bir yer edinme isteği ile geri dönüş umudu arasında gidip gelen bir duygu durumu yaşamaktadırlar. Bu çift yönlü duygu durumu, göçmenlerin psikolojik durumlarını etkileyerek, yeni çevreye adapte olma süreçlerini geciktirebilmektedir.

Göçmenlerin yeni bir ülkeye entegrasyon sürecinde karşılaştıkları en büyük zorluklardan biri, kültürel farklılıklardır. Suriyeli göçmenler, Türkiye'ye geldiklerinde, kendi kültürlerinden oldukça farklı bir ortamla karşılaşmışlardır. Bu kültürel farklılıklar, günlük yaşamdan sosyal ilişkilere, iş yaşamından dini pratiklere kadar geniş bir yelpazede kendini göstermektedir. Örneğin, araştırma bulgularına göre, göçmenlerin bir kısmı Türkiye'deki yaşamın Avrupalı sosyal normları ile karşı karşıya gelmiş ve bu durum, dini ve kültürel pratikleri açısından bir uyum zorluğu yaratmıştır. Göçmenlerin çoğu, İstanbul gibi büyük şehirlerde, dini pratiklerini yerine getirirken sosyal baskılar hissetmekte ve bu durum da entegrasyon sürecini olumsuz etkileyebilmektedir.

Buna ek olarak, Türk toplumu içerisindeki Suriyeli göçmen algısı da göçmenlerin sosyal uyumunu zorlaştıran bir faktördür. Araştırma, Türkiye’deki Suriyeli göçmenlerin toplum tarafından bazen bir yük olarak görüldüğünü ve bu durumun göçmenler üzerinde ötekileştirme ve dışlanma hissi yarattığını ortaya koymuştur. Toplumun bazı kesimleri, göçmenleri ekonomik ve sosyal sorunların nedeni olarak görmektedir. Bu algılar, göçmenlerin sosyal ilişkiler kurmasını ve toplum içinde kabul görmesini zorlaştırmaktadır. Suriyeli göçmenlerin bu olumsuz algılarla başa çıkma stratejileri ise genellikle kendi toplulukları içinde izole olarak kalma şeklinde olmuştur. Araştırma bulguları, göçmenlerin Türkiye’de sosyal entegrasyon için yeterli fırsatlar bulamadıklarında, kendi içlerinde dayanışma ve destek ağları oluşturarak bu eksikliği gidermeye çalıştıklarını göstermektedir.

Göçmenlerin Türkiye’deki yerleşim tercihleri ve ekonomik bağımsızlıkları, bu araştırmada önemli bir inceleme alanı olarak ortaya çıkmıştır. Göçmenlerin çoğunluğu, İstanbul gibi büyük şehirlerde yaşamayı tercih etmektedir. Bunun temel nedenleri arasında iş fırsatlarına erişim, daha fazla sosyal ve ekonomik destek, ve göçmen dernekleri aracılığıyla sunulan hizmetler yer almaktadır. İstanbul’daki göçmenlerin büyük bir kısmı, iş ve fırsat olanakları nedeniyle bu şehri tercih etmiştir, ancak bu aynı zamanda yüksek kira maliyetleri ve kalabalık yaşam koşulları gibi sorunları da beraberinde getirmektedir. Göçmenlerin çoğu, şehrin merkezi yerine dış mahallelerde yaşamayı tercih etmekte, ancak iş bulmak için sık sık şehir merkezine gidip gelmektedirler. Bu mekânsal tercihler, göçmenlerin şehir içindeki hareketliliklerini ve iş yaşamlarını doğrudan etkilemektedir.

Ekonomik bağımsızlık, göçmenlerin yerleşim süreçlerinde belirleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Araştırma, ekonomik bağımsızlığını kazanmış olan göçmenlerin Türkiye’de kalma eğilimlerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, ekonomik bağımsızlık kazanamayan göçmenler için gelecek planları belirsizdir. Bir kısmı, tekrar göç etmeyi düşünmekte veya Avrupa’ya geçiş yapmayı planlamaktadır. Bu durumda, göçmenlerin ekonomik durumu ve geleceğe yönelik umutları, Türkiye’deki kalıcılıklarını ve yer edinme süreçlerini doğrudan etkilemektedir.

Göçmenlerin Türkiye’de yaşadıkları yerler ve bu yerlerle kurdukları ilişkiler, onların yer edinme süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Araştırmaya katılan göçmenlerin büyük bir kısmı, İstanbul’da düşük gelirli mahallelerde yaşamakta ve bu durum, sosyal uyum süreçlerini olumsuz etkileyebilmektedir. Göçmenler, daha iyi yaşam koşulları ararken, yüksek kiralar ve yabancı olmanın getirdiği zorluklarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Özellikle güvenlik kaygıları, göçmenlerin yaşadıkları yerleri değiştirme nedenleri arasında önemli bir yer tutmaktadır. Birçok göçmen, güvenli mahallelerde yaşamak istemekte ancak bu mahallelerde yaşamın yüksek maliyeti nedeniyle istedikleri gibi bir yer bulmakta zorlanmaktadır.

Araştırma bulguları, göçmenlerin mekânla kurdukları ilişkinin, sadece barınma ihtiyacıyla sınırlı olmadığını, aynı zamanda sosyal ilişkilerin de mekânsal bir boyut taşıdığını göstermektedir. Göçmenler, yaşadıkları mahallelerde sosyal ilişkiler kurmakta zorlansalar da, toplulukları içinde dayanışma ağları geliştirerek bu eksikliği gidermeye çalışmaktadırlar. Bu ağlar, göçmenlerin Türkiye’deki yaşamlarını sürdürmelerine ve daha kolay bir şekilde adapte olmalarına katkıda bulunmaktadır.

Göçmenlerin Türkiye’de kalıcılığı, araştırmada sıkça ele alınan bir diğer önemli konudur. Katılımcıların büyük bir kısmı, Türkiye’de geçici olarak kalma düşüncesine sahipken, bazıları ise Türkiye’yi kalıcı bir yerleşim yeri olarak görmekte ve vatandaşlık başvurusu yapmaktadır. Ancak bu süreç, göçmenlerin karşılaştığı yasal kısıtlamalar ve belirsizlikler nedeniyle zorlaşmaktadır. Özellikle geçici koruma statüsünde olan göçmenler, bu belirsizlikler nedeniyle sürekli olarak bir geçiş aşamasında olduklarını hissetmekte ve bu durum, geleceğe dair planlarını belirsizleştirmektedir.

Göçmenlerin bir kısmı, Türkiye’de kalmak istemelerine rağmen, çocuklarının geleceği için daha iyi bir yaşam sağlayabilecekleri ülkelere göç etmeyi planlamaktadır. Bu bağlamda, Türkiye, birçok göçmen için hem kalıcı hem de geçici bir yerleşim yeri olma potansiyeli taşımaktadır. Araştırma, göçmenlerin bu ikilem içinde olduklarını ve gelecekteki planlarını bu belirsizlikler üzerine kurduklarını ortaya koymaktadır.

Bu araştırma, Suriyeli göçmenlerin Türkiye'deki yersizleşme ve yer edinme deneyimlerini çok yönlü olarak ele alarak, bu süreçlerin göçmenler üzerindeki sosyal, ekonomik ve kültürel etkilerini detaylı bir şekilde incelemektedir. Göçmenlerin karşılaştıkları zorluklar, yerleşim tercihleri ve sosyal uyum süreçleri, Türkiye’de kalıcılıklarının belirleyicisi olmaktadır. Ancak bu süreçler, yerel topluluklarla kurulan sosyal bağlar, ekonomik fırsatlar ve kültürel adaptasyon gibi birçok faktör tarafından şekillenmektedir. Göçmenlerin gelecekteki göç planları, Türkiye'deki kalıcılıklarını etkilemeye devam edecek önemli bir konu olarak öne çıkmaktadır.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ: YERELÖTESİ YER|LEŞMELER

Tez çalışmasında elde edilen bulgular, İstanbul’da yaşayan Suriyeli göçmenlerin mekânsal tercihleri, sosyal entegrasyonları ve ekonomik koşullarla olan ilişkilerini kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Bu bölümde, çalışmanın temel bulgularını vurgulayarak, bu bulguların hipotezlerle olan ilişkisi ile birlikte sonuç önerilere yer verilmiştir.

İlk olarak, Suriyeli göçmenlerin yerleşim tercihlerine ilişkin bulgular dikkat çekicidir. Göçmenler, özellikle sosyal ve ekonomik fırsatların fazla olduğu İstanbul’un merkezi bölgelerini tercih etmiştir. İstanbul’un belirli semtleri, iş olanaklarının yoğunluğu ve sosyal hizmetlere erişim açısından cazip hale gelmiştir. Bu bölgelerde göçmenler, kendi sosyal ağlarını oluşturarak mekânsal aidiyetlerini pekiştirmişlerdir. Özellikle göçmenlerin yerel topluluklarla olan etkileşimlerinin, sosyal entegrasyon sürecini hızlandırdığı ve bu sürecin yer seçimleri üzerinde önemli bir etkisi olduğu görülmüştür.

İkinci önemli bulgu, ekonomik koşullar ve sosyal dinamiklerin göçmenlerin yerleşim tercihleri üzerindeki belirleyici etkisidir. Göçmenler, iş bulma ve ekonomik bağımsızlık kazanma amacıyla İstanbul’un belirli bölgelerinde yoğunlaşmışlardır. Bu yoğunlaşma, aynı zamanda göçmenlerin sosyal bağlarını güçlendirmelerine ve ekonomik fırsatlara erişimlerini kolaylaştırmalarına katkı sağlamıştır. Özellikle iş gücü piyasasına yakın bölgelerde yaşayan göçmenler, daha hızlı bir şekilde ekonomik uyum sağlamış ve toplumsal kabul süreçlerini hızlandırmıştır.

Yerel ve küresel dinamiklerin etkileşimi, göçmenlerin İstanbul’daki yer edinme süreçlerinde kritik bir rol oynamaktadır. Yerel dinamikler (ekonomik fırsatlar, barınma koşulları) ile küresel bağlam (Suriye’deki savaş ve zorunlu göç süreçleri) göçmenlerin yerleşim stratejilerini şekillendirmiştir. Göçmenler, bir yandan İstanbul’da yeni bir yaşam kurmaya çalışırken, diğer yandan Suriye ile olan sosyal ve kültürel bağlarını sürdürmektedir. Bu durum, göçmenlerin hem yerel

dinamiklere uyum sağlamalarını hem de küresel bağlarını korumalarını gerektiren karmaşık bir süreç yaratmıştır.

Son olarak, sosyal ağların göçmenlerin yerleşim stratejileri üzerindeki önemi çalışmanın bir diğer önemli bulgusudur. Aile, akraba ve arkadaş çevreleri, göçmenlerin İstanbul'daki yer seçimlerinde belirleyici olmuştur. Göçmenler, sosyal ağları aracılığıyla hem iş bulma hem de barınma süreçlerini kolaylaştırmış ve bu ağlar sayesinde kentsel mekânda kendilerine yeni alanlar yaratmışlardır. Bu durum, göçmenlerin yalnızca ekonomik koşullar nedeniyle değil, aynı zamanda sosyal uyum süreçlerini hızlandırmak amacıyla da belirli bölgelerde yoğunlaşmalarına neden olmuştur.

Çalışmada ortaya konulan hipotezlerden biri, göçmenlerin yerleşim stratejilerinin geçmiş deneyimlerine ve mevcut ekonomik fırsatlara dayandığı yönündedir. Bulgular, bu hipotezi doğrular niteliktedir. Göçmenler, geçmişteki sosyal ağlarından ve deneyimlerinden aldıkları bilgiler doğrultusunda yerleşim tercihlerinde bulunmuş ve bu tercihlerinde ekonomik fırsatların önemli bir rol oynadığı görülmüştür. Özellikle iş bulma olasılıklarının yüksek olduğu bölgelerde yoğunlaşan göçmenler, ekonomik bağımsızlık kazanmada ve yerleşimlerini kalıcı hale getirmede başarılı olmuşlardır.

Bir diğer hipotez, göçmenlerin mekânsal tercihleri ile sosyal entegrasyon süreçleri arasındaki ilişkinin önemli olduğu yönündedir. Elde edilen bulgular bu hipotezi desteklemektedir. Göçmenler, yerleştikleri bölgelerde sosyal ağlarını geliştirerek hem ekonomik hem de sosyal açıdan daha hızlı uyum sağlamışlardır. Göçmenlerin bu süreçte yerel topluluklarla kurdukları sosyal bağlar, topluma entegrasyonlarını hızlandırmış ve ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarına yardımcı olmuştur.

Son olarak, yerel ve küresel dinamiklerin etkileşiminin göçmenlerin yerleşim stratejilerini etkilediği hipotezi de bulgular tarafından doğrulanmıştır. Göçmenler, bir yandan İstanbul'daki ekonomik fırsatlara erişmeye çalışırken, diğer yandan Suriye ile olan sosyal ve kültürel bağlarını korumuşlardır. Bu iki dinamik, göçmenlerin mekânsal tercihlerinde belirleyici olmuştur.

5.1 Hareketin İfadesi Olarak Göç Yolculuklarının Analizi: Göç Kariyeri

Her iki alan araştırmasında da göçmenlerin Türkiye'ye geliş süreçlerinin yalnızca fiziksel bir yer değiştirme olmadığı, aynı zamanda kimliklerini, sosyal ağlarını ve yaşam pratiklerini yeniden şekillendiren çok boyutlu bir deneyim olduğu vurgulanmaktadır. Örneğin, ilk alan araştırması, göçmenlerin göç rotalarının, geçiş ülkelerinde yaşadıkları zorluklar ve deneyimlerle nasıl şekillendiğini ortaya koymaktadır. Göçmenlerin Lübnan ve Ürdün gibi ülkelerdeki ekonomik ve sosyal zorlukları, Türkiye'ye yönelmelerinde belirleyici olmuştur.

Bu bulgular, literatürdeki "göç kariyeri" kavramı ile örtüşmektedir. Göç kariyeri, göçmenlerin hareketlilik süreçlerinde edindikleri deneyimlerin, gelecek kararlarını nasıl etkilediğini anlamak için kritik bir çerçeve sunmaktadır. Bu süreç, göçmenlerin durakları, karşılaştıkları zorluklar ve varış noktalarındaki uyum stratejileri ile bir bütün olarak ele alınmalıdır. Özellikle, ikinci alan araştırmasında elde edilen veriler, göçmenlerin İstanbul'da ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarının, yerleşim tercihlerini ve sosyal ağlarını nasıl etkilediğini göstermektedir.

Dördüncü bölümde gerçekleştirilen alan araştırması, Suriyeli göçmenlerin Türkiye'deki mekânsal edinim ve yerleşim pratiklerine odaklanmıştır. Bu bölümde ise, elde edilen bulguların yerelötesi mekân kavramı ile ilişkileri derinlemesine tartışılacaktır. Yerelötesi mekân, küresel dinamiklerin yerel mekânları nasıl etkilediği ve dönüştürdüğü üzerine odaklanan bir kavramdır. Bu bağlamda, göç, mekânsal edinim ve yer edinme pratikleri üzerinden elde edilen bulgular analiz edilecektir.

Hedberg ve do Carmo (2011), hareketlilikten kaynaklanan mekânsal-ilişkisel boyutları anlamak için "yerelötesilik" kavramını kullanmaktadır. Bu bakış açısı, "burada" ve "orada", "kırsal" ve "kentsel" gibi geleneksel ayrımların ötesine geçer ve sınırlandırılmış mekân kavramını aşar. Yerelötesilik, insanlar, kaynaklar, uygulamalar ve fikirlerin dolaşımını kolaylaştıran çok yönlü ve örtüşen ağların ortaya çıkmasını ifade eder. Bu ağlar bireylerin eylemleriyle şekillenirken, aynı zamanda bu eylemler için bir çerçeve sağlar. Yerelötesi perspektif, "küresel" ve "yerel" arasında bir yerelötesi ölçek tanıtmayı içermez. Bunun yerine, ölçek araştırmalarından elde edilen içgörülerden yararlanır ve sosyo-mekânsal

ölçeklerin doğuştan gelen değil, toplumsal olarak inşa edilmiş, akışkan, sabit ve temelde ilişkisel olduğunu kabul eder (Brown ve Purcell, 2005). "Yerelötesilik," yerleşim alanlarının sınırlarını aşan konut yerleri olarak mekânların kullanılmasını ifade eder ve mekânların çeşitli mekânsal ölçekleri aşan akışların düğüm noktaları olarak önemini vurgular. Küreselleşme, yerellik kavramını yeniden düşünmemizi sağlar; bu kavram yalnızca fiziksel veya coğrafi sınırlarla ilgili değildir (Peth ve diğ., 2018). Yerelötesilik, farklı yerelliklerin küresel güçler tarafından nasıl bağlandığını ve etkilendiğini gösterir. Yerelötesilik kavramı (Greiner ve Sakdapolrak, 2013):

- Göç ve hareketliliğin mekânsal ve sosyal dinamiklerine ilişkin ilişkisel bir perspektif,
- İnsanların, mekânların ve kültürlerin çeşitli ölçekler ve yerler arasında nasıl bağlantılı olduğunu anlama yolu,
- Göçmen kimliklerinin ve deneyimlerinin çeşitliliğini, karmaşıklığını ve melezliğini keşfetmek için bir mercektir,
- Sınırlı bölgeler, sabit kimlikler ve doğrusal yollar gibi geleneksel kavramlara meydan okumayı ifade etmektedir.

Yerelötesilik, göç ve ağların sürekli, esnek ve değişken süreçleriyle üretilen çeşitli yerler ve insanlar arasındaki yakın ilişkileri ifade eder. Küreselleşme, yerellik kavramını fiziksel veya coğrafi sınırların ötesinde zorlar. Yerelötesilik, farklı yerelliklerin küresel güçler altındaki karşılıklı bağlantılarını ve etkilerini ortaya koyar ve uluslararası araştırmalarının içgörülerinden yararlanır, ancak onun sınırlamalarını aşarak daha geniş bir perspektif sunmayı amaçlar. Bu doğrultuda, sosyo-mekânsal araştırmalardaki önemli konuları ele alabilir. Ayrıca, Suriye mülteci krizinin karmaşıklıklarına dalarken, yerelötesilik kavramının, göçün gelişen dinamikleri ve bunların hem yerel hem de küresel ölçekteki etkileri hakkında değerli içgörüler sunduğu açıktır. Mevcut çalışmaların ve raporların odak noktası genellikle Türkiye, Lübnan ve Ürdün gibi ev sahibi ülkelerdeki Suriyelilerin durumu, politika tepkileri, ekonomik etkiler ve haklara erişim olmuştur (Yazgan ve diğ., 2015; İçduygu ve Nimer, 2020). İlk araştırma dalgaları kamplardaki koşulları tanımlamış ve mültecilerin kampları terk etme ve yerel

halkla olan ilişkilerini anlamaya çalışmış, bu politikaların karmaşık sonuçlarını ve Suriyeli komşulara karşı tutumları açıklamıştır.

Sonraki çalışmalar, Suriyeli mültecilerin ev sahibi ülkelere olan siyasi, sosyal ve ekonomik etkilerine odaklanmıştır (Fakih ve İbrahim, 2016; Esen ve Oğuş Binatlı, 2017). Daha sonraki çalışmalar eğitim, sağlık ve istihdam hakları gibi belirli alanlara yoğunlaşmıştır (Aras ve Yasun, 2016; Baban ve diğ., 2017). Avrupa ülkelerinde Suriyeli sığınma taleplerinin artmasıyla birlikte, Avrupa'nın politika tepkilerini analiz etmeye ve Avrupa ülkelerinin daha fazla sorumluluk üstlenmesini savunmaya yönelik dikkat artmıştır.

Son zamanlarda yapılan çalışmalar ulusötesi paradigmayı mekânsal temellendirme ile ilişkilendirmiş, ulusun aksine çeşitliliğin ve karşılaşmanın mekânı olarak kentin potansiyellerini vurgulamıştır (Rosetto, 2015). Göçün mekanla ilişkilendirilmesi ise “yerelötesi” kavramıyla tartışılmaya başlanmıştır. Yerelötesi kavramı, ulus devletler de dahil olmak üzere sınırları aşan sosyo-mekansal dinamikleri ve eşzamanlılık ve kimlik oluşumu süreçlerini tanımlamaktadır (Greiner & Sakdapolrak, 2013). Dahası, "yerel ötesi mekân" kavramı, zorunlu ve kitlesel göç bağlamlarında önemli bir yapı olarak ortaya çıkmakta ve göçmenlerin aynı anda yerel ve küresel alanlarda yaşadıkları mekânsal gerçeklikleri açıklamaktadır. Yerel ötesi mekânlar, göçmenlerin farklı yerler arasında çok yönlü bağlantılar kurduğu, böylece mekânsal kimliklerini yeniden şekillendirdiği ve sosyo-mekânsal varoluşlarının sınırlarını yeniden tanımladığı dinamik arenalar olarak hizmet etmektedir (Basch ve diğ., 2020). Bu göç mekânı ve yerel ötesi mekân kavramları, zorunlu ve kitlesel göç olgularının doğasında var olan karmaşık mekânsal dinamiklere dair değerli içgörüler sunmakta, göçmenlerin mekânsal deneyimlerine ve gezindikleri karmaşık mekânsal ilişkiler ağına ışık tutmaktadır. Yerel ötesi perspektif, göç araştırmaları ve kalkınma araştırmaları arasındaki kavramsal bağın gerekliliğini vurgulayarak, göç çalışmaları ve kalkınma araştırmalarındaki hakim yaklaşımlara bir alternatif oluşturmaktadır. Fakat bu kapsamda yapılan araştırmalar daha çok coğrafi anlamda bir mekan / lokalite çerçevesinde kalmaktadır (Peth ve diğ., 2018; Mcfarlane, 2009; Özgür, 2019).

Bireylerin bir yerden başka bir yere hareketi olarak tanımlanan göç, yaşam standartlarını yükseltmek, güvenlik arayışı, eğitim veya kariyer fırsatları peşinde

koşmak, aile veya akrabalarla yeniden bir araya gelmek gibi çeşitli güdüleri kapsamaktadır (Petersen, 1958; White ve Lindstrom, 2005). Göç türlerinin sınıflandırılması; menşe, varış noktası, süre, amaç, yasal statü ve göç akışının büyüklüğü gibi faktörlere dayandırılabilir (White ve Lindstrom, 2005; Malmberg, 2021). Göçün sonuçları, hem menşe hem de varış yerlerindeki sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi ve demografik değişiklikleri içerir (Malmberg, 2021). Göçün mekânsal boyutları, göçmenler tarafından mekânın kullanımı, mekânsal seçimler, mekânsal değişimler, mekânsal bağlantılar ve göçmenlerin mekânsal ağları gibi konuları kapsamaktadır. Bu bağlamda, "göç mekânı" kavramı, göçmenlerin göç yolculukları boyunca geçtikleri, yaşadıkları veya etkilendikleri fiziksel ve kavramsal mekânları tanımlamaktadır. Bu kavram, göçmenlerin hareketleri, etkileşimleri ve yerleşimleri tarafından şekillendirilen mekânsal konfigürasyonları kapsayacak şekilde genişlemektedir.

Genel olarak, dinamik doğası gereği Suriye mülteci krizi, çatışma ve göç, insani koruma, yük paylaşımı, kamuoyu oluşturma, sağlık hizmetleri ve entegrasyon desteği gibi çeşitli alanlarda sürekli analiz gerektirmektedir. Tartışma, Suriye krizinin göç üzerindeki etkisi etrafında dönmekte, 2011'den bu yana Suriye'deki şiddet ve kargaşa nedeniyle yaşanan önemli yer değiştirmeleri vurgulamaktadır; mülteci krizi, komşu ülkelerden Avrupa'ya kadar uzanmakta ve krizle bağlantılı insan hareketinin gelecekteki etkileri hakkında endişeleri tetiklemektedir (Yazgan ve diğerleri, 2015). Bu, ev sahibi ülkelerde kalkınma ve koruma ihtiyaçlarının kapsamlı analizini gerektirmektedir ve Suriye'deki işsizlik, gelir eşitsizliği ve azınlık baskısı gibi göçün temel nedenlerini ele almak için ulusaşırı ve bütüncül yaklaşımlar savunmaktadır. Aynı zamanda, ekonomik küreselleşme ile kolaylaştırılan ulusaşırı topluluklar, dünya çapında ekonomik ve sosyal ilişkiler aracılığıyla farklı yerleri bağlayan önemli bir odak haline gelmiştir.

Sosyal, kültürel ve davranışsal normlar, evlerin yeniden inşasını şekillendirmekte, bireyler ve çevreleri arasında destekleyici bir bağ oluşturarak aidiyet duygusunu, mekâna bağlılığı artırmakta ve kültürel kaynaşmayı kolaylaştırmaktadır, çünkü topluluklar, ev topluluklarını yeni yerleşim alanlarıyla birleştiren sosyal alanlar kurmaktadır (Cordan ve Aktan, 2021). Göçmenlerin geçmişleri ve kökenleriyle ilgili çeşitli faktörler, coğrafi yakınlık, tarihi bağlar, ev sahibi ülkedeki ekonomik ve politik fırsatlar, göçmen gruplarının büyüklüğü

ve bölgesel yoğunlaşmaları veya dağılımları dahil olmak üzere bu toplulukları şekillendirmiştir.

Çalışmanın bulguları, literatürde göçmenlerin yerleşim tercihleri, sosyal ağlarının rolü ve yerel-küresel dinamiklerin etkileşimi üzerine yapılmış önceki araştırmalarla büyük oranda örtüşmektedir. Ancak, bu çalışma özellikle İstanbul'da yaşayan Suriyeli göçmenlere odaklanarak literatüre önemli yenilikler ve katkılar sağlamaktadır.

Göçmenlerin yerleşim tercihlerinin ekonomik ve sosyal faktörlerle şekillendiği, daha önce birçok araştırma tarafından vurgulanmıştır. Örneğin, Massey ve arkadaşları (1993) tarafından geliştirilen sosyal ağ teorisi, göçmenlerin sosyal bağlarının yerleşim ve iş bulma süreçlerinde kritik rol oynadığını ileri sürmektedir. Benzer şekilde, Portes (1998) sosyal ağların göçmenler için sadece ekonomik kaynaklara erişimi değil, aynı zamanda topluma entegrasyon süreçlerini de kolaylaştırdığını belirtmiştir. Bu bağlamda, İstanbul'daki Suriyeli göçmenlerin sosyal ağlarını kullanarak yerleşim tercihlerini belirlemeleri ve ekonomik fırsatlara erişimleri, literatürdeki bu teorilerle uyum göstermektedir. Göçmenlerin sosyal çevrelerinden aldıkları bilgiler doğrultusunda belirli semtlerde yoğunlaşmaları, hem yerleşim stratejilerini hem de ekonomik uyum süreçlerini desteklemiştir.

Ancak, tezinizin bulguları, göçmenlerin mekânsal tercihleri ile yerel-küresel dinamiklerin etkileşimini vurgulayarak literatüre yeni bir perspektif kazandırmaktadır. Castles ve Miller (2009), göçmenlerin sadece yerel dinamikler değil, aynı zamanda küresel bağlamda yaşanan gelişmeler tarafından da yönlendirildiğini belirtmiştir. Bu çalışma, özellikle Suriye iç savaşının ve Türkiye'nin göç politikalarının Suriyeli göçmenlerin mekânsal stratejilerini şekillendirdiğini ortaya koyarak, küresel bağlamın yerel düzeydeki etkisini daha derinlemesine analiz etmektedir. İstanbul'daki göçmenlerin bir yandan Suriye ile olan bağlarını sürdürürken, diğer yandan İstanbul'daki ekonomik ve sosyal fırsatlara erişim sağlamaya çalışmaları, bu etkileşimi açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Ek olarak, literatürde Borjas (1989) gibi araştırmacılar, ekonomik göçün genellikle düşük ücretli işlerde yoğunlaşan göçmenlerle ilişkili olduğunu

belirtmiştir. Ancak, bu çalışmanın bulguları, Suriyeli göçmenlerin iş gücü piyasasında ekonomik bağımsızlık kazanmalarına ve sosyal olarak daha aktif bir rol oynamalarına odaklanmaktadır. Bu durum, ekonomik fırsatların sadece düşük ücretli işler değil, daha geniş bir yelpazede olduğunu ve bu fırsatların göçmenlerin sosyal entegrasyon süreçlerine olumlu katkı sağladığını göstermektedir.

Tez çalışmasında, göç yolculuğunun farklı aşamalarında (kalkış, transit, varış) göçmenlerin mekânsal deneyimlerinin, uzun vadeli entegrasyonları üzerindeki etkisi kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Kalkış aşamasında, göçmenlerin köken ülkelerindeki mekânsal deneyimleri, onların göç kararlarını ve göç yollarını nasıl şekillendirdiğini belirler. Örneğin, Suriye’de savaşın yoğun olduğu bölgelerden gelen göçmenler, güvenlik arayışıyla daha güvenli bölgeleri ve sınır geçiş noktalarını tercih etmişlerdir. Bu aşamada, göçmenlerin karşılaştıkları zorluklar, genellikle güvenlik riskleri, fiziksel tehlikeler ve kaynakların sınırlı olmasıyla ilgilidir.

Transit aşamasında, göçmenlerin karşılaştıkları mekânsal deneyimler, göç yolculuğunun en belirsiz ve zorlu kısmını oluşturur. Bu aşamada, göçmenlerin geçici barınaklar bulma, gıda ve su gibi temel ihtiyaçlara erişim sağlama gibi sorunlarla yüzleşmeleri gerekmektedir. Örneğin, Türkiye üzerinden Avrupa’ya geçmeye çalışan göçmenlerin karşılaştığı zorluklar, özellikle transit ülkelerdeki sınır politikaları ve sosyal kabul seviyeleri ile doğrudan ilişkilidir. Bu dönemde, göçmenler arasında dayanışma ağları kurulmakta ve bu ağlar, onların hayatta kalma şansını artırmaktadır.

Varış aşamasında ise, göçmenlerin mekânsal deneyimleri, onların yeni bir topluma entegrasyon süreçlerini doğrudan etkiler. Özellikle Türkiye’de göçmenlerin karşılaştıkları mekânsal ve sosyal koşullar, onların uzun vadeli yerleşim stratejilerini belirler. İstanbul gibi büyük şehirlerde, göçmenler, iş bulma ve sosyal ağlar kurma konusunda daha fazla fırsatla karşılaşırken, kırsal bölgelerde bu olanaklar daha sınırlıdır. Bu aşamada, göçmenlerin entegrasyonu, hem fiziksel mekânlara adaptasyon hem de yerel topluluklarla kurdukları ilişkiler yoluyla gerçekleşir. Örneğin, Suriye’den Türkiye’ye göç edenlerin, İstanbul’da topluluk temelli sosyal ağlar kurmaları, onların uzun vadede bu şehirde kalıcı olmalarına katkı sağlamıştır.

Bu üç aşama arasında güçlü bir etkileşim bulunmaktadır. Kalkış aşamasında yaşanan travmatik deneyimler, göçmenlerin transit aşamasındaki dayanıklılığını etkilerken, transit aşamada kurulan sosyal ağlar ve edinilen mekânsal deneyimler, varış aşamasındaki entegrasyon sürecinin temelini oluşturur. Her bir aşamadaki mekânsal deneyimler, göçmenlerin sonraki aşamalardaki kararlarını, adaptasyon süreçlerini ve nihayetinde uzun vadeli entegrasyonlarını şekillendirmede önemli bir rol oynar. Bu nedenle, göç sürecinin her aşamasının birbirini nasıl etkilediğini anlamak, göçmenlerin başarılı bir şekilde yeni bir hayata başlamalarını sağlamak için kritiktir.

5.2 Köken Ülkeden Hedef Ülkeye Yolculukta Kopuşlar ve Mekânsal

Karşılaşmalar

Tez çalışmasında, göçmenlerin köken ülkeden hedef ülkeye yaptıkları yolculuk sırasında karşılaştıkları kopuşlar ve mekânsal karşılaşmaların, onların yaşam tecrübelerine nasıl katkı sağladığı detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Göç sürecinin bu kritik aşamalarında, göçmenler fiziksel, duygusal ve sosyal anlamda önemli dönüşümler yaşamaktadır. Köken ülkeden ayrılma, genellikle göçmenler için bir kopuş noktası olarak tanımlanır; bu aşamada, göçmenler geçmişteki yaşamlarıyla, aileleriyle ve kültürel bağlarıyla vedalaşmak zorunda kalırlar. Bu kopuş, göçmenlerde derin bir belirsizlik ve kaygı yaratmakla birlikte, yeni bir başlangıcın da habercisidir. Örneğin, Suriye’den Türkiye’ye göç edenlerin, köken ülkelerindeki sosyal bağlarından kopuşları, onları yeni topluluklarla bağ kurmaya zorlamış ve bu da onların yeni bir kimlik geliştirme süreçlerini tetiklemiştir.

Transit ülkelerde ve durak noktalarında yaşanan mekânsal karşılaşmalar, göçmenlerin sosyal ağlarını yeniden inşa etme ve yeni beceriler kazanma fırsatları sunar. Özellikle Türkiye üzerinden Avrupa’ya geçiş yapan göçmenler, bu süreçte çeşitli kültürel ve sosyal ortamlarla karşılaşmakta ve bu ortamlar, onların adaptasyon becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu durak noktalarında göçmenler, farklı topluluklarla etkileşime girerek yeni dil becerileri edinmekte, farklı çalışma ortamlarına adapte olmakta ve hayatta kalma stratejilerini geliştirmektedir. Tezde de belirtildiği gibi, göçmenlerin transit aşamadaki bu mekânsal karşılaşmaları, onların dayanıklılıklarını artırmakta ve uzun vadede entegrasyon süreçlerine olumlu katkı sağlamaktadır.

Göç ve yer arasındaki ilişki, geçmişi, bugünü ve geleceği kapsayan zaman algısıyla iç içe geçmiş bir şekilde, taşınma veya yer değiştirme düşüncesiyle başlar. Günümüzün dijital çağında, gelişmiş iletişim ve ulaşım teknolojileri nedeniyle hareketin kavranması ile gerçekleştirilmesi arasındaki zaman aralığı azalmakta ve göç kararı alma dinamiklerini değiştirmektedir. Teknolojik ilerlemeler, bireylerin göç sürecine hazırlanmaları ve bu süreci yürütmeleri için daha fazla bilgiye erişmelerine, daha iyi planlar yapmalarına ve daha hızlı hareket etmelerine olanak tanımaktadır. Daha önceleri göç, sınırlı aktif iletişim ve ulaşım imkanlarına sahip devletler için daha yönetilebilir bir durumdu ve genellikle kontrol edilebilir bir olay olarak algılanıyordu. Ancak teknolojideki çağdaş gelişmeler, sınırların ötesine eşi benzeri görülmemiş bir erişim kolaylığı sağlayarak göç kararı aşamasında çok yönlü müzakerelere ve hazırlıklara olanak tanımakta ve böylece hedeflenen varış noktasıyla kurulan bağlantıların öngörülebilirliğini artırmaktadır (Adamson, 2006). Bu durum, göçün artık sadece fiziksel bir hareket olmaktan çıkıp, aynı zamanda dijital ve bilgi tabanlı bir süreç haline gelmesine neden olmuştur.

Bu bağlamda araştırmanın bulguları, öncelikle coğrafi yakınlık nedeniyle ara durak noktaları aracılığıyla hedeflenen varış noktasına ulaşma sürecinin daha kolay ve daha az sorunla gerçekleştiğine işaret etmektedir. Ancak, Turut ve Özgür'ün (2018) de belirttiği gibi, göç çoklu faktörler tarafından yönlendirilen daha karmaşık bir karar ve gerçekleşme mekanizmasının sonucudur ve farklı göç açıklama modelleri birbirini tamamlayan anlayışlar sunmaktadır. Göçmenlerin bireysel deneyimleri, sosyal ağları ve ekonomik koşulları gibi çok sayıda değişkenin göç sürecini nasıl şekillendirdiği üzerine detaylı analizler yapılmıştır. Çalışma kapsamında göçmenler tarafından oluşturulan ve kullanılan ağlar, hem sosyal hem de mekânsal boyutları kapsamaları nedeniyle yerelötesilik (translocality) olarak kavramsallaştırılmış ve sonuçta hem yerel hem de kökenle ilişkilendirilen ulusötesi bir mekânsal kavram ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, ortak coğrafi alanlardan kaynaklanan göçmen ağlarının ve topluluk temelli akrabalık bağlarının hem yer seçiminde hem de sosyal çevre veya entegrasyonun oluşumunda etkili olduğu görülmektedir. Göçmenlerin sosyal ağlarının gücü, onların yeni yerleşim yerlerinde karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmalarında ve bu yerlerde kalıcı olmalarında kritik bir rol oynamaktadır.

Göçmenlerin varış noktalarındaki mekânsal karşılaşmaları, onların toplumsal entegrasyon süreçlerinin temelini oluşturur. Özellikle büyük şehirlerdeki kültürel çeşitlilik, göçmenlere yeni toplumsal normlarla tanışma ve bu normlara uyum sağlama fırsatı sunar. Ancak bu karşılaşmalar her zaman olumlu değildir; zorluklarla karşılaşan göçmenler, yerel halkla entegrasyon sürecinde sorunlar yaşayabilir. Örneğin, İstanbul'da yaşayan Suriyeli göçmenler, yerel toplumla olan mekânsal karşılaşmalarında, hem destekleyici hem de dışlayıcı tutumlarla karşılaşmakta, bu da onların topluma entegrasyon süreçlerini karmaşık hale getirmektedir. Bu mekânsal karşılaşmalar, göçmenlerin yeni bir toplumda yer bulma çabalarını doğrudan etkileyen kritik deneyimler olarak öne çıkmaktadır.

Bu kapsamda, göçmenlerin yerleşim tercihleri ve yaşam tarzları üzerine yapılan çalışmalar, Türkiye ve Suriye'deki evlerin farklı fiziksel ve sosyal özelliklerini vurgulamakta, bu farklılıkların göçmenlerin uyum süreçlerinde nasıl etkili olabileceğini göstermektedir. Suriye'deki evler, geniş iç mekanları ve mahremiyet odaklı tasarımlarıyla dikkat çekerken, Türkiye'deki evler güvenlik ihtiyacına yanıt veren daha kompakt ve toplumsal ilişkilerin sınırlı olduğu bir yapıya sahiptir. Göçmenler, Türkiye'deki yeni çevrelerinde bu farklılıklarla başa çıkmak durumunda kalmakta, bu da onların sosyal entegrasyon süreçlerinde önemli bir etken olarak öne çıkmaktadır.

Bu kopuşlar ve mekânsal karşılaşmalar, göçmenlerin genel yaşam tecrübelerine hem zorlayıcı hem de geliştirici katkılar sunmaktadır. Göç sürecinin her aşamasında edinilen bu deneyimler, göçmenlerin sosyal ve psikolojik dayanıklılıklarını artırmakta, onların yeni çevrelerine uyum sağlama kapasitelerini güçlendirmektedir. Tez çalışmasında da vurgulandığı üzere, göçmenlerin bu süreçte karşılaştıkları mekânsal karşılaşmalar, onların uzun vadede kendilerini yeni bir topluma entegre etme becerilerini belirleyici bir rol oynamaktadır.

Kırsal alanlarda ve kent merkezlerinde karşılaşılan farklı yaşam alanları, göçmenlerin yerleşim yerlerindeki yaşam kalitesini ve sosyal etkileşimlerini doğrudan etkilemektedir. Suriye'deki kırsal bölgelerdeki evler, geniş arazilere sahipken ve genellikle büyük ailelere uygunken, Türkiye'deki kırsal bölgelerdeki evler daha kompakt ve güvenli bir yapıya sahiptir. Benzer şekilde, kent merkezlerinde, Suriye'deki evler geniş ve konforlu iken, Türkiye'deki kent

merkezlerinde göçmenlerin karşılaştığı evler daha küçük ve yoğun bir nüfusun barındığı alanlardır.

Bu farklılıklar, göçmenlerin yeni çevrelerine uyum sağlama süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları ve bu zorlukları aşmak için geliştirdikleri stratejileri anlamak için önemli bir bağlam sunmaktadır. Göçmenlerin yerel ekonomiye entegrasyonlarını desteklemek ve başarılı bir uyum süreci sağlamak için geliştirilecek politikalar, bu farklı mekânsal ve sosyal özellikler göz önünde bulundurularak tasarlanmalıdır. Göçmenlerin yaşam alanlarındaki fiziksel ve sosyal koşulların, onların uzun vadede başarılı olmalarını nasıl etkilediğini anlamak, göç ve yerleşim süreçlerine dair daha kapsamlı politikaların geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Bu bağlamda, Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye uyum süreçleri incelendiğinde, göçün yalnızca fiziksel bir hareket değil, aynı zamanda sosyal ağların ve mekânsal koşulların da önemli bir rol oynadığı karmaşık bir süreç olduğu görülmektedir. Göçmenlerin hem bireysel hem de topluluk düzeyinde başarılı bir şekilde uyum sağlayabilmeleri için bu mekânsal ve sosyal farklılıkların dikkate alınması, göç ve yerleşim politikalarının daha etkili bir şekilde tasarlanmasına olanak tanıyacaktır. Bu nedenle, araştırma, göçmenlerin yeni yaşam alanlarında karşılaştıkları koşulları ve bu koşullara verdikleri tepkileri anlamaya yönelik daha geniş bir perspektif sunmakta, böylece gelecekteki göç çalışmaları için önemli bir temel oluşturmaktadır.

Bu çerçeve, Suriyeli göçmenlerin, Suriyeli mülteciler için ana alıcı ülkelerden biri olan Türkiye'ye gelme nedenlerini anlamak için uygulanabilir. Mevcut literatürden ve vaka çalışmalarından çıkarılan benzerliklere ek olarak, araştırmamız, göçmenlerin aynı anda birden fazla yerde var olduğunu kabul eden, deneyimlerinin ve etkileşimlerinin karmaşıklığını vurgulayan daha geniş bir bakış açısına duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır. Bu bağlamda çalışma, göç yolculuğunu ve içerisinde barındırdığı bütün etmenleri göçmenin birey olma özellikleri ile birlikte “göç kariyeri” kavramını önermektedir. Göçü yalnızca bir neden-sonuç ilişkisi ya da köken ve hedef ülkeye ilişkin olanaklar ve kısıtlamalar yerine göç, bir kariyer gelişimi olarak görülmektedir. Ayrıca, mekânsal örüntülerin anlaşılması kaynak tahsisini desteklerken, sosyal ve ağ dinamiklerine ilişkin içgörüler göçmen nüfusun değişen ihtiyaçlarını karşılayan politikaların

geliştirilmesine yardımcı olmaktadır. Göçmenlerin yerel ekonomiye ve topluma entegrasyonlarını destekleyecek politikaların geliştirilmesi, göçmenlerin uzun vadede başarılı olmalarını sağlamak için kritik öneme sahiptir.

Ayrıca çalışma, coğrafi ve kültürel faktörlerin, hükümet politikalarının ve ağ dinamiklerinin etkisini göz önünde bulundurarak göçmenlerin yaşam tarzları ve stratejilerindeki değişiklikleri öngörmektedir. Bu değişiklikler göç modellerini şekillendirmekte, göçmenlerin yerleşim seçeneklerini yönlendirmekte ve hem çıkış hem de varış noktalarında bağlantılar kurmaktadır. Göçmenlerin yeni çevrelerine adaptasyon süreçleri ve bu süreçlerde karşılaştıkları engeller, onların uzun vadede nasıl başarılı olacaklarını belirlemektedir. Varış noktasında karşılaşılan sosyal ve fiziksel bağlamın önemi vurgulanmakta, sadece göçmenleri değil varış noktasında yaşayanları da kapsayan kültürleşme sürecinde kültürel sürekliliğin altı çizilmektedir (Göregenli ve Karakuş, 2014). Kültürel sürekliliğin sağlanması, göçmenlerin kendilerini yeni toplumlarına ait hissetmeleri ve bu toplumlarda aktif olarak yer almaları için önemlidir.

Göçmen tercihlerinden ziyade kapsamlı politikalara vurgu yapılmakta ve bu sürecin varış bölgelerindeki herkes üzerindeki etkisi kabul edilmektedir. Bu etkiler, varış ülkesine giden rotanın ve zaman ve mekân içindeki değişimlerin, hem menşe hem de varış ülkelerindeki değişen bağlam ve durumlardan nasıl etkilendiğini göstermektedir. Göç ve göçmen hareketliliğine, basit ve tek taraflı yorumlara izin vermeden hem mekânsal hem de hareket bağlamında yaklaşmak, mimarlık ve göç arasındaki ilişkiye dair gelecekteki çalışmalar için hassas ve karmaşık bir temel oluşturmaktadır. Gelecekteki araştırmalar daha fazla göçmenin ve belki de göç alan bölgelerdeki yerel sakinlerin katılımıyla diğer şehirleri de içine alacak şekilde genişletilebilir. Yalnızca göçmenler ile yapılacak çalışmalarla sınırlı kalmadan diğer aktörler, yerel yönetimler, mahalli yönetimler ve sivil toplum kuruluşları ile yapılacak görüşmeler ve yerinde gözlemler, kapsamlı içgörüler elde etmek için göçmenlerin sosyal ağları ve ekonomik koşulları gibi ek kriterleri de göz önünde bulundurabilir.

Bu ek kriterler arasında, göçmenlerin eğitim seviyeleri, dil yeterlilikleri, mesleki deneyimleri ve kültürel adaptasyon süreçleri de bulunmaktadır. Eğitim seviyesi, göçmenlerin yeni toplumlarına entegrasyonunda önemli bir faktör olarak ortaya çıkmakta ve onların işgücü piyasasına katılımını kolaylaştırmaktadır. Dil

yeterlilikleri ise, hem günlük yaşamda hem de profesyonel hayatta etkili iletişim kurma becerisi sağlayarak entegrasyonu hızlandırmaktadır. Mesleki deneyimler, göçmenlerin yeni ülkede iş bulma şansını artırmakta ve ekonomik bağımsızlıklarını sağlamalarına yardımcı olmaktadır. Kültürel adaptasyon süreçleri ise, göçmenlerin yeni toplumlarının sosyal normlarına uyum sağlamalarını ve yerel topluluklarla ilişkilerini güçlendirmelerini desteklemektedir.

5.3 Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, literatürdeki mevcut bilgilere önemli katkılar sağlamaktadır. İlk olarak, Suriyeli göçmenlerin İstanbul'da izledikleri yerelötesi stratejiler, göçmenlerin sadece yerel bir bağlamda değil, aynı zamanda küresel bağlamda nasıl hareket ettiklerini anlamamıza yardımcı olmaktadır. Göçmenlerin İstanbul'daki yerleşim tercihleri, sadece yerel ekonomik fırsatlar ile değil, aynı zamanda Suriye ile sürdürdükleri sosyal ve kültürel bağlar çerçevesinde şekillenmektedir. Bu perspektif, literatürdeki "transmigrasyon" kavramı ile uyumludur ve göçmenlerin birden fazla yerle aynı anda ilişkili olma durumunu daha detaylı analiz etmektedir.

Ayrıca, bu tezde geliştirilen "göç kariyeri" kavramı, göçmenlerin yerleşim stratejilerini ve ekonomik fırsatlara nasıl eriştiklerini açıklamada yeni bir yaklaşım sunmaktadır. Göç kariyeri, göçmenlerin yer değiştirme süreçlerinin sadece ekonomik fırsatlarla sınırlı kalmadığını, aynı zamanda sosyal, kültürel ve mekânsal stratejilerin de önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu model, literatürdeki göç teorilerine ek olarak, göçmenlerin mekânsal hareketlerini dinamik ve çok boyutlu bir perspektiften ele alarak, gelecekteki göç hareketliliklerine yönelik daha kapsamlı bir anlayış sunmaktadır.

Son olarak, bu çalışma, İstanbul özelinde göçmenlerin kentsel mekânda yer edinme süreçlerine dair literatüre önemli katkılar sağlamaktadır. Özellikle İstanbul gibi büyük metropollerde, göçmenlerin yerel topluluklarla olan etkileşimleri ve bu topluluklar içinde kendilerine yer açma süreçleri, bu tezin bulguları ile derinlemesine incelenmiştir. Literatürde daha önceki çalışmalar, büyük ölçüde genel göçmen deneyimlerine odaklanırken, bu çalışma İstanbul'un

özgün kentsel yapısına dair daha spesifik ve ayrıntılı bulgular sunarak literatüre yerel bir katkı yapmaktadır.

Tez çalışması, hem mevcut literatürle uyumlu bulgulara sahip olmakla birlikte, özellikle yerelötesi stratejiler, göç kariyeri kavramı ve İstanbul'daki kentsel deneyimlere odaklanması açısından literatüre önemli yenilikler ve katkılar sağlamaktadır. Bu bulgular, gelecekteki araştırmalar için yeni sorular ve teorik yaklaşımlar geliştirme potansiyeline sahiptir.

Bu çalışmanın elde ettiği bulgular, İstanbul'da yaşayan Suriyeli göçmenlerin yer edinme süreçlerinin, sosyal ağlar, ekonomik fırsatlar ve yerel-küresel dinamiklerin etkileşimi tarafından şekillendiğini göstermektedir. Göçmenlerin yerleşim stratejileri, sosyal ağlarının güçlü olduğu bölgelerde yoğunlaşmakta ve bu sosyal ağlar, onların ekonomik fırsatlara erişimlerini hızlandırmaktadır. Bu durum, özellikle göçmenlerin yerel topluluklarla entegrasyon süreçlerini desteklemektedir. Ayrıca, Suriyeli göçmenlerin İstanbul'daki yerleşim stratejilerinde hem Suriye ile olan sosyal ve kültürel bağlarını koruma, hem de İstanbul'da yeni bir yaşam kurma çabalarının önemli bir rol oynadığı görülmektedir.

Göçmenlerin ekonomik ve sosyal entegrasyonu, sadece yerel düzeydeki fırsatlar ve zorluklarla değil, aynı zamanda küresel politik ve ekonomik dinamiklerle de yakından ilişkilidir. Göçmenlerin bir yandan yeni yaşam alanlarında ekonomik bağımsızlık kazanmaya çalışırken, diğer yandan Suriye ile olan sosyal bağlarını sürdürme çabaları, yerelötesi bir yer edinme stratejisi geliştirdiklerini göstermektedir. Bu bulgu, göç çalışmalarında giderek önem kazanan “yerelötesi” kavramını desteklemekte ve göçmenlerin birden fazla mekânla aynı anda ilişki kurma süreçlerine dair önemli veriler sunmaktadır.

Bu sonuçlar, göçmenlerin yerel ekonomilere entegrasyonunu hızlandırmak ve sosyal bağlarını kuvvetlendirmek için sosyal ağların güçlendirilmesinin ve desteklenmesinin önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Pratik düzeyde, yerel yönetimlerin göçmenlerin ekonomik ve sosyal entegrasyon süreçlerine daha aktif destek sağlamaları gerektiği sonucu çıkarılabilir. Politika yapıcılar, göçmenlerin yerel toplumlara entegrasyonunu hızlandırmak için sosyal ağlarını güçlendiren projelere ve ekonomik fırsatları arttıran programlara ağırlık vermelidir. Özellikle

kentsel alanlarda yaşayan göçmenler için iş bulma olanaklarının artırılması ve sosyal uyum programlarının geliştirilmesi, hem göçmenlerin hem de yerel toplumların faydasına olacaktır.

Göçmenlerin yerel toplumlarla olan etkileşimleri, kentsel mekânlardaki sosyal uyum sürecini olumlu yönde etkileyebilir. Ayrıca, bu bulgular, göçmenlerin yerel toplumlarda yer edinme sürecinin sadece barınma ve iş bulma ile sınırlı olmadığını, aynı zamanda sosyal ve kültürel faktörlerin de bu süreçte kritik rol oynadığını göstermektedir. Bu durum, mimarlık ve şehir planlama açısından, göçmenlerin mekânsal deneyimlerini ve yerleşim tercihlerini dikkate alan daha kapsayıcı kentsel tasarım ve politika önerilerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda, araştırma sorusuna ilişkin hipotezler test edilmiş ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

Birinci ve ikinci hipotezler, göç nedenlerinin yanı sıra göçmenlerin kentsel ve sosyal yaşama uyum ve tepkilerini değerlendirmeyi, yaşam koşullarının ve geçmişlerinin bu tepkileri nasıl şekillendirdiğini açıklamayı amaçlamaktadır. Şekil 4.6'da verilen anlamlılık testi sonuçlarında da görülebileceği gibi, Türkiye'de kalma isteği Türkiye'de ikamet edilen yerle ilişkilidir ve Suriye'ye geri dönme isteği mülk sahipliğinde önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Benzer şekilde, Türkiye'de bulunma durumu tekrar göç etme arzusu ile ilişkilidir ve daha önce Türkiye'de bulunma veya başka bir ülkede bulunma deneyimi ile ilişkilidir. Bir diğer ilişki de Türkiye ile Suriye arasındaki coğrafi ve kültürel yakınlıktır ve Türkiye'nin Suriyeli göçmenler için bir varış noktası olarak çekiciliğine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Yakınlık göçü kolaylaştırmakta ve kültürel benzerlikler Türkiye'yi Suriyeli mülteciler için tanıdık ve misafirperver bir ortam haline getirmektedir. Güvenlik ve koruma gibi sosyal faktörlerin yanı sıra özgürlük ve demokrasi gibi siyasi faktörler de göç kararlarında önemli bir rol oynamaktadır. Güvenlik arayışı göç tercihlerini etkilemektedir. Ancak göçmenler ayrımcılık, ötekileştirme, güvenlik tehditleri, yasal belirsizlikler ve sosyal ve siyasi politikadaki değişikliklerle ilgili zorluklarla karşılaşmaktadır.

Siyasi faktörler ve ekonomik faktörler göç alanında önemli ölçüde iç içe geçmektedir. İç karışıklık veya savaş gibi siyasi gerilimler, bireyleri başka ülkelere sığınmaya iterek göç oranlarını etkileyebilir (Samers, 2009). Buna ek olarak, göç alan ülkelerin göç politikaları da göç akışlarının şekillenmesinde önemli bir rol oynamakta, daha katı politikalar göç seviyelerinde geçici düşüşlere yol açmaktadır (Betts & Collier, 2017). Ekonomik açıdan bakıldığında, ülkeler arasındaki gelir farklılıkları, bireylerin beklenen faydasını ve gelir beklentilerini etkileyerek göçün temel itici güçlerinden biri olarak hizmet etmektedir (Geis ve diğ., 2013). Ayrıca, işgücü piyasası kurumları ve sosyal bağlar da göç kararlarını etkilemekte, daha önceki göçmenlerin ağı bireylerin seçimlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Siyasi ve ekonomik faktörler arasındaki etkileşim nihayetinde göç modellerini ve sonuçlarını şekillendirmektedir.

Üçüncü hipotez, geçmiş hareketlerin gelecekteki hareketlilik üzerindeki tetikleyici etkisi açısından değerlendirilmektedir. Hedef ülkeye ulaşmada farklı mekân ve yerlerin deneyimlenmesinin, yani göç yolculuğunun yarattığı deneyimin, göçmenlerin daha net kararlar almasına destek olduğu görülmektedir. Bu bağlamda "yerel-ötesi mekân" kavramı, göçü hem fiziksel olarak bir yerde olmak hem de o yerin ötesinde bağlantılara sahip olmak olarak değerlendirerek katkı sağlamaktadır. Göçmenlerin varış noktalarında yeni bağlantılar kurarken kökenleriyle bağlantılarını sürdürdüklerini kabul ederek göç örüntülerinin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlar. Ancak bu ilişkiler aynı zamanda ulus ötesi bağlantılar yoluyla yeni ve bilinçli rotaların da önünü açmaktadır. Suriye ve Türkiye arasındaki tarihi, kültürel, kolonyal ve coğrafi bağlar göç kararlarını ve süreçlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Dil, din, etnik köken ve aile bağlarındaki ortaklıklar tarihsel ve kültürel bir bağ oluşturmaktadır. Ayrıca, teknolojik gelişmeler iki ülke arasındaki göç sürecini kolaylaştırmakta ve hızlandırmaktadır.

Tez çalışmasında elde edilen veriler, göçmenlerin güzergah ve durak noktalarının, büyük ölçüde göç politikaları, ekonomik koşullar ve sosyal ağlar tarafından şekillendiğini göstermektedir. Göçmenlerin izledikleri güzergahlar ve tercih ettikleri durak noktaları, hem menşe ülkelerdeki hem de transit ve varış ülkelerindeki göç politikaları tarafından belirgin bir şekilde etkilenmektedir. Özellikle sınır kontrolleri, vize politikaları ve geçiş ülkelerindeki hukuki

düzenlemeler, göçmenlerin hangi yolları ve durak noktalarını tercih edecekleri konusunda kritik rol oynamaktadır. Sınırların sıkı bir şekilde denetlenmesi ve vize sınırlamaları, göçmenleri alternatif ve genellikle daha riskli güzergahlar kullanmaya zorlamaktadır.

Ekonomik koşullar da göçmenlerin güzergah seçimlerinde ve durak noktalarında önemli bir etkiye sahiptir. Tezde vurgulandığı üzere, göçmenler ekonomik fırsatların daha fazla olduğu bölgelere yönelme eğilimindedirler. Örneğin, iş olanaklarının daha fazla olduğu şehirler, göçmenlerin hem transit hem de varış noktası olarak tercih ettikleri yerler arasındadır. Ekonomik olarak gelişmiş bölgeler, göçmenler için geçici durak noktası değil, aynı zamanda uzun vadeli yerleşim için de cazip hale gelmektedir. Bu durum, göçmenlerin geçiş ülkelerinde dahi ekonomik fırsatlar bulduklarında duraklayıp burada çalışmayı tercih etmelerine neden olmaktadır.

Sosyal ağlar ise güzergah ve durak noktalarının seçimini etkileyen diğer önemli bir faktördür. Göçmenler, daha önce bu yolları kullanmış olan akrabalarından veya tanıdıklarından aldıkları bilgiler doğrultusunda güzergahlarını belirlemekte ve durak noktalarını seçmektedirler. Bu sosyal ağlar, güvenlik, barınma ve iş bulma gibi konularda destek sağladığı için göçmenlerin rotalarını ve duraklama kararlarını büyük ölçüde şekillendirmektedir. Özellikle, akraba ve arkadaş çevrelerinin yoğun olduğu bölgeler, göçmenler için hem güvenli bir sığınak hem de geçici bir durak olarak öne çıkmaktadır.

Dolayısıyla, güzergah ve durak noktalarının seçimi, politikalar, ekonomik koşullar ve sosyal ağların bir arada etkisi altında şekillenmektedir. Bu bulgular, göçmenlerin güzergahlarının yalnızca coğrafi değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve politik faktörlerle de şekillendiğini ortaya koymakta, bu süreçlerin daha iyi anlaşılması için bütüncül yaklaşımlar geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Tez çalışmasında, göçmenlerin mekânsal deneyimlerinin, sosyal ağlarının ve sosyo-ekonomik bağlamlarının göç kariyerlerini nasıl şekillendirdiği incelenmiştir. Bu bağlamda, "göç kariyeri" kavramı, göçmenlerin yer değiştirme süreçlerini sadece fiziksel bir hareket olarak değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve kültürel bir kariyer gelişimi olarak ele alan bir anlayış sunmaktadır.

Bu kavramın gelecekteki araştırmalar ve politikalar için yeni bir metodolojik çerçeve olarak nasıl kullanılabileceğine dair öneriler aşağıda sıralanmıştır.

Göç kariyeri kavramının tam anlamıyla anlaşılabilmesi için, göçmenlerin yaşam süreçlerinin uzun vadeli olarak izlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, uzun dönemli (longitudinal) çalışmalar, göçmenlerin zaman içinde nasıl hareket ettiklerini, sosyal ağlarını nasıl geliştirdiklerini ve mekânsal stratejilerini nasıl değiştirdiklerini anlamak açısından kritik öneme sahiptir. Tez çalışmamda da görüldüğü üzere, göçmenlerin entegrasyon süreçleri yıllar içinde edindikleri deneyimlerle şekillenmektedir. Bu nedenle, göçmenlerin uzun vadeli izlenmesi, göç kariyerlerinin dinamiklerini daha iyi ortaya koymak için önemli bir yöntemdir.

Göç kariyerini analiz etmek için, yalnızca bireysel göçmenlerin deneyimlerine odaklanmak yeterli değildir. Bunun yerine, bireysel (mikro), topluluk (mezo) ve ulusal/uluslararası (makro) düzeylerde çok katmanlı veri toplama teknikleri kullanılmalıdır. Bu çok katmanlı yaklaşım, göçmenlerin bireysel deneyimlerini daha geniş sosyal, ekonomik ve politik bağlamlarla ilişkilendirerek, göç kariyerlerinin nasıl şekillendiğini daha kapsamlı bir şekilde analiz etmeyi mümkün kılacaktır.

Ayrıca, göç kariyeri kavramı disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Sosyoloji, coğrafya, ekonomi ve antropoloji gibi farklı disiplinlerin yöntem ve teorilerinin bir araya getirilmesi, göçmenlerin mekânsal hareketliliklerinin yanı sıra sosyal ve ekonomik süreçlerini de kapsayan bütüncül bir çerçeve oluşturmayı sağlayacaktır. Bu disiplinlerarası yaklaşım, göçmenlerin deneyimlerini daha derinlemesine anlamak ve değerlendirmek için ideal bir zemin sunar.

Göç kariyerini somutlaştırmak ve analizleri daha anlaşılır hale getirmek amacıyla, bireylerin göç süreçlerindeki duraklar, karşılaştıkları zorluklar ve elde ettikleri başarıları görselleştiren "göç kariyer haritaları" oluşturulabilir. Bu haritalar, göçmenlerin mekânsal ve sosyal hareketliliklerini görselleştirerek, farklı kariyer yollarının nasıl şekillendiğini analiz etmeye yardımcı olabilir. Tez çalışmamda da vurgulandığı üzere, göçmenlerin yer değiştirme süreçleri karmaşık ve çok katmanlıdır; bu haritalar, bu süreçlerin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

Son olarak, göç kariyeri kavramı, yalnızca akademik bir araç olarak değil, aynı zamanda göç politikalarının geliştirilmesinde de kullanılabilir. Bu kavram, göçmenlerin uzun vadeli entegrasyon süreçlerini desteklemek için politikaların nasıl şekillendirilmesi gerektiği konusunda rehberlik edebilir. Göçmenlerin sosyal ve ekonomik entegrasyonlarını teşvik eden politikaların geliştirilmesine katkı sağlayarak, onların topluma daha etkin bir şekilde katılmalarını mümkün kılacaktır.

Her araştırmada olduğu gibi, bu çalışmanın da bazı sınırlamaları bulunmaktadır. İlk olarak, çalışmanın örneklem büyüklüğü sınırlıdır. İstanbul’da yaşayan 19 Suriyeli göçmen ile yapılan derinlemesine görüşmeler, detaylı veri sağlamış olsa da, bulguların genelleştirilebilirliği konusunda sınırlamalar bulunmaktadır. Örneklem büyüklüğünün küçük olması, bulguların tüm Suriyeli göçmenler ya da diğer şehirlerdeki göçmenler için geçerli olup olmadığını sorgulamayı gerektirir. Bu nedenle, gelecekteki çalışmaların daha geniş ve çeşitli örneklemlemlerle yapılması, sonuçların genelleştirilebilirliği açısından önemli olacaktır.

İkinci olarak, bu çalışmada kullanılan metodoloji, nitel araştırmaya dayalıdır. Nitel veri toplama yöntemleri, göçmenlerin mekânsal deneyimlerine dair derinlemesine içgörüler sunmakta etkili olmasına rağmen, bu yöntemler subjektif yorumlar içerebilir. Özellikle göçmenlerin kişisel deneyimlerini anlatmalarına dayanan görüşme yönteminin, bireysel algılarla sınırlı olduğu ve bu algıların tüm göçmen topluluklarını temsil edemeyebileceği dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla, gelecekteki çalışmalarda nicel yöntemlerin de dahil edilmesi, bulguların daha objektif ve genellenebilir hale gelmesine katkıda bulunacaktır.

Ayrıca, araştırma yalnızca İstanbul’daki Suriyeli göçmenlere odaklanmıştır. Bu durum, Türkiye’nin diğer şehirlerinde veya farklı göçmen grupları arasında farklılaşan deneyimlerin göz ardı edilmesine yol açabilir. Türkiye genelinde farklı şehirlerde yapılan araştırmalar, göçmenlerin yerleşim stratejileri ve entegrasyon süreçlerine dair daha kapsamlı bir resim sunabilir. Benzer şekilde, farklı ülkelerdeki Suriyeli göçmenler üzerinde yapılacak karşılaştırmalı araştırmalar, bulguların küresel düzeyde geçerliliğini test etmek için önemlidir.

Çalışmada göçmenlerin mekânsal stratejilerini etkileyen diğer faktörler, özellikle siyasi ve yasal dinamikler, tam anlamıyla ele alınmamıştır. Göç politikaları ve

yasal statü, göçmenlerin yer seçimlerinde ve topluma entegrasyon süreçlerinde kritik rol oynayabilir. Gelecekteki araştırmalarda, bu faktörlerin daha ayrıntılı incelenmesi, çalışmanın sonuçlarını daha derinlemesine anlamamıza yardımcı olabilir.

Bu sınırlamalara rağmen, çalışma, Suriyeli göçmenlerin İstanbul'daki mekânsal stratejileri ve yerel-küresel dinamiklerle olan etkileşimlerini ortaya koyarak literatüre önemli katkılar sağlamaktadır. Bu bulgular, gelecekteki araştırmalar için önemli bir temel oluşturmaktadır ve göçmenlerin yerel entegrasyon süreçlerine dair yeni sorular doğurabilir.

5.4 Gelecek Çalışmalara Öneriler

Bu çalışmada elde edilen bulgular, göçmenlerin yerleşim stratejileri ve sosyal entegrasyon süreçlerine dair önemli veriler sunmaktadır. Ancak, bu bulgular yeni araştırma sorularını ve araştırma alanlarını da beraberinde getirmektedir. İlk olarak, çalışmada odaklanılan Suriyeli göçmenlerin yerel-küresel dinamiklerle olan ilişkileri üzerine yapılan analizler, diğer göçmen gruplarına uygulanarak genişletilebilir. Türkiye'deki farklı göçmen grupları (örneğin Afganistan, İran, Irak gibi ülkelerden gelen göçmenler) üzerinde yapılacak çalışmalar, göçmenlerin mekânsal stratejilerinde etnik, kültürel ve sosyal farklılıkların rolünü daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir. Bu tür çalışmalar, İstanbul dışında Türkiye'nin farklı şehirlerindeki göçmenlerin yerleşim tercihlerini ve entegrasyon süreçlerini karşılaştırmalı olarak ele alabilir.

İkinci olarak, bu çalışmada geliştirilen "göç kariyeri" kavramı, daha derinlemesine araştırmalarla geliştirilebilir. Göçmenlerin sadece yer değiştirme süreçleri değil, aynı zamanda kariyer ve iş fırsatlarına erişim stratejileri üzerine yapılacak çalışmalar, bu kavramı daha net bir şekilde ortaya koyabilir. Özellikle, göçmenlerin yerleşim süreçlerinde karşılaştıkları ekonomik ve sosyal zorluklarla nasıl başa çıktıkları, göçmen kariyerlerinin ekonomik ve sosyal bağlamda nasıl şekillendiği üzerine yapılacak araştırmalar, göç literatürüne önemli katkılar sağlayabilir.

Bir diğer potansiyel araştırma alanı ise, göçmenlerin yerel ve küresel bağlamda kullandıkları sosyal ağların daha detaylı incelenmesidir. Çalışma, sosyal ağların

göçmenler için kritik öneme sahip olduğunu vurgulamış olsa da, bu ağların spesifik olarak nasıl işlediği ve hangi mekanizmalarla göçmenlerin topluma entegrasyonunu desteklediği henüz tam anlamıyla açıklığa kavuşturulmamıştır. Gelecek çalışmalar, sosyal ağların ekonomik, sosyal ve kültürel entegrasyondaki rollerini daha ayrıntılı olarak ele alabilir ve bu ağların farklı göçmen topluluklarındaki işleyişini inceleyebilir.

Son olarak, göçmenlerin İstanbul gibi büyük şehirlerde karşılaştıkları mekânsal sınırlamalar ve bu sınırlamaların onların yaşam kalitesi üzerindeki etkisi de bir araştırma alanı olarak genişletilebilir. Göçmenlerin kentsel alanlarda barınma sorunları, hizmetlere erişim zorlukları ve fiziksel mekânda karşılaştıkları ayrımcılık gibi konular, daha derinlemesine ele alınarak mimarlık ve şehir planlama disiplinlerine katkı sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Abadan-Unat, N. (1976).** Turkish Migration to Europe (1960-1975): A Balance Sheet of Achievements and Failures. In *Turkish Workers in Europe, 1960-1975* (pp. 1-44). Brill.
- Adamson, F. B. (2006).** Crossing borders: International migration and national security. *International security*, 31(1), 165-199.
- Ager, A., & Strang, A. (2008).** Understanding Integration: A Conceptual Framework. *Journal of Refugee Studies*, 21(2), 166-191.
- Altbach, P. G., & Knight, J. (2007).** The internationalization of higher education: Motivations and realities. *Journal of studies in international education*, 11(3-4), 290-305.
- Akgündüz, A. (2008).** *Labour Migration from Turkey to Western Europe, 1960-1974: A Multidisciplinary Analysis*. Ashgate Publishing.
- Aksel, D. B., & İçduygu, A. (2019).** Borders and the Mobility of Migrants in Turkey. *CEASEVAL RESEARCH*.
- Arango, J. (2000).** Explaining migration: a critical view. *International social science journal*, 52(165), 283-296.
- Aras, B., & Yasun, S. (2016).** *The educational opportunities and challenges of Syrian refugee students in Turkey: Temporary education centers and beyond*. Istanbul Policy Center-Sabancı University-Stiftung Mercator Initiative
- Augé, M. (2020).** *Non-places: An introduction to supermodernity*. Verso Books.
- Baban, F., Ilcan, S., & Rygiel, K. (2017).** Syrian refugees in Turkey: Pathways to precarity, differential inclusion, and negotiated citizenship rights. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43(1), 41-57.
- Bakewell, O. (2014).** Relaunching migration systems. *Migration Studies*, 2(3), 300-318.
- Basch, L., Schiller, N. G., & Blanc, C. S. (2020).** *Nations unbound: Transnational projects, postcolonial predicaments and deterritorialized nation-states*. Routledge.
- Beauchemin, C., & Safi, M. (2020).** Migrants' connections within and beyond borders: insights from the comparison of three categories of migrants in France. *Ethnic and Racial Studies*, 43(2), 255-274.
- Bellwood, P. (2014).** *First migrants: ancient migration in global perspective*. John Wiley & Sons.
- Betts, A., & Collier, P. (2017).** *Refuge: Transforming a broken refugee system*. Penguin UK.

- Black, R., Adger, W. N., Arnell, N. W., Dercon, S., Geddes, A., & Thomas, D. (2011).** *Migration and global environmental change: future challenges and opportunities.*
- Bolt, G., Özüekren, A. S., & Phillips, D. (2010).** Linking Integration and Residential Segregation. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36(2), 169-186.
- Borjas, G. J. (2014).** *Immigration economics.* Harvard University Press.
- Bourdieu, P. (1986).** The Forms of Capital. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, 241-258. Greenwood.
- Boyd, M. (1989).** Family and personal networks in international migration: Recent developments and new agendas. *International migration review*, 23(3), 638-670.
- Brickell, K., & Datta, A. (2016).** Introduction: translocal geographies. In *Translocal geographies* (pp. 3-20). Routledge.
- Brown, J. C., & Purcell, M. (2005).** There's nothing inherent about scale: political ecology, the local trap, and the politics of development in the Brazilian Amazon. *Geoforum*, 36(5), 607-624.
- Buchanan, I. (2000).** *Michel de Certeau: Cultural Theorist.* SAGE Publications.
- Cameron, C. M. (2011).** Captives and culture change: implications for archaeology. *Current Anthropology*, 52(2), 169-209.
- Carling, J. (2007).** *European Strategies for Reducing "unwanted" Immigration.* Danish Institute for International Studies.
- Cassim, S., Hodgetts, D., & Stolte, O. (2020).** Exploring distancing among Sri Lankan migrants in New Zealand. *International Journal of Intercultural Relations*, 79, 165-176.
- Castles, S. (2002).** Migration and community formation under conditions of globalization. *International migration review*, 36(4), 1143-1168.
- Castles, S. (2012).** Migration and social transformation. *An Introduction to International Migration Studies: European Perspectives*, 155-178.
- Castles, S., Miller, M. J. (1993).** *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World.* United Kingdom: Macmillan.
- Castles, S., & Miller, M. J. (2009).** Migration in the Asia-Pacific region. *Migration Information Source*, 10.
- Cengiz, D., & Tekgüç, H. (2022).** Is it merely a labor supply shock? Impacts of Syrian migrants on local economies in Turkey. *ILR Review*, 75(3), 741-768.
- Charmaz, K. (2017).** The power of constructivist grounded theory for critical inquiry. *Qualitative inquiry*, 23(1), 34-45.
- Charmaz, K., & Thornberg, R. (2021).** The pursuit of quality in grounded theory. *Qualitative research in psychology*, 18(3), 305-327.
- Coleman, J. S. (1988).** Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94(Suppl), S95-S120.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2015).** *Basics of qualitative researchç* (Vol. 14). Sage.

- Cordan, Özge, & Aktan, T. Özcan. (2021).** Determination of Syrians remaking home interiors through visual research methods: The Sultanbeyli case. *A|Z ITU Journal of the Faculty of Architecture*, 18(2), 383–396. <https://doi.org/doi: 10.5505/itujfa.2021.25349>
- Crawley, H., & Jones, K. (2021).** Beyond here and there:(Re) conceptualising migrant journeys and the ‘in-between’. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 47(14), 3226-3242.
- Cresswell, T. (2015).** *Place: An Introduction*. Wiley Blackwell.
- Cullen, M. M., & Brennan, N. M. (2021).** Grounded theory: Description, divergences and application. *Accounting, Finance & Governance Review*, 27.
- De Certeau, M. (1984).** *The Practice of Everyday Life*. University of California Press.
- De Certeau, M., & Mayol, P. (1998).** *The Practice of Everyday Life: Living and Cooking. Volume 2* (Vol. 2). U of Minnesota Press.
- De Haas, H. (2010).** Migration and development: A theoretical perspective. *International migration review*, 44(1), 227-264.
- De Haas, H., Castles, S., & Miller, M. J. (2013).** *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. United Kingdom: Macmillan Education UK..
- De Haas, H., Natter, K., & Vezzoli, S. (2018).** Growing Restrictiveness or Changing Selection? The Nature and Evolution of Migration Policies. *International Migration Review*, 52(2), 324-367.
- De Genova, N. P. (2002).** Migrant “illegality” and deportability in everyday life. *Annual review of anthropology*, 31(1), 419-447.
- De Jong, G. F., Abad, R. G., Arnold, F., Carino, B. V., Fawcett, J. T., & Gardner, R. W. (1983).** International and internal migration decision making: a value-expectancy based analytical framework of intentions to move from a rural Philippine province. *International Migration Review*, 17(3), 470-484.
- Docquier, F., & Rapoport, H. (2012).** Globalization, brain drain, and development. *Journal of economic literature*, 50(3), 681-730.
- Durand, J., & Massey, D. S. (1992).** Mexican migration to the United States: A critical review. *Latin American Research Review*, 27(2), 3-42.
- Ehrkamp, P. (2005).** Placing identities: transnational practices and local attachments of Turkish immigrants in Germany. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 31(2), 345–364.
- Erdoğan, M. M. (2014).** *Syrian Refugees in Turkey: Migration Trends and Challenges*. Hacettepe University Migration and Politics Research Centre.
- Erkarslan, Ö. E., & Aral, E. A. (Eds.). (2023).** Introduction. *Settlements and Displacement in Turkey: Struggle and Rejuvenation*, 1-14. Taylor & Francis.
- Esen, O., & Oğuş Binatlı, A. (2017).** The impact of Syrian refugees on the Turkish economy: Regional labour market effects. *Social Sciences*, 6(4), 129.

- Fakih, A., & Ibrahim, M. (2016).** The impact of Syrian refugees on the labor market in neighboring countries: empirical evidence from Jordan. *Defence and Peace Economics*, 27(1), 64-86.
- Faist, T. (2000).** Transnationalization in international migration: implications for the study of citizenship and culture. *Ethnic and racial studies*, 23(2), 189-222.
- Fawcett, J. T. (1989).** Networks, linkages, and migration systems. *International migration review*, 23(3), 671-680.
- Fischer, P. A., & Straubhaar, T. (1996).** *Migration and economic integration in the Nordic Common Labour Market*. Nordic Council of Ministers.
- Foner, N. (2005).** *In a New Land: A Comparative View of Immigration*. New York University Press.
- Fuessel, M. (2013).** Dead Places and Lived Spaces. On the Spatial Theory of Michel de Certeau SJ.
- Fussell, E., & Massey, D. S. (2004).** The limits to cumulative causation: International migration from Mexican urban areas. *Demography*, 41, 151-171.
- Gaikwad, N., Hanson, K., & Tóth, A. (2023).** Exit Options: How International Migration Opportunities Shape Economic Standing and Political Preferences. *Working paper*.
- Gaikwad, N., & Nellis, G. (2021).** Do politicians discriminate against internal migrants? Evidence from nationwide field experiments in India. *American Journal of Political Science*, 65(4), 790-806.
- Geis, W., Uebelmesser, S., & Werding, M. (2013).** How do migrants choose their destination country? An analysis of institutional determinants. *Review of International Economics*, 21(5), 825-840.
- Gherghina, S., & Plopeanu, A. (2020).** Who wishes to return? Ties to home country among the Romanian migrants. *Nationalities Papers*, 48(5), 876-890.
- Gilmartin, M., & Kuusisto-Arponen, A. K. (2019).** Borders and bodies: siting critical geographies of migration. In *Handbook on critical Geographies of migration* (pp. 18-29). Edward Elgar Publishing.
- Glaser, B. G., & Holton, J. (2004).** Remodeling grounded theory. In *Forum qualitative sozialforschung/forum: qualitative social research*. 5(2).
- Glick Schiller, N., Basch, L., & Blanc-Szanton, C. (1992).** *Towards a Transnational Perspective on Migration: Race, Class, Ethnicity, and Nationalism Reconsidered*. New York Academy of Sciences.
- Göregenli, M., & Karakuş, P. (2014).** Göç araştırmalarında mekan boyutu: Kültürel ve mekansal bütünleşme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(34), 101-115.
- Granovetter, M. S. (1973).** The strength of weak ties. *American Journal of Sociology*, 78(6), 1360-1380.
- Greiner, C., & Sakdapolrak, P. (2013).** Translocality: Concepts, applications and emerging research perspectives. *Geography compass*, 7(5), 373-384.
- Hammersley, M., & Atkinson, P. (2019).** *Ethnography: Principles in practice* (4th ed.). Routledge.

- Hatton, T. J., & Williamson, J. G. (1998).** *The age of mass migration: Causes and economic impact.* Oxford University Press, USA.
- Haug, S. (2008).** Migration networks and migration decision-making. *Journal of ethnic and migration studies*, 34(4), 585-605.
- Hernández-León, R. (2013).** *Metropolitan migrants: The migration of urban Mexicans to the United States.* University of California Press.
- Hedberg, C., & Do Carmo, R. M. (2011).** Translocal ruralism: Mobility and connectivity in European rural spaces. In *Translocal ruralism: Mobility and connectivity in European rural spaces*, 1-9. Dordrecht: Springer Netherlands.
- Hidalgo, M. C., & Hernández, B. (2002).** Attachment to the physical dimension of places. *Psychological reports*, 91(3_suppl), 1177-1182.
- Hugo, G. (1998).** The demographic underpinnings of current and future international migration in Asia. *Asian and Pacific Migration Journal*, 7(1), 1-25.
- International Labour Organization (ILO) (2021).** *ILO Global Estimates on International Migrant Workers: Results and Methodology.* ILO, Geneva.
- IOM (2020).** *World migration report 2020.* International Organization for Migration
- İçduygu, A. (2000).** The politics of international migratory regimes: Transit migration flows in Turkey. *International Social Science Journal*, 52(165), 357-367.
- İçduygu, A. (2006).** *The labour dimensions of irregular migration in Turkey.* (Report No. CARIM-RR 2006/05). Location: Badia Fiesolana, San Domenico Di Fiesole (FI).
- İçduygu, A., & Nimer, M. (2020).** The politics of return: exploring the future of Syrian refugees in Jordan, Lebanon and Turkey. *Third World Quarterly*, 41(3), 415-433.
- İçduygu, A., & Yüksek, D. (2012).** Rethinking Transit Migration in Turkey: Reality and Representation in the Creation of a Migratory Phenomenon. *Population, Space and Place*, 18(4), 441-456.
- Jennissen, R. (2007).** Causality chains in the international migration systems approach. *Population research and policy review*, 26(4), 411-436.
- Kalmijn, M. (2022).** Family neighbours and neighbourhood integration: comparing contacts and networks of migrants and natives. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 48(11), 2698-2720.
- Karpat, K. H. (1976).** *The Gecekondu: Rural Migration and Urbanization.* Cambridge University Press.
- King, R. (2012).** Geography and migration studies: retrospect and prospect. *Population, space and place*, 18(2), 134-153.
- King, R., & Raghuram, P. (2013).** International student migration: Mapping the field and new research agendas. *Population, space and place*, 19(2), 127-137.

- Kirişci, K. (2014).** *Syrian refugees and Turkey's challenges: Going beyond hospitality* (pp. 1-46). Washington, DC: Brookings.
- Klingenberg, A., Luetz, J. M., & Crawford, A. (2021).** Transnationalism—recognizing the strengths of dual belonging for both migrant and society. *Journal of International Migration and Integration*, 22(2), 453-470.
- Kritz, M.M., L.L. Lim & H. Zlotnik (eds.) (1992).** *International migration systems*. Oxford: Clarendon Press Oxford.
- Kocaman, B. (2004).** *Türkiye'de İç Göçler ve Şehirleşme*. Ege Üniversitesi Yayınları.
- Ladas, S. P. (1932).** *The Exchange of Minorities: Bulgaria, Greece and Turkey*. Macmillan.
- Lefebvre, H. (1991).** *The Production of Space*. Blackwell.
- Levitt, P. (2009).** Roots and routes: Understanding the lives of the second generation transnationally. *Journal of ethnic and migration studies*, 35(7), 1225-1242.
- Levitt, P., DeWind, J., & Vertovec, S. (2003).** International perspectives on transnational migration: An introduction. *International migration review*, 37(3), 565-575.
- Levitt, P., & Jaworsky, B. N. (2007).** Transnational migration studies: Past developments and future trends. *Annu. Rev. Sociol.*, 33(1), 129-156.
- Levy, N., Pisarevskaya, A., & Scholten, P. (2020).** Between fragmentation and institutionalisation: the rise of migration studies as a research field. *Comparative Migration Studies*, 8(1), 1-24.
- Light, I., & Gold, S. J. (2000).** *Ethnic economies*. Academic Press.
- Logan, J. R., Zhang, W., & Alba, R. D. (2002).** Immigrant Enclaves and Ethnic Communities in New York and Los Angeles. *American Sociological Review*, 67(2), 299-322.
- Malmberg, G. (2021).** Time and space in international migration. In *International migration, immobility and development*, 21-48. Routledge.
- Marrus, M. R. (2002).** *The unwanted: European refugees from the first world war through the cold war*. Temple University Press.
- Massey, D. S. (1990).** The social and economic origins of immigration. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 510(1), 60-72.
- Massey, D. (1995).** Places and their pasts. In *History workshop journal*, 39, 182-192. Oxford University Press.
- Massey, D. (2005).** *For Space*. SAGE Publications.
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., & Taylor, J. E. (1993).** Theories of international migration: A review and appraisal. *Population and development review*, 431-466.
- Massey, D., J. Arango, H. Graeme, A. Kouaouci, A. Pellegrino, J. Taylor (1998).** *Worlds in Motion. Understanding International Migration at the End of the Millennium*. Oxford: Clarendon Press.

- McCall, C., & Edwards, C. (2021).** New perspectives for implementing grounded theory. *Studies in Engineering Education*, 1(2), 93-107.
- Mescoli, E., & Roblain, A. (2021).** The ambivalent relations behind civil society's engagement in the "grey zones" of migration and integration governance: Case studies from Belgium. *Political Geography*, 91, 102477.
- Mohajan, H. K., & Mohajan, D. (2023).** Glaserian grounded theory and Straussian grounded theory: Two standard qualitative research approaches in social science. *Journal of Economic Development, Environment and People*, 12(1), 72.
- Myrdal, G., & Sitohang, P. (1957).** *Economic theory and under-developed regions*.
- Niedomysl, T., & Fransson, U. (2018).** On distance and the spatial dimension in the definition of internal migration. In *Geographies of Migration* (pp. 147-162). Routledge.
- Nyers, P., & Rygiel, K. (2012).** Introduction: Citizenship, migrant activism and the politics of movement. In *Citizenship, migrant activism and the politics of movement* (pp. 1-19). Routledge.
- Orgańskiak-Krzykowska, A., & Sieciński, K. (2021).** Globalization Processes and Migration Mechanisms. *Olsztyn Economic Journal*, 16(2), 319-330.
- Petersen, W. (1958).** A general typology of migration. *American sociological review*, 23(3), 256-266.
- Peth, S. A., Sterly, H., & Sakdapolrak, P. (2018).** Between the village and the global city: The production and decay of translocal spaces of Thai migrant workers in Singapore. *Mobilities*, 13(4), 455-472.
- Porst, L., & Sakdapolrak, P. (2018).** Advancing adaptation or producing precarity? The role of rural-urban migration and translocal embeddedness in navigating household resilience in Thailand. *Geoforum*, 97, 35-45.
- Portes, A. (1995).** *The Economic Sociology of Immigration: Essays on Networks, Ethnicity, and Entrepreneurship*. Russell Sage Foundation.
- Portes, A. (1985).** Latin Journey: Cuban and Mexican Immigrants in the United States. *University of California*.
- Portes, A., & Böröcz, J. (1988).** The informal sector under capitalism and state socialism: a preliminary comparison. *Social Justice*, 15(3/4) (33-34), 17-28.
- Portes, A., & Rumbaut, R. G. (2006).** *Immigrant America: A Portrait (3rd ed.)*. University of California Press.
- Potocky, M., & Naseh, M. (2020).** *Best practices for social work with refugees and immigrants*. Columbia University Press.N
- Pundziuvienė, D., Cvilikaitė-Mačiulskienė, J., Matulionienė, J., & Matulionytė, S. (2020).** The role of languages and cultures in the integration process of migrant and local communities. *Sustainable Multilingualism*, 16(1), 112-130.

- Purohit, P., & Roy, P. K. (2023).** Interaction between spatial perception and temporal perception enables preservation of cause-effect relationship: Visual psychophysics and neuronal dynamics. *Mathematical Biosciences and Engineering*, 20(5), 9101-9134.
- Putnam, R. D. (2000).** Bowling alone: America's declining social capital. In *Culture and politics: A reader*, 223-234. New York: Palgrave Macmillan US.
- Putnam, R. D. (2007).** E pluribus unum: Diversity and community in the twenty-first century. *Scandinavian Political Studies*, 30(2), 137-174.
- Ravenstein, E. G. (1885).** *The laws of migration*. Royal Statistical Society.
- Reuveny, R. (2007).** Climate change-induced migration and violent conflict. *Political geography*, 26(6), 656-673.
- Robertson, S., & Ho, E. L. E. (2016).** Temporalities, materialities and connecting locales: Migration and mobility in Asia-Pacific cities. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 42(14), 2263-2271.
- Rönnlund, M. (2020).** 'I love this place, but I won't stay': identification with place and imagined spatial futures among youth living in rural areas in Sweden. *Young*, 28(2), 123-137.
- Rudiarto, I., Hidayani, R., & Fisher, M. (2020).** The bilocal migrant: Economic drivers of mobility across the rural-urban interface in Central Java, Indonesia. *Journal of Rural Studies*, 74, 96-110.
- Ryan, L. (2011).** Migrants' social networks and weak ties: accessing resources and constructing relationships post-migration. *The sociological review*, 59(4), 707-724.
- Ryan, L. (2023).** *Social networks and migration: Relocations, relationships and resources*. Policy Press.
- Ryan, L., & D'Angelo, A. (2018).** Changing times: Migrants' social network analysis and the challenges of longitudinal research. *Social Networks*, 53, 148-158.
- Salamońska, J., & Winiarska, A. (2021).** New horizons? Comparisons and frames of reference of Polish multiple migrants worldwide. *Social Inclusion*, 9(1), 152-162.
- Sassen, S. (2013).** *The Global City: New York, London, Tokyo*. United Kingdom: Princeton University Press.
- Sassen, S. (1992).** Why migration?. *Report on the Americas*, 26(1), 14-47.
- Schapendonk, J. (2012).** Mobilities and sediments: Spatial dynamics in the context of contemporary Sub-Saharan African migration to Europe. *African Diaspora*, 5(2), 117-142.
- Schiappacasse, M. S. P. (2007).** Patterns of international migration in the Santiago Metropolitan Area-Characterization of the immigrants' social space and contributions to the national policy debate (Unpublished doctoral dissertation). Technische Universität Dresden Fakultät Forst-, Geo-, Hydrowissenschaften, Dresden.

- Schiller, N. G., & Çağlar, A. (2011).** *Locating Migration: Rescaling Cities and Migrants*. Cornell University Press.
- Schmeidl, S. (1997).** Exploring the causes of forced migration: A pooled time-series analysis, 1971-1990. *Social Science Quarterly*, 284-308.
- Sheppard, E. (2002).** The spaces and times of globalization: Place, scale, networks, and positionality. *Economic geography*, 78(3), 307-330.
- Skeldon, R. (1997).** Rural-to-urban migration and its implications for poverty alleviation. *Asia Pacific Population Journal*, 12, 3-16.
- Smith, M. P. (2003).** Transnationalism, the state, and the extraterritorial citizen. *Politics & Society*, 31(4), 467-502.
- Smith, N. (2002).** New Globalism, New Urbanism: Gentrification as Global Urban Strategy. *Antipode*, 34(3), 427-450.
- Soja, E. W. (1996).** *Thirdspace: Journeys to Los Angeles and Other Real-and-Imagined Places*. Blackwell.
- Stark, O., & Bloom, D. E. (1985).** The new economics of labor migration. *The American Economic Review*, 75(2), 173-178.
- Sudas, I., van Liempt, I., & Pfaffenbach, C. (2023).** The role of cities in migrants' self identification and spatial integration: the case of Turkish immigrants in Aachen and The Hague. *Geograficka Revue*, 19(1), 37-61.
- Topal, A. H. (2015).** Geçici koruma yönetmeliği ve Türkiye'deki Suriyelilerin hukuki statüsü. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), 5-22.
- Tuan, Y.-F. (1977).** *Space and Place: The Perspective of Experience*. University of Minnesota Press.
- Turut, H., & Özgür, E. M. (2018).** Bir kente göçün hikâyesi: süreçler, bütünleşme ve aidiyet. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 16(1), 153-180.
- Waldinger, R. (1996).** *Still the Promised City? African-Americans and New Immigrants in Postindustrial New York*. Harvard University Press.
- UNHCR (2021).** *Turkey: Syrian Refugee Crisis*. Retrieved from UNHCR website.
- UNHCR (2010).** *Convention and protocol relating to the status of refugees*. Switzerland, UNCHR
- United Nations (UN) (2019).** *International Migration Report 2019*. New York, United Nations.
- United Nations (2024).** *International Migration Report 2024*. New York, United Nations.
- Waldinger, R. (1996).** *Still the promised city? African-Americans and new immigrants in postindustrial New York*. Harvard University Press.
- Wallerstein, I. M. (1974).** *Capitalist Agriculture and the Origins of the European World-economy in the Sixteenth Century*. United Kingdom: Academic Press.

- White, M. J., & Lindstrom, D. P. (2005).** Internal migration. *In Handbook of population* (pp. 311-346). Boston, MA: Springer US.
- Yazgan, P., Utku, D. E., & Sirkeci, I. (2015).** Syrian crisis and migration. *Migration Letters*, 12(3), 181-192.
- Zeng, D., Wu, X., & Chen, W. (2023).** Spatial concentration and the social distance of migrants: Evidence from Shanghai. *Chinese Journal of Sociology*, 9(1), 72-94.
- Zetter, R. (2007).** More labels, fewer refugees: Remaking the refugee label in an era of globalization. *Journal of refugee studies*, 20(2), 172-192.
- Zhou, M. (1997).** Growing up American: The Challenge Confronting Immigrant Children and Children of Immigrants. *Annual Review of Sociology*, 23, 63-95.
- Zolberg, A. R., Suhrke, A., & Aguayo, S. (1989).** *Escape from violence: Conflict and the refugee crisis in the developing world*. Oxford University Press, USA.
- Zunejo, M. M., Pal, S., Banerjee, A., & Rahut, S. (2022).** Migration and the Dilemma of Belonging. *International Journal of English Learning & Teaching Skills*, 4(4), 1-10.
- Url-1:** <https://www.diken.com.tr/esenyurtta-miss-uganda-guzellik-yarismasi/> Erişim tarihi: 10.06.202

EKLER

EK A: Anket Formu

EK B: Görüşme Formu

EK C: Etik Kurul Onay Belgesi

EK D: İstanbul İl Göç İdaresi’nden Alınan İzin Belgesi

EK E: Her Bir Katılımcı İçin Detaylı Görüşme Diyagramları

EK A : Anket Formu

Mekan/Yer	Evin Lokasyonu		
	Evin Tipolojisi		
	Evin Boyutları		
	Evde Yaşama Süresi		
	Ev Değiştirme Sıklığı		
Hareket	Başka Şehir Deneyimi	İstanbul'dan Önce Yaşanılan Şehir	Hangi Şehirler
		İstanbul'dan Sonra Yaşamak İstenen Şehir	
	Başka Ülke Deneyimi	Türkiye'den Önce Yaşama Deneyimi	Nerede
		Türkiye'den Önce Başka Bir Ülkeye Göç Etme İsteği	Nereye ve Sebepler
		Türkiye'den Sonra Göç İsteği	Nereye ve Sebepler
	Nedenler	Göç Nedenleri	
		Türkiye'yi Seçme Nedenleri	
		Köken Ülkeye Dönüş	
		Yeniden Göç Etme İsteği	
	Uyum	Türkiye'ye Uyum	
Köken Ülkeye Uyum			
STK ile Bağlantı			
Demografik Veriler	Cinsiyet		
	Yaş		
	Medeni Hal		
	Eğitim Geçmişi		
	Türkiye'deki Statü		
	Türkiye'ye Yerleşme Zamanı		

Şekil A.1 : Anket Formu

EK B : Görüşme Formu

1. What is the story behind the migration journey to Türkiye?
2. What was your motivation for migration to Türkiye?

3. What was your motivation for leaving Syria?

4. Do your child/children are studying or studied in Turkey?

5. What job did you do in your country of origin? What job are you doing here? Why?
6. How did you find your job? How do you establish your business connections?

7. Why Istanbul? What neighborhood do you live in and why?
8. Neighborhood in Syria
 - a. Where did you lived in Syria?
 - b. Which type of housing did you live in Syria?
 - c. Size of the house you lived in Syria?
9. Neighborhood in Türkiye
 - a. Where do you live in Istanbul?
 - b. Which type of housing do you live in Istanbul?
 - c. Size of the house you live in Istanbul?
 - d. Does the house you currently live in belong to you?
10. What are the similarities and differences between the environment you live in Syria and the live-in Türkiye? (both home and neighborhood)
11. What were the biggest problems in your environment in Türkiye and Syria?

12. What is the place/s you spend most of your time in Türkiye/Syria?

13. Why did you live in different houses/neighborhoods/districts?
14. Do you want to live in another city in Turkey? Why?

15. Arrival route to Turkey? Which city did you come to first and why? Where did you live respectively? Please draw on the map and write the duration of your stay.

16. Have you lived in other countries other than Turkey? Which ones? When?
17. How many countries did you visit (touristic, business, etc.)?

Şekil B.1 : Görüşme Formu

EK C : Etik Kurul Onay Belgesi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
DEĞERLENDİRME SONUCU

PROJE NUMARASI: 281 TARİH: 15.11.2022

1.	Projenin Adı ve Yürütücüsü: Göçün lokalizasyonunda nedensellik analizine ilişkin bir model: yerelötesi yerleşmeler Ahmet Türel
2.	Projenin Amacı (azami 100 kelime) : Tez çalışması kapsamında 2010 yılından sonra eğitim, iş, savaş, siyasal bir takım itici etkenler sayesinde İstanbul'a gelen göçmenlerin yer ile ve yerel ile kurduğu ilişkileri, köken ülkedeki bağlantıları (kültürel, sosyal, yaşam ve meslekî) yerelötesilik kavramı üzerinden incelenmektedir. Mekânın toplumsal bağlamına ve üretim süreçlerine de odaklanarak göçmen belleği ve göç hikayeleri üzerinden göç sürecine dair yeni bir kapsayıcı mekansal anlayış olarak "göç kariyeri" kavramı kullanılarak, <i>göç ve göçmenin bir algoritması deşifre edilerek ileride yaşanabilecek potansiyel hareketliliklere ya da potansiyel göçmenlere yönelik değişen ve gelişen bir mekan ve yer kurgusu önerilmesi amaçlanmaktadır. Burada yalnızca fiziki tercihler değil sosyal ve günümüzde oyunu değiştirici etkisi olan dijital çağ ile birlikte artan ağırlar da bir girdi olarak yer alarak yer seçim kriterlerinin derinlemesine deşifresi gerçekleştirilecektir.</i>
3.	Projenin Yöntemi (azami 100 kelime) : İstanbul'da ikamet eden nitelikli -bir mesleki gruba ait (lisans seviyesi ya da usta-cırtak ilişkisi içerisinde meslek edinmiş olan)- göçmenlerle yapılacak olan derinlemesine görüşmeler ve Marmara Bölgesi'ne yayılan detaylı bir anket çalışması (Demografik Bilgi, Meslek/İş, Ev/Yakın Çevre, Hareketlilik, Yaşam, Gelecek temalarında) yardımıyla göç ve mekansal ilişkiler göç yolculuğu ve etkileri araştırılacaktır. Yapılacak olan alan araştırması daha sonra içerik analizi yöntemine tabi tutulup kırılma noktaları belirlenerek iz sürülecektir. Elde edilen veriler veri görselleştirme araçları yardımıyla coğrafi bilgi sistemi üzerinde işlenerek göçün çıkış noktasından hedef noktasına hatta gelecek vizyonuna kadar deşifresi yapılarak mekansal bir haritalama çalışması yapılacaktır. Elde edilen mekansal bulguların yerel yönetimlerin gelecek projeksiyonlarında "göç" konusunun daha ön görülebilir bir çerçevede kalmasına yardımcı olması beklenmektedir. Çalışma, göç konusunda yeni perspektifler oluşturmaya ve göçü varış noktası veya başlangıç noktasının ötesinde "çoklu yerler" olarak "yerelötesi göç" ölçeğinde değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Şekil C.1 : Etik Kurul Onay Belgesi

- X Proje değerlendirilmiş ve etik açıdan uygun BULUNMUŞTUR.
☐ Proje değerlendirilmiş ve etik açıdan uygun BULUNMAMIŞTIR.
☐ Proje değerlendirilmiş ve etik kurul belgesine GEREK DUYULMAMIŞTIR.

Projenin Adı ve Yürütücüsü:

TARİH: 15.11.2022

Göçün Lokalizasyonunda Nedensellik Analizine İlişkin Bir Model: Yerelötesi Yerleşmeler

Ahmet Türel

Prof. Dr. Aliye Ahu AKGÜN
İstanbul Teknik Üniversitesi
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
(Başkan)

Prof. Dr. Ali TÜFEKÇİ
İstanbul Teknik Üniversitesi
Çalgı Eğitimi Bölümü

Prof. Dr. Şevkiye Şence TÜRK
İstanbul Teknik Üniversitesi
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Prof. Dr. Yüksel DEMİR
İstanbul Teknik Üniversitesi
Mimarlık Bölümü

Doç. Dr. Hasan KARATAŞ
İstanbul Teknik Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü

Doç. Dr. Tolga YÜRET
İstanbul Teknik Üniversitesi
Ekonomi Bölümü

Doç. Dr. Nihan YILDIRIM
İstanbul Teknik Üniversitesi
İşletme Mühendisliği Bölümü

Av. Özge KOPAN BALCI
İstanbul Teknik Üniversitesi
Hukuk Müşavirliği

Şekil C.2 (devam) : Etik Kurul Onay Belgesi.

EK D

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğü

Sayı : E-72104824-000-260814
Konu : Ahmet TÜREL'in Anket İzin Talebi

19.07.2022

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : a) 29.04.2022 tarihli ve 6993 sayılı yazınız.
b) Göç İdaresi Başkanlığının 17.06.2022 tarih ve 98392 sayılı yazısı.

İlgi (a) sayılı yazınızda Mimarlık Anabilim Dalı, Mimari Tasarım Programı doktora öğrencisi 502172011 numaralı Ahmet TÜREL 'in "Göçün Lokalizasyonunda Nedensellik Analizine İlişkin Bir Model: Yerel Ötesi Yerleşmeleri" başlıklı tez çalışması kapsamındaki araştırmasının saha çalışması olarak İstanbul'da ikamet eden Suriyeli göçmenlere yönelik mimari açıdan yer seçim kriterleri, mekansal ilişkileri ve göç yolculuğu süreçleri hakkında yapacağı anket çalışması için tarafımıza görüş sorulmuştur.

Bahse konu talep, Göç İdaresi Başkanlığına iletilmiş olup ilgi (b) sayılı yazı ile tarafımızda dönüş sağlanmıştır. Bahsi geçen çalışma 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 94 üncü maddesi ile 2014/6883 karar sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği 51 inci maddesinde belirtilen gizlilik ilkesine gerekli hassasiyetin gösterilmesi; 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'ndaki ilgili hususlara dikkat edilmesi; çalışmaya konu yabancılardan ve/veya aile üyelerinden ad, soyad, telefon, e-posta adresi, ikametgah adresi, dini mezhepsel bilgiler, etnik köken, belli bir toplumsal gruba mensubiyet gibi hassas bilgilerin istenmemesi; çalışma esnasında fotoğraf, ses/video kaydı alınmaması; çalışma sonuçlarının çalışma amacı dışında kullanılmaması; çocuklar ile görüşülmesi durumunda çocukların ailelerinden konuya dair rızalarının alınması; araştırmanın etik değerlere özen gösterilerek yürütülmesi; ölçeklerde bulunan soruların kişilerin travmatik olayları hatırlamalarına yol açmayacak ve katılımcıların olumsuz yönde etkilenmeyeceği şeklinde yöneltilmesi ve bu kapsamda anketin kullanılması hususunda özenli ve dikkatli olunması; kişilerin anketi yanıtlamaları sonrası olumsuz olaylara maruz kaldığı tespit edildiğinde aileye uygun yönlendirmenin yapılması kaydı ile uygun bulunmuş olup çalışma sonuçlarının Göç İdaresi Başkanlığı ile paylaşılması hususunda;

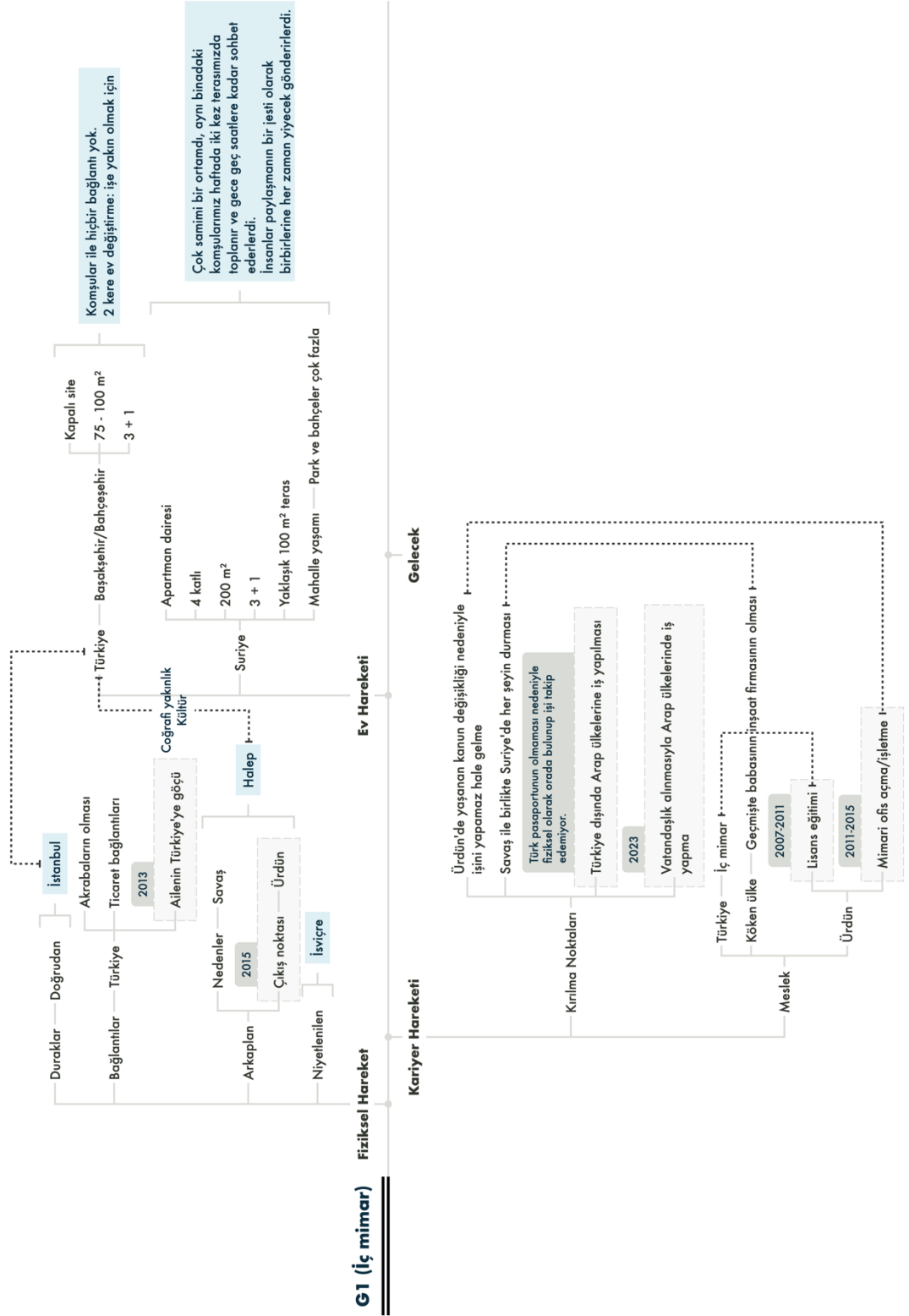
Gereğini rica ederim

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

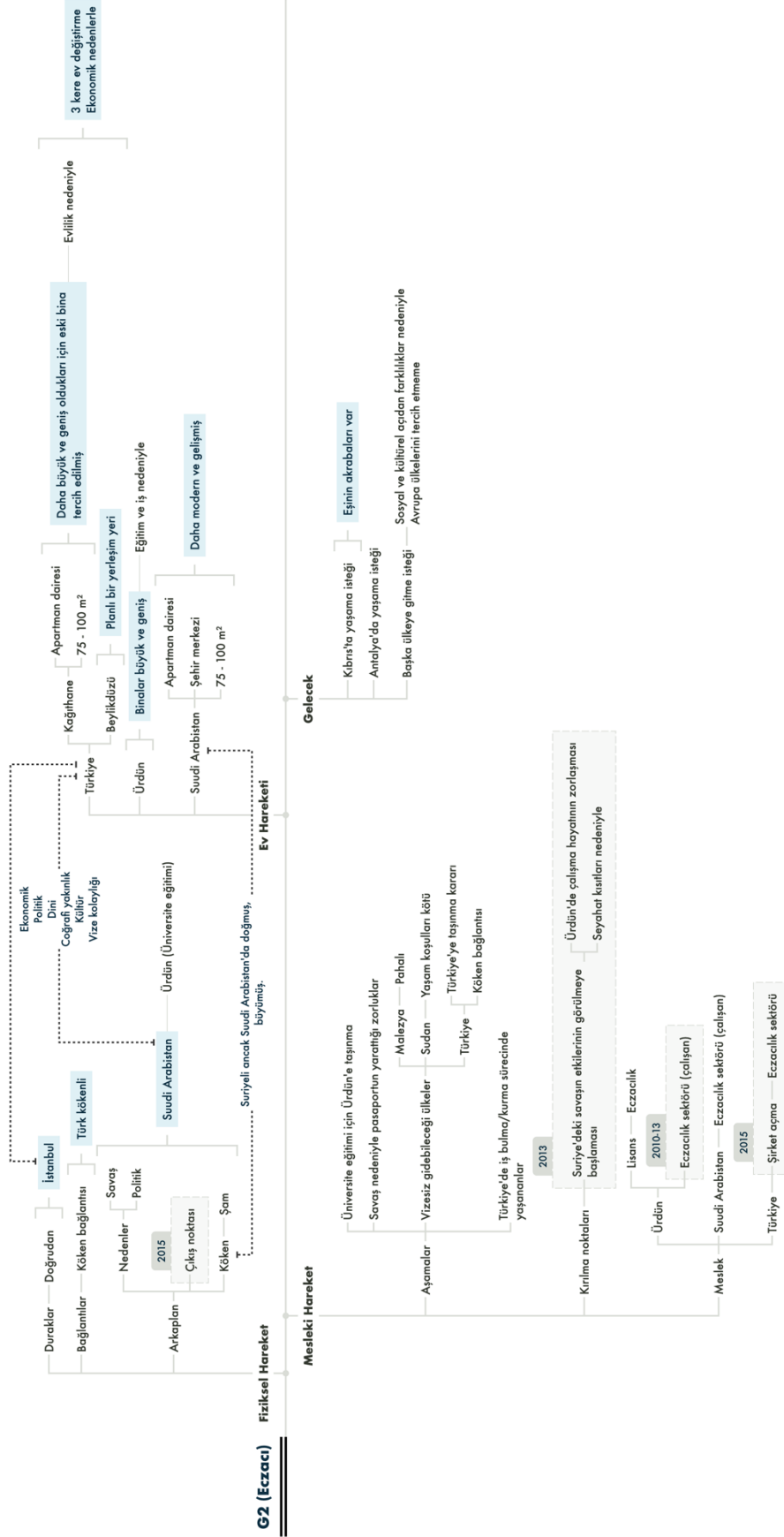
Doğrulama Kodu: Ibq1Qd-CU1IKV-nwiv61-qOqXvZ-YCNOjDma Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Şekil D.1 : İstanbul İl Göç İdaresi'nden Alınan İzin Belgesi

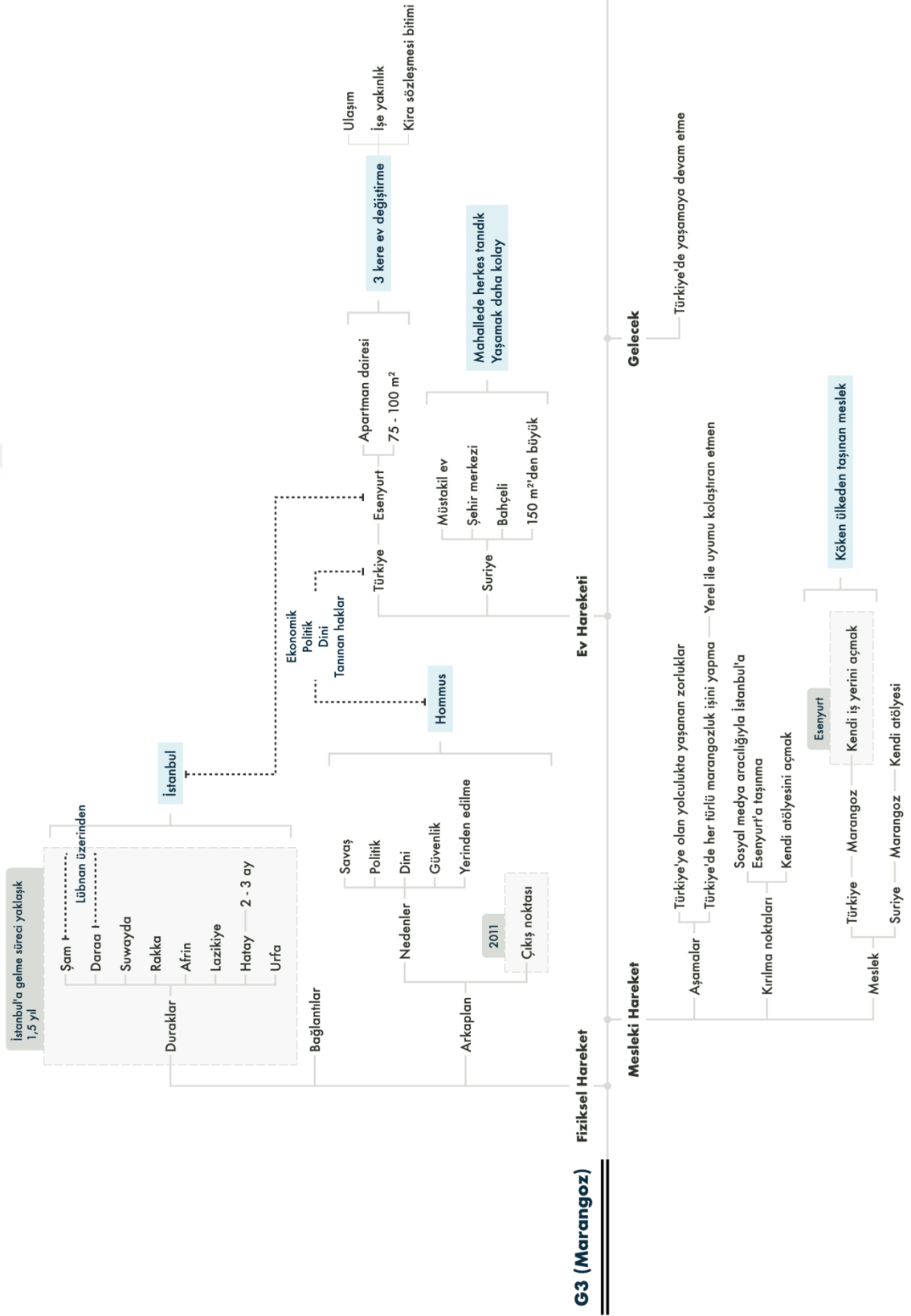
EK E: Her Bir Katılımcı İçin Detaylı Görüşme Diyagramları

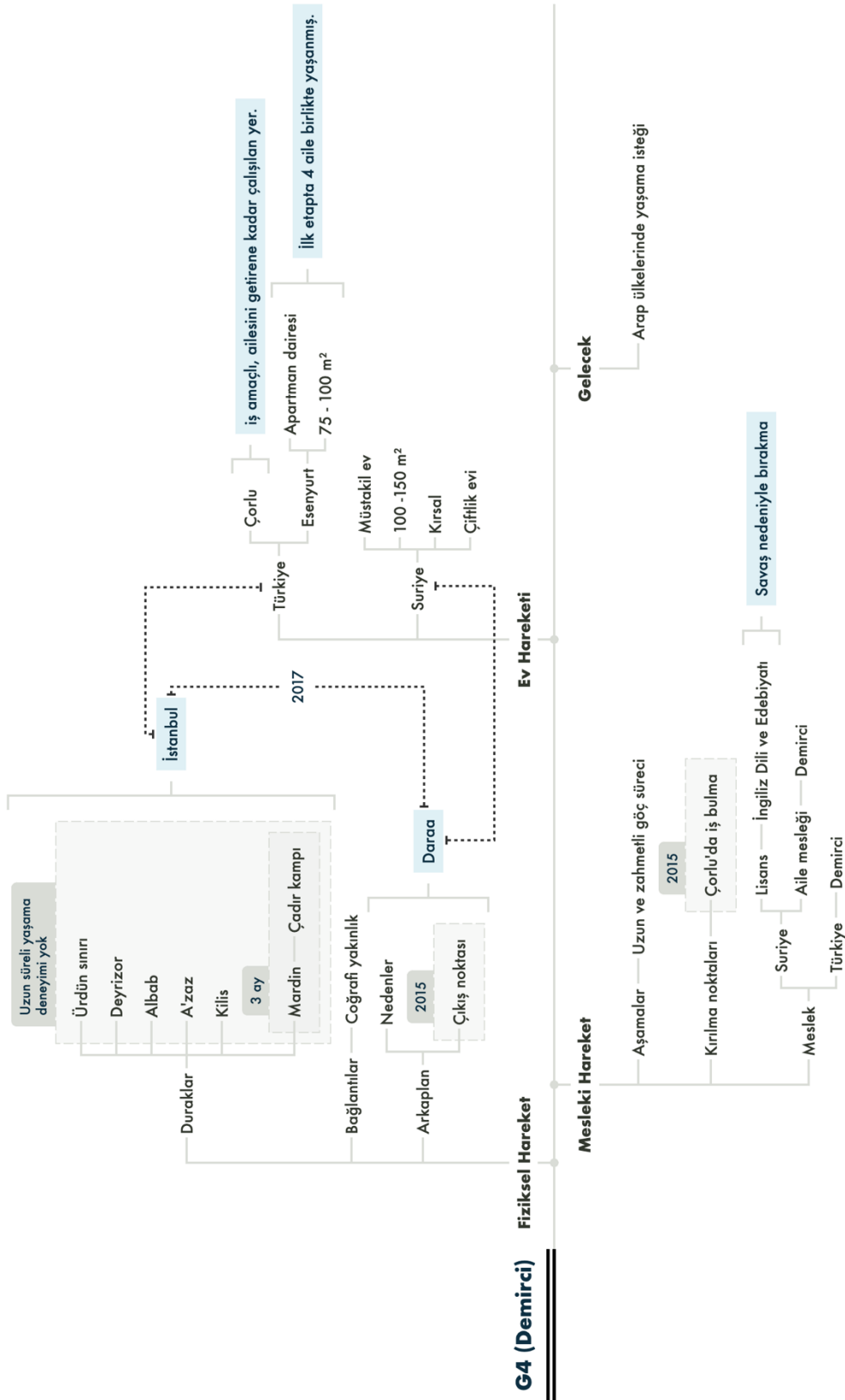
Şekil E.1 : Katılımcı 1 (G1)'e ait görüşme çıktıları.

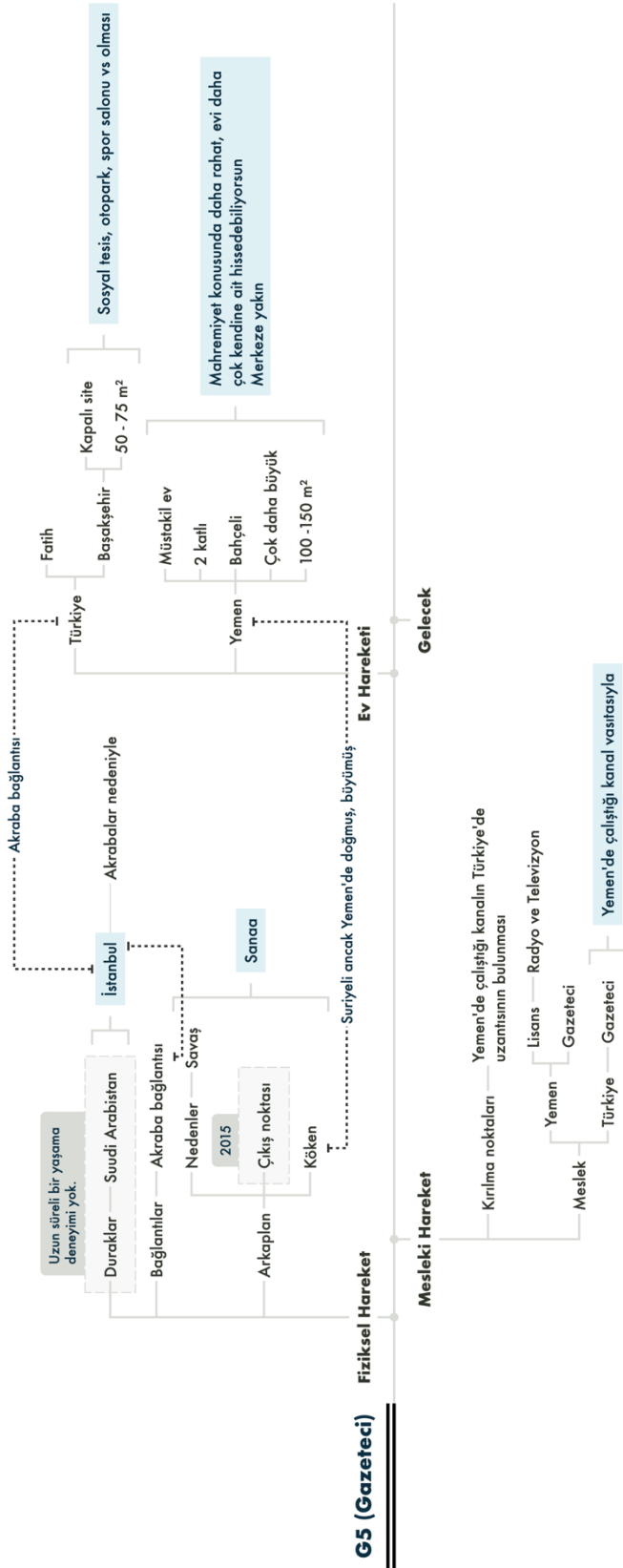
Şekil E.2 : Katılımcı 2 (G2)'ye ait görüşme çıktıları.

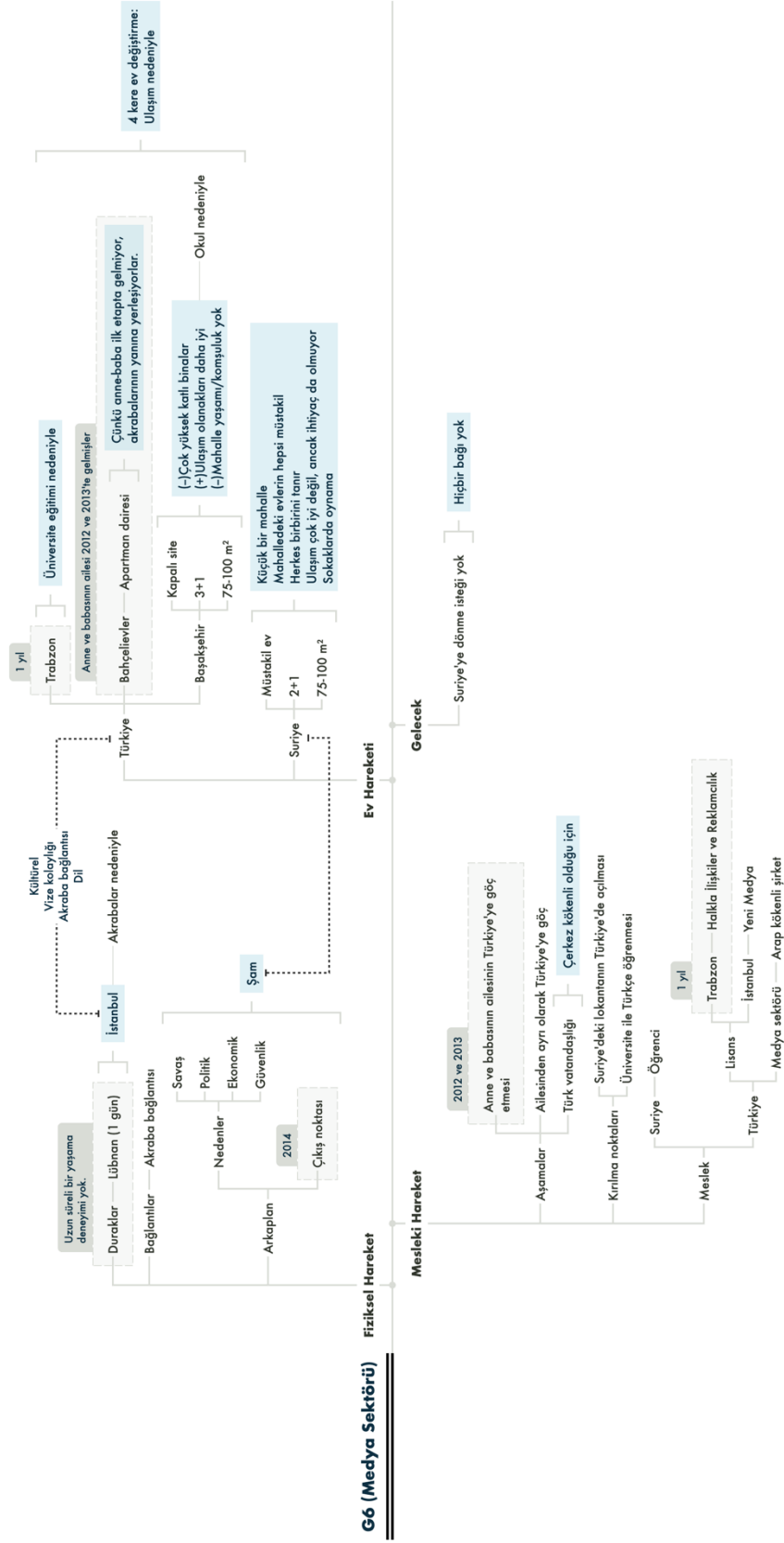
Şekil E.3 : Katılımcı 3 (G3)'e ait görüşme çıktıları.

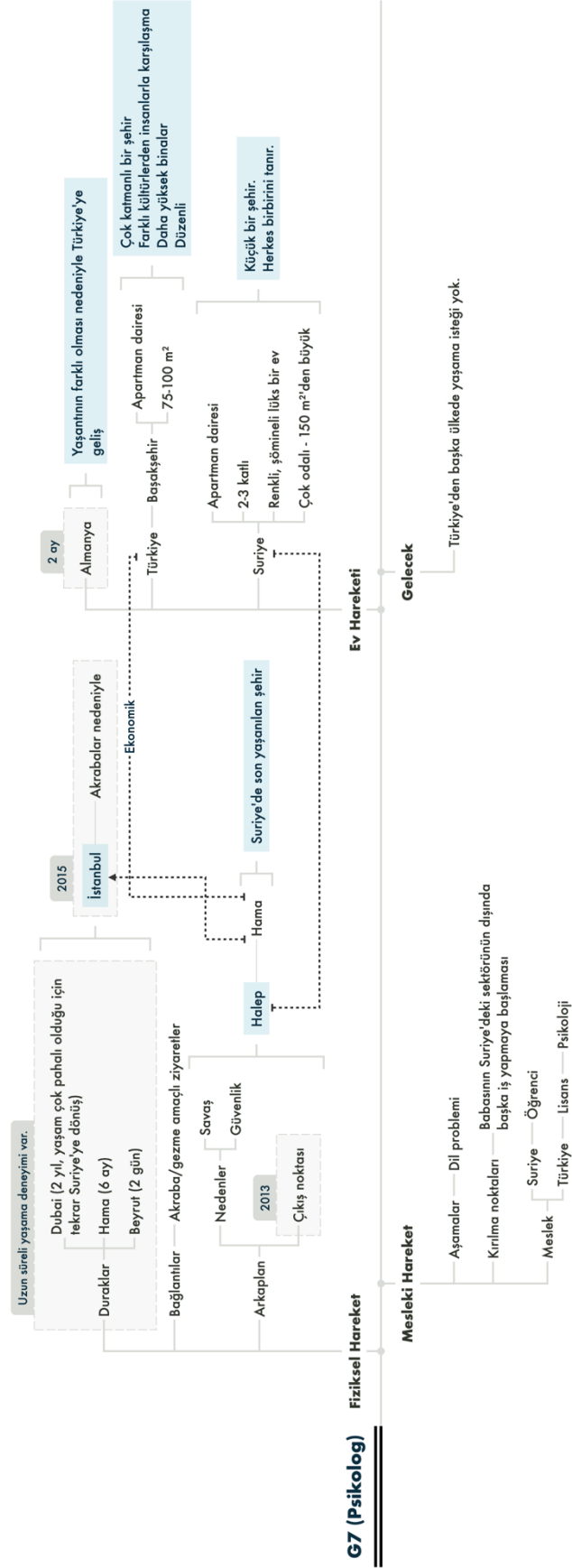
Şekil E.4 : Katılımcı 4 (G4)'e ait görüşme çıktıları.

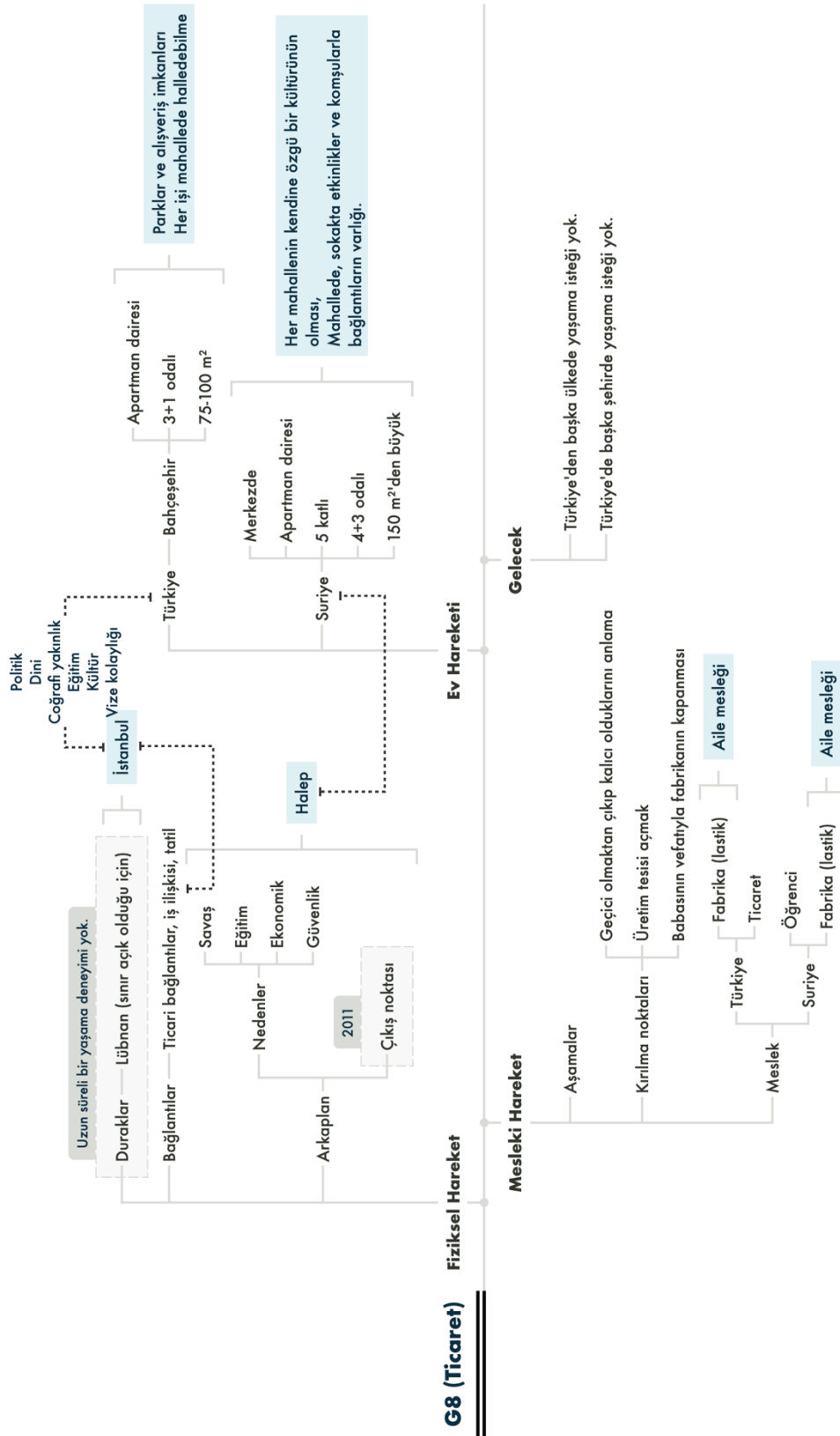
Şekil E.5 : Katılımcı 5 (G5)'e ait görüşme çıktıları.

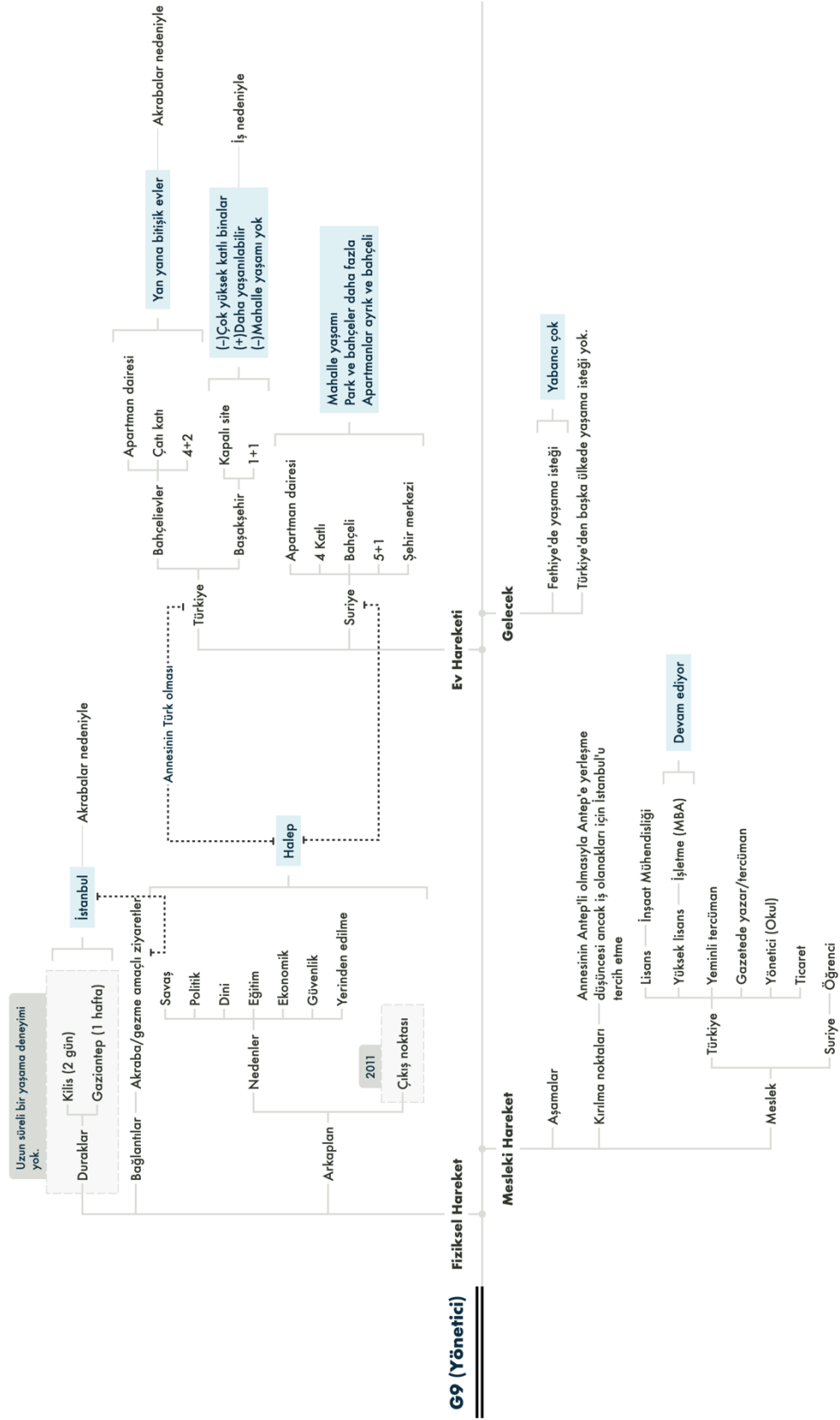
Şekil E.6 : Katılımcı 6 (G6)'ya ait görüşme çıktıları.

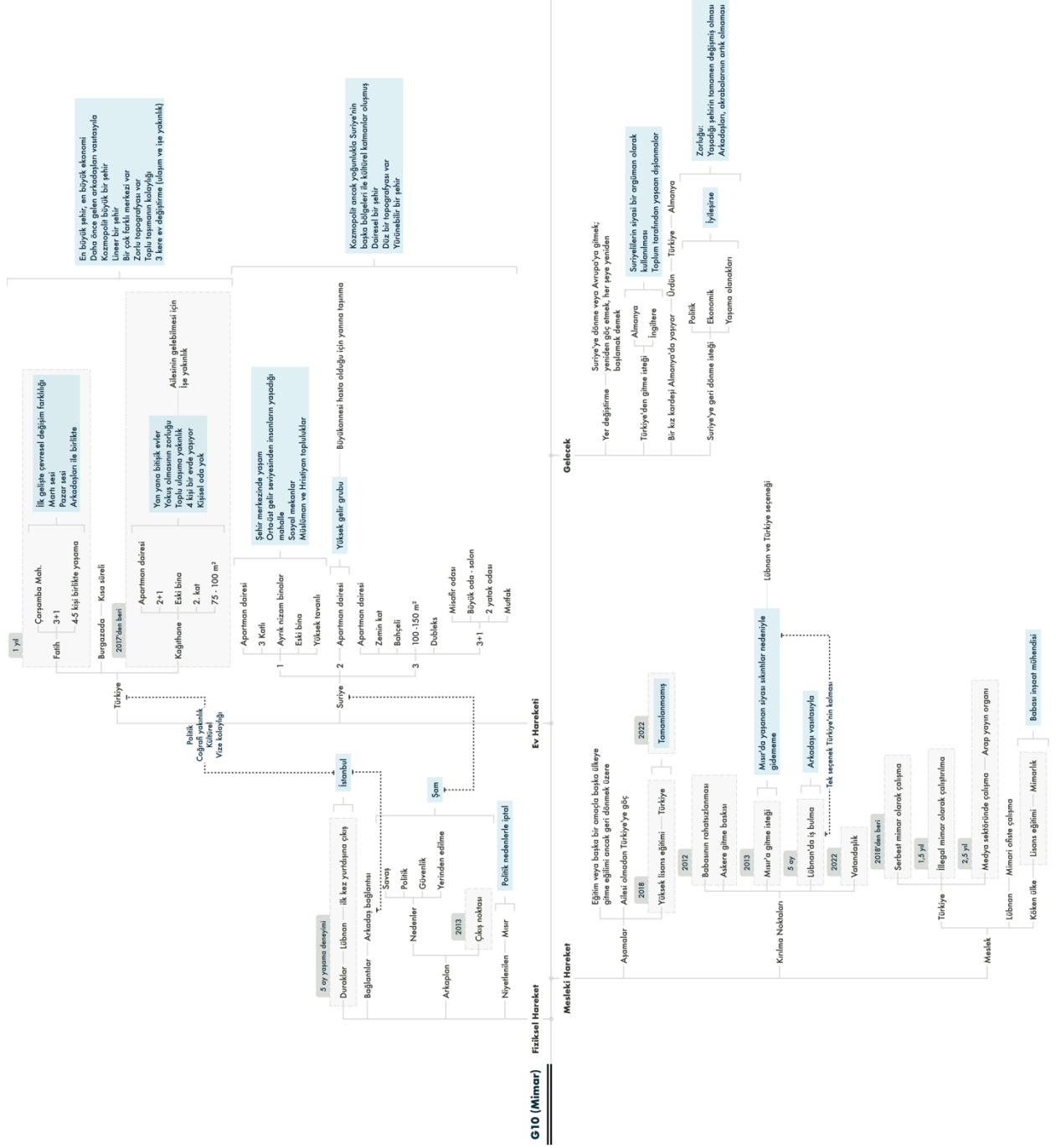
Şekil E.7 : Katılımcı 7 (G7)'ye ait görüşme çıktıları.

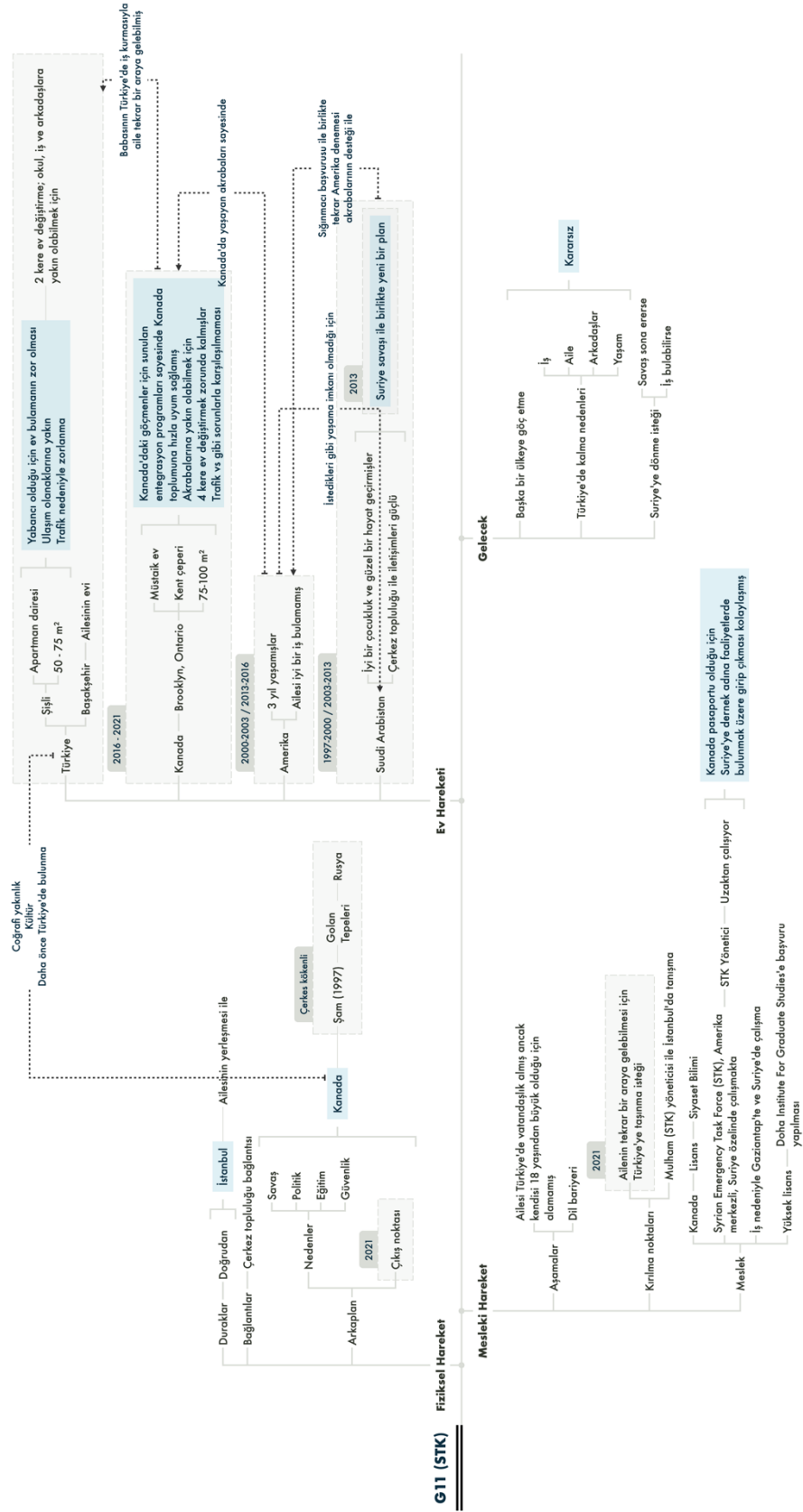

Şekil E.8 : Katılımcı 8 (G8)'e ait görüşme çıktıları.

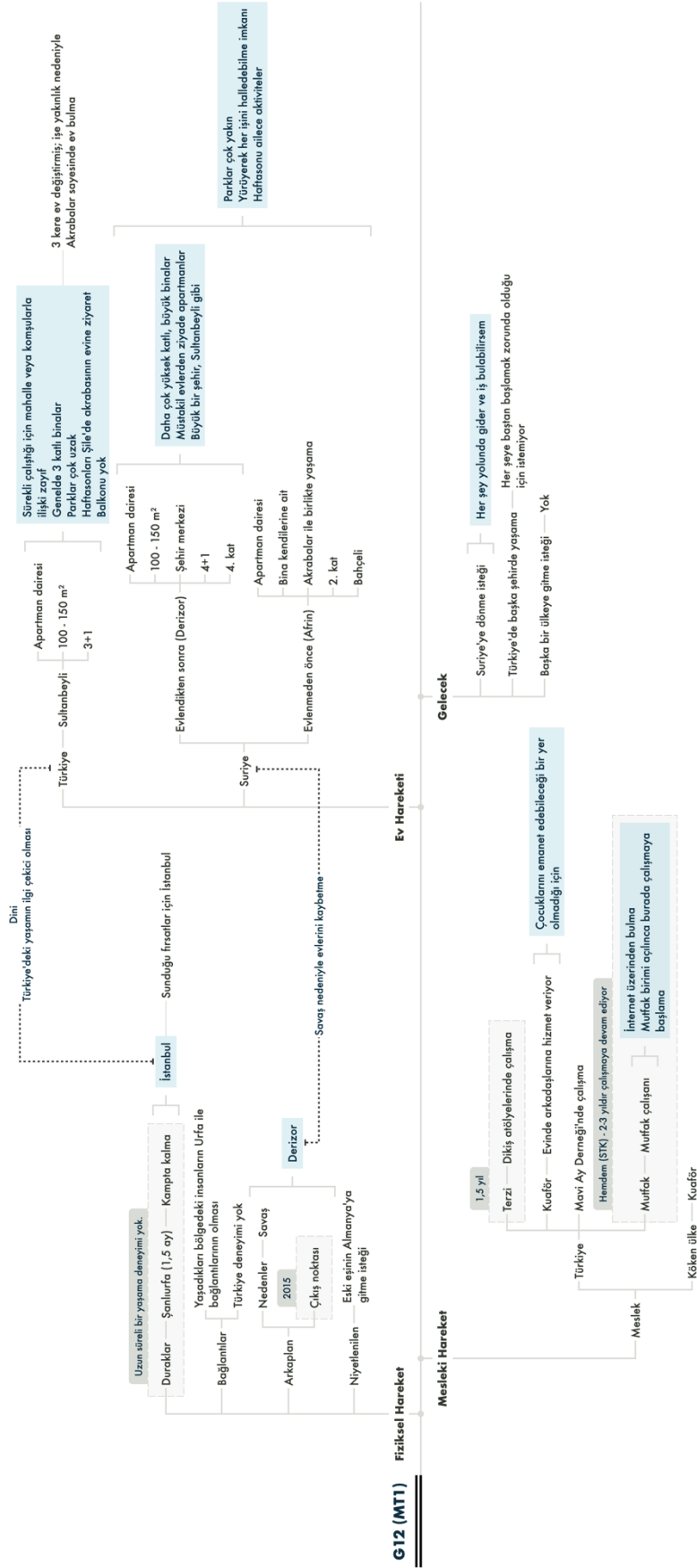

Şekil E.9 : Katılımcı 9 (G9)'a ait görüşme çıktıları.

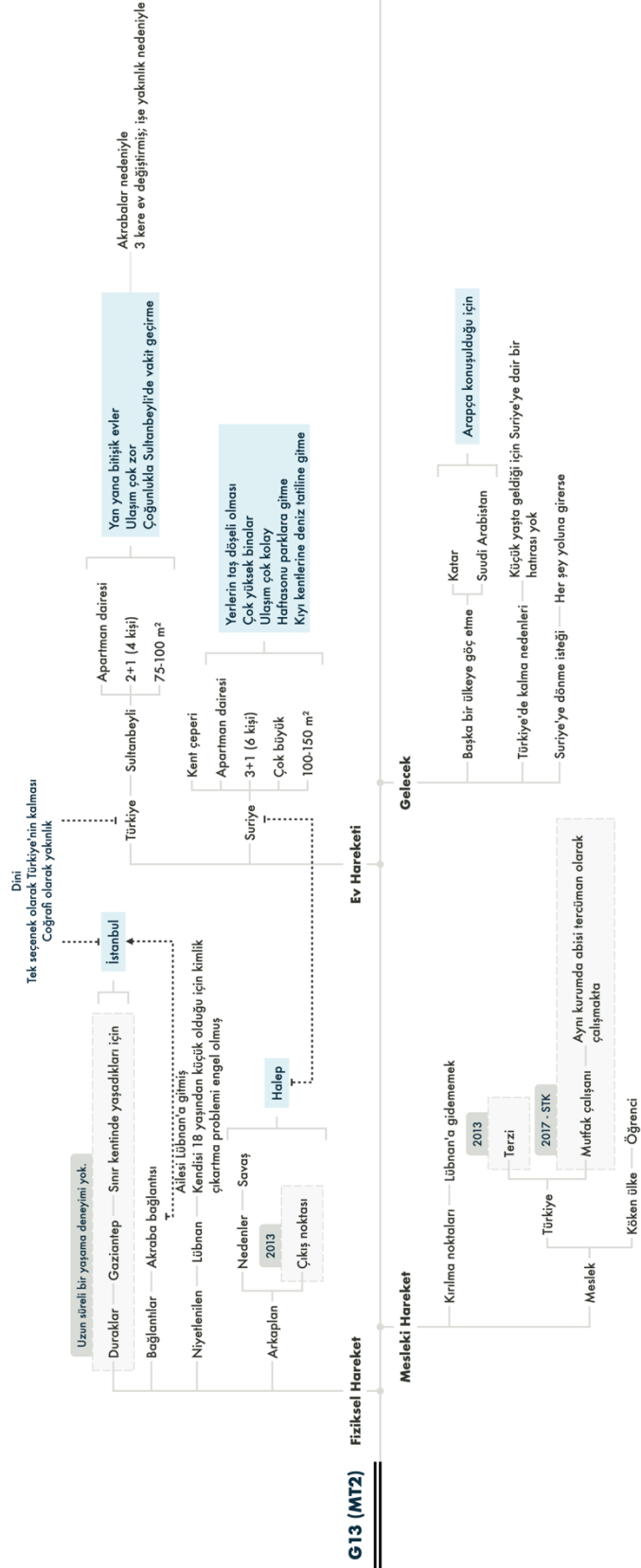

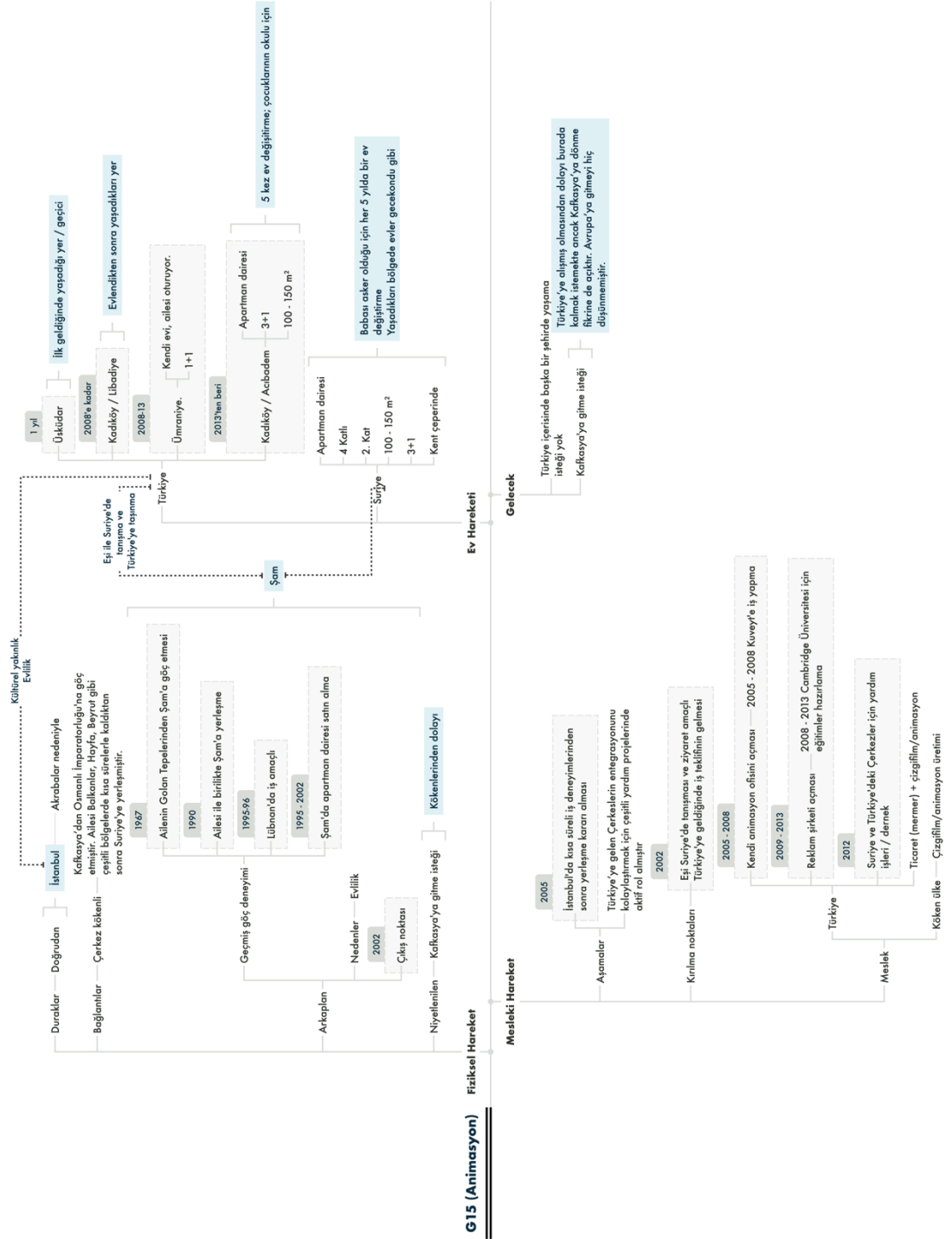
Şekil E.11 : Katılımcı 11 (G11)'e ait görüşme çıktıları.

Şekil E.12 : Katılımcı 12 (G12)'ye ait görüşme çıktıları.

Şekil E.13 : Katılımcı 13 (G13)'e ait görüşme çıktıları.

Şekil E.15 : Katılımcı 15 (G15)'e ait görüşme çıktıları.

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Ahmet TÜREL

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans** : 2013, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü
- **Yükseklisans** : 2017, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık, Mimari Tasarım Programı

MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLER:

- 2014 - 2024 yılları arasında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalıştı.
- Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Hizmet Binası, Meydan ve Çevre Düzenlemesi Mimari ve Kentsel Tasarım Proje Yarışması, Tekirdağ, Türkiye, Mansiyon Ödülü, 2015.
- Gaziemir Aktepe ve Emrez Mahalleleri Kentsel Dönüşüm Alanı Kentsel Tasarım ve Mimari Konsept Proje Yarışması, İzmir, Türkiye, Mansiyon Ödülü, 2015.
- 2023 Cumhuriyetin 100. Yılı Mimari Proje Yarışması, Ankara, Türkiye Satınalma Ödülü, 2022.

DOKTORA TEZİNDEN TÜRETİLEN YAYINLAR, SUNUMLAR VE PATENTLER:

- **Türel, A., Şener, S. M.**, 2021. Spatialization of Migration in the Concept of Trans-localism, *13th World Congress of the RSAI Smart Regions – Opportunities for sustainable development in the digital era*, May 25-28, 2021 Virtual Conference.
- **Türel, A. and Şener, S.M.** 2024. Exploring the Spatial Manifestations of Migration Movements: A Case of Syrian Migrants in Istanbul, *A|Z ITU JOURNAL OF THE FACULTY OF ARCHITECTURE*, (In Press)

DİĞER YAYINLAR, SUNUMLAR VE PATENTLER:

- Tong, H., **Türel, A.**, Şenkal, H., Ergun, S.F.Y., Güzelci, O.Z., Alaçam, S. 2023. Can AI Function as a New Mode of Sketching: A Teaching Experiment with

Freshman. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*, 18(18), pp. 1–15. <https://doi.org/10.3991/ijet.v18i18.42603>

- **Türel, A.** and G13 Gür, E. 2019. Effects of primary school's physical environment on children's spatial perception and behavior: The case of Kagithane, Istanbul, Turkey, *Archnet-IJAR*, Vol. 13 No. 2, pp. 425-443. <https://doi.org/10.1108/ARCH-12-2018-0048> [Q1, AHCI]
- **Türel, A.** , Asar, H , Tepeli, O . 2019. The Reflection of Different Types of School Architecture on Children's Perception: The Case of Kagithane. *International Journal of Architecture and Urban Studies*, 4 (1), 51-61. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ijaus/issue/55403/759717> [International Peer Reviewed Journal]
- Tiftik, C., Dilsiz, A., &, Türel, A., 2015. Esenler ve Sokak Hayvanları: Sokak Hayvanlarının Kent Kültüründeki Yeri. *Herkes İçin Dost Kentler*, 191.
- Tong, H., Ülken, G., **Türel, A.**, Şenkal, H., Ergün, F. Y., Güzelci, O. Z., & Alaçam, S. 2023. An attempt to integrate AI-based techniques into first year design representation course. CONNECTIVITY and CREATIVITY in times of CONFLICT, Belgium, 12 -15 April 2023, pp.1-5.
- **Türel, A.**, Asar, H., Tepeli, Ö., 2018. The Reflection of Different Types of School Architecture on Children' Perception: The Case of Kagithane. *Archdesign, V. International Architectural Design Conference*, Dubrovnik, Croatia, pp: 726-737, 2018.